

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ÅRHUS-ÅRBOG 1989

ÅRHUS-ÅRBOG 1989

ÅRHUS-ÅRBOG

1989

UDGIVET AF ÅRHUS BYHISTORISKE UDVALG

UNIVERSITETSFORLAGET I AARHUS 1989

OMSLAG

Marselisløbet 1988

(Foto: Knud Nielsen)

BOGEN

er skrevet og tilrettelagt af:

Annegrete Dybdahl

Kjeld Elkjær

Jørgen Elklit

Jørgen Fink

Henrik Fode

Ib Gejl

Jens Jeppesen

Erik Korr Johansen

Finn H. Lauridsen

Palle Lykke

Hans Peter Svendler Nielsen

Henrik Vedel-Smith

under redaktion af

Henrik Vedel-Smith

© Århus byhistoriske Udvalg

Pressefotos er leveret fra:

Billedtjenesten, Aarhus

Stiftstidende

Århus-Årbog 1989 er sat og trykt på

Aarhus Stiftsbogtrykkerie

Skrift: Baskerville

Papir: 120 gr. mat coated

ISBN 87 504 054 89

ISSN 0901-7283

Indhold

1988 – dag for dag	7
En dag på Traveren	45
Folketingsvalget 10. maj 1988	
– en hurtig reprise	53
Den glemte skov og den glemte Larsen ...	67
Da fjernsynet kom til byen.....	71
De fratrådte, valgtes eller udnævntes i 1988	76
Røverhøj – En gravhøj i Marselisborg Skov	79
»På en væg i hospitalet«	84
Arkitekt C.F. Møllers Tegnestue	88
Studenternes Hus i Århus	
– et strejftog i forhistorien	94
Christian IV og Århus	101
Olsen	108
Sporten 1988.....	113
Kæmpehallen i Borggade.....	120
Ridder Rød	122
Erhvervslivet i Århus 1988	131
Døde 1988	146
Register	153
Publikationsliste	162

1988 dag for dag

Januar

Fredag 1. januar

Mens øjenskaderne fra nytårsfyrværkeri stadig bliver færre år for år, øges skader efter vold og hærværk. Det går ud over store forretningsrunder, telefonbokse og lignende, som det på forhånd er umuligt at beskytte.

Fra i dag er der indført totalt rygeforbud på nærbanen til Odder.

Ved at få det ene ben i klemme i busdøren ved påstigningen oplever en passager at blive slæbt efter bussen fra et stoppested i Hasle til det næste uden at nogen opdager hans situation. Det vil koste ham et par måneder på hospital, før alle skader vil være udbedret.

Lørdag 2. januar

Efter en lidt skuffende julehandel synes forbrugerne at tage revanche ved udsalgets åbning. Magasin Salling havde før åbningen i de tidlige morgentimer en kø af ventende på mere end 2.000.

Mandag 4. januar

Under kørsel på en perron på banegården med fem postpakkevogne mister en postpakmester livet i de tidlige morgentimer ved under en fejlmanøvre at blive kastet ind under det kommende posttog.

Tirsdag 5. januar

Den første patient på det nye sygehus i Skejby indlægges og modtages af personalet med blomster.

En socialinspektør ved Socialforvaltningens afdeling i Risskov overfaldes så voldsomt af en klient, at han må indlægges på Kommunehospitalets intensivafdeling.

Onsdag 6. januar

Efter at maleren Ulla Diedrichsen fik sine forslag til den kunstneriske udsmykning af Lystrup Kirke kasseret, har menighedsrådet bestemt sig for at overlade Hans Berg arbejdet. Der åbnes nu en lille udstilling i Elsted Kirke med hans forslag.

Torsdag 7. januar

Antallet af butikstyverier stiger stadig. I Føtex i Frederiks Allé henstiller man til kunderne at aflevere deres tasker ved indgangen eller indstille

sig på at kunne blive udsat for visitation, hvilket er en overskridelse af butiksløvgivningen.

Lørdag 9. januar

I Kunstbygningen åbner en udstilling i anledning af Århusmaleren Frede Schillings 60 års fødselsdag.

Det nye Skejby-hospital har anonymt fået 1 mio. kr. til et laserapparat, der kan rense forkalkede årer.

Søndag 10. januar

Hestecentret på Vilhelmsborg synes at blive en realitet: indtil nu har forskellige sponsorer indbetalt 7,5 mio. kr. til igangsætningen.

Ved søndagens budgetforhandlinger i Byrådet kommer SF og VS mod sædvanen med egne forslag til besparelser på 111 mio. kr. til næste år.

Mandag 11. januar

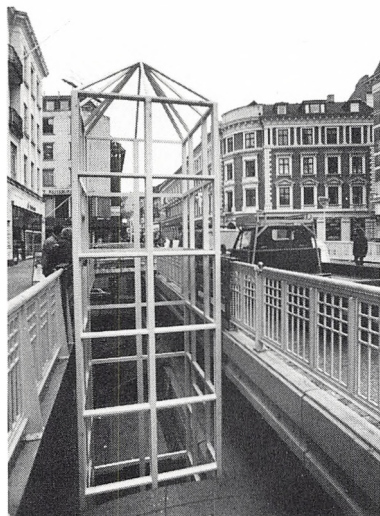
Det nye Århus-hotel, Kong Christian X, bliver solgt på anparter. 2.200 investorer har betalt hver 75.000 kr., mens 200 interesserede kom for sent til at være med.

Den økonomiske situation er nu så vanskelig, at der i nat blev indgået forlig om de største besparelser nogensinde. Det lykkedes at opnå enighed om samlede nedskæringer på ca. 80 mio. kr. i år og ca. 200 mio. kr. til næste år.

Onsdag 13. januar

Skattevæsenet kan ikke følge med: udsendelsen af selvangivelser er forsinket med en halv snes dage, men det

1988

Byggeriet på Skt. Clemens Bro er snart ved at være fuldført. Det er dog kun småting, der mangler. Således bliver elevator-tårnet sat på plads søndag formiddag, 17. januar. (Foto: Preben Hupfeld).

medfører dog ikke nogen forlængelse af afleveringsfristen.

Torsdag 14. januar

Ifølge spareforliget skal Musikhuset spare 5% i de kommende fire år. 200.000 kr. falder bort i 1988, og 400.000 kr. i de næste år.

Fredag 15. januar

På havnen står opmagasineret 75.000 cykler. De kommer fra Kina og tilhører Jyde-Kompagniet i Herning, som ikke kan få dem solgt. Firmaet fik ny kapital tilført sidste år, og nu er det så

galt, at Århus Discontobanks fundament vakler, efter at banken har støttet firmaet.

Det milde vejr fortsætter og giver store besparelser på brændselsforbruget. Indtil nu er forbruget af fjernvarme halveret i forhold til sidste år.

Lørdag 16. januar

En del af et overskud på 46 mio. kr., nemlig 7 mio. kr., på fjernvarmeværket fordeles til forbrugerne ved en nedsættelse på 40 øre pr. m³.

Søndag 17. januar

Så stiger prisen på buskørsel med Århus Sporveje atter. Samtidig træder en samordning i kraft, så billet-

terne også kan benyttes i amtets rutebiler.

Mandag 18. januar

Danmarks kommunistiske ungdom står bag uddelingen af tryksager i busserne med falske oplysninger om Århus Sporvejes sidste takstforhøjelse, som aktionen er en demonstration imod.

To store elmetræer på Vester Allé er angrebet af elmesyge og bliver derfor fældet. Først til sommer kan det med sikkerhed afgøres, om de omkringstående træer er smittet, og er dette tilfældet, vil de også blive fældet.

Århus Kommunale Værker giver hosstående 8 råd til forbrugerne og gør samtidig opmærksom på, at det mere er en lav udløbstemperatur end en høj fremløbstemperatur, man skal forsøge at opnå.

Tirsdag 19. januar

I Århus Amt er ventelisten til operationen for grå stær nu oppe på ca. 600, hvilket giver mere end et halvt års ventetid.

Efter at en tjener, der har arbejdet i Boblen på Bispetorvet i Festugen under Jacob Evar, har beskyldt ham offentligt for at have fusket med regnskaberne, anlægger Jacob Evar injuriersag mod sin tidligere medarbejder. Både toldvæsenet og Festugens regnskaber viser, at beskyldningerne er grundløse.

Onsdag 20. januar

Amtets rutebiler er gået over til computer-billetter. De nye apparater skaber vanskeligheder, så mange passagerer kommer gratis med uden nogen billet.

Torsdag 21. januar

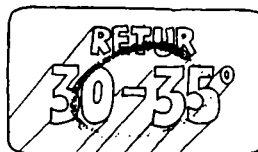
En ny forsøgsordning søges efterprøvet inden for brandslukning. Kommunen opdeles i tre afdelinger, hvoraf Falck får den største og Århus Brandvæsen de to andre.

Salling har udarbejdet et større projekt til udnyttelse af GASA-arealet, men det bliver vanskeligt at få flertal for det i byrådet: de mange handlende på Trøjborg føler sig truet i deres næring.

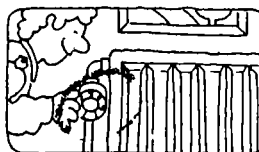
Sådan udnyttes fjernvarmen bedst

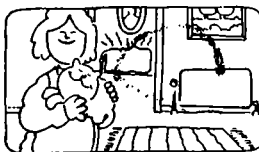
1. Kontroller forbruget med korte mellemrum.

2. Sørg for at returtemperaturen ikke overstiger 30-35 gr.

3. Indstil ventilen, så radiatoren er kold i bunden.

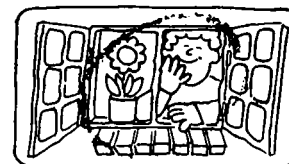
4. Udnyt alle radiators i de rum, der skal opvarmes.

5. Hold en stuetemperatur på 20 gr. Hver ekstra grad betyder 5-6% større varmeregning.

6. Læg ikke gardiner, tøj og lignende på radiatoren.

7. Når der skal udluftes, så gør det kraftigt og i kort tid. Luk først for termostaterne.

8. Hold det varme brugsvand på 50 gr. eller derunder. Det gør også risikoen for kalkaflejringer i varmtvandsbeholdere mindre.

Trøjborg Apotek har fået nye receptkuverter. Efter at originaltegningerne har været udstillet vil apoteket fremover have små udstillinger af anden kunst.

Fredag 22. januar

Dannebrog Værft fik ikke held med at få ordren på reparation af to af Storebæltsfærgerne. Tilbudet var for dyrt, og færgerne sejler herefter til Tyskland til ombygning.

Efter den nye brandvænsordning afskediger Falck 28 brandmænd, som der ikke vil blive arbejde til. Til gengæld ansættes de 24 hos Århus Brandvæsen.

Lørdag 23. januar

Efter at Jyde-Kompagniet er gået fallit og de tre direktører fængslet, har Aarhus Discontobank 46,9 mio. kr. i klemme. En fusionering kan komme på tale.

Søndag 24. januar

Kloaknettet i byen er i dårlig stand: det vil være nødvendigt at udskifte ca. 400 km rør i løbet af de kommende år. Reparationen vil komme til at koste mere end ½ milliard kr.

Det milde vejr fortsætter efter en enkelt nats snevejr. Byen sparer flere mio. kr., som var budgetteret til snekastning. De handlende må sætte deres vintersportstøj på udsalg for at komme af med det.

Mandag 25. januar

Efter en ombygning og udvidelse i Veri-Centret i Risskov er arealet for-

øget med 2.600 m². Der er åbnet syv nye forretninger.

Tirsdag 26. januar

Den årlige rådgivning til unge, som sker på rådhuset, omfatter 125 vejledere, som kan give råd om ca. 300 forskellige uddannelser. Der er god tilslutning både af unge og deres forældre.

Torsdag 28. januar

En uvildig undersøgelse iværksat af Amtsrådsforeningen viser, at der ikke er grundlag for afskedigelse af direktøren og forstanderinden på Ortopædisk Hospital. De virker endnu i deres stillinger, men en omlægning af sygehusadministrationen kan medføre deres afskedigelse.

Lørdag 30. januar

Anne Linnets afgangsopgave fra Det jyske Musikkonservatorium, Spring Capricious, uropføres i Musikhuset af Århus Symfoniorkester under stor begejstring fra en fyldt sal.

Søndag 31. januar

Kommune Information har atter nye pjecer at tilbyde borgerne. Denne gang er det to fra Stadsarkitektens kontor, dels om gårdforbedring, dels om byfornyelse.

Februar

Mandag 1. februar

Danmarks Sygeplejerskehøjskole fejrer 50 års jubilæum i Århus Universi-

tets aula med deltagelse af bl.a. sundhedsminister Agnete Laustsen, formand for Dansk Sygeplejeråd Kirsten Stallknecht og borgmester Thorkild Simonsen.

Undervisningsminister Bertel Haarder besøger Århus Katedralskole og taler til gymnasieeleverne og HF'erne om fremtidens uddannelser.

Tirsdag 2. februar

I Åby Skole afsløres et vægmaleri udført af Hans Krull. Det slynger sig gennem flere etager af fritidsafdelingens trapperum og forestiller Midgårdssormen.

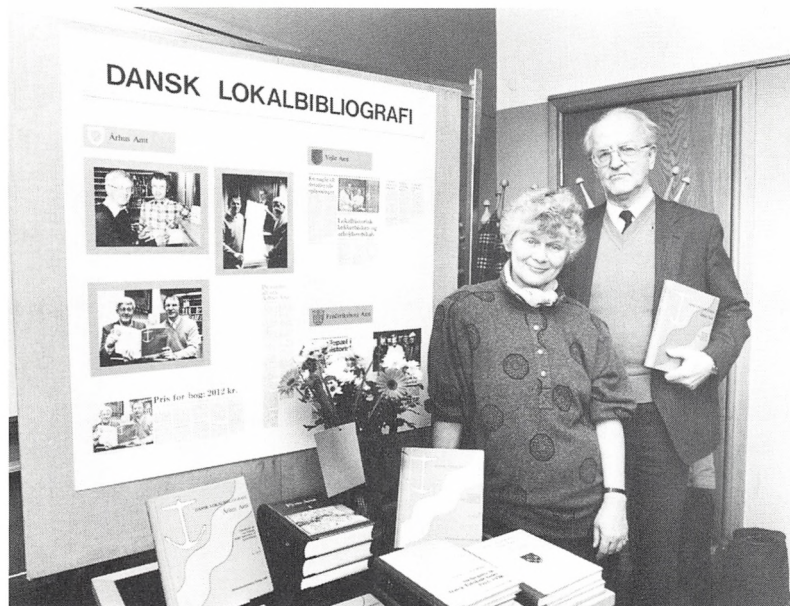
Dialogcentret i Århus, der modarbejder nyreligiøse bevægelser, har måttet betale en erstatning på 30.000 kr. til sekten Hara Krishna for uretmæssig brug af et billede i centrets brochure.

Torsdag 4. februar

Dannebrog Værft modtager ordre fra Elsam på bygning af to skubbe- og slæbebåde og har desuden sikret sig ombygning af tre færger til DSB og Bornholm-trafikken. Ordrene betyder, at værftet må ansætte 50-60 nye medarbejdere.

Skuespilleren Karen Wegener modtager i København en Bodil for sin rolle som sømandsenken i filmen »Pelle Erobreren«.

I Musikhusets foyer og balkongalleri åbnes en omfattende udstilling af Mogens Andersens arbejder og udkast fra de senere år, blandt andet et par »improvisationer« til Musikhuset.

Ved en reception i Hovedbiblioteket, onsdag 3. februar, præsenteres det nyudkomne 2-binds værk Dansk Lokalbibliografi, Århus Amt, en komplet fortegnelse over litteratur om amtet i fortid og nutid.
(Foto: Preben Hupfeld).

Fredag 5. februar

Reservelæge Pernille Graabæk, Ortopædisk Hospital, bliver dr. med. på en afhandling om leddegigt. Hendes tvillingsøster Susanne Møller Pedersen, overlæge ved Svendborg Sygehus, bliver 19. februar dr. med. i Odense på en afhandling inden for samme emne.

Lørdag 6. februar

Århus Folkemusikskole fejrer 10 års jubilæum som kommunalt foretagende med en reception i Officersbygningen og en koncert i Musikhusets foyer.

Den svensk-danske billedhugger Ingvar Cronhamner har fernisering på en retrospektiv udstilling i Kunstbygningen. Samtidig udstilles hans kæmpeskulptur »The Gate« i Århus Kunstmuseum.

Søndag 7. februar

Beboerne i Grøfthøjparken vækkes om natten ved at der affyres 27 skud med et jagtgevær fra en altan i 6. sals

højde. Politiet kommer til stede og anholder tre berusede unge mænd, der hævder, at de blot ville »prøveskyde« geværet.

Mandag 8. februar

Det meddeles, at Staten har købt et areal på 1.600 m² ved Langelandsgades Kaserne til brug for Forskerparken, der hidtil har boet til leje i midlertidige pavilloner.

Spritbilisten, der 2. juni 1987 på flugt fra politiet påkørte og dræbte en anden bilist på Silkeborgvej, dømmes ved Retten i Århus til 6 måneders fængsel.

Tirsdag 9. februar

En pistolbevæbnet røver får udleveret ca. 75.000 kr. i Sparekassen SDS's afdeling ved Vikærsvvej. Han forfølges af en kunde og en sparekassefunktionær i en privatbil og en taxa og bliver pågrebet af politiet i Vesterbrogade.

Onsdag 10. februar

I Byrådets møde nedsættes et ligestillingsudvalg på 18 medlemmer, der skal arbejde for ligestilling i alle forhold med hensyn til køn, race, religion og handicap.

Det vedtages at nedlægge Finsensgades Skole, Ny Munkegades Skole og Brobjergskolen fra 1. august 1988. VS og SF, også skolerådmanden Thor-kild Ibsen, stemmer imod nedlæggelserne.

Der bevilges 600.000 kr. til anlæg af en cykelsti langs Vester Allé fra Rådhuspladsen til Åboulevarden.

1988

Store mængder regnvand i de seneste uger har fået Brabrand Sø til at gå over sine bredder. Siden Århus Å's løb blev ændret i 60'erne, har oversvømmelserne været et tilbagevendende fænomen.
(Foto: Dan Jakobsen).

Repræsentanter for beboerhusene i Århus afleverer en protest med 6.126 underskrifter til borgmester Thorkild Simonsen mod Byrådets planer om 20% nedskæringer på beboerhusenes budgetter.

Fredag 12. februar

En kvindelig teologistuderende bliver fundet dræbt af tre pistolskud i sin lejlighed i Frederiks Allé. Drabsmanden er forsvundet.

Kræftens Bekæmpelses Rådgivningscenter i Århus holder åbent hus og indvier nye lokaler i M.P. Bruuns Gade 29.

Retten i Århus tilkender det i 1964 afskedigede forstanderpar Ulla og Amdi Møller 200.000 kr. i erstatning fra Unge Hjems Højskole.

Søndag 14. februar

JME-Bygs administrationsbygning ved Tomsagervej i Åbyhøj ødelægges af en formentlig påsat brand. Skaden anslås til 35 mio. kr.

Mandag 15. februar

En ung hollænder melder sig til politiet som gerningsmand til mordet i fredags. Motivet var skuffet kærlighed: den dræbte pige ville ikke oplyse adressen på hans tidligere veninde.

Tirsdag 16. februar

Det meddeles, at magistratens 4. og 5. afdeling har overladt det tidligere vandtårn ved Randersvej til idrætsforeningen Århus Fremad og Vorrevangens Ungdomsskole til indretning af forskellige fritidsaktiviteter. Man har glemt Christiansbjerg Idrætsforening, men fejlen bliver senere rettet af rådmand Lone Hindø.

Torsdag 18. februar

Amerikaneren Ed. Mignot, en tidligere Tongil-tilhænger, der har skrevet en kritisk bog om denne bevægelse, bliver overfaldet af to udlændinge, formentlig koreanere, uden for Dialogcentret på Katrinebjergvej og forsøgt bortført. Da han forsvarer sig med karate, flygter de i en bil.

Lørdag 20. februar

Århus Studenterrevy 1988 med titlen »Du vilde himmel« har premiere i Teater-Cafeen i Tivoli Friheden. Den opføres 4 dage om ugen frem til 19. marts.

Mandag 22. februar

I GASA's tidligere auktionshal ved Finlandsgade afholdes på Byrådets foranledning et borgermøde, hvor man diskuterer A/S Sallings projekt om et butiks- og kulturcenter for Møllevangskvarteret.

Pornohuset, Paradisgade 11, hærges af en brand. To unge mænd må reddes ned fra taget, hvor de har søgt tilflugt efter at have slået et par ruder ud.

72 buschauffører demonstrerer forskellige steder i byen mod Byrådets spareforlig, der bl.a. vil ramme den kollektive trafik. På Strøget trækker de en model af den gamle Århus-sporvogn op og ned ad Gågaden under uddeling af en protest-avis.
(Foto: Preben Hupfeld).

Tirsdag 23. februar

Århus Kommune og Århus Amtskommune afholder et offentligt møde på Engdalskolen, hvor rådmændene Bjarne Ørum og Olaf P. Christensen gør rede for projektet vedrørende restaureringen af Brabrand Sø.

Onsdag 24. februar

Forskerparken åbner et informationscenter for erhvervslivet, hvor virksomhederne kan få oplysning om forskning af betydning for deres ar-

bejdsområde og tilbud om konsulent-hjælp.

I Byrådets møde vedtages det såkaldte spareforlig med 23 stemmer mod 8 (SF og VS). Det medfører besparelser inden for næsten alle områder på tilsammen 646 mio. kr. fordelt over fire år.

Annie Niebuhr udtræder af Byrådet for at blive økonomichef i Julianehåb.

Fredag 26. februar

På et møde mellem Stilladsarbejderne Klub og fire århusianske stilladsfirmaer med deltagelse af SID og Entreprenørforeningen enes man om at standse den langvarige konflikt, der siden maj 1987 har været en alvorlig hæmsko for byggeriet i Århus. Arbejdet genoptages mandag 29. februar.

Mandag 29. februar

I Hårup afholdes det første af en række borgermøder, i alt 27, hvor man skal drøfte Århus Kommunes kommuneplan 1988-96, der ventes færdig i december.

Marts

Tirsdag 1. marts

Efter 35 års auktioner i Finlandsgade tager GASA Århus Europas mest moderne auktionssystem i brug i nye haller i Tilst.

Onsdag 2. marts

Politiet indleder en ny trafik-kampagne. Denne gang er det de mange cyklister, der skal holde for. Alt for mange overholder ikke reglerne, og der vil i den kommende tid falde bøder.

Torsdag 3. marts

Århus-firmaet Alex Poulsen Holding køber grunden ved siden af Magasin på Åboulevarden, hvor der er Shellstation. Det er hensigten at bygge en kontorbygning på stedet.

Da ansøgningerne om tilladelse til at afholde loppemarked i Ridehuset nu er oppe på ca. 40 årligt, hvilket langt overskrider, hvad der er muligt, afsætter kommunen 300.000 kr. til køb eller leje af supplerende lokaler.

Fredag 4. marts

Den århusianske socialforvaltning starter et beskæftigelsesprojekt, som i første række skal være for de mange arbejdsløse kvinder i byen.

Lørdag 5. marts

På Frichs fabrikkers gamle plads er der opført 10.000 m² kontor- og forretningsbygninger til udlejning. Der er så stor rift om lokalerne, at byggeselskabet Brdr. de Linde fortsætter med opførelse af en ny facadebygning langs Søren Frichs Vej.

Justitsministeriet ønsker et anneks til Tinghuset bygget lige overfor på grunden, hvor den tidligere forsørgelsesanstalt lå, men kommunen ønsker det ikke opført så nær ved Musikhuset

1988

Sidste del af Vejby Ringvej bliver åbnet en måned tidligere end planlagt, nemlig midt i maj. Denne sidste del, der bliver færdig før tiden, er strækningen fra Randersvej til Grenåvej.

(Foto: Axel Schütt).

og foreslår stedet, hvor Århus Købmandsskole har til huse endnu.

På Kommunehospitalet passeres ny-retransplantation nr. 1.000. Den første blev udført i 1964.

Søndag 6. marts

Jazzbar Bent J. har snart 15 års jubilæum, og i den anledning udsender restauratøren et jazz-hæfte: Århus Jazz.

Ti unge kinesere kommer til byen for at uddanne sig på Tandlægehøjskolen. Deres ophold betales af Danida, og de bor på Skjoldhøjkollegiet.

Mandag 7. marts

Århus Politi har gjort antallet af stjålne cykler i løbet af 1987 op til 5.682 cykler til en anslået værdi af ca. 12 mio. kr. En nyoprettet afdeling skal forsøge at dæmme op for både cykel- og knallerttyverier.

Tirsdag 8. marts

Efter at det har vist sig, at medarbejdere på Socialforvaltningen under oplæring i brugen af EDB har misbrugt computerne til at skaffe sig oplysninger om venner og bekendte, nedsætter kommunen et udvalg, der skal finde metoder til fremtidig at forhindre misbrug.

Onsdag 9. marts

En ung mand idømmes 40 dages fængsel for at have sparket en buskontrollør. Desuden bliver han dømt til at betale sporvejene 1.500 kr. efter flere gange at være blevet pågrebet som gratist.

Torsdag 10. marts

Borgmester Thorkild Simonsen siger nej tak til et besøg af PLOs repræsentant i Danmark, Abdul Rahman Alavi. Borgmesteren ønsker ikke, at hverken han eller byen skal blive taget som indtægt for den opfattelse i PLO, der behersker forholdet til Israel.

Lørdag 12. marts

På Den gamle Bys forårsudstilling af keramik fra Kählers fabrik i Næstved demonstrerer museets pottemager, Christian Ørting, hvordan man tidligere dekorerede den udbrændte keramik ved hjælp af et kohorn.

Pensionistgruppen De glade Optimister opfører på Rosenteatret Cabavy 88, et program af gamle viser og sketches.

Søndag 13. marts

I øjeblikket er der et sådant pres af afsonere på Arresthuset, at der må være to i nogle af enecellerne. De indsatte klager over de dårlige forhold, og arrestforvareren giver dem medhold.

Vinterens næsten stadigt silende regn har gjort Århus-skovenes bund så våd, at det må frygtes, at mange træer er gået ud på grund af »overvanding«.

På Barnows tømmerplads ved Ringgaden planlægges et stort indkøbscenter. Selve byggeriet er allerede tegnet, og meningerne om det 115 m høje Utzon-tårn er delte. Teologen Jørgen Jørgensen, tv., er imod, mens arkitekten Jørgen Hansen er for. (Foto: Dan Jakobsen).

Mandag 14. marts

På Åby Bibliotek udstiller fotografen Julius Nørbo tidstypiske billeder af livet i Århus, som det udfolder sig i dag.

Tirsdag 15. marts

Musikhusets regnskab for 1987 viser en indtægtsstigning på ca. 25%. 211.059 tilhørere har købt billetter, belægningen har været på 78% til de 259 arrangementer i Store Sal, 61% til de 189 i Lille Sal.

Onsdag 16. marts

Det nye hospital i Skejby får afprøvet sit reserveudstyr: midt under en hjer-teoperation svigter strømmen, og der

må fortsættes med manuel drift af el- og nødgenerator. Alt klapper dog, og strømmen og er kun væk i et kvarter.

Torsdag 17. marts

Den nye havneplan vækker en storm af protester. De erhvervsdrivende på havnen minder om, at en havn ikke alene skal være til pynt, men også til gavn. Mange vanskeligheder vil skabes, hvis skibene fremtidig sejler forbi.

1988

Fredag 18. marts

Banegården er fra morgenstunden ramme om en happening udført dels af danske, dels af hollandske kunstnere. I dagtimerne er kun ventesalen i brug, men efter kl. 20 inddrages også hallen i happeningen Banegårdsdrømme.

Lørdag 19. marts

De århusianske aftenskoler rører på sig: for dem er det katastrofalt, at de tre skoler, der ligger centralt, og som kurserne har benyttet uden for skoletiden skal sælges eller lejes ud til andre formål. De mener, at eleverne vil falde fra, hvis de skal benytte skolerne i byens yderkvarterer.

Mandag 21. marts

I Vestergade 35 åbner Ulandshjælpen fra Folk til Folk, UFF, byens største genbrugsbutik. Ca. 10.000 stk. tøj er parat til at skifte ejer, og overskuddet går til uddannelse af unge i Mozambique.

Tirsdag 22. marts

Efter års tovrækkeri om, hvem der skal bekoste de to store vejstrækninger til havnen, amtet eller byen, er drøftelserne endt i et kompromis, så alle – også staten – tager bestemt aftalte stykker på deres budgetter.

Onsdag 23. marts

Det gamle vandtårn på Terp Skovvej går en ny tid i møde: det vil blive solgt til en kunstmaler og en antikvitetshandler, der vil indrette det dels til kunstgalleri, dels til aktiviteter, der kan gøre tårnet til samlingspunkt for de omkringboende.

Fredag 25. marts

Fra Japan modtager Århus i dag 300 små japanske kirsebærtræer, fordelt på 28 sorter. Efter 3-4 år på det kommunale gartneri i Skejby vil de blive plantet ud i Mindeparken og Rømerhaven.

Lørdag 26. marts

Antallet af fødsler synes atter at stige. I årets to første måneder er der født 524 århusianere mod 78 færre i samme periode sidste år.

Søndag 27. marts

På »Stiften« bliver der strejket i trykkeriet, og avisen udkommer derfor uden at være trykt færdig: store partier på næsten hver side er uden sats.

Mandag 28. marts

Den tidligere Hammelbanegård, der i et par år har været benyttet som beboerhus, er nu indrettet til Århus Dag-højskole, der lukker dørene op efter påske.

Onsdag 30. marts

Socialforvaltningen har nu to kany-leautomater for stofmisbrugere. Den første hænger på Gjellerup Kulturcenter, og den anden ophænges på Skoleforvaltningens bygning i Paradisgade.

Skærtorsdag 31. marts

Med indførelse af en bonusordning for udført arbejde på Centralværkstedet er det lykkedes at sætte produktiviteten i vejret, så 25 medarbejdere har kunnet sættes til andet arbejde.

April

Langfredag 1. april

Et ubeboet sommerhus ved Casper Møllers Vej i Risskov ødelægges af en påsat brand.

Jydsk Telefon starter en astrologisk service, hvor man kan få et uge- eller årshoroskop for 66 øre i minuttet.

Lørdag 2. april

En ubeboet ejendom ved hjørnet af Randersvej og Kastaniegade, tilhørende FDB og tidligere benyttet af en ungdomsklub, hærages af en formentlig påsat brand.

Påskedag 3. april

8 unge mænd fra Risskov bliver anholdt ved Ålborg efter at have stjålet 9 biler, begået hærværk på et hotel og flere værtshuse i Blokhus og terroriseret stranden ved hasarderet kørsel.

2. påskedag 4. april

Restaurations- og cafeteria-personalet på Kalundborgbådene »Peder Paars« og »Niels Klim« nedlægger arbejdet i 24 timer som protest mod bebudede nedskæringer.

Onsdag 6. april

I Byrådets møde diskuteres bl.a. sikkerhed for borgerne ved EDB-registrering, forslag om at slutte venskabsby-forbindelse med Leningrad og etablering af et vildtreservat ved

Brabrand Sø. Alle 3 sager sendes til nærmere udvalgsbehandling.

Prager-Operaen giver to opførelser af Mozarts »Don Juan« i Musikhuset.

Torsdag 7. april

Ved et sammenstød mellem to personbiler og en dieseltankvogn på Viborgvej ved Mundelstrup går der hul på tanken. 16.000 liter olie flyder ud og forurenede de omliggende haver og kloakanlæg.

Murerarbejdsmændenes Fagforening i Århus fejrer 100 års jubilæum.

Fredag 8. april

Århus Byråds Havneudvalg med tre embedsmænd tager på studierejse til Spanien for at se på containeranlæg i Algeciras, Cadiz og Malaga.

I anledning af Jørn Utzons 70 års fødselsdag åbnes i Arkitektskolen en retrospektiv udstilling af arkitektens arbejder og projekter gennem 40 år.

Ved en reception i Mediecentret for Unge præsenteres første nummer af Ungdomsmagasinet Satz. Det vil blive gratis uddelt til 8. og 9. klasse i skoler over hele landet.

To 21-årige unge mennesker arrangerer en hal-fest i Vejlby-Risskov-Hallen med ca. 2.000 deltagere. Højdepunktet i festen er et såkaldt laser-show.

Mandag 11. april

I Pressens Uddannelsescenter i Venelystparken afholdes en to dages

Legepladsen på Steen Billes Torv drukner i vand i årets våde måneder, da det en halv meter tynde jordlag ikke kan opsuge den megen væde.
(Foto: Preben Hupfeld).

konference om datastuer i Danmark nu og i fremtiden.

Sølystskolen bliver telefonisk truet med fire bomber. Skolen evakueres, og politiet tilkaldes, men det viser sig at være falsk alarm.

Tirsdag 12. april

To århusianske biologer har meldt Århus Kommune til politiet for tungt-metal-forurening fra forbrændingsanlægget ved Lisbjerg. Rådmand Olaf P. Christensen afviser, at der foregår noget ulovligt.

Torsdag 14. april

Magasin du Nord, grundlagt i Århus 1868, fejrer 120 års fødselsdag med udkæring og fordeling af en kæmpe-lagkage på 2 m i diameter til musik af Århus Pigegarde.

Fredag 15. april

I Kunstbygningen er der fernisering på to udstillinger: malerier og tegninger af den tyske grafiker Peter Redeker og 10 års dansk fotografi arrangement af Galleri Image.

Lektor Erik Christiansen, Institut for Historie, bliver dr. phil. på afhandlingen »The Roman coins of Alexandria«.

Lektor Else Roesdahl, Institut for Middelalderarkæologi, modtager Søren Gyldendal-prisen på 50.000 kr. for sine bøger »Danmarks vikingetid« og »Vikingerne verden«.

Lørdag 16. april

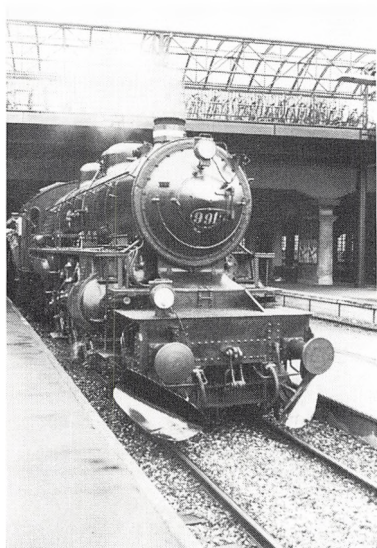
Den amerikanske saxofonist Wayne Shorter giver koncert i Musikhuset.

Søndag 17. april

Verdens største børne- og ungdomsteaterfestival åbnes i Århus Teater af borgmester Thorkild Simonsen. I løbet af ugen deltager 65 teatergrupper fra hele landet med over 100 forstillinger, der vises i skoler, børnehaver, fritidshjem og biblioteker rundt om i byen.

Mandag 18. april

Efter flere måneders søgen finder man ved Superfos' asfaltfabrik i Trige et depot af nedgravede tromler med fe-

Til indvielsen af det udvidede jernbanemuseum i Odense sendes fra Århus et veteran-tog bestående af en E-maskine, bygget på Frichs fabrikker i 1947, og en række gamle togvogne, fulde af jernbaneentusiaster. (Foto: Preben Hupfeld).

nolholdig tjære. Efterhånden dukker 270 tromler op, og der påvises ca. 1.000 tons forurenede jord. Superfos anerkender sin forpligtelse til at fjerne miseren.

Sparekassen SDS ved Vestre Ringgade udsættes for 6. gang for røveri. Røveren tager 10.480 kr. og flygter gennem Botanisk Have.

Tirsdag 19. april

I Åby Bibliotek holdes stiftende generalforsamling i støtteforeningen for et

kommende spejdermuseum i Århus. 5 spejderorganisationer står bag planerne, og man har fundet lokaler i en tidligere butik på hjørnet af Helgenæsgade og Molsgade.

Junior Chamber Århus holder et seminar i Vejlbj-Risskov-Hallen over emnet »Personlig markedsføring«. Blandt talerne er folketingsmedlem Pernille Sams og chefredaktør Jørgen Flindt Pedersen.

Onsdag 20. april

Som afslutning på sæsonen og afskedskoncert for chefdirigent Norman del Mar opføres i Musikhuset F. Delius' »Seadrift« og Vaughan Williams' »A sea symphony« af Århus Symfoniorkester i samvirke med Randers Kammerorkester og 5 forskellige kor.

Torsdag 21. april

Århus Stiftstidende rammes af arbejdsnedlæggelser, først hos journalisterne, senere blandt HK-medarbejderne. Strejken skyldes utilfredshed med lønforhandlinger. Avisen udkommer alligevel, men i reduceret skikkelse, og i 7 dage udsendes den gratis til abonnenter og salgssteder.

Lørdag 23. april

Det meddeles, at Augustinus-Fonden har skænket Forhistorisk Museum på Moesgård 4.8 mio. kr. fordelt over 3 år. Herved bliver det bl.a. muligt at bearbejde de epokegørende fund fra Illerup Ådal.

I og omkring Ridehuset afholdes udstillingen »Børn i Ridehuset«, arran-

geret af BUPL, PMF og de tre pædagogiske seminarier i Århus. I et telt opføres »Fritterfestivalen«, et musikarrangement med 24 bands fra fritidshjemmene.

Tirsdag 26. april

I Musikhuset og Det Jydske Musik-konservatorium fejrer NUMUS-festivalen 10 års jubilæum, skønt den egentlig holdes for 11. gang. I 6 dage opføres en lang række danske og udenlandske kompositioner, bl.a. 15

Den lille forretning Mrs. Bridges på Åboulevarden har fået en ny genbo. Det er en kommunal forureningsmåler, som tidligst bliver fjernet om 5 år. (Foto: Peter Laursen).

værker af den ungarske komponist György Ligeti. Man har ikke mindst ønsket at belyse forholdet mellem musik og teknologi.

Onsdag 27. april

Den 41-årige århusianer, der 27. oktober dræbte en randrusianer i en massageklinik i Gammel Munkegade med riffelskud, dømmes ved Vestre Landsret til 3 års fængsel for vold med døden til følge.

I Byrådets møde vedtages en genbrugsplan, der indeholder forsøg med central kompostering og hjemme-kompostering samt indsamling af aviser, ugeblade, flasker og glas i hele kommunen fra 1. jan. 1990.

Torsdag 28. april

Marselisborg Gymnasium fejrer 90 års fødselsdag ved en »alternativ skoledag« med fælles morgenkaffe, lysbilledshow, revy, musikalsk underholdning og festfyrværkeri.

Lørdag 30. april

I Kunsternes Hus i Saltholmsgade åbnes udstillingen »mur- og rumkunst«, arrangeret af 13 århusianske kunsthåndværkere: 8 tekstilkunstnere, 4 keramikere og 1 fotograf.

Maj

Søndag 1. maj

Med en stor annonce i Aarhus Stiftstidende tager den københavnske konfektionsforretning Brødrene Andersen afsked med byen. Firmaet åbnede for et par år siden salget i Abels blomsterforretning på Store Torv; men det har ikke svaret til forventningen. Byen er åbenbart ikke stor nok for en så udpræget luksusforretning.

Tirsdag 3. maj

Magasin arrangerer en omfattende handelsudstilling af indiske varer, både af kunstindustriel og almindelig brugskaraktér. For at skabe interesse i en bredere kreds har man inviteret en indisk maharaja og hans familie til åbningen.

Onsdag 4. maj

Lokalradio- og TV-nævnet har inddraget fire lokalradioers sendetilladelse i fra to til fire uger, fordi de ikke har overholdt reglerne. To af dem har således bragt annonce-indslag, og det er endnu ikke tilladt.

Byrådet vedtager det hidtil største dagplejebyggeri. Der skal bygges for 40 mio. kr., og der vil blive mere end 400 pladser til de børn, der allerede står på ventelisten.

Torsdag 5. maj

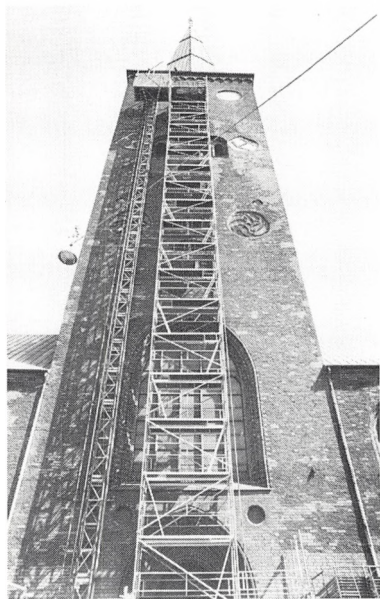
Også i Århus Kunstforening går det godt: for et par år siden kneb det med

I weekenden 7.-8. maj afvikles den 4. Nordiske Jonglør Kongres i Århus, og lørdag ved middagstid drager deltagerne gennem det indre Århus. (Foto: Axel Schütt).

økonomien, men på dette års generalforsamling fremvises et overskud på 75.000 kr.

En politirazzia på Dr. Margrethes Vej afslører i løbet af et par timer, at 174 bilister ikke bruger sikkerhedsseleler.

Det 37 m høje stillads er rejst ved Domkirken for at give adgang for de arbejdere, der er i gang med at imprægnerer de store bjælker, der bærer taget. (Foto: Preben Hupfeld).

Fredag 6. maj

Hovedbanegården udsættes igen for en telefonbombe. Såvel hallen som perronerne evakueres, men en nøje gennemgang af hele området viser ingen spor af bomber, og alarmerne aflyses.

Lørdag 7. maj

For at skabe opmærksomhed omkring deres parti i disse sidste dage før val-

get entrer en gruppe unge kommunister Domkirkens tårn med et 13 m langt banner, der i en halv times tid hænger ned ad tårnet fra en af gluggerne.

Søndag 8. maj

Før Folketingsvalget på tirsdag har 8.718 brevstemt i Århus kommune. Ved valget i sept. 1987 var tallet oppe på 10.445.

Mandag 9. maj

Provinsbanken åbner aktietegningen til AGF Kontraktfodbold A/S. 7.000 B-aktier på 1.000 kr. hver bliver solgt i løbet af dagen, og efterspørgslen bliver ikke dækket.

Tirsdag 10. maj

Ved valget opnår århusianeren, entertaineren og den politiske løsgænger Jacob Haugaard, der kalder sig formand for Sammenslutningen af Bevidst Arbejdssky Elementer, et stemmetal, der er 44% større end ved sidste valg, nemlig 3.218.

Onsdag 11. maj

Gårdagens folketingsvalg bringer efter en meget energisk annoncering Ole Bernt Henriksen tilbage i tinget, mens rådmand Bjarne Ørums forsøger på at blive valgt stranded i denne omgang.

Fredag 13. maj

Ceres har fremgang med sin øleksport. På tre år er salget til udlandet steget med 73%, og eksportindtægterne er en tredjedel af hele omsætningen.

Lørdag 14. maj

Så drøftes der atter lukning af byens skoler. Denne gang tales der om Gjelperupskolen og Nordgårdskolen. Eleverne tænkes fordelt mellem Engdalskolen og Åby Skole. Forældrene overvejer at benytte sig af retten til at forlange afstemning, fordi de finder afstanden for stor.

Søndag 15. maj

I Den gamle Bys traktørsted, kaldet Simonsens Have (efter en tidligere kustode, ikke efter borgmesteren) er der i eftermiddag promenadekoncert med messingblæsere fra Aarhus Symfoniorkester.

Mandag 16. maj

To gange om året vil foreningen Århus Bymuseums Venner udgive et blad, der skal orientere om museumsplanerne og skaffe flere midler til opbygningen til veje.

Atter lukker et herremagasin: H.C. Andersen på Søndergade slutter 1. juli og sælger alle varer til halv pris, så længe lageret varer.

Tirsdag 17. maj

Amtsgården i Højbjerg omringes af ca. 5.000 borgere fra Skanderborg. De kommer i 1.500 biler, der ligger i en lang række hele vejen. Butikker og kontorer i Skanderborg lukker, for at så mange som muligt kan demonstrere mod en eventuel lukning af byens sygehus. De får dog ingen løfter med tilbage.

Onsdag 18. maj

Mod forventning er den sidste etape

af Vejlbj Ringvej nu klar til brug, og dermed er ringen sluttet rundt om byen. Alene fra Viborgvej til Grenåvej har vejen kostet 183 mio. kr.

En assistent ved skattevæsenet kommer for retten: han har, tilsyneladende uden egen gevinst, rettet i selv-angivelserne, så syv borgere til- sammen har sparet 348.000 kr.

Torsdag 19. maj

Det er endnu ikke lykkedes at fjerne de sidste spor efter byens gasværks- produktion. Byrådet må bevilge 1½ mio. kr. til betonfundamentet på Dol- lerupvej, som må renses for nedsvivet tjære.

Fredag 20. maj

Sallings stormagasin overtager H.C. Andersens forretning, når den lukker om en måned. Der tænkes indrettet en udvidet sportsafdeling. Efter at Skær- bæk Sport lukkede for nogle måneder siden, regner Salling med et godt marked.

Lektor Jørgen Elklit, Institut for Statskundskab, bliver dr. scient. pol. på afhandlingen »Fra åben til hem- melig afstemning. Aspekter af et par- tistystems udvikling«.

Lørdag 21. maj

Århus Karneval afholdes atter i år på pinselørdag. Vejret er godt, men til- slutningen er ikke, hvad den har væ- ret før, kun ca. 3.000 deltager i dagens mangeartede aktiviteter. Bagefter vi- ser det sig dog, at der er blevet et godt

Omkring 100 riddere, drager, prinsesser og kampheste fra seks institutioner i Åbyhøj er samlet i den lille park ved Thorsvej, fredag 20. maj, til turnering og senere optog i området.
(Foto: Axel Schütt).

overskud, ligesom det også set fra poli- tiets side omtales som ret fredeligt.

Pinsedag 22. maj

Engdalskolen slutter op om de foræl- dre, der modsætter sig lukningen af Gjellerup- og Nordgårdskolene: sko- len kan simpelthen ikke få plads til det antal børn, der er tale om, nemlig ca. 200.

Torsdag 26. maj

Ved ankomsten til Århus H advarer

DSB nu passagererne mod lomme- tyve. Der stjæles tasker og tegnebo- ger som aldrig før: i togene, på banegår- den og udenfor. Heller ikke busserne er sikre længere.

Lørdag 28. maj

Aarhus Symfoniorkester slutter sæso- nen med det hidtil største billetsalg nogensinde. Der er solgt i alt 41.273 billetter, og til den kommende er alle- rede afhændet 25% af de mulige 44.000.

Rigmor og Carl Holst Knudsens Vi- denskabspris på 100.000 kr. uddeles til to århusianske forskere: adjunkt Flemming Mouritsen for hans børne- og ungdomsforskning og professor Jørgen Graversen, der har forsket i børns retsstilling.

Søndag 29. maj

De omskolingskurser i Århus Amt, der nu med held i fem år har givet unge arbejdsløse akademikere nye muligheder, bliver sparet væk. Bevil- lingerne inddrages på trods af den store deltagelse.

Mandag 30. maj

Indehaverne af de to butikker i det ombyggede Kosmorama-kompleks klager til Boligretten: huslejen er for høj, og omsætningen præges af, at der ikke er det forretningsliv i bygningen, som var planen, da lejemålene blev indgået.

Tirsdag 31. maj

Skolekommissionen beslutter sig til på trods af alle henvendelser og de- monstrationer at lukke Gjellerupsko-

1988

len helt og flytte de fem ældste klassetrin på Nordgårdskolen. Otte medlemmer stemte for, seks stemte imod og én undlod at stemme.

Juni

Onsdag 1. juni

Der klages over omfattende tyverier af hårde hvidevarer (køleskabe og vaskemaskiner) fra nyopførte huse i Århus. Politiet har nedsat en efterforskningsgruppe, da man mener, det drejer sig om organiseret kriminalitet.

Torsdag 2. juni

Ved et møde i Hovedbiblioteket, arrangeret af Den Danske Forening, taler sognepræst Jesper Langballe, Thorning, over emnet »Folkelighed eller racisme«. Fællesinitiativet mod Racisme demonstrerer udenfor, og der opstår spektakler, så politiet må tilkaldes.

Fredag 3. juni

Food Division Denmark i Viby, der fra 1. juli overtages af JAKA, må for at undgå lukning fyre 75 slagteriarbejdere og 25 funktionærer.

Lørdag 4. juni

I Vejlbj-Risskov-Hallen åbnes udstillingen »Miljø og genbrug«, arrangeret af Århus Amt og amtets kommuner i fællesskab. For Århus' vedkommende lægges der vægt på

præsentation af den genbrugsplan, der blev vedtaget af byrådet 27. april.

På Telefontorvet afholdes en festival under mottoet »Den babyloniske sprogforvirring« som protest mod amtets nedskæringer af danskundervisning for indvandrere. Om aftenen drøftes sagen ved en høring i Stakladen.

Tirsdag 7. juni

På et møde i Århus Handels- og Industriforening orienterer arkitekt Jan Utzon om det centerbyggeri ved hjørnet af Nordre Ringgade og Randersvej, der er projekteret af arkitekterne Jørn og Jan Utzon. Formanden, gros-

Forurenede slukningsvand fra storbranden i Matas' centrallager i Brabrand, søndag 5. juni, siver fortsat ud i en lille dam ved Hotel Tre Ege og videre ad Valbækken til Brabrand Sø.
(Foto: Jørn Timm).

serer N.C. Nielsen, anbefaler forslaget og går særlig ind for det planlagte tårn, der efter hans mening gerne må kunne ses i Silkeborg og Randers.

Fredag 10. juni

Århus Kunstmuseum åbner en sommerudstilling, der denne gang omfatter museets egne værker, som på grund af de sidste års udstillingsvirksomhed har måttet opbevares i magasinerne.

Inden skoleskibet »Danmark« skal på sommer- og efterårstogter bliver det set efter i sømmene på Dannebrog Værft, og eventuelle skader udbedret.

(Foto: Axel Schütt).

Lektor Gorm Rye Olsen, Institut for Statskundskab, bliver dr. scient. pol. på afhandlingen »Økonomi og politik i den arabiske verden«.

Lørdag 11. juni

I vandrehallen på Århus Universitet vises udstillingen »Skønhed i kaos« om fraktaler og deres anvendelse.

Mandag 13. juni

Ølkuskene ved Carlsberg- og Tørborgdepoterne i Århus, der har strejket siden 30. maj og en tid blokeret depoterne, genoptager arbejdet.

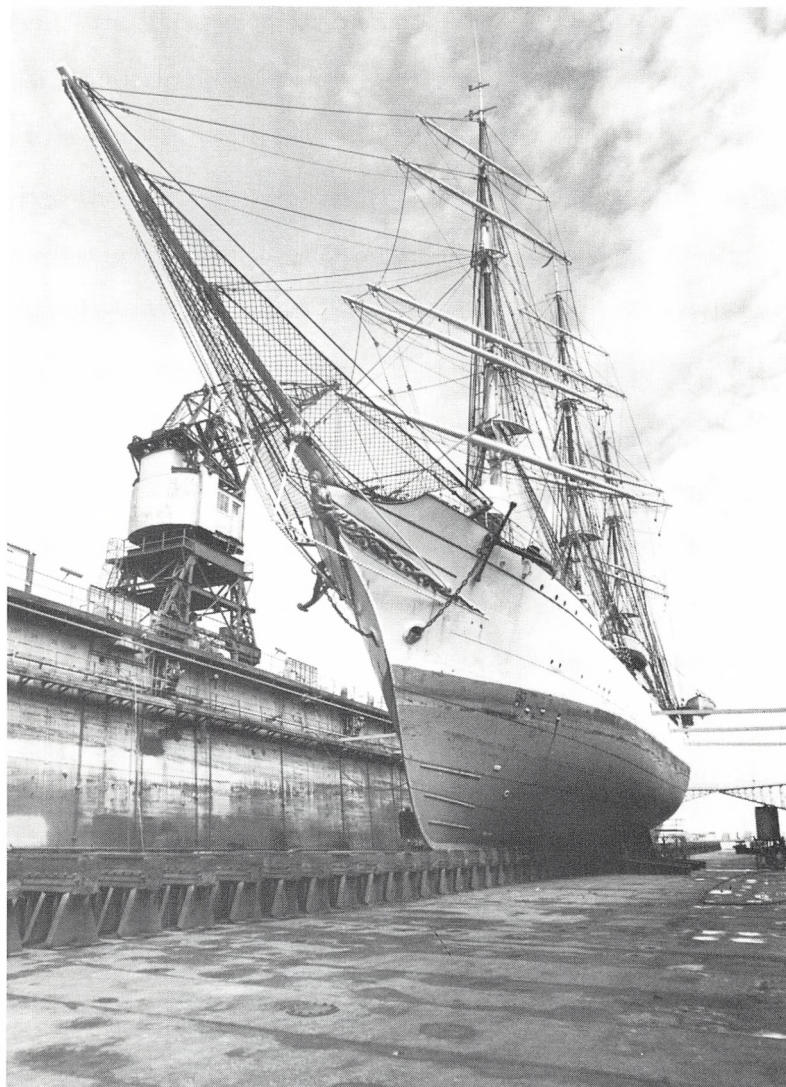
Onsdag 15. juni

I Byrådets møde vedtages det af hensyn til cyklisterne at spærre Mejlgade for gennemkørende biltrafik.

Under diskussionen om skolelukninger viser der sig flertal for at nedlægge Gjellerupskolen, men bevare Nordgårdskolen. Under mødet demonstrerer elever, forældre og lærere fra de truede skoler på Rådhuspladsen.

Kirkens Korshær i Århus fejrer 70 års jubilæum med en reception i lokalerne i Møllegade 30 og en aften gudstjeneste i Skt. Pauls Kirke.

Forfatteren Børge Houmann, Risikov, modtager Martin Andersen

1988

I bogstaveligste forstand er det sidste skoledag fredag 17. juni på Brobjergskolen, Ny Munkegades Skole og Finsensgades Skole. Lukningen bliver markeret med sang, is, balloner og på Finsensgades Skole flagstrykning.
(Foto i privateje).

Nexø-prisen for sin udforskning af Nexø forfatterskab.

Torsdag 16. juni

Mødrehjælpen i Århus holder 5 års fødselsdag på Domkirkepladsen med musikalsk underholdning og balloner og popkorn til børnene.

Fredag 17. juni

Der er årsafslutning på byens kommuneskoler og samtidig sidste skoledag for de 3, der nedlægges: Brobjergskolen, Finsensgades Skole og Ny Munkegades Skole.

Byens gymnasieskoler holder translokation. På Marselisborg Gymnasium modtager hver af de 140 studenter 1.000 kr. som testamentarisk gave fra den i fjor afdøde tandlæge Peder Sørensen med tilnavnet Peder Smertefri.

Lørdag 18. juni

Den såkaldte Århus-Festival, der i fjor fandt sted på Stadion, afholdes i år i Lisbjerg Fællespark og strækker sig over to dage. Blandt de optrædende er Anne Linnet, Lis Sørensen, Kasper Winding og The Kinks. Økonomisk er festivalen atter en fiasko, måske på grund af beliggenheden (11

km fra centrum). Man regner med et underskud på 500.000 kr.

Hotel Royal markerer sin 150 års fødselsdag ved at byde alle på gratis morgenkaffe med wienerbrød på Store Torv. Der er også musikalsk underholdning, historisk optog og gammel-dags marked med salgsboder og gøgl.

Søndag 19. juni

Postens Marchforening foranstalter 10 års jubilæumsmarch til fordel for julemærkehjemmene med start fra Skovvangskolen og distancer på 5 og 10 km og rute gennem Riis Skov.

Mandag 20. juni

200 års dagen for stavnsbåndets ophævelse fejres i Århus med en festgudstjeneste i Domkirken ved biskop Herluf Eriksen og optog fra Store Torv til Rådhuspladsen, hvor der tales af borgmester Thorkild Simonson og gårdejer Thomas Jørgensen, Dorthealund, formand for De Danske Mejeriers Fællesorganisation. Derefter bydes der på spillemandsmusik, folkedans, fællessang og mere musikalsk underholdning.

Tirsdag 21. juni

På den nyrestaurerede bygning Mejl-gade 48 afsløres en mindeplade over redaktør A.F. Elmquist og Aarhus Stiftstidende, der havde redaktion og trykkeri her fra 1814 til 1900.

Onsdag 22. juni

Det meddeles, at Dannebrog Værft har indgået aftale om fremtidig reparation og vedligeholdelse af den vest-tyske marines ministrygere.

Torsdag 23. juni

Et stort parti døde fisk fra Århus Å aflæsses om natten foran Rådhuset, i Grisebrønden og i springvandet Agnetete og Havmanden. Det drejer sig formentlig om en miljø-demonstration.

Fredag 24. juni

Chaufførernes Fagforening i Århus indvier nye lokaler i eget hus ved Sommervej i Hasle.

Arkitektstuderende Søren R. Lund, Århus, vinder førstepræmien på 200.000 kr. i konkurrencen om et nyt kunstmuseum i København.

Søndag 26. juni

Sangeren Flemming »Bamse« Jørgensen giver 25 års jubilæumskoncert i Musikhuset under medvirken af bl.a. Holger Lauman og Henning Stærk.

Mandag 27. juni

Det meddeles, at den i fjor afdøde tandlæge Peder »Smertefri« Sørensen har skænket Århus Kommune en halv mio. kr., der skal anvendes til rensning af Århus Å.

Onsdag 29. juni

I Byrådets møde vedtages det at nedlægge Gjellerupskolen og overflytte eleverne til Engdalskolen, Åby Skole og Tovshøjskolen. Nedlæggelsen skal dog underkastes en afstemning blandt distriktets beboere. Endvidere vedtages det at sælge Ny Munkegades Skole og Finsensgades Skole til private.

Juli

Fredag 1. juli

Det kniber med belægningsprocenten på byens hoteller trods de varme sommerdage, så nu lægges der ud med »billige tilbud« til ferierende familier.

Byens ligningskommission vil fremtidig skride ind mod de overhåndtagende fødselsdagsreceptioner, hvor det er arbejdspladsen, der betaler gildet, og »barnet«, der får gaverne med hjem.

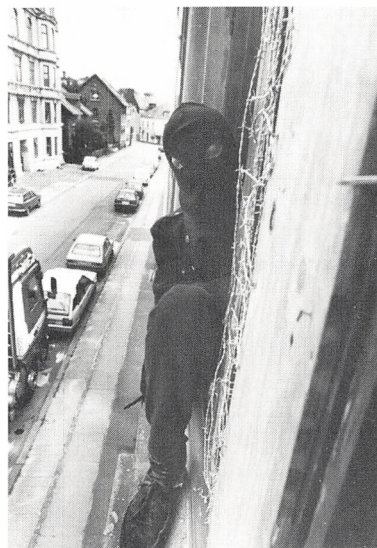
Lørdag 2. juli

I Kunstbygningen udstiller den jugoslaviske kunstner Boris Bucan sine seneste års arbejder inden for plakatkunsten.

Samtidig afholdes »Arkitekternes Dag« på Rådhuset, hvor der i hallen vises 40 modeller, deriblandt en afgangsmodel til et nyt kunstmuseum i Århus, mens tegningerne til Rådhuset kan studeres i forhallen.

Søndag 3. juli

Siden jul har der været gjort en ekstra omfattende indsats for at bedre forholdene omkring den voksende kriminalitet blandt de unge i Vorrevangskvarteret. Tallene er da også faldet iøjnefaldende: antallet af tyverier er halveret, og hærværk og vold er faldet til en fjerdedel.

I ejendommen Thunøgade 19 har BZ'erne udbygget barrikaderne og sat pigtråd op langs vinduerne. Når BZ'erne er ude, er det planen at bygge et tre-fire etagers hus med 31 ungdomsboliger.
(Foto: Peter Laursen).

Mandag 4. juli

I dag begynder sommerens udsalg, men udsalg er ikke det tilløbsstykke, det har været: de bestandige ophørs- og ombygningsudsalg året rundt dæmper sommersalget.

Tirsdag 5. juli

Bevillingerne til delvis pasning af pensionisters haver er nu skåret ned. Mere end 300 pensionister kommer ikke i betragtning i år.

Torsdag 7. juli

Forlaget Centrum er ved at udgive en romantrilogi om det romerske riges undergang oversat og illustreret af dronning Margrethe.

Fredag 8. juli

5.000 unge søger optagelse på Århus Universitet, en stigning på 10% i forhold til 1987.

Lørdag 9. juli

Århus Kommune har sendt store mængder forurenede jord fra gasbeholderen på Dollerupvej til Holland for at få det rensat og evt. solgt. Hollænderne ønsker dog ikke at købe den rensede jord, så den returneres. Hele sagen koster 1.800 kr. pr. ton.

Søndag 10. juli

Årets grønne koncert, denne gang på den tidligere Kirstinesminde flyveplads, samler ca. 35.000 tilhørere. Det regner voldsomt, men med en omsætning på 1.8 mill. kr. bliver der sat ny rekord.

Mandag 11. juli

En ny sparerunde i Århus Amts Socialvæsen vil føre til en besparelse på 42 mio. kr., men det vil også medføre mange lukninger. Således bl.a. krisehjemmet for voldsramte kvinder og handicap-børnehaven i Villa Kampen.

Tirsdag 12. juli

Byens to sygeplejeskoler har haft et bemærkelsesværdigt fald i tilgangen: 424 har søgt optagelse, og det er 95 færre end sidste år. Samtidig er tilgangen til universitetet i stigning, og

også på andre uddannelser er presset øget. Desværre vil mere end 3.000 unge få afslag på en uddannelse i Århus.

Onsdag 13. juli

150 af byens skraldemænd nedlægger arbejdet i protest mod opsigelsen af en kollega.

Interessen for det teologiske studium er stigende: allerede sidste år meldte der sig flere end ventet, og i år er der tale om en stigning på 20%.

Torsdag 14. juli

Vikingskibet Imme Aros er nået velbeholdent til Irland, hvor der samles ca. 500 gamle skibe i anledning af Dublins 1000 års jubilæum.

Fredag 15. juli

Den udbredte sæl-død langs de danske kyster breder sig stadigvæk. I løbet af dagen findes seks døde sæler syd for Moesgård Strand.

Søndag 17. juli

Kravet om et støjniveau under 50 db er ved at ødelægge Tivoli Friheden: tilstrømningen til forlystelserne er dalende og dermed også den festlige stemning.

Mandag 18. juli

Det nye danske nazist-parti ophænger i de tidlige morgentimer plakater i Viby-området. Men de hænger der ikke længe: Folk på vej til arbejde river dem ned igen.

Miljøkontoret gør i sin sidste rapport opmærksom på, at halvdelen af rens-

Torsdag morgen 14. juli vælter den gamle elm ved Århus Domkirke. Nu må man i gang med at finde en smuk afløser, men en elm bliver det nok ikke p.g.a. risikoen for elmesyge.
(Foto: Peter Laursen).

ningsanlæggene i hele Århus Amt fungerer for dårligt.

Tirsdag 19. juli

Busten af forfatteren Johan Skjoldborg, som står sammen med andre forfattere foran hovedbiblioteket i Mølleparken, bliver fjernet i nattens løb. Få dage efter dukker den op i et buskads ved Musikhuset uden nævneværdige skavanker.

Onsdag 20. juli

Antallet af ansøgere til byens kollegieværelser er steget med 350 til 2.500. Resultatet er, at 9 ud af 10 får afslag og må vente fra 8 måneder til 2 år på at komme i betragtning.

Det synes at være endelig afgjort, at sygehusene i Skanderborg og Ebeltoft vil blive afviklet. Amtssygehuset skal fremtidig være byens centralsygehus, og Kommnehospitalet og det nye Skejby skal være for hele amtet.

Torsdag 21. juli

Det fine sommervejr opfordrer ikke til at gå i biografen. Tre biografer tager konsekvensen og sælger på mandage alle billetter til halv pris.

Lørdag 23. juli

Byrådet bevilger 450.000 kr. til videnskabelige forundersøgelser af mulighederne for at genbruge plastaffald.

Søndag 24. juli

Århus Lærerforening har stadig sin feriekoloni på Ahl Strand, og der er da også stadig rift om et par ugers ophold. Ca. 700 børn søger, men da der kun kan være ca. 50 ad gangen, får kun halvdelen ønsket opfyldt.

Det gamle Ridehus har nu også fået en venneforening, og den er ved at lægge planer om en bedre indretning og udnyttelse af den rummelige hal.

Mandag 25. juli

Det kniber stadig for mange husejere at klare terminerne. I år er der et par tvangsauktioner hver dag. Sidste år var der kun det halve.

Hingeballe Skov ved Hinge Sø lidt nord for Silkeborg, som Århus kommune fik foræret for 40 år siden, er nu afhændet for ca. 3 mio. kr. Pengene vil blive anvendt til miljøforbedringer i kommunen.

Tirsdag 26. juli

På Aarhus Oliefabrik har medarbejderne på 10 år tjent 40.000 kr. hver på grund af overskudsdelingen.

Torsdag 28. juli

Århus Universitet har måttet sende brev om ikke-optagelse til 1.435 unge. Andre uddannelsesinstitutioner har også nu fuldt hus og må afvise mange.

Graven 3 er nu helt væk, og kun noget af træværket skal bruges igen. De fleste vil nok mene, at det ikke er en restaurering, der er tale om, men derimod en rekonstruktion.
(Foto: Ib Hansen).

August

Fredag 29. juli

Interessen for reklameindslag i byens nærradioer svarer ikke til forventningerne. Indslagene er lovlige fra på mandag, men kun få firmaer har meldt sig.

Søndag 31. juli

Forskerparken lægger ud med et vismandsråd på fem, kaldet Erhvervs-Forum. Efter amerikansk mønster skal det vejlede det århusianske erhvervsliv fremover.

Mandag 1. august

Den landsdækkende kampagne »Plant et træ« fra 1983-84 etableres som permanent institution med hovedkontor i Ny Mølle ved Lisbjerg. Informationschef bliver skovfoged Bjørn Døssing, tidligere Kalø.

En kinesisk delegation under ledelse af borgmester Gong Ben Yan fra Harbin besøger Århus for bl.a. at studere mejerier, sygehuse, Dannebrog Værft og Forskerparken.

Tirsdag 2. august

I Amtsrådets møde træffes endelig beslutning om at lukke sygehuse i Skanderborg og Ebeltoft. Flere hundrede borgere fra de to ramte byer demonstrerer uden for Amtsgården.

Torsdag 4. august

I anledning af den forestående skolestart opsætter Trafiksikkerhedsudvalget i Århus 14 kæmpeskilte over forskellige indfaldsveje og ringgader med teksten »Hjælp os på skolevej«. En kulørt kasket med samme tekst uddeles i skolerne til alle nye elever.

Fredag 5. august

6 NATO-fartøjer med den amerikanske destroyer »Hayler« som flag-skib aflægger et 5 dages besøg i Århus. Under et pressemøde om bord bliver viceadmiral John Scott Read spurgt, om skibet medfører atomvåben, hvilket han i overensstemmelse med amerikansk sikkerhedspolitik nægter at svare på. På kajen er der en stillfærdig demonstration, og under besøget om bord lykkes det at fremvise skiltet »DK A-våbenfrit«. Samtidig uddeles gratis kondomer til besætningen.

Lørdag 6. august

For 16. gang i træk holder Brabrand Lystfiskerforening konkurrencestævne ved Lyngbygårds Å. Største fisk i år er en regnbueørred på 1.9 kg.

Søndag 7. august

En narkoman overfalder en sygeplejerske på skadestuen ved Århus Kommunehospital, idet han truer med en kniv og kræver narkotika, men hun

Et par naboer til Tivoli Friheden har klaget over den høje rockmusik fra forlystelseshaven. Derfor måtte Sanne Salomonsen synge med truslen om at blive afbrudt, hvis den tilladte støjgrænse blev overskredet. (Foto: Jens Tønnesen).

tilkalder hjælp og får ham overmandet.

Mandag 8. august

Det nye skoleår begynder i Århus. 19 af de 56 kommuneskoler har indført samordnet indskoling ved sammenlægning af børnehaveklassen med 1. og 2. klasse.

Over Hasle Ringvej ved Brendstrupvej indvies en stibro (gang- og cykelbro), der skal sikre vejen til Katrine-

bjergskolen og fritidshjemmet Bildbjergparken for kvarterets børn.

Torsdag 11. august

Lektor Oskar Borgman Hansen, Institut for Filosofi, der tillige er formand for Antroposofisk Selskab, rejser på en måneds foredragsturné til Sydafrika. Dekanen for det humanistiske fakultet har forgæves opfordret ham til at blive hjemme af hensyn til Danmarks økonomiske og kulturelle boykot af det sydafrikanske apartheid-styre.

To buskontrollører, der kræver kontrolafgift af en beruset passager, bliver overfaldet med slag og spark, så de må behandles på Amtssygehuset.

Søndag 14. august

Rocksangeren Sanne Salomonsen med sit band giver en friluftskoncert i Tivoli Friheden.

Tirsdag 16. august

I Musikhuset afsluttes Kammermusikfestivalen 1988 med Mozarts fløjtekoncert i C-dur, spillet af københavnske musikere.

I dagene 25.-28. august bliver Tivoli Friheden omdannet til Skt. Olufs Marked. Århus Byhistoriske Udvalg var også med med en bod, hvorfra der blev solgt bøger og givet oplysninger om byhistorie. (Foto i privateje).

1988

En røver truer indehaveren af købmandsforretningen ved Martin Vahls Vej med kniv, men købmanden smækker ham over fingrene, hvorefter han flygter.

Onsdag 17. august

Ved Retten i Århus frifindes Århus Kommune for ansvar i forbindelse med oversvømmelsen på Vejlbj Fed i november 1985, der skadede mange parcel- og sommerhuse samt Restaurant Åkrogen. Retten finder, at digerne har været af forsvarlig højde.

Torsdag 18. august

Thorengaard Kontormontering, der hidtil har boet i Grønnegade 47, indvier nye lokaler i det tidligere Vest-Teater, Silkeborgvej 620 i Brabrand.

Fredag 19. august

På Marienlystvej i Hasle affyrer en fodgænger 3 riffelskud mod en bil efter skænderi med bilens fører. Ingen kommer dog til skade.

I Musikhusets foyer vises udstillingen »Årstiderne«, 9 billedtæpper udført af den australske gobelin-kunstner Johan Coburn.

Lørdag 20. august

Århus-Fiskernes Idrætsforening holder efter traditionen to dages havnefest i fiskerihavnen med servering af fiskeretter og udskænkning af øl i auktionshallen samt forskellig underholdning på kajen. Overskuddet på ca. 180.000 kr. går til velgørende formål.

Søndag 21. august

Lyrikforeningen Stemmejernet sætter digte op ved de vigtigste busstoppesteder i Århus. Samtidig åbnes udstillingen »Lyrik i bussen« i Kunsternes Hus, Saltholmsgade.

Mandag 22. august

Det meddeles, at Dannebrog Værft har mistet en ordre på 4 container-skibe til ca. 400 mio. kr. Tilbage i ordrebogen er kun to slæbebåde, men værftets ledelse håber på nye ordrer.

Tirsdag 23. august

Der meldes om talrige tyverier (9 inden for en måned) af postcykler med breve, mens postbudet er inde i en etageejendom. Det er vanskeligt at komme miseren til livs, så postvæsenet anmoder om publikums bistand.

Onsdag 24. august

Statens Kunstfond afleverer en udsmykning af boligbyggeriet Bispehaven, der er opført 1969-73 og nu gennemgribende renoveret. De fire kunstnere, der har bidraget med maleri og skulptur, er Ib S. Østergaard, Henrik Voldmester, Steen Bach Christensen og Erik Winckler.

I Klostergade 34, der tidligere har

I de tidlige morgentimer nedbrænder en del af Brandværnsmuseet, som har til huse i den gamle sporvognsremise ved Filtenborg Plads. Der har tidligere været påsatte brande, og politiet afviser ikke, at også denne gang kan en pyroman have været på spil.

(Foto: Axel Schütt).

rummet etableringer med navne som Tagskægget, Svend Tveskæg, Elvira og Fabrikken, åbnes diskoteket Club Fisk.

Ejeren af kiosken ved Ørnereden får besøg af en røver i en stjålet hjemmevernsuniform, der truer med maskinpistol, tager kassen med 11.000 kr. og bortfører kioskejeren i dennes egen bil. Efter flere timers køretur (med besøg hos en bekendt af røveren) lykkes det kioskejeren at flygte. Røveren bliver næste dag anholdt ved Malling.

Fredag 26. august

Det sker ofte, at der kastes cykler ned på perronnerne fra cykelparkeringen på M.P. Bruuns Bro til fare for mennesker og materiel. DSB's personale har klaget til Byrådet og anmodet om sikkerhedsforanstaltninger.

I Vejby-Risskov-Hallen arrangerer to unge mennesker en ny »gigant-hal-fest« i form af et diskotek med videaskærme, fyrværkeri og lasershow (jfr. 8. april). Der er ca. 3.000 tilhørere, men 3-400 unge, der ikke slipper ind, laver optøjer med slagsmål, hærværk og ildspåsættelse, så politiet og Falck må tilkaldes.

Søndag 28. august

Som afslutning på Skt. Olufs Marked i Tivoli Friheden genoptages traditionen at udvælge en »Frøken Århus«, hvad der tidligere (fra 1943 til 1971) var en årligt tilbagevendende begivenhed. Den sejrende er denne gang den 14-årige Anne-Rikke Christensen, der i øvrigt bor i Oman, men er hjemme i Århus på sommerferie.

Tirsdag 30. august

En 25-årig århusianer idømmes ved Retten i Århus 1½ års fængsel for under en anholdelse i Den Gamle By i maj at have taget en politiasstants tjenestepistol og forsøgt at skyde ham.

September

Torsdag 1. september

Byens kulturrådmand, Thorkild Ibsen, frygter, at kulturlivet vil stagnere, hvis de fleste foreslåede besparelser skal gennemføres, og han lægger derfor ud med en »kulturpakke«, som det vil koste ca. 5 mio. kr. at gennemføre.

Rådmand Bjarne Ørum har et andet problem: springvandet omkring »El-skovskampen« i Mølleparken er utæt. Da det vil koste millioner at sætte det i stand, plantes der i stedet blomster i den store kumme, og de seks amatører, der leverede »springet«, gemmes bort til bedre tider.

Fredag 2. september

Den planlagte og påbegyndte modernisering af Hovedbanegården skrinlægges indtil videre på grund af den økonomiske situation.

På Århus Kunstmuseum åbnes den første af festugens mange udstillinger. Det er en retrospektiv udstilling af de arbejder, den nu 80-årige Henry Heerup har udført i løbet af 64 år.

Rådmand Thorkild Ibsens 40 års fødselsdag bliver markeret på mange måder, bl.a. med en reception i Tyrolerteltet på Klosterortovet, men også med opsætning af »valgplakater« med teksten: »Har Århus skoler nok til denne mand?« (Foto: Axel Schütt).

Lørdag 3. september

Inden for de sidste to uger har politiet skrevet rapport over ca. 1.000 bilister, der har kørt hurtigere end loven tillader.

Søndag 4. september

En af de mere markante udstillinger er Arkitektskolens, der viser arkitekt C.F. Møllers indsats og det præg, han har sat på byen gennem sit lange liv. Han fylder 90 år i oktober og er selv med ved åbningen.

Eskorteret af en færdselsbetjent på motorcykel bliver Irene Houlberg og Peter Øllegaard torsdag 8. september fragtet på kamelryg ud i byens natteliv til en munter polterabend.
(Foto: Jørgen Timm).

Mandag 5. september

I et sæbekassevæddeløb i Risskov deltager 60 drenge med deres hjemmelavede køretøjer. Vinderen brugte 29 min., 15 sek. på den 6 km lange tur.

Tirsdag 6. september

Lederen af den så kendte gruppe Gnags benytter en koncert på den hjemlige århusianske scene til at kritisere byens politikere: der er for lidt

rock-musik i Århus, vi må have en kulturdebat.

Onsdag 7. september

I Gjellerup er en stor del af beboerne i gang med på alle tænkelige måder at bevare Gellerupskolen. En afstemning skal finde sted i den kommende uge.

Torsdag 8. september

Samtidig med, at der i festugen har været vagt på cykelparkeringen på M.P. Bruuns Bro for at forhindre nedkastning af cykler på perronerne, er der blevet opsat yderligere 130 nye stativer.

Århus Sporveje har 750 chauffører, og de har i gennemsnit 33,1 sygedag om året, hvilket er skandinavisk rekord. I København ligger gennemsnittet på 30,8 dage.

Fredag 9. september

Universitetet holder årsfest og fejrer denne gang 60 års-dagen for sin begyndelse. I årets anledning udsendes en bog »Almas Børn« om de første års vilkår for de studerende, skrevet af lektor Torben Kisbye.

Århus-bibliotekerne fejrer Bibliotekernes Dag ved at møde op på nærbanetog til Hornslet og tilbyde de rejsende lån af bøger til turen.

Lørdag 10. september

Nu, hvor badesæsonen er forbi for de fleste, meldes der om en forbedring af badevandet. De giftige alger er døde og skyllet bort, så vandet er renere end det længe har været.

Søndag 11. september

Ved festugens afslutning konstaterer politiet, at den er forløbet uden megen uro og ballade trods det gode vejr. Det tilskrives den forøgede politipatruljerings i gaderne.

På den sociale døgnvagt installeres nu forsøgsvis en telefonvagt specielt for børn. Den vil være åben fra kl. 16 til kl. 8 næste morgen og har eget telefonnummer.

Tirsdag 13. september

Århus havnevæsen takker de mange, der i festugens løb har besøgt lods-både, slæbebåde og andre af havnens

200 børn sætter verdensrekord i slagsmål med 2.000 flødeskumskager, fredag 9. september i Tivoli Friheden. Bagefter bliver de spulet rene af Falck, der sætter verdensrekord i børnevask. (Foto: Jørgen Timm).

faciliteter. Da 15.700 tog imod indbyggelsen, satser havnevæsenet på at gentage indbyggelsen en anden gang.

På Gjellerupskolen fejrer man sejren: 72,9% af vælgerne, 2.535, stemte ja til en bevarelse af skolen.

Torsdag 15. september

Det tyske Goethe-institut i København åbner en afdeling her i byen for

nemmere at formidle tysk kultur til kulturlivet i Jylland.

Som en demonstration mod en konference om dansk byggeris fremtid, ledet af Kurt Thorsen Totalentreprise, bliver Musikhuset, hvor møderne holdes, svinet til med graffiti og malerklatter både på mure og vinduer. Rensningen vil formentlig koste ca. 100.000 kr.

Fredag 16. september

Århus Teater har som før lige efter festugen igen måttet aflyse en enkelt aften. Forleden var behovet for kulturel stimulans fra teatret så lille, at det med et billetsalg på 19 valgte at aflyse.

Det har hidtil været let for tyve at få afsat deres koster, men i de seneste dage er 15 hælere blevet anholdt for at have været med til at aftage og sælge 400 videoapparater, og dermed er sagen ikke afsluttet, mange flere ventes at melde sig selv for derved at slippe billigere.

Lørdag 17. september

Arbejdsformidlingens center i Nørreport kan ikke fortsat klare presset fra det stigende antal arbejdsledige. Hver dag kommer 1.000 ledige enten til kontrol eller for at søge job. Der søges nu oprettet en særlig afdeling i Brabrand.

Søndag 18. september

Miljøstilsynet har i sommerens løb modtaget 25 klager fra beboere i byens café- og værtshuskvarterer. De føler sig stærkt generede af støj til langt ud på natten.

Gigtforeningen har lejet sig ind i den lille svømmehal i plejecentret Møllestien. Hver lørdag formiddag kan gigtramte forbedre deres helbred ved at deltage i foreningens træning.

Mandag 19. september

Budgetforhandlingerne i Byrådet afklares: de borgerlige partier undlader at stemme, og derved opnår socialdemokraterne flertal for deres forslag.

De kommunale værker sætter en sparekampagne i gang. En undersøgelse har vist, at det ikke er industrien, men århusianerne, der hjemme bruger for meget vand. En gang bilvask tager

I løbet af kun godt et år er græsmarken ved Skejbygårdsvej blevet forvandlet til et indkøbscenter på knap 8.000 m². Porten til det nye center, der bliver indviet 14. september, er rendyret postmodernisme. (Foto: Dan Jakobsen).

således ca. 200 l vand og en vaskemaskine 130 l.

Tirsdag 20. september

Forbrugerkomiteen åbner en vandredstilling, der skal lære børn og unge at undgå at blive snydt af forretningsfolk, når de køber ind på egen hånd.

Onsdag 21. september

Kreditforeningen Danmarks byfornøylespræmie tilfaldet ved en højti-

delighed i Musikhuset Århus by for de otte omfattende saneringer, der siden 1970 har fundet sted i byområdet.

Torsdag 22. september

På hospitalerne er ventetiden for indlæggelser halveret på de fleste afdelinger, efter at ældre mennesker nu hurtigere får en plejehjemsplads eller kan klare sig hjemme med de stadigt voksende sociale forbedringer.

Brandværnsmuseet bygges op igen efter branden forleden. Fire gamle brandbiler blev ødelagt, men restaureres nu for forsikringssummen.

Fredag 23. september

Det går langsomt med salget af bådpladserne i den nye Marselis Marina. I sommer er der kun solgt 5 pladser,

og der er endnu plads til 85 både. En plads koster 50.000 kr.

Nationalbankens bygning vil blive udbudt til salg. Banken har vedtaget at lukke filialen ved Domkirken om et år. Af personalet har 20 fået tilbud om overflytning til København, mens 15 lødere ansatte opsiges.

Tirsdag 27. september

Efter tre års bekæmpelse af elmesyge i byens træer er man ikke kommet ondt til livs. 2.000 træer er fældet, men der må fortsat sættes ind i de kommende år.

Efter trusler om nedskydning af Thorkild Simonsen, fordi han lader flygtninge leve her i byen, bliver borgmesteren politibeskyttet, indtil det sidst på aftenen lykkes at anholde en århusiansk invalidepensionist, der på mindre end et døgn idømmes 20 dages hæfte for mordtruslen.

Onsdag 28. september

Med vedtagelsen af budgettet for 1989 skyder Byrådet atter en gammel sag ud til senere: der vil stadig ikke blive tale om oprettelse af et bymuseum, selv om der nok kunne skabes flertal for ideen: der er ikke råd.

Torsdag 29. september

Arbejdet på kongrescentret ved Musikhuset, Scandinavian Center, påbegyndes og anses i øjeblikket at være afsluttet om tre år.

Fredag 30. september

Lektor K.H. Skott på Statsgymnasiet rejser med 24 elever på en tre ugers

studietur til Kenya. Hver deltagelse koster ca. 15.000 kr., men de unge har selv på mange måder skaffet de fleste af pengene.

Oktober

Lørdag 1. oktober

Dansk Amatør-Orkesterforbund fejrer 40 års jubilæum ved en to dages konkurrence mellem 40 orkestre i Musikhuset, Rådhushallen og Ridehuset.

Folkebevægelsen mod EF holder landsmøde i Risskov Amtsgymnasium med taler af Else Hammerich, Sven Skovmand og Jens Peter Bonde, alle medlemmer af EF-Parlamentet.

Mandag 3. oktober

Henning Christophersen, tidligere minister, nu medlem af EF-Kommissionen, taler på et møde i Rådhushallen, arrangeret af Erhvervskontaktudvalget, om EF's indre markeds betydning for Århus. Han anbefaler oprettelse af et Århus-kontor i Bruxelles.

Østbanegården, der har stået tom siden besættelserne i 1979 og 1982 og i de senere år været stærkt præget af forfald, har nu gennemgået en grundig restaurering og bliver indviet af det private firma »Indretning på Østbanen«, der har lejet bygningen af

den selvejende institution Østbanegården.

Tirsdag 4. oktober

300 socialpædagoger ved 23 institutioner i Århus Amt nedlægger arbejdet i sympati med strejken på Dag-hjemmet Frederiksbjerg, der skyldes fyring af to tillidsrepræsentanter. På et fagligt møde i Kongreshuset opfordres Århus Amt til at trække fyringerne tilbage.

Onsdag 5. oktober

De strejkende socialpædagoger genoptager arbejdet, efter at amtsborgmester Ib Frederiksen har lovet for-handlinger.

Ved Retten i Århus idømmes en taxivognmand 200.000 kr. i bøde for skat-svug og mangelfuld trafikbøgføring.

Fredag 7. oktober

På Jydsk Telefons område i Slet indvies Erhvervscentret, en udstillings- og kontorbygning til formidling af sel-skabets forskellige »teletilbud« til er-hvervslivet.

Jacob Haugaard, der opstiller til Folketin-get uden for partierne (for »Sammen-slutningen af bevidst arbejdssky elemen-ter«) giver gratis fadøl og sodavand til alle i Ridehuset for sit statsilskud til valget og holder dermed sit valglofte.
(Foto: Preben Hupfeld).

Hanne Just Hansen, enke efter direktør Svend Erik Just Hansen, skænker ½ mio. kr. til kræftforskningslaboratoriet på Århus Amtssygehus.

Dr. odont. Flemming Isidor, Århus Tandlægehøjskole, modtager Zenidium-prisen på 25.000 kr. for sin udforskning af paradentose.

Lørdag 8. oktober

Under en øvelse på Århus Havn trænger hjemmeværnsfolk ind i en række haver ved Strandvejen og forskrækker beboerne med skyderi. Hjemmeværnet beklager, at øvelsen ikke var annonceret i forvejen.

Mandag 10. oktober

På et møde i Den Sociale Højskole, arrangeret af Socialpolitisk Forening for Århus og Omegn, er der debat mellem fhv. skatteminister Mogens Lykketoft og fhv. socialminister Bent Rold Andersen over emnet »Pensionsreform – pensionsfond«.

Onsdag 12. oktober

Århus Kunstmuseum modtager som testamentarisk gave fra bibliotekar Erik Buus, Statsbiblioteket, en samling på 30 malerier af kendte danske kunstnere, deriblandt C.W. Eckersberg, Martinus Rørbye, Constantin Hansen, P.C. Skovgaard, Vilhelm Hammershøi, L.A. Ring, Julius Paulsen, Olaf Rude og Niels Bjerre.

Boghandler Jesper Møller, Århus, modtager A. Frolands Legat på 8.500 kr. for sit arbejde med EDB i forbindelsen mellem boghandlere og forlæggere.

Fredag 14. oktober

Den sociale forvaltning og Århus Sporveje starter i forbindelse med et privat konsulentfirma (APJ, Analytisk Psykologisk Institut) en række kurser for medarbejdere i konfliktløsning, når det drejer sig om vanskelige klienter eller kunder.

Løveapoteket indvies efter en omfattende renovering. Det gamle inventar er i det store og hele bevaret, men der er mange forbedringer, bl.a. et samtalerum for medarbejdere og kunder og et lille medicinsk bibliotek.

Lørdag 15. oktober

Gellerupkvarteret opskræmmes ved at en 4-årig dreng bliver overfaldet, seksuelt mishandlet og næsten kvalt i en atriumgård ved Nordgårdskolen.

Søndag 16. oktober

I Musikhuset opføres »Latterorkanen«, et show med Jesper Klein, Flemming Jensen og Ulf Pilgaard.

Mandag 17. oktober

I Musikhusets store sal opføres Duke Ellingtons musical »Sophisticated ladies«, og i den lille sal er der premiere på Signe Birkebølls eventyrkomedie »Tornerose«, opført af Jytte Abildstrøms Børneteater.

Torsdag 20. oktober

Århus Akvarieforening åbner en omfattende udstilling af akvarier og terrarier i Tivoli Friheden.

Fredag 21. oktober

Dannebrog Værft har modtaget ordre på ombygning af Mercandia-Rederi-

ernes fragtfærge »Mercandian Admiral II« til kombineret bil- og passagerfærge på Storebælt. DSB har chartret skibet for 9 år fra sommeren 1989. Ordren er på ca. 85 mio. kr.

To århusianske lægegrupper har modtaget hver 3 mio. kr. fra Lundbeck-fonden til udforskning af henholdsvis nervesygdomme og livmoderhalskræft.

Lørdag 22. oktober

I jagten på voldsmanden, der 15. oktober overfaldt et barn i Gellerup-Parken, udsender politiet løbesedler på tyrkisk, arabisk og persisk med anmodning om hjælp til opklaringen.

En bilist bliver i Højbjerg overfaldet af 3 personer og tvunget til at køre dem rundt i Århus, indtil de ved Skovvejen slår ham ned og tager hans tegnebog med 2.200 kr.

Søndag 23. oktober

Den årlige kulturkamp mellem Århus og København afholdes i Ridehuset. Konkurrencen omfatter musik, dans, teater, poesi, filosofi, retorik, video, maleri, skulptur og arkitektur. Denne gang sejrer københavnernes efter en meget jævnbyrdig kamp.

Onsdag 26. oktober

I Byrådets møde godkendes lokalplanen for arealet mellem Hasle Ringvej og Bispehaven, der bl.a. omfatter et kommunalt ældrecenter og et hotel med 155 dobbeltværelser, tegnet af arkitektfirmaet Friis & Moltke.

I Musikhuset opføres Pelle Gud-

Allerede fra morgenstunden, lørdag 29. oktober, er der kø ved de århusianske billet-luger, som her ved Royal Cinema, da man markerer »Danmarks biograf-fest« med billetter til 10 kr.
(Foto: Ib Hansen).

mundsen-Holmgreens koncert for slagtøj og orkester »Triptycon« med Gert Mortensen som solist.

Torsdag 27. oktober

Som led i en landsomfattende aktion demonstrerer SF i Århus anført af rådmand Lone Hindø foran Studstrupværket mod elselskabernes energipolitik.

Fredag 28. oktober

På Gellerupscenen afholdes en 3 dages dansefestival, arrangeret af foreningen Ny Dans og Sprogcentret, hvor århusianske og indbudte grupper giver prøver på moderne koreografi afvekslende med foredrag, film og video. Sidste dag er helliget spansk dans og folklore.

I Ridehuset holdes der Marathon-rock, arrangeret af Rytmask Musikforening.

I Kunstbygningen åbnes en udstilling af tre malere: Peer Koefoed Larsen, Ole Folmer Hansen og den nylig afdøde Carl Faarup Christensen.

Lørdag 29. oktober

De århusianske biografer tager del i filmfestivalen »Danmarks biograf-fest« med forestillinger hele dagen til en billetpris af 10 kr. I Folketeatret kaldes festligheden »Cannes i Århus«, og her uddeles prisen »Den gyldne spole« til instruktørerne Nils Malmros og Sune Lund-Sørensen, skuespilleren Michael Falch og TV-direktøren Jørgen Schleimann.

Jazzorkesteret Arosia holder 30 års fødselsdagskoncert i Musikhuset, hvis store sal i dagens anledning er indrettet som værtshus.

En multi-mediegruppe ved navn »De nye fra Leningrad« åbner en udstilling af utraditionel Sovjet-kunst i Kunstnernes Hus i Saltholmsgade.

Søndag 30. oktober

Den muntre entertainer-gruppe Linje 3 (Anders Bircow, Thomas Eje og Preben Kristensen) optræder i Musikhuset.

Mandag 31. oktober

Århus Akvarium ved Tingskov Allé i Tranbjerg, der har eksisteret siden 1979, bliver lukket, da dets lejemål udløber. Fiskene og dyrene bliver overført til Danmarks Akvarium i Charlottenlund og andre samlinger.

I anledning af Århus-Navernes 75 års jubilæum åbnes en udstilling i Hovedbiblioteket om berejste håndværkssvende gennem tiderne.

Ved en sammenkomst på Hotel Marselis overrækker borgmester Thorkild

1988

Simonsen den årlige Arosiapris på 25.000 kr. til instrumentfabrikken Tempres, Engtoften i Viby.

November

Tirsdag 1. november

Da kommunen ikke vil øge tilskuddet til Festivalforeningen, bliver det endelige resultat af sommerens fiasko i Lisbjerg, at foreningen nu har meldt sig konkurs.

Onsdag 2. november

Skolerådmanden, Thorkild Ibsen, foreslår, at kommunen skal gå over til at købe skolebøger direkte ved forlagene for derved at spare mellemhandler-avancen. Byens boghandlere reagerer omgående: adskillige af dem vil blive nødt til at lukke, hvis en sådan aftale indgås.

Patientforeningen på Ortopædisk Hospital har allerede samlet mere end 7.000 underskrifter mod en lukning af hospitalets administration,

Forskellige steder i byen er der blevet opstillet batteri-containere. Publikum skal selv sortere de brugte batterier, og erfaringen viser, at batterierne kommer i de rigtige huller.

(Foto: Herman Posin).

der fremover vil gøre hospitalet til en afdeling af kommunehospitalet. Listerne afleveres hos amtsborgmesteren, Ib Frederiksen, til hans orientering.

Torsdag 3. november

Byens store ejendomsmægler, Jens Nielsen, udvider stadig. Det sidste er købet af en erhvervsmæglerforretning i Randers, og andre aftaler vil formentlig blive truffet i den nærmeste tid, så firmaet kan blive landsdækkende.

Det er dyrt at være miljøbevidst: Århus kommune har i løbet af et årstid indsamlet ca. 5 tons brugte batterier, som skal sendes til Kommunekemi, der tager 7.500 kr. pr. t for at destruere dem.

Lørdag 5. november

Politiets besparelser indebærer, at betjente nu kun kommer til skydeøvelse én gang om året i stedet for to.

Søndag 6. november

Gellerup-byggeriet er efter 20 år så nedslidt, at Brabrand Boligforening budgetterer med 200 mio. kr. til fornyelser og istandsættelser inden for de næste fire år.

Mandag 7. november

Foreningen for kommercielle Lokalradio- og TV-stationer samler sine Århusmedlemmer til hastemøde, fordi beregningerne over reklameindtægterne er slået fejl. Der er for mange stationer, der konkurrerer med hinanden til skade for indtjeningen.

Det humanistiske fakultet holder åbent hus hele ugen fra formiddagen og byder på enhver form for orientering af de besøgende. Arrangementet slutter lørdag eftermiddag med en høring i aulaen.

Tirsdag 8. november

Det nye hospital i Skejby sætter farten op: ved åbningen i januar klarede man seks hjerteoperationer om ugen, nu er man oppe på 10, og en stigning på yderligere 75% er realiserbar i det kommende år.

Hver dag passerer 39.200 biler det såkaldte »Slusebro-kryds«: krydset Vester Allé-Åboulevard-Thorvaldsensgade. Der sker en del uheld og ulykker; men der arbejdes på at sikre dette vanskelige sted.

Onsdag 9. november

Tilslutningen til menighedsrådsvalget er ikke stor i Århus. Brabrand tegner sig for den største deltagelse, 21,3%, mens Skt. Markus Kirke ligger på 9,1% af sognebørnene.

Folkekirkens Nødhjælp åbner sin femte genbrugsbutik. Denne gang i Risskov. Samtidig efterlyses der 30 frivillige hjælpere til at passe salget.

Torsdag 10. november

Chefen for det kommunale brandvæsen tager uden varsel sin afsked. Det havde vist sig, at et indkøb til brandvæsenet på 5.000 kr. var leveret til ham selv privat.

Det københavnske auktionsfirma

Bruun Rasmussen åbner en filial i Skolegade.

Fredag 11. november

70 års-dagen for afslutningen af Den første Verdenskrig højtideligholdes i Mindeparken. En veteran på 95 holder fanen under højtideligheden, hvori andre nitten veteraner deltager.

Kampen står stadig om Tandlægehøjskolen, og den endelige afgørelse er på trapperne. Den århusianske tandlægerektor fremhæver, at det er billigere at »fremstille« en tandlæge i Århus end i København.

Fem lokalradioer må give endeligt op efter den korte tid, der er gået, siden de fik sendetilladelse. De kan ikke klare økonomien.

Lørdag 12. november

Århus Kunstmuseum indleder en række film om kunst. I dag vises et filmportræt af van Gogh, og senere kommer bl.a. to film om Edvard Munch.

Århus-firmaet CCI Europe har solgt EDB-teknologi for 20 mio. kr. til Australien. Systemet skal udnyttes til at lave telefonbøger.

Søndag 13. november

Det næste spareforslag fra rådmand Thorkild Ibsen kommer til at ramme arbejdsløse, efterlønnede og pensionister. Efter nytår falder tilskuddet til deres »aftenskoleundervisning« bort efter kl. 16, og herved vil kommunen kunne spare det halve tilskud.

1988

Til næste år er der atter byrådsvalg. Aarhus Stiftstidende har spurgt det siddende byråd, om det er indstillet på at fortsætte. 25 ud af 31 svarer ja hertil.

Mandag 14. november

En bussnyder indrømmer at have kørt 15 ture gratis. Han idømmes 10 dagbøder à 75 kr. og må udrede 1.500 kr. til Århus Sporveje.

Indiens ambassadør i Danmark overværer, at Varbergsgade skifter navn til Nehrus Allé.

Tirsdag 15. november

Århus Kommune åbner til januar en gøglerkole for unge uden arbejde. De har behov for en særlig form for hjælp, og denne sigter mod en almindelig munter og opmuntrende støtte.

Onsdag 16. november

Inden nytår sætter Århus Havn rekord som containerhavn. Med en stigning på ca. 10% bliver antallet af containere i år ca. 190.000.

Torsdag 17. november

De sidste 2 uger har politiet jagtet bilister, der kører over for rødt. Det blev til 58, der blev noteret.

Fredag 18. november

Historikeren John T. Lauridsen bliver dr. phil. på afhandlingen »Marselis-konsortiet. En studie over forholdet mellem handelskapital og kongemagt i 1600-tallet«.

Lørdag 19. november

Det er svært at klare studiet af data-

Morgenens kraftige blæst i Århus-området, tirsdag 29. november, vælter en del træer, bl.a. ved Skovbrynet, hvor vejen er spærret et par timer.
(Foto: Kim Haugaard).

logi, ikke mindst hvis man kommer med en mindre god studentereksamen. I 1987 påbegyndte ca. 250 studiet, heraf indstillede 150 sig til eksamen, men kun 17 bestod.

Søndag 20. november

I Tage Vangaards tidligere fabriksbygninger på Vestre Ringgade indvies et Center Banko med plads til 750 spillere. Der vil blive spillet hver dag, søndag to gange. Seks idrætsforeninger står bag.

Mandag 21. november

I Risskov demonstrerer børn og forældre i de tidlige – mørke – morgentimer i krydset Brovej/Nordre Strandvej. De forlanger krydset lysreguleret til beskyttelse af skolebørnene.

Den tidligere Århus Håndværkerforening i Klostergade er kommet på andre hænder og er blevet istandsat for 7,5 mio. kr. I kælderen åbner restaurant »Oxen«. Der er indrettet kontorer i de andre etager, og nogle er allerede taget i brug.

Torsdag 24. november

Der er med øjeblikkelig virkning udstedt forbud mod salg af figner, efter at det er oplyst, at de indeholder et kræftfremkaldende stof. Lederen af kræftforskningsinstituttet på kommu-

December

Torsdag 1. december

Den internationale AIDS-dag markeres i Århus ved en udstilling i Rådhus-hallen. Samtidig påbegyndes gratis udlevering af sprøjter til stofmisbrugere fra alle apoteker i Århus Amt.

Fredag 2. december

På Bøgeskov Høvej i Viby indvier Århus Amt mini-døgninstitutionen »Hasselbo« for 10 hjerneskadede børn til afløsning af Dalgårdens afdeling på Bodøvej.

På et bestyrelsesmøde i Jysk Teknologisk Institut vedtages det at afskedige 33 af 500 medarbejdere som led i en handlingsplan, der skal bringe instituttet ud af dets økonomiske krise.

Lørdag 3. december

I Galleri C er der fernisering på en udstilling af billedhuggeren Henning Elvings bronzeskulpturer og relieffer under titlen »Torso«. Den indledes med en koncert af billedhuggeren, der også er komponist.

Søndag 4. december

Postens Marchforening arrangerer den 12. julemærkemarch i Århus med start fra Rosenvangskolen og ruter på 5 og 10 km. Trods regn og slud er der næsten 500 deltagere.

Mandag 5. december

Arbejdsformidlingen i Århus og 7

svenske erhvervsvirksomheder afholder en 2 dages jobmesse i Vejlbj-Ris-skov-Hallen. Der kommer ca. 2.500 besøgende, og 300 søger straks arbejde i Halmstad-området.

Århus Stiftstidende meddeler, at avisen har købt TV 3 Film A/S (Århus Nærradio og TV 3) for 850.000 kr. Der har også været forhandlet med Kanal ATV, men denne har fået forstærkning fra AEM Invest og fortsætter selvstændigt.

Tirsdag 6. december

I Amtsrådets møde vedtages det at nedlægge Ortopædisk Hospital som selvstændigt sygehus og lægge det under Kommunehospitalet.

En gruppe børnehavepædagoger samles foran Rådhuset for at protestere mod planerne om nedlægning af Århus Børnehaveseminarium.

30 iranske flygtninge opslår en teltlejr på Klostertorvet som demonstration mod henrettelsen af politiske fanger i Iran. Samtidig gennemfører de en to dages sultestrejke.

Onsdag 7. december

I Byrådets møde vedtages med forskelligt flertal to store centerprojekter: Stjernecentret på Barnow-grunden ved Randersvej-Nordre Ringgade og Møllevang Nærcenter ved Finlandsgade.

Der foretages endelig godkendelse af planerne om Vilhelmsborg Hestesportcenter, der skal rumme både ride-sport, hesteavl og en højskole for

ride-interesserede. Samtidig bevares Vilhelmsborgs omegn som et åbent rekreativt område.

Torsdag 8. december

I Saralystparken afsløres en bjørnefigur af granit, udført af billedhuggeren Monica Poulsen, Skive, og skænket af Højbjerg Andelsboligforening med hjælp fra Provinsbanken.

Fredag 9. december

Der viser sig flertal i Folketinget for forslaget om nedlægning af 10 seminarier, deriblandt Århus Børnehaveseminarium og Marselisborg Seminarium, der foreslås sammenlagt med Århus Seminarium. En delegation af studerende og lærere fra børnehaveseminarieret og rektor Per Frimer-Larsen og lærerrådsformand Knud Jørgensen fra seminarieret rejser til København for at tale med Folketingets uddannelsesudvalg.

Lørdag 10. december

Der er atter fakkeltog i Århus, denne gang arrangeret af Amnesty International i anledning af 40 års dagen for FN's menneskerettighedserklæring. Toget udgår fra Musikhuset og slutter på Rådhuspladsen.

Mandag 12. december

200 lærerstuderende fra det truede seminarium rejser til København for at deltage i to dages demonstrationer mod seminarienedlægningerne.

I Revalideringsklinikken, P.P. Ørums Gade 9, indvies et familiecenter for hjerneskadede, oprettet i samarbejde mellem Århus Amt og for-

Børnenes Kontors pølsevogn på Bispetorvet er blevet udskiftet. 6. december får Per Sørensen, tv., hejst sin nye pølsevogn på plads, og har dermed fået udvidet sin arbejdsplads med 50%, fra fire til seks m². (Foto: Dan Jakobsen).

skellige fagforbund. Daglig leder bliver psykologen Per Torpdahl.

Tirsdag 13. december

Professor Kai Kristensen, Handelshøjskolen i Århus, modtager 125.000 kr. fra Reinholdt W. Jorch og Hustrus Fond for sit arbejde med opbygningen af Center for Erhvervsforskning.

Onsdag 14. december

I Byrådets møde vedtages det at be-

vare den gamle studestald ved Skovvejen, opført af rådmand H. Liisberg i 1865, og indpasse den i det kommende projekt med ældreboliger.

Et forslag fra rådmand Lone Hindø (SF) om støtte til opførelse af en vindmøllepark i Århus Bugt bliver nedstemt.

Torsdag 15. december

Studerende, lærere og ledelse på de to sammenlægningstruede seminarier holder møde på Århus Seminarium for at finde frem til en fælles holdning i kampen for selvstændigheden.

Fredag 16. december

Lektor Torben Kisbye, Institut for engelsk filologi, bliver dr. phil. på af-

handlingen »Engelsk indflydelse på dansk personnavneskik gennem 1.000 år«.

Lørdag 17. december

En fødselsdagsfest på Gammel Løften Strandkro udarter til et vildt slagsmål. Politiet tilkaldes, men bliver bombarderet med flasker, stole og andet inventar, så fire betjente kommer alvorligt til skade. 8 festdeltagere bliver anholdt, men en af dem flygter med håndjern på.

Søndag 18. december

I weekenden meldes om fire røverier på åben gade i Århus. Ofrene bliver tvunget til at aflevere deres rede penge og indkøbsposer.

Tirsdag 20. december

En villaejer i Skåde får ved Vestre Landsret tilkendt en erstatning på 100.000 kr., fordi der på nabogrunden bag hans hus er opført et andet hus i to etager, hvorfra der er frit indblik i hans værelser.

Torsdag 22. december

I Vennelystparken afslører rådmand Bjarne Ørum billedkunstneren Ib Geertsens »Siddeskulptur« i bornholmsk granit. Skulpturen var oprindeligt skænket af Statens Kunstfond til den planlagte bypark på Frederiksbjerg.

Fredag 23. december

I lighed med andre store banegårde har Århus H. i juletiden etableret en service af administrativt personale i røde jakker, der fungerer som frivillige dragere for publikum.

For hurtigere at få det snavsede vand ud af systemet, efter uheldet på Århus Oliefabrik, bliver brandhanerne åbnet forskellige steder i byen.
(Foto: Dan Jakobsen).

Dannebrog Værft har fået ordre på bygning af tre fiskefabriktrawlere til Polen for i alt 600 mio. kr. Dermed er beskæftigelsen i nybygningsafdelingen sikret til udgangen af 1990.

Mandag 26. december

Pandefabrikken Lux ved Marøgelhøj i Lystrup bliver delvis ødelagt af en brand, der skyldes overophedning af en støbemaskine eller smeltedigel.

Tirsdag 27. december

Det meddeles, at Fællesorganisationen har solgt Kongreshuset i Amaliegade til Byggeselskabet Brødrene de Linde for 35 mio. kr. til overtagelse 1. juli 1991. FO forhandler i stedet om køb af en kommunal grund ved Dolle-
rupvej.

Onsdag 28. december

Ved et uheld på Århus Oliefabrik under reparation af nogle ventiler slipper der forurenede vand fra havnen ind i den kommunale vandforsyning. Politiet advarer beboerne i en del af midtbyen (mellem Marselis Boulevard, Skanderborgvej, de Mezas Vej, Frederiks Allé, Frederiksgade og Åboulevarden) mod at bruge ukogt

vand i de første to døgn. Advarslen er dog forsinket et par timer på grund af mangelfuld kommunikation. Oliefabrikken er indforstået med at erstatte alle ekstraudgifter i anledning af uheldet.

Torsdag 29. december

En århusiansk pensionist starter på egen hånd en indsamling til det jordskælvsramte Armenien, da han er utilfreds med Dansk Røde Kors' indsats. Hans ulovlige initiativ bliver dog standset af politiet.

Fredag 30. december

Det meddeles, at det svenske rederi Town Ferry har indstillet sin trailer-rute Århus-Halmstad, der blev startet i november.

Lørdag 31. december

I anledning af nytårsaftnen må der foretages 148 udrykninger af politiet, redningskorps og brandvæsen. Det drejer sig som sædvanlig om slagsmål, hærværk, fyrværkeriskader og småbrande. To svenskere falder i åen ved Slusebroen og må bjærges i land af Falck-reddere.

En dag på Traveren

Jeg har tabt tre tusind, sagde den unge mand til sine ledsagere. Det hørte Årbogens udsendte i det lokale Monte Carlo, hvor der hver søndag væddes op mod en million på, hvilke heste der kommer først.

Den, der ej fik den gode lykke, den onde lykke må tage. Han havde modet til at se sandheden i øjnene, den unge mand; men han var lidt stiv i skuldrene og så ikke lykkelig ud. Tilbage var at forsone sig med spillerens lod: Hvad der er sat over styr, er tabt. Der er ingen fortrydelsesklausul på Jydsk Væddeløbsbane. Men det med de tre tusind er noget, man bliver tør bag ørerne af. Ungdommens optimisme og forvorpne væddemål vil i bedste fald afløses af den modne alders resignation og mere forsigtige forsøg i totalisatoren.

Ingen bør have adgang til at spille, der ikke ved, at hesten er verdens dumme dyr, siger en spiller.

Heller ikke den gode lykke synes dog ubetinget at give ro i sjælen. En times tid forinden udpegede Eksperten en stilfærdig mand ved et bord i restauranten, angiveligt en mindre forretningsdrivende fra Nordbyen. Han sad og fik et par hurtige blå Thor og »kradsede« Prince i hårdt tempo. Han havde lige vundet toogtredivet tusind, sagde Eksperten, men han spiller dem hurtigt op igen. Mellem disse to yderpoler, den unge og den forhær-

dede, leves livet blandt spillerne, som oftest langt mindre dramatisk; men det er kun en af dimensionerne ved væddeløbene. Som ingen andre steder i byen færdes høj og lav, ung og gammel imellem

Dagens sensation ved galopløbene den 8. juli 1921 på Væddeløbsbanen var det som 2. løb indlagte travløb. Der var 14 anmeldte heste af tvivlsom kvalitet. »Det var 14 kareter med vælige gangere, hed det.

Køretøjerne var mildest talt uensartede. I bageste af de tre startende rækker var en fornem jumbe, der havde stokkeholder med et rigt udstyr af paraplyer. Heldigvis blev det ikke regnvej, skrev Stiftens udsendte. Det vil forstås, at også hestene var lidt uensartede. Det lykkedes for gårdejer Petersen fra Malling at vinde løbet med »Lise«; hestehandler Møller var anden med »Peter« og slagtermester Christensen tredje med »Thor«.

På billedet ses dagens publikum ved totalisatoren. I travløbet blev der omsat 3.000 kr. »Lise« gav vinderodds på 16,4, pladserne var 36-13-15 for en 10'er.

(Foto i Lokalhistorisk Samling).

hinanden i fælles fascination af sport og spil. Her er håndværksmestre, fabrikanter og manufakturhandlere, her er et bredt udsnit af lidt mindre besiddende fra kredse af arbejdere og studerende. Her kommer gårdejeren og en del flere af landligt tilsnit, en repræsentation af SF's byrådsmedlemmer og nogle fodboldspillere fra AGF.

I almindelighed er stemningen god og venlig. Spillere er et folkefærd med selvdisciplin, selv om min ven, hesteejeren, var vild i øjnene, da en bestemt hest, som ikke skal nævnes her, vandt sjette løb. Den burde aldrig kunne vinde, sagde han vredt, mens jeg svarede dét, som jeg har lært af min bekendt, dommeren i tårnet: Man skal aldrig diskutere med en spiller!

Han faldt til ro, da han havde konstateret, at hesten faktisk blev kørt af en langt bedre kusk end sædvanlig. Og sådan er det: de statistiske oplysninger til baggrund for indsatsen er næsten så omfattende som på Fondsbørsen. Selv om der går tusind historier om snyd, så er mindst de ni hundrede og halvfems løgn. Man kan ikke drive en spilleforretning useriøst i dag. Det går ordentligt til, også på tilskuerpladserne, selv om der en aften sås tre medborgere på den ellers ret appetitlige tribune nyde en Lumumba. En Lumumba består af cognac, som regel af tvivlsom oprindelse i enhver henseende, blandet op med chokolademælk. Det er en eksplosiv sag, hvis man får meget af det. Medborgerne havde medbragt en smuk Labrador, som skuede ud i natten, mens samme sænkede sig over dens herskab. Hvordan mon den er kommet hjem?

Sådan noget er en undtagelse. Det er væddelø-

bene, det kommer an på, og det går derudad med 50 km i timen.

Det vil det blive ved med, i det mindste indtil de fleste af de nuværende spillere er gået til den evige totalisator: Byrådet har nemlig besluttet, at Væddeløbsbanen får forlænget sit lejemål på det natur-skønne område til år 2030. For som borgmesteren sagde ved den afsluttende behandling af spørgsmålet: Når man flytter noget her i Århus, så kommer man faktisk til at nedlægge det. Han tænkte bl.a. på Kirstinesminde flyveplads.

Trav i byen

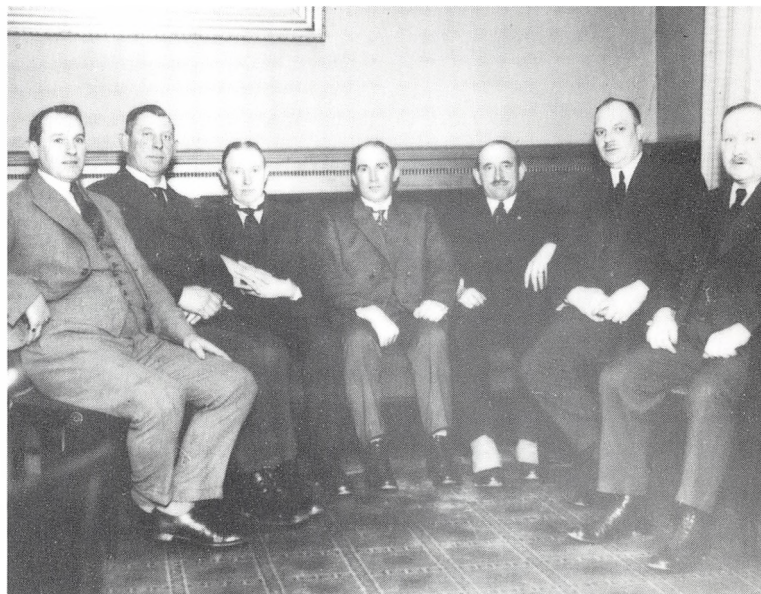
Travporten i Århus er såmænd ikke ældre, end at gamle folk kan huske begyndelsen. Ganske vist har der været hestevæddeløb i byen i det mindste siden 1890'erne, men det var galopløb. Jysk Væddeløbsforening er stiftet 1898, og omkring den tid red man væddeløb på det område, hvor nu Marselisborg hospital findes. Senere flyttede galopløbene til Skejby, men en egentlig folkelig sport var der langt fra tale om. Det var velstående folk fra land og by, der holdt heste, og rytterne var i stor udstrækning officerer, en befolkningsgruppe der den gang i livsførelse og status til dels faldt sammen med de formuende klasser. Det var dyrt at få billet til løbene i Skejby, og der blev ikke afholdt mange løb om året.

Århus Stadion blev bygget 1920, og i det stærkt kuperede terræn syd for, et 30 tønder land stort område, som Kommunen ejede, lykkedes det i 1923 at få skabt en jævn fladløbsbane på 1200 m med tilskuerpladser på Observatoriehøjen. Smukt og grønt var det alt sammen og fortsat beregnet for

Dette billede blev taget den 28. oktober 1929 på Østergades Hotel ved Aarhus Travklubs første generalforsamling. Set fra venstre sidder først tre bestyrelsesmedlemmer, nemlig slagtermester Sigvart Jacobsen, grosserer Laurits Jensen og proprietær L.C. Lassen; så følger formanden, hesteavlskonsulent A.C. Christensen. Den lille mand med overskæg og gamacher er starteren, inspektør O. Hilberg. Næstyderst sidder generalforsamlingens dirigent, identisk med den kommende formand i en årrække, vognmand J. Fogh Mogensen, og endelig det femte og sidste bestyrelsesmedlem hestehandler Th. Kirkegaard. Da det første travløb i Århus med lokale kuske blev kørt den 24. juli 1921, kom Kirkegaard først i mål, men desværre i fuld galop.
(Aarhus Travklubs arkiv).
Erhvervsarkivet.

galopporten med totalisator. Ganske vist var det første travløb blevet kørt så langt tilbage som 1921, men nogen videre organisering var der ikke tale om. Galoppen herskede enevældigt i 1920'erne, men sporten stod i stampe; mod slutningen af tiåret blev der dog ny ekspansion, da travet for alvor meldte sig. Denne gren af hestesporten tiltrak nye og mere jævne befolkningsgrupper, hvilket blev helt afgørende for hestesportens udvikling i Århus.

Den 28. januar 1929 blev Århus Travklub stiftet, og omtrent på samme tid vandt travet indpas på Væddeløbsbanen. Det stillede nye krav om jævnt underlag, og i 1931/32 foregik der ret omfattende arbejder med jordflytning. I 1920'erne lå der bakkedrag i terrænets midte, som hindrede, at man fra tilskuerpladserne havde overblik over hele banen. Der blev flyttet 7.000 kubikmeter jord fra opløbssiden til stadionsiden. Denne side blev derved hævet ca. 1 m, mens skovsvinget fik ca. 1½ m lagt på. Herudover blev der brugt 2.000 kubik-

meter jord til »fuldkommen udjævning« af det tidligere stærkt stigende opløb. Man fik angiveligt mindsket niveauforskellen til 9 m. Den nye travbane blev anlagt inden for galopbanen, en 12 m bred og ca. 1.000 m lang bane med slagter og grus som underlag.

Banen blev en succes. Til et arrangement i august 1933 kom der 7.000 mennesker. De første travheste på banen var dels københavnske, dels tyske heste, indkøbt af et konsortium. »Ludvig«, »Hersteller«, »Constance« og »Tilly Harvester« var nogle af de allerførste. Der var 22 medlemmer om at stifte Travklubben, og de garanterede, at mindst 10 heste kom til start; men allerede inden

den første ordinære generalforsamling i efteråret 1929 var både medlems- og hestetal fordoblet, et år senere var der 101 medlemmer og 40 heste. Det gik således rigtig stærkt i de første år. Med en betydelig tilfredsstillelse kunne man konstatere, at banens hestemateriel ikke var sekundært og ud-rangeret; de lokale travere klarede sig nemlig ud-mærket i løb på københavnske baner.

Det socialdemokratiske byrådsmedlem, J. Fogh Mogensen blev hurtigt formand for Travklubben. Han havde været vognmandskusk i mange år, indtil han kom ind i fagforeningsarbejdet, hvor han senere blev æresmedlem; i 1930'erne var han selvstændig vognmand. Fogh Mogensen fik sit hyr med at skaffe disciplin i rækkerne. Mange af klub-bens medlemmer, men langt fra alle, var heste-

Her er nogle af Væddeløbsbanens faciliteter i maj 1935. Længst til højre ses den gamle tribune, der helt op til 1970'erne lå, hvor nu drive in tilskuerpladserne er. Derefter følger den gamle restaurationsbygning, hvor der nu er galopstald og endelig det gamle dommertårn med totalisatorboderne. De seks med trillebørene er unge mennesker, der som beskæftigelsesarbejde finpudser banen til sæsonen.

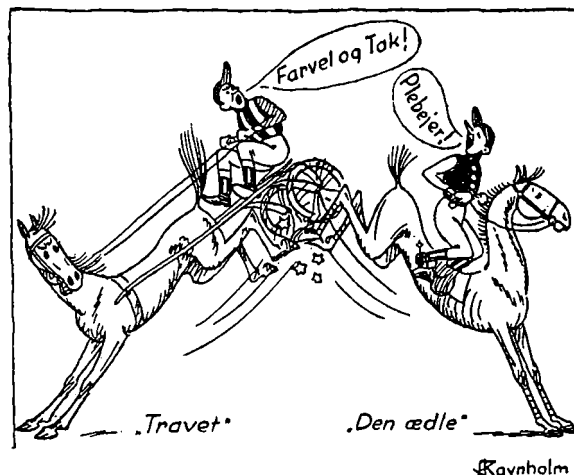
(Foto i Lokalhistorisk Samling).

ejere, og de deltog med liv og lyst i løbene. I travsporten er der tradition for, at man vil sejre med alle midler. Uden denne indstilling vinder i hvert fald sportens amatører ikke mange sejre. Sådan var det også i begyndelsen af 1930'erne. De bedste tyvstartere var så dygtige i denne disciplin, at de kunne vinde 40-60 m, og det er rigtig meget i et travløb. Den slags forhindres af de mere moderne startsystemer i dag, men dengang måtte

Fogh Mogensen påtale det jævnlige. Der er også tradition i travsporten for – markante – uoverensstemmelser mellem kuskene om, hvorledes et løb er blevet afviklet. For nylig klagede således en professionel kusk på en af nabobanerne over sin ligeledes professionelle svigerfar, der angiveligt skulle have slået den unge mands hest i hovedet med pisken under løbet. Tonen var ikke mildere i travsportens ungdom. Fogh Mogensen beklagede, at kuskene i publikums nærvær »serverer hinanden en bunke sprogløbsmønstre, som man forgæves vil lede efter i selv det mest fuldkomne leksikon«. Blandt andre af travets tidlige problemer var det forhold, at der blev oprettet en »Hesteejerforening for Jylland«. Den lå i 1930'ernes første halvdel i hård strid med Århus Travklub, der også ville hævde at repræsentere ejerne. Denne modsætning mellem hesteejere og andre interesser har trofast fulgt sporten helt siden. Det blev Travklubben, der i første omgang trak det længste strå og fik genvalgt Fogh Mogensen i skarp opløbskamp med oppositionens kandidat.

Væddeløbsbanen blev siden indvielsen ledet af ritmester E. Frigaard, dragon fra Randers med baggrund i bornholmske hestesportskredse. Han var selvfølgelig fra begyndelsen galoppens mand, men det blev ham, der kom til at stå for den officielle introduktion af travet på banen; selv tog han licens som travkusk i 1937. 1931 og 1932 var der i alt 11 løbsdage, et tal der steg til 17 i 1934. Galoppen herskede organisatorisk på en igen for hestesporten typisk indviklet måde. »Foreningen for ædel hesteavl i Jylland« havde gennem sit datterselskab »Jysk Væddeløbsforening« både ba-

Ugens Revy.

Foran Sæsonåbningen:

Det årlige Opjør mellem Trav og Galop.

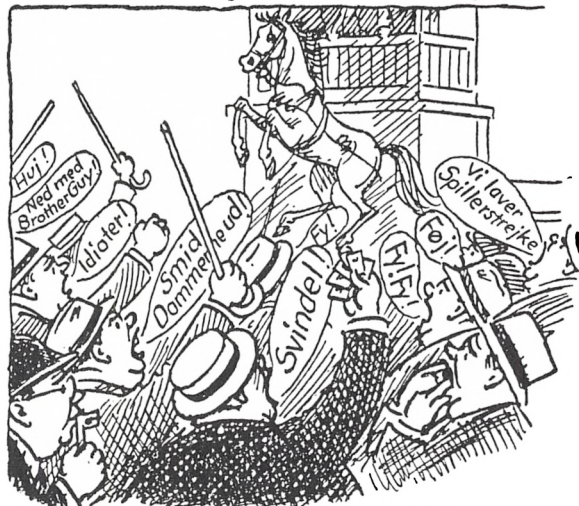
Tegneren Ravnholms lystige kommentar til den bestandige jalousi mellem trav og galop i 1930'erne. (Demokraten 11/2 1937).

nekoncession og totalisatorbevilling. Efter – bevægede – forhandlinger 1937 blev de to grene af hestesporten stillet lige inden for rammerne af et indviklet organisatorisk arrangement. Samme år nåede man op på 24 løbsdage, og der blev afholdt 83 galopløb og 103 travløb; travet var ved at tage over. Guerillakrigen var forbi, skrev Demokraten.

I de samme år søgte foreningen »Travhestens værn« at skabe bedre forhold for dyrene; f.eks.

UGENS REVY

Travløbene var meget bevægede Torsdag Aften.

Da Guy Brothers blev hængt ud for Pasgang.

Ved væddeløbene om aftenen den 12. juni 1937 opstod der tumultagtige tilstande. I aftenens hurtigløb sejrede læge Anton Nielsen med Brother Guy. Den blev imidlertid diskvalificeret for pasgang til publikums almindelige raseri. Da doktor Nielsen vendte tilbage til dommertårnet, blev han hilst med demonstrativt bifald, mens løbsresultatet i højtaleren blev hilst med fy-råb.

Brother Guy var en amerikanertraver, født 1926 og kommet til Århus efter ophold i København og Odense. Den havde været brugt hårdt i Amerika, men klarede sig alligevel fint. Som afkom efter en berømt amerikansk hingst, Guy Axworthy af Peter the Great-datteren My Sister Lou, havde Brother Guy en meget fin afstamning, og hingsten blev benyttet meget i den jyske avl. Blandt dens efterkommere var flere fremragende, nu forlængst glemte travere; f.eks. blev Brother Guy morfar til Derbyvinderen Garant. (Demokraten 13/6 1937).

prøvede man at hindre, at udtjente travere sluttede som trækdyr i vognmandsforretninger.

1939 blev der med anvendelse af beskæftigelsesmidler foretaget en omfattende modernisering af banen, således at anlægget kom til at fremstå, som det stort set gør den dag i dag; det skete ikke mindst på initiativ af banens daværende formand, bankdirektør Niels Jensen. Der blev opført en ny cementtribune med plads til 1.000 tilskuere og med totalisatorfaciliteter. Hertil kom en ny restaurationsbygning og amfiteatralisk opbyggede ståpladser. Inde på banen kom hertil opførelse af to dommertårne og bygning af en tunnel, således at hestene havde bedre tilkørsel fra staldene. På selve banelegemet blev niveauforskellen nu nedbragt fra 9 til de nuværende 4 m. Langt senere er tilskuertribunen og restaurantens terrasse blevet forsynet med glasdække, så publikum nu kan følge løbene året rundt, beskyttet mod vejrliget. Totalisatorapparatet har gennemgået en kolossal teknologisk udvikling frem til det nuværende store EDB-system, der løbende indikerer vinderodds og sørger for en lynhurtig afvikling af totalisatorresultaterne.

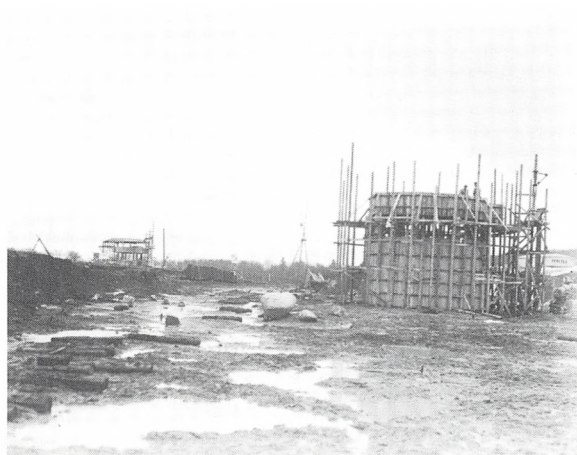
Med byrådets nylige beslutning er der skabt basis for påtrængende investeringer på banen. Den lever ikke længere op til nutidens strenge krav. En ting er, at hestene i Århus løber højre rundt i modsætning til de andre baner i Danmark. Det er der ikke noget at gøre ved, for man kan ikke flytte cementtribunen hen i den anden ende af banen tilligemed dommertårn og oddsindikator. En anden ting er, at banens sving ikke er doserede nok, dvs. for flade. Det betyder en belastning på

Surt og vådt ser det hele ud her i marts 1940; det var på den tid, man udførte de omfattende arbejder, der gav banen dens nuværende udseende. Til venstre ses ud fra cementtribunen under opførelse på de store jordarbejder i staldsvinget. Til højre ses de to nye dommertårne under konstruktion. De var projekteret af Salling Mortensen. Længst borte er det måldommernes tårn, forrest dommerkomiteens.

(Foto i Lokalhistorisk Samling).

hestenes »yderben«, når de i stærk fart skal rundt i svingene. Uden støtte fra baneanlægget er centrifugalkraften for stærk, så hesten alt for nemt glider ud i en ødelæggende galop, hvis man kører for hårdt i opløbssvinget, ligesom skaderisikoen er stor. Det er klart, at dette forhold forværres for de udenbys fra kommende heste, f.eks. Skivehestene, der til daglig kører venstre rundt på en på det seneste stærkt moderniseret bane. Svingene skal doseres, hvortil kommer, at man vil fjerne niveauforskellen, der som nævnt er ca. 4 m. Opløbsstrækningen går opad, og med de herskende vind-

retninger skal hestene ofte kæmpe mod strid blæst, hvilket *kan* favorisere de stærke heste frem for de mere speedige.

Heste, mænd og kvinder

Den moderne travhest er et følsomt væsen, der ikke kan bruges til ret meget andet end væddeløb. Den har en meget lille hjerne, siger min ven heste-ejeren, og slår man op i den bog, dyrlægen lige har skrevet, får man at vide, at sådan en hest stort set består af kæmpelunger med tilhørende kredsløb samt et sensibelt bentøj. Skal man være med på strengen, skal hesten være af god avl. Amerikansk og fransk blod kommer det an på, samt (endnu) en lille smule russisk. De smukke heste har smukke navne, af og til så raffinerede, at banens speaker, en skærebriender på århusiansk, men med en klar og tydelig diktation, kommer i vanskeligheder.

Det kan ikke nægtes, at tribunen fra 1939 tog sig noget bedre ud arkitektonisk, før overdækningen med glas fandt sted. Her ses den i sin pragt den 1. maj 1960. Det er en af de trænere, der virkelig har sat præg på Jydsk Væddeløbsbane, der ligger forrest i løbet: Vagn Lønborg Nielsen, søn af læge Anton Nielsen. Vagn Lønborg Nielsen indstillede karrieren efter at have nået sejr nummer 2.000, hvilket kun ganske få trænere i Danmark har gjort ham efter. Dynastiet fortsætter på banen, idet Vagn Lønborg Niensens søn, Henrik, fører forretningen videre. Løbet på billedet blev vundet af Lønborg med den 3-årige hingst Cockney i tiden 1.29.4 over 2300 m. Tiden ville i dag ikke række til at vinde begynderklassen, der kan mindst 5-6 sekunder hurtigere.

(Foto i Lokalhitorisk Samling).

Endnu er det kun lykkedes for ham én gang at give den korrekte udtale af navnet på den flotte amerikanske hoppe Pride and Prejudice. For dem, der har glemt det, og for dem, der aldrig har vidst det, kan det afsløres, at hestens navn er titlen på en roman af den engelske forfatterinde Jane Austen. Én burde gøre sig den ulejlighed at fortælle speakeren, hvorledes de mest luskede navne udtales. Og så må man håbe, at den hest, der i øjeblikket løber i Østdanmark, og som hedder Shesellssea-shells ikke kommer her til banen ...

Tidens kuske er en blanding af professionelle og amatører, og om begge kategorier kan man sige, at nogle er rigtig gode, andre lidt mindre; men det har meget at gøre med den enkeltes øjeblikkelige hestemateriale, hvad spillerne, der *skal* have en kort hukommelse for at overleve, ikke altid erken-

der. På en af de store væddeløbsdage mødte to skønne kvinder op med fine derbyhatte. De var pyntet efter alle kunstens regler med – årstidens grønsager: gulerødder og porrer samt en smule kål, nydeligt arrangeret. En uhøjtidelig hilsen til den noble sport i vstdansk udformning. En slags underdrivelse. Som når man siger: Gå bare en tur på Traveren; det er ikke det værste sted, du kan komme.

I.G.

Folketingsvalget 10. maj 1988. En hurtig reprise?

Bortset fra de særlige forhold i forbindelse med grundlovsændringer er det meget sjældent, at der afholdes folketingsvalg med mindre end et års mellemrum.

Men i april 1988 udskrev statsminister Poul Schlüter valg til afholdelse den 10. maj 1988, altså kun otte måneder efter valget den 8. september 1987.

Det giver en god anledning til en hurtig opfølgning af nogle af de temaer, der blev anslået i en tidligere artikel om 1987-valget i Århus.¹ Var valget i 1988 bare en gentagelse af valget i 1987 – en hurtig reprise, så at sige – eller kan der ses en form for udvikling i det politiske mønster mellem de to valg?

Valget i 1987 var blandt andet karakteristisk ved en samling om nogle få toppolitikere – samtidig med, at der tilsyneladende var en tendens til, at vælgerne var begyndt at foretrække en anden type politikere end tidligere. Det betød, at 1987 især var et godt valg for unge og yngre kvinder – og tilsvarende mindre godt for gamle og halvgamle mænd – i hvert fald i forhold til, hvorledes det plejer at være.

Formålet med denne artikel er blandt andet at

se på, om denne tendens er stabil. Derfor gives først – i afsnit 1 – en oversigt over valgets udfald i Århus Amtskreds, i Århus Kommune og i nogle af opstillingskredsene. Dernæst ses i afsnit 2 på, hvem af de mange kandidater vælgerne foretrak – i det omfang, der overhovedet blev stemt personligt. Og endelig diskuteres i afsnit 3 slutresultatet, dvs. de 21 folketingsmedlemmer, der nu repræsenterer Århus Amtskreds i Folketinget.

Det skal understreges, at amtskredsen er den centrale enhed. Det er på dette niveau, kredsmandaterne fordeles, og det er også på amtskreds niveauet, at partierne får del i tillægsmandaterne. Det er forklaringen på, at det ikke giver megen mening at se på forholdene i nogle enkelte opstillingskredse eller en enkelt kommune, løsrevet fra forholdene i hele amtskredsen.

Artiklen vil derimod ikke diskutere baggrunden for valgets udskrivelse. Det var som bekendt sikkerheds- og atomvåbenpolitikken, kogt ned til spørgsmålet om formen for henvendelse til fremmede magters besøgende militære fartøjer – hvortil kom nogle procedurespørgsmål i Folketinget, som fra borgerlig side blev brugt til at anfægte Svend Aukens troværdighed.

For en behandling af disse spørgsmål – og for en mere generel analyse af de to folketingsvalg i 1987 og 1988 – må der først og fremmest henvises til den bog om de to valg, som en forskergruppe ved Institut for Statskundskab har udsendt.²

¹ Jørgen Elklit, »Folketingsvalget 8. september 1987. Et Århus-perspektiv«, *Århus-årbog 1988*, pp. 52-64.

² Jørgen Elklit og Ole Tonsgaard (red.), *To folketingsvalg. Vælgerholdninger og vælgeradfærd i 1987 og 1988*, Århus: Forlaget Politica, 1989.

Tabel 1. Den relative stemmefordeling på partier og partigrupper ved folketingsvalgene 1988, 1987 og 1984 for henholdsvis hele Danmark, Århus Amtskreds og Århus Kommune

	Hele Danmark			Århus Amtskreds			Århus Kommune		
	1988	1987	1984	1988	1987	1984	1988	1987	1984
Det konservative Folkeparti	19.3	20.8	23.4	17.4	18.6	21.2	17.2	17.6	20.0
Venstre	11.8	10.5	12.1	12.6	11.0	12.1	9.7	7.8	8.9
Centrum-Demokraterne	4.7	4.8	4.6	4.1	4.2	4.4	3.9	4.0	3.8
Kristeligt Folkeparti	2.0	2.4	2.7	1.7	2.0	2.1	1.5	1.8	1.7
1. Firkløverpartierne i alt	37.8	38.5	42.8	35.8	35.8	39.8	32.3	31.2	34.4
Socialdemokratiet	29.8	29.3	31.6	31.5	30.8	32.0	30.0	28.3	30.6
SF	13.0	14.6	11.5	14.5	16.0	13.4	19.3	21.0	18.1
VS	0.6	1.4	2.7	0.8	1.9	3.6	1.3	3.2	6.0
2. I alt	43.4	45.3	45.8	46.8	48.7	49.0	50.6	52.5	54.7
Det radikale Venstre	5.6	6.2	5.5	5.3	6.2	5.5	6.0	7.2	5.8
Fremskridtspartiet	9.0	4.8	3.6	7.8	4.1	2.9	6.0	3.2	1.8
Fælles Kurs	1.9	2.2	.	1.4	1.7	.	1.1	1.5	.
Småpartierne ^{a)}	2.2	2.9	2.3	2.1	2.9	2.6	2.8	3.6	3.0
Uden for partierne	0.1	0.1	0.0	0.8	0.6	0.2	1.2	0.8	0.3
3. Øvrige i alt	18.8	16.2	11.4	17.4	15.5	11.2	17.1	16.3	10.9
1 + 2 + 3 i alt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Valgdeltagelse	85.7	86.7	88.4	86.7	87.5	89.3	86.8	87.4	89.3

Kilde: *Statistiske efterretninger*, Befolkning og Valg, 1988: 6 og 1987: 7; *Folketingsvalget den 10. januar 1984* (København: Danmarks Statistik, 1985).

a) Dvs. partier, der ved intet af valgene på noget af niveauerne fik over 1.9 pct. af stemmerne.

1. Vælgernes partivalg

Tabel 1 viser partiernes relative styrke ved de seneste tre folketingsvalg, opgjort for henholdsvis hele landet, amtskredsen og Århus Kommune.

I den første gruppe er samlet de fire partier, der udgjorde den regering, der – ligesom i 1984 og 1987 – i princippet gik samlet til valg.

På landsplan gik blokken som helhed en lille smule tilbage, medens den bevarede *status quo* i amtskredsen og endda gik frem i Århus Kommune.

Forklaringen på disse forskelle er først og fremmest, at de konservative både i Århus Kommune og i hele amtskredsen gik mindre tilbage end i hele

landet, samtidig med, at Venstre gik mere frem både i amtskredsen og i Århus Kommune end i hele landet. Men grundmønsteret, dvs. ændringernes retning, er dog – lige som for Centrum-Demokraterne og Kristeligt Folkeparti – ens på de tre niveauer.

Det samme gælder den næste gruppe af partier, som er tre af oppositionspartierne til venstre for regeringen. Her er der først og fremmest grund til at notere, at Socialdemokratiet i Århus Kommune havde en fremgang, der var noget større end på landsplan – med det resultat, at partiet nu igen står lidt stærkere i Århus end i hele landet under ét; forskellen er dog yderst beskeden.

VS's gik derimod væsentligt mere tilbage på de to lokale niveauer end på landsplan. For SF var tilbagegangen – godt halvanden procent – ens på alle tre niveauer.

I den tredje og mere blandede gruppe bemærkes især, at de radikales tilbagegang i Århus Kommune var dobbelt så stor som på landsplan. Fremskridtspartiet og Fælles Kurs udviste samme mønster som i hele landet, men det er bemærkelsesværdigt, at begge partier også i 1988 lå under deres landsresultater såvel i amtskredsen som – især – i Århus Kommune.

Den største forskel mellem de tre niveauer findes dog – som tidligere – med hensyn til kandida-

Tabel 2. Den relative stemmefordeling ved folketingsvalgene 1988, 1987 og 1984 for henholdsvis Århus Kommune og de fire opstillingskredse

	Århus Kommune			1. kreds (øst)			2. kreds (nord)			3. kreds (syd)			4. kreds (vest)		
	1988	1987	1984	1988	1987	1984	1988	1987	1984	1988	1987	1984	1988	1987	1984
Socialdemokratiet	30.0	28.3	30.6	23.2	21.3	24.0	35.4	33.4	36.5	28.7	27.2	29.2	32.7	31.2	32.7
Det radikale Venstre	6.0	7.2	5.8	6.8	7.9	6.3	5.4	6.3	5.2	6.2	7.6	5.9	5.8	7.0	5.8
Det konservative Folkeparti	17.2	17.6	20.0	18.6	19.2	21.1	13.4	13.9	15.4	20.1	20.4	23.5	16.3	16.7	19.7
SF	19.3	21.0	18.1	23.0	23.7	19.7	20.5	22.8	20.1	17.2	18.8	15.7	17.2	19.2	17.3
CD	3.9	4.0	3.8	3.8	4.0	3.7	3.2	3.1	2.8	4.1	4.3	4.2	4.3	4.5	4.1
Kristeligt Folkeparti	1.5	1.8	1.7	1.3	1.5	1.5	1.7	1.9	1.9	1.5	2.0	1.9	1.5	1.7	1.6
Venstre	9.7	7.8	8.9	10.3	8.2	9.1	8.0	6.4	7.2	10.5	8.6	10.1	9.7	7.9	8.9
VS	1.3	3.2	6.0	1.8	4.8	9.1	1.2	2.9	5.8	1.0	2.6	4.8	1.1	2.5	4.6
Fremskridtspartiet	6.0	3.2	1.8	5.4	2.9	1.8	5.5	2.9	1.6	6.1	3.4	1.8	6.8	3.7	2.0
Repræsenterede partier i alt	94.9	94.1	96.7	94.2	93.5	96.3	94.3	93.6	96.5	95.4	94.9	97.1	95.4	94.4	96.7
Øvrige	5.1	5.9	3.3	5.8	6.5	3.7	5.7	6.4	3.5	4.6	5.1	2.9	4.6	5.6	3.3
I alt	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Valgdeltagelse	86.8	87.4	89.3	86.6	86.8	88.6	85.6	86.3	88.4	87.9	88.0	89.9	87.1	88.1	89.9

Kilde: *Statistiske efterretninger*, Befolkning og Valg, 1988: 6 og 1987: 7; *Folketingsvalget den 10. januar 1984* (København: Danmarks Statistik, 1985).

terne uden for partierne. Jacob Haugaard øger støt og roligt sin tilslutning, der i Århus Kommune nåede på niveau med flere af småpartierne. Der er dog fortsat meget langt til et folketingsmandat.

I tabel 2 vises derefter, hvorledes billedet er på opstillingskreds-niveau, idet der ses på de fire opstillingskredse, som Århus Kommune er delt i i denne specielle sammenhæng.³

I tabel 2 er kun medtaget de ni partier, der ved mindst ét af de tre valg har fået valgt en eller flere af deres kandidater i denne amtskreds.

De fire opstillingskredse har forskellig social og politisk struktur. Derfor klarer de enkelte partier sig ikke ens i alle fire opstillingskredse. Alligevel ses en bemærkelsesværdig ensartethed i udviklingen, dels med hensyn til det indbyrdes styrkeforhold mellem partierne i de enkelte opstillingskredse, dels med hensyn til, hvorledes de enkelte partier klarer sig i de fire opstillingskredse. Ensartetheden fra valg til valg i grundmønsteret og i udviklingen mellem valgene er altså langt det mest påfaldende.

Det bemærkes også, at valgdeltagelsen – som sædvanligt – er forskellig i opstillingskredsene, og at Nordre har den laveste. Og igen ses det samme grundmønster som på landsplan – et beskedent fald i valgdeltagelsen fra 1987 til 1988 – kombineret med visse forskelle mellem opstillingskredsene med hensyn til faldets størrelse.

³ Opstillingskredsenes udstrækning ses på et kort i *Århus-Årbog 1988*, p. 55.

2. Vælgernes kandidatvalg

Vælgernes tilbøjelighed til at stemme personligt afspejler mange ting, hvoraf langt den vigtigste naturligvis er støtte til den pågældende kandidat på grund af vedkommendes politiske synspunkter og personlige udstråling og faktorer som køn, alder og erhvervsgruppe mm.

Men også partiets og kredsens tradition for overhovedet at stemme personligt spiller ind, lige som der for nogle vægere utvivlsomt gør sig mere politisk-taktiske overvejelser gældende. Dette sidste kræver – for at få maksimal effekt – et vist kendskab til virkningerne af de forskellige opstillingsformer, som valgloven giver partierne mulighed for at benytte.

Valget i september 1987 havde tre landskendte og populære politikere som de helt store stemmeslugere i Århus Amtskreds: Svend Auken, Ebba Strange og Uffe Ellemann-Jensen.

Sådan blev det igen, men med den væsentlige ændring, at de to politikere, der på grund af anledningen til valgets udskrivning var meget i medierne centrum – Auken og Ellemann-Jensen – tog en endnu større del af deres partiers stemmer i maj 1988 end otte måneder tidligere.

Auken fik i 1987 godt 24.000 personlige stemmer. Det svarede til 20 pct. af samtlige socialdemokratiske stemmer i amtskredsen, dvs. både personlige stemmer og listestemmer. I maj 1988 fik Socialdemokratiets nye formand imidlertid næsten 36.000 personlige stemmer, hvad der denne gang svarede til 29 pct. af det totale socialdemokratiske stemmetal i amtskredsen.

Hvor meget af denne stigning på 47 pct. i per-

sonlige stemmer, der er betinget af den generelt større mediedækning, der bliver en partiformand til del, og hvor meget der skyldes forhold i forbindelse med netop dette valg, kan kun fremtiden vise.

Udenrigsministeren – der jo også er partiformand – fik næsten 19.000 personlige stemmer i september og næsten 24.000 i maj, en fremgang på 27 pct. Hans andel af samtlige Venstrestemmer var 44 pct. i 1987 og 49 pct. i 1988.

Når enkelte politikere tager så store andele af samtlige et partis stemmer i en amts- eller storkreds taler man somme tider om, at de støvsuger kredsen for stemmer.

Det fører under sideordnet opstilling til, at situationen for de pågældende partiers øvrige kandidater kan blive noget kaotisk. Den præges af, at det kun er små marginaler, der bestemmer, hvem af de øvrige der vælges. Dette »støvsuger-problem« er større, jo flere kandidater et parti skal have valgt i en amts- eller storkreds; derfor er det først og fremmest Socialdemokratiet, der rammes af det.

Amtskredsens tredje støvsuger er Ebba Strange. I takt med partiets tilbagegang gik hun – i modsætning til de to øvrige top-scorere – en lille smule tilbage med hensyn til antal personlige stemmer, fra godt 19.000 til godt 18.000, svarende til henholdsvis 31 pct. af samtlige SF-stemmer i 1987 og 33 pct. i 1988. Fordi SF benytter partiliste som opstillingsform, er betydningen for de øvrige kandidater af at have en »støvsuger« som medkandidat klart mindre, end tilfældet er for Socialdemokratiets og Venstres kandidater.

En af Karl Hjortnæs' mange annoncer i Aarhus Stiftstidende.

Det kan ikke nægtes, at Aukens tilstedeværelse som socialdemokratisk kandidat – han er opstillet i Øst-kredsen⁴ – skaber barske vilkår for de tre øvrige kandidater i Århus-kredsene, Sonja Mikkelsen i Nordre, Lissa Mathiasen i Syd-kredsen og Karl Hjortnæs i Vest-kredsen.

I 1984 var det Sonja Mikkelsen, der lige netop ikke blev valgt, i 1987 var det Karl Hjortnæs, og nu i maj 1988 blev det igen Sonja Mikkelsen. Lissa Mathiasen blev ved begge de seneste valg valgt på amtskredsens syvende og sidste socialdemokratiske mandat.

⁴ Som det er almindeligt, bruges også her formuleringen »opstillet i«, selv om der jo ved sideordnet opstilling er tale om opstilling i alle kredse, og kun »nominering« i – normalt – én af kredsene.

Forklaringen på, at det denne gang var Hjortnæs – og ikke Sonja Mikkelsen – der fik gevinst, er ligetil: Aukens støvsuger-effekt betyder, at det ikke er umuligt at blive valgt ved at få flyttet nogle hundrede personlige stemmer. Hjortnæs – og Socialdemokratiet i Vest-kredsen – førte en meget aktiv, målrettet og personlig kampagne, der betød, at Hjortnæs' personlige stemmetal steg med godt 2.000 til godt 6.000. Fremgangen lå i næsten alle opstillingskredsene, og derfor fik han også næsten alle steder en større andel af listestemmerne. Summa summarum: Hjortnæs blev valgt som nr. fire på den socialdemokratiske liste, givetvis på grund af den energiske kampagne.

Omvendt var Sonja Mikkelsens valgkamp langt mindre synlig – angiveligt på grund af manglende økonomiske ressourcer – og derfor gik hendes personlige stemmetal da også ned i alle ti opstillingskredse. Vigtigst var det, at det også skete i hendes egen kreds.

Det hænger antageligt også sammen med, at Nordre var den af samtlige ti opstillingskredse, hvor Svend Aukens personlige stemmetal gik mest frem mellem de to valg, næsten 1.700. Auken henter sine mange stemmer over hele amtet – flest i den store Vest-kreds – men *fremgangen* mellem de to valg var altså størst på Sonja Mikkelsens hjemmehane. Hun blev altså i dobbelt forstand ramt af »Auken-effekten«.

Ud over interessen for de tre absolutte top-scorere knyttede der sig før valget også en del interesse til de konservatives resultat.

I september 1987 havde den nyopstillede Per-

Danmark bestemmer selv.

Thorkild Simonsen anbefaler at stemme personligt på

ÅRHUS HOLDET

Karl Hjortnæs Lissa Mathiasen Svend Auken Sonja Mikkelsen

socialdemokraterne

Socialdemokratiet kørte en del af sin kampagne under overskriften »Danmark bestemmer selv«. Her blev dels Svend Auken, dels de fire kandidater i Århus-kredsene ført frem. (Aarhus Stiftstidende 8. maj 1988).

nille Sams i Randers-kredsen med en aggressiv og energisk kampagne sikret sig det første af de tre konservative mandater i amtskredsen. Hendes kampagnestil blev kritiseret, men det er interes-

sant at iagttage, hvorledes den ved 1988-valget i høj grad smittede af på de øvrige kandidater i amtet, i hvert fald dersom de kunne skaffe de nødvendige økonomiske ressourcer.

En af dem, der mest synligt overtog den idé, at det åbenbart var nok at få sit billede i avisen, var Ole Bernt Henriksen, de konservatives kandidat i Syd-kredsen, tidligere medlem af Folketinget, og efter september 1987 andensuppleant efter Alice Brask.

Det mest markante indslag i annonceringen før valget i maj 1988 – især i *Aarhus Stiftstidende* – var en lang serie annoncer for Bernt Henriksen, i tydeligt konstruerede »dagligdags« situationer og næsten uden politisk budskab, men domineret af det faktuelle »Jeg har brug for din stemme!«

Da de konservative i Syd-kredsen samtidigt – som den eneste af partiets kredsorganisationer i amtet – forlod det opstillingsmæssige samarbejde omkring sideordnet opstilling og valgte at opstille »kredsvis«, knyttede der sig ikke ringe spænding til, om det mon ville influere på henholdsvis Pernille Sams' valgchancer – kunne hun gøre det igen? – og på Bernt Henriksens – ville hans forskellige tiltag bringe ham i Folketinget igen?

Med ikke mindre end næsten 9.000 personlige stemmer kom Pernille Sams på amtskredsens fjerdeplads med hensyn til personlige stemmer. Her ved fik hun et valg, der efter røret om hendes første kampagne og finanseringen af den må betegnes som overraskende flot.

Som i 1987 er grundlaget for hendes valg lagt i Randers-kredsen, men i et Århus-perspektiv er det værd at bemærke, at hun i de fire opstillings-

Samarbejde i familien!

Jeg går ind for ligeberet-
tigelse. – Jeg ta'r også
opvasken, når min kone er i
byrådet.

ÖLE
BERNT HENRIKSEN
På stemmesedlen i hele amtet!

C
Det konservative
folkeparti

En af Ole Bernt Henriksens mange valgannoncer.

kredse i Århus under ét fik flere personlige stemmer end nogen anden konservativ kandidat, her-

Der skal være råd til pensionen

Valget den 10. maj drejer sig ikke kun om NATO: Det drejer sig også om økonomi.

Et af de helt store spørgsmål er pensionsreformen. Trygge vilkår for alle pensionister.

Men hvor store er dine muligheder for at spare op til alderdommen, og selv få glæde af din opsparing, hvis Danmark ikke får løst betalingsbalancen, får mere gang i eksporten og øget beskæftigelsen?

Det er nu vi skal løse de centrale økonomiske problemer, hvis der skal blive råd til at udbetale pensioner om 10 år.

Giv mig din personlige stemme den 10. maj, så vil jeg arbejde for, at du kan få en tryk tilværelse som pensionist.

Med venlig hilsen

Pernille Sams

Sæt X ved Pernille Sams
overalt i Århus amt

En af Pernille Sams' mange annoncer, her fra Aarhus Stiftstidende, 6. maj 1988.

under Lars P. Gammelgaard. At hun fik flere personlige stemmer i Syd-kredsen end Ole Bernt Henriksen, kredsens egen kandidat, er det også værd at hæfte sig ved.

Hvilken betydning det har haft, at *Aarhus Stiftstidende* i sin valgkampdækning fokuserede væsentligt mere på Bernt Henriksen – og herunder

hans påståede konkurrenceforhold til Pernille Sams – end på for eksempel Lars P. Gammelgaard og Henning Lyngsbo, kan man ikke vide.

Under alle omstændigheder var påvirkningen fra Pernille Sams' kampagne i 1987 på store dele af den konservative annoncering i april-maj 1988 åbenbar. Den var mere omfattende og mere personcentreret end tidligere, og den forsøgte i Pernille Sams' og Henning Lyngsbos tilfælde også at formidle egentlige politiske budskaber. På denne baggrund fremstod Bernt Henriksens korte slagord mere indholdstomme, end de måske ellers ville have gjort.

Hele diskussionen har givetvis også bidraget til, at de konservative vælgere i Århus i lidt større omfang end tidligere stemte personligt, 39 pct. i 1988 mod 34 pct. året før. Der var i øvrigt lidt flere i Syd-kredsen end i de øvrige opstillingskredse, nemlig 41 pct. af de konservative vælgere, der denne gang stemte personligt.

Alle de førende konservative kandidater havde faktisk fremgang med hensyn til personligt stemmetal i netop denne opstillingskreds – i en situation, hvor partiet også gik tilbage her, om end væsentligt mindre end andre steder. Derfor er den mest oplagte tolkning, at der er tale om to tendenser, der løber sammen: Dels for nogle vælgere en bevidst støtte til Bernt Henriksen – selv om personlige stemmer i hans egen kreds jo ikke hjalp ham mere end listestemmer – dels for andre vælgere et bevidst fravalg af ham og et tilvalg af en anden konservativ kandidat.

På grund af den kredsvis opstilling ville han jo få alle opstillingskredsens listestemmer, og disse

stemmer må derfor tolkes som den almindelige tilslutning til partiet. Deres antal faldt fra små 5.700 til lige knap 5.000.

Det fremgik af tabel 1, at Det konservative Folkeparti gik mindre tilbage i Århus Amtskreds end i hele landet. Det er en af valglovens mærkværdigheder, at de konservative i en situation med tilbagegang i amtskredsen alligevel kunne få et mandat *mere* end ved valget i september 1987, fire i stedet for tre.

Til gengæld er der en konservativ kandidat i Østre Storkreds, der på grund af den såkaldte »område-lukning« ikke er blevet valgt, selv om Hovedstadens Område ved fordelingen af tillægsmandaterne havde en højere kvotient end Jyllands Område.⁵

Den kredsvis opstilling i Syd-kredsen betød, at Ole Bernt Henriksen kom på de konservatives fjerdeplads – som altså denne gang gav valg – foran Alice Brask fra Skanderborg-kredsen. Ved sideordnet opstilling ville rækkefølgen mellem de to være blevet omvendt.

3. Resultatet: Amtskredsens folketingsmedlemmer

Kombinationen af vælgerne partivalg, vælgerne stemmeafgivning *inden* for det foretrukne parti, opstillingskredsens sociale og politiske struktur samt valglovens virkemåde giver tilsammen resultatet: 21 folketingsmedlemmer valgt i Århus Amtskreds, mod 19 ved valget i september 1987.

⁵ Ole Tonsgaard, »Valgloven« – en kritisk gennemgang«, pp. 369-382 i J. Elklit og O. Tonsgaard (red.), *Valg og vælgeradfærd*, Århus: Forlaget Politica, 1986; samt Stat. Efterretn., *Befolkning og valg*, 1988: 6.

Som i 1987 fik Socialdemokratiet valgt syv af sine ti kandidater i amtskredsen, de radikale én, SF tre, CD én, Kristeligt Folkeparti én og Fremskridtspartiet én. De konservative gik som nævnt frem fra tre til fire, medens det i sammenligning hermed er mere følgerigtigt, at Venstres fremgang førte til, at dette parti fik tre valgt denne gang, mod to i 1987.

I artiklen om valget i 1987 blev der argumenteret for, at det valg var karakteriseret ved en tendens til at stemme lidt anderledes end tidligere, nemlig mere på unge og yngre kandidater og mere på kvinder.

Det er derfor naturligt at se på, om denne tendens fortsat kan konstateres i mønstret for stemmeafgivning i Århus Amtskreds, også selv om en sådan vurdering naturligvis må indeholde et vist skønselement. Det skyldes, at der ikke foreligger de detaljerede interviews, som er nødvendige for at give en mere fuldstændig forklaring på stemmeafgivningen ved dette valg.

Hvis man ser på listen over de valgte, er der bemærkelsesværdigt mange gengangere fra valget i 1987: Bortset fra de radikales Bernhard Baunsgaard stillede alle de i september valgte op igen, og bortset fra Sonja Mikkelsen blev alle også valgt igen. Der er altså tale om 17 af 18 mulige genvalg.

Hertil kommer, at to af de fire »nyvalgte« – Socialdemokratiets Karl Hjortnæs og Venstres tredjemand, Jørgen Winther – havde været deres partiers førstesuppleant siden valget i september, medens Ole Bernt Henriksen som nævnt ovenfor havde været andensuppleant for sit parti. Kun de

Tabel 3. Udviklingen 1987-88 i nogle kandidaters^a andel af deres partis samlede personlige stemmetal

Parti	Tilbagegang ^b	Stabilitet ^c	Fremgang ^d
Socialdemokratiet	Sonja Mikkelsen Lissa Mathiasen* H.P. Baadsgaard* Chr. Kelm-Hansen*	Søren B. Jørgensen*	Sven Auken* Karl Hjortnæs* Pernille Forchammer*
Det radikale Venstre		Ela Dolmer Anita Behrendt	Bjarne Ørum <i>Elisabeth Arnold*</i> Ulla Balle
Det konservative Folkeparti	Henning Lyngsbo Chr. O. Aagaard*	Lars P. Gammelgaard* Ole Bernt Henriksen* Alice Brask Tom Beck	Pernille Sams*
Centrum-Demokraterne	Chr. Arnfast	Arne Melchior* Gerda Fleischer	<i>Liss Grooss</i> <i>Erik Svensson</i>
Kristeligt Folkeparti	Kr. R. Kristensen	Inger Stilling Pedersen* Sv. E. Tarp Kai Høst	<i>J. Kvist Jensen</i>
Venstre		Jørgen Winther*	Uffe Ellemann-Jensen* Knud Enggaard* <i>Else Andersen</i>

a) Kun kandidater, som i 1988 fik mindst 4.0 pct. af deres partis personlige stemmer. For nyopstillede, der automatisk kommer i fremgangskategorien, er kravet dog 7.5 pct.

b) Mindst 1.5 procentpoint mindre i 1988 end i 1987.

c) 1988-andelen afviger mindre end 1.5 procentpoint fra 1987-andelen.

d) Mindst 1.5 procentpoint mere i 1988 end i 1987 eller – for nyopstillede – mindst 7.5 pct. af partiets personlige stemmer.

* Angiver, at vedkommende blev valgt i 1988.

De nyopstillede i fremgangskategorien er anført med kursiv.

radikales Elisabeth Arnold, Bernhard Baunsgaards afløser i Vest-kredsen, var helt ny i en Århus-sammenhæng.

1988-valget er altså præget af genvalg og kendte ansigter; i den forstand er der tale om en gentagelse af 1987-valget, en resultatmæssig reprise, der i hvert fald ikke umiddelbart afspejler nye

tendenser i vælgerens måde at vurdere kandidaterne på.

Var 1987 da en enlig svale?

I tabel 3 er vist, om de enkelte kandidater har tilbagegang eller fremgang i deres andel af deres partis personlige stemmer. For ikke at gøre tabellen helt uoverskuelig, er der kun set på partier,

der faktisk blev repræsenteret, og som havde sideordnet opstilling (hvor de personlige stemmer derfor siger mest om vælgernes præferencer). Inden for disse partier er endvidere kun medtaget kandidater, der fik mindst 4.0 pct. af deres partis samlede personlige stemmetal i partiet.

Disse kandidater er derefter sammenlignet med hensyn til deres andel af deres partis personlige stemmer ved de to valg. Ved en fremgang på mindst 1.5 procentpoint er de blevet placeret i fremgangskategorien, ved en tilbagegang på mindst 1.5 procentpoint i tilbagegangskategorien; ellers er de blevet placeret i den stabile midtergruppe.

Nyopstillede vil naturligvis pr. definition gå frem, og derfor er »adgangskravet« for dem sat op til 7.5 pct. Med ni medkandidater fra samme parti er det en stor andel af et partis samlede antal personlige stemmer at få første gang, man stiller op; derfor kompenseres der på denne måde for, at nye kandidater automatisk vil havne i fremgangskategorien.

Tabel 3 – og i øvrigt også udviklingen for de partier og de kandidater, der ikke er medtaget i tabellen – bekræfter en række af de tendenser, der allerede er nævnt.

Forklaringerne på Svend Auken og Karl Hjortnæs' fremgang med hensyn til vælger-*appeal* er allerede berørt. Heri ligger også forklaringen på den tilbagegang, som blandt andet de to kvindelige socialdemokratiske kandidater i Århus måtte konstatere.

Man kan spørge, om tilbagegangen for Sonja Mikkelsen og Lissa Mathiasen ikke viser, at de

nye tendenser er mindre markante, end det er blevet hævdet her. Man skal dog være opmærksom på, at netop for Socialdemokratiet sløres billedet, når partiformanden tager en så stor del af stemmerne, som tilfældet er. Man kan vel endda sige, at netop på grund af, at Auken er opstillet her, kan de almindelige udviklingstendenser kun forventes at slå igennem i beskedent omfang.

I den sammenhæng er det bemærkelsesværdigt, at den unge Pernille Forchhammer blev genvalgt så sikkert, som tilfældet var. Blandt socialdemokraterne fik hun næstflest personlige stemmer, og det er vanskeligt ikke heri at se et udtalt vælgerønske om at have netop denne kandidattype repræsenteret i Folketinget. Hendes tilslutning over hele amtet – og den korte tid mellem de to valg, som betyder, at det ikke er opnåede politiske resultater, der belønnes – kan kun tolkes i den retning.

De radikale har to stabile kandidater og tre i fremgangskategorien, herunder naturligvis den nyvalgte Elisabeth Arnold. Som i 1987 er der kvindedominans i de to kategorier hos de radikale.

Efter at Bernhard Baunsgaard kort efter valget i september 1987 meddelte, at han ikke ønskede genopstilling, måtte der forventes et snævert opgør mellem – først og fremmest – de kvindelige radikale kandidater, med Birgit Bjørnvig, medlem af Europa-Parlamentet for Folkebevægelsen mod EF, i en sandsynlig favoritrolle.

Men ved afstemningen om fordelingen af de fire Århus-kredse blandt de fire kandidater gik blandt andet Radikal Ungdom imod Birgit Bjørnvig og støttede i stedet Elisabeth Arnold, med henvisning til såvel Radikal Ungdom som de to kandida-

ters holdning til EF. Det bidrog til, at Elisabeth Arnold fik flest stemmer, og derfor kunne hun som den første vælge opstillingskreds. Hun foretrak naturligt nok Vest-kredsen, som har flest radikale stemmer.

Birgit Bjørnvig trak sig derefter som folketingskandidat. Konsekvensen var naturligvis, at såvel Baunsgaards som Bjørnvigs mange personlige stemmer var til rådighed for de nuværende kandidater, og derfor ses i tabellen fremgang fra 1987 til 1988 for nogle, samtidigt med, at de to i den stabile gruppe også havde fremgang, men blot mindre end 1.5 pct.

Resultatet blev, at Elisabeth Arnold – på trods af, at hun ikke havde været opstillet ret længe, og på trods af valgets pludselighed – klarede sig bedst. Hun var endog i stand til at forbedre Baunsgaards 1987-stemmetal i alle fire Århus-kredse, og derfor blev hun valgt meget sikkert. Hendes mest åbenbare modkandidat var rådmænd Bjarne Ørum, som forbedrede sine personlige stemmetal, men ikke nok til at han kunne slå igennem.

Det radikale Venstres vælgere i Århus foretrak altså også – som det måtte forventes, og som tilfældet var i andre dele af amtskredsen – en kvinde og også den yngste af de to spidskandidater. Men det er nødvendigt at understrege, at der mellem de to er en række holdningsforskelle – i hvert fald på nogle felter – som kan være den reelle forklaring på Elisabeth Arnolds valg.

Da Bjarne Ørum efter valget har meddelt, at han ikke ønsker at genopstille ved et kommende folketingsvalg, er det vanskeligt at se, hvem der

skulle kunne forhindre det nye folketingsmedlems genvalg, når det engang bliver aktuelt.

Som for Socialdemokratiet er billedet for de konservative mest interessant derved, at den unge kvindelige komet fra 1987 kunne gentage succesen i maj 1988. Vælgerne har altså – i hvert fald som helhed – ønsket at fastholde denne kandidattype.

Det betyder naturligvis, at der så var mindre til overs til de øvrige konservative kandidater, både til dem med og dem uden valgchance. Derfor gik de da også alle tilbage med hensyn til deres andel af partiets personlige stemmer: Fire gik mindre end 1.5 procentpoint tilbage, to mere.

Hos Venstre ses naturligvis, at udenrigsministeren som nævnt ovenfor har fremgang i andelen af personlige stemmer. Men herudover førte det, der skulle have været en kamp om Venstres andet mandat, tilsyneladende til, at opmærksomheden i øvrigt samlede sig om nr. 2 og 3 fra 1987, Knud Enggaard og Jørgen Winther. Begge fik fremgang – Jørgen Winther dog mindre end 1.5 procentpoint – og begge blev de valgt, fordi Venstre som nævnt fik et mandat mere i amtskredsen end i september 1987.

Men også Else Andersen fik et rimeligt valg, der gav hende en klar fjerdeplads på Venstres liste.

Inden for de rammer, som partiernes udbud af kandidater sætter, var valget i maj 1988 tilsyneladende præget af en tilbøjelighed til at fastholde de personer, der etablerede sig i 1987. I den forstand var det en reprise.

En række nye navne, Pernille Forchhammer, Elisabeth Arnold, Anita Behrendt, Pernille Sams,

Tom Beck, Jørgen Winther og Else Andersen fastholdt og markerede yderligere deres position fra 1987 – eller etablerede sig sikkert allerede første gang, de viste sig på denne arena. Kvindernes og de unge – og yngre – kandidaters navne er helt dominerende i denne gruppe.

Men hertil kommer som et andet væsentligt træk, at en række af de etablerede politikere – og det er til gengæld udelukkende mænd – denne gang fik et godt og sikkert valg, der bekræftede deres positioner. Det drejer sig især om Svend Auken, Karl Hjortnæs, Lars P. Gammelgaard, Uffe Ellemann-Jensen og Knud Enggaard.

Det gælder også en række af de politikere, der ikke har været anledning til at nævne specielt. Og det gælder også *nogle* af dem, der i tabel 3 er anført i tilbagegangskategorien. Flere af dem er naturligvis veletablerede i deres opstillingskredse – og i amtskredsen – selv om deres personlige stemmetal viser tilbagegang.

4. Konklusion

Når folketingsvalgene i september 1987 og maj 1988 ses i sammenhæng, er der flere forhold, der fremstår ret tydeligt.

Det første er, at Pernille Sams' effektfulde valgkampagne i 1987 helt åbenbart har inspireret de mest ressourcestærke politikere og partiorganisationer til at annoncere i større stil – og mere personcentreret – end tidligere. Det er tankevækkende, at nogle af dem, der annoncerede mest – Pernille Sams, Ole Bernt Henriksen, Karl Hjortnæs, Lissa Mathiasen og Jørgen Winther – også

blev valgt, selv om der naturligvis er undtagelser fra denne regel.

Det andet væsentlige træk, som hører med til en karakteristik af 1988-valget i Århus, er, at der var en større samling om de to absolutte toppolitikere og partiformænd, Svend Auken og Uffe Ellemann-Jensen, end i 1987. Det har givetvis forbindelse med baggrunden for valgets udskrivning, men den stadige opmærksomhed i alle medier om netop disse to kandidaters gøren og laden har utvivlsomt haft en selvstændig og væsentlig effekt. Også på denne måde har medierne betydning for valgets konkrete udfald. Samlingen om disse to toppolitikere forstærker yderligere »støvsuger-effekten« og de problemer, det skaber for de to partiers øvrige kandidater i Århus Amtskreds.

Endelig er der for det tredje grund til at understrege betydningen af, at de nye og unge – og yngre – kandidater, der slog igennem ved 1987-valget, kunne fastholde deres positioner, således at de nu fremstår som langt mere etablerede. At kvinderne er i overtal i denne gruppe – som Elisabeth Arnold også må regnes til – understreger kun, at denne *udviklingstendens* også var klart til stede i 1988. Heri ligger, at hele mønstret for personvalget naturligvis ikke pludselig omkalfatres, men at ændringerne retning dog er tydelig.

På alle tre områder er videreførelsen af tendenser fra 1987-valget altså tydelig.

Under en del af valgkampen var *Aarhus Stiftstidende* plaget af en konflikt mellem avisens ledelse og journalisterne, som betød, at avisen nogle dage

kun udkom i en skrabet »nødudgave«, og at den enkelte dage slet ikke udkom.

Det er umuligt at vide, i hvilket omfang det har bidraget til den konstaterede samling om de kendte kandidater – både de gammelkendte og dem, der var slået igennem ved valget kun otte måneder før.

Men meget tyder på, at medierne – både de landsdækkende og de lokale – ved deres fokusering på et snævert udvalg af de opstillede har bidraget selvstændigt til, at det blev netop disse 21, der kom

til at repræsentere Århus Amtskreds i Folketinget efter valget den 10. maj 1988.

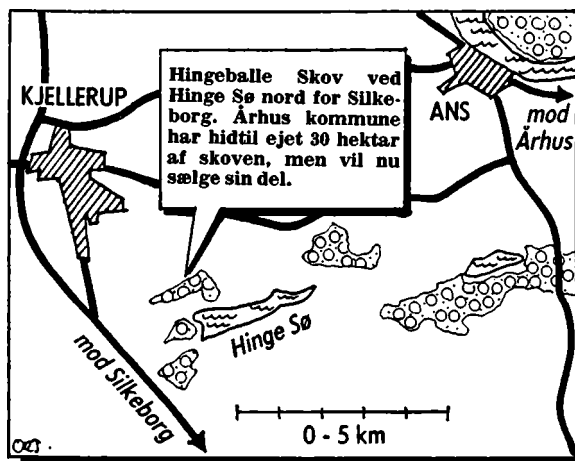
Nogle vil heri se et naturligt udslag af mediernes rådgivende og vejledende funktion, idet vælgerne får at vide, hvem der har en reel valgchance. Mellem disse ca. 30 kandidater kan de så vælge, fremfor at forvirres af 117 navne. Andre vil heri se en urimelig og udemokratisk indsnævring af mulighederne for at blive kendt og måske slå igennem, som reelt udelukker nogle partier og nogle kandidater.

J.E.

Den glemte skov og den glemte Larsen

I almindelighed er det ikke passende at skille sig af med noget, man har fået foræret. Det er det da slet ikke, hvis man åbent erklærer, at man hellere vil have pengene og bruge dem til noget andet. Det vakte derfor opsigt – og nogen forargelse – da rådmand Bjarne Ørum i 1986 rejste spørgsmålet om at sælge Hingeballe Skov for at plante nye træer i selve Århus-området for de penge, skoven kunne indbringe – efter Bjarne Ørums skøn ca. 3 mio. kr.

Mange udtalte sig i sagen, både mere kompetente og måske – og især – mindre kompetente. Aviserne bragte interviews og læserbreve. Fælles for de fleste gjaldt, at de var ret uvidende om, hvad det hele gik ud på, for næsten ingen kendte hverken skoven eller det hus, der lå i udkanten af den, skønt kommunen havde ejet stedet i 40 år; om det så var rådmanden, så havde han ikke vidst meget, før han rejste sagen. – Nu ligger skoven ikke i tilslutning til det, vi ellers kalder Århus-skovene, og det er åbenbart det, der er »i vejen« med den. Hingeballe Skov ligger nord for Hinge Sø i Kjellerup Kommune mellem Viborg og Silkeborg, og ikke mange århusianere har haft nogen anelse om, at de ejede en skov på det sted. Derfor ville rådmanden gerne af med den, så meget mere, fordi

skoven er fredsskov og derfor åben for alle, og også for de århusianere, der i mellemtiden skulle have fået lyst til en tur i den.

Skoven er på ca. 30 hektar (omtrent halvdelen af Risskov), og huset, Skovhuset kaldet, på ca. 400 m², liggende i en stor park. Huset er bygget under Den første Verdenskrig af en godsejer som midlertidig bolig under istandsættelsen af hans gods. De sidste 30 år havde det været lejet ud til en overløge, hvis kone bor i huset endnu. Der er foretaget visse moderniseringer og vedligeholdelser, men et almindeligt eftersyn er påkrævet. Alligevel var der, da man i begyndelsen af 1988 forsøgte at sælge ejendommen ingen, der ville give den forlangte pris, så der faldt ro over sagen i offentligheden. For Bjarne Ørum var det kun en pause før et nyt fremstød. Denne gang, i sommeren 1988, lykkedes det at finde den rette køber, så hele problemet er løst på tværs af al forargelse,

Jens P. Larsens hus, som det lå i skoven, stort og smukt, men lidt medtaget.
(Foto: Dan Jakobsen).

som atter kom frem i pressen og hos et mindretal i byrådet. Naturligvis var der mange gode forslag om, hvor storartet huset kunne ombygges til feriehus for børn eller pensionister. En nærliggende – men meget dyr idé – da reglerne for indretning af hjem, hvor mange skal færdes og bo om natten, er strenge med hensyn til både de sanitære og de brandsikrende forhold. En sådan opgave fandt man, kommunen ikke kunne løse, således som de økonomiske forhold er for øjeblikket.

Tilbage er spørgsmålet om, hvordan byen i det hele taget er kommet i besiddelse af denne skov: den er skænket som gave af grosserer Jens P.

Larsen på hans 70-års fødselsdag i 1945 for at der, hed det i gavebrevet, skulle indrettes et feriehus for århusianere, så snart kommunen fandt tidspunktet passende. Da det eventuelle salg af skoven kom på tale, reagerede arvingerne med det argument, at faderens ønske ikke var blevet opfyldt. Kommunens juridiske afdeling fandt dog, at man ikke – når de økonomiske muligheder ikke var til stede – var forpligtet til at opfylde bestemmelserne fra 1945.

Og hvem var så den spendable Jens P. Larsen? Han var en af byens urmagere, men rigtig nok ikke nogen helt almindelig urmager. I 1896 kom han her til Århus som 21-årig fra Lolland, hvor han var født og opvokset for efter sin skoletid at komme i urmagerlære i Nykøbing F. Som 19-årig var han udlært, og herefter gik han i to år på valsen forskellige steder i Europa. Da han slog sig ned her i byen, var han således velbevandret i sit fag, og han åbnede da også straks eget reparationsværksted i Frederiksallé, efter lokalhistorikeren Aug. F. Schmidts udsagn med den beskedne sum af 60 kr. i baghånden. Men det skulle snart ændre sig. Med få års mellemrum måtte han udvide sine lokaler, så han boede flere steder, indtil han i 1911 fik butik, kontor og lager på førstesalen i Søndergade 51, hvor Kirsten Stampe nu har sin pelsforretning mellem Tangs konfektion og Hafnia-bygningen.

Larsen var blevet urgrosserer og forhandlede samtidigt også både briller og guld- og sølvvarer til forretninger i hele Skandinavien, en varekombination, der var almindelig på den tid og for øvrigt er ved at blive det igen på grund af de høje

priser på guld og sølv. Han havde resten af livet en blomstrende forretning og blev en velhavende mand, en af byens rigeste, hvilket kun yderligere muliggjorde initiativer på mange andre felter. Han opfandt således en smæklås, der ikke kunne dirkes op. Han tog patent på den både her og i Tyskland, England og Amerika, og ved en forhandling med det store amerikanske låsefirma Yale solgte han i 1912 sit patent for den dengang betydelige sum af 30.000 kr. Også med det nye medium, radioen, eksperimenterede han, da det blev aktuelt, ligesom han var en af støtterne, da flyvemaskinerne kom til Århus. Da han på sine ældre dage i 1940'erne fik vanskeligheder med sin mave, forsøgte han med held at lave medicin, der hjalp ikke blot ham selv, men også kom andre til gode. Også medicin mod forkølelse havde hans interesse (desværre uden held), men disse medikamenter er forlængst ude af brug.

Det var dog ikke kun arbejde og forsøg, der lagde beslag på hans tid. Da han først var kommet godt i gang med handlen, begyndte et omfattende rejseliv, der varede lige indtil Den anden Verdenskrig satte en stopper for en planlagt jordomrejse. Han rejste i månedsvis, kendte mange europæiske lande udmærket, sejlede rundt om Afrika, var på to lange rejser i De forenede Stater og sluttede med en tur rundt om Sydamerika. Selv om det var luksusrejser på store skibe med alle bekvemmeligheder, forsømte han ikke lejligheden til at træffe fordelagtige aftaler undervejs. Det har ganske sikkert været en tilværelse, der er blevet drøftet i mange Århus-hjem, for på den tid var rejser uden for landets grænser et eventyr, ja, selv en tur til

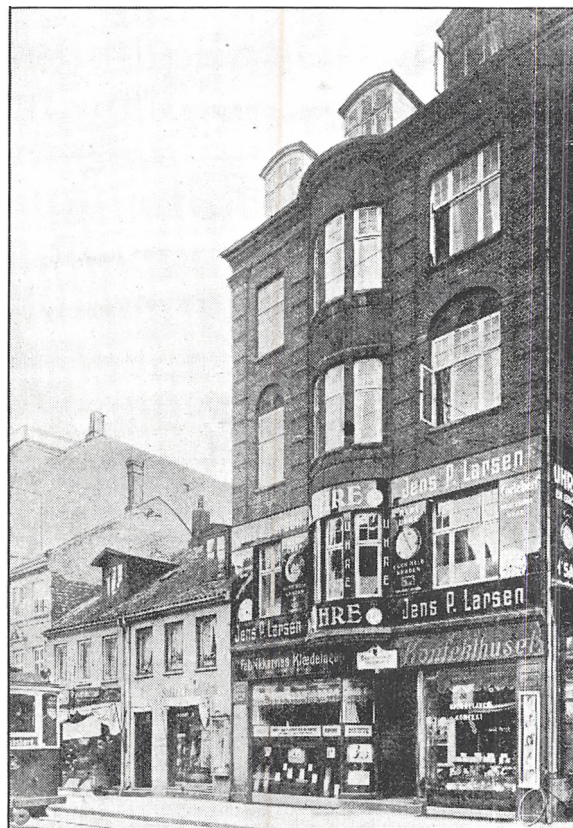
Jens P. Larsen i sit kontor. Det er fra tiden 1906-11, hvor han boede i Fredensgade og havde sin forretning der. I vindueskarmen står telefonen, på skrivebordet et lygteur, to lysestager, en skrivemaskine og en æske med lommeure. Over skrivebordet hænger en kalender og Millets maleri af Aftenbønnen, et baro- og termometer. (Foto i Lokalhistorisk Samling).

København var det nok kun få århusianere, der var fortrolige med. Et rejseliv, som vi kender det i dag, var noget utænkeligt og uopnåeligt for de fleste.

Når en vej i Brabrand bærer hans navn har det sin rimelige forklaring deri, at han dels kort før Den første Verdenskrig flyttede derud – det var meget langt fra byen den gang – dels var meget rundhåndet med pengehjælp både til kommunale initiativer og til private trængende. I 1928 købte han villaen Oscarshøj på Hejredalsvej, og da han to år senere flyttede ind i den med sin familie skiftede huset navn til Casa Blanca, og nu hedder den ene ende af Hejredalsvej Jens P. Larsens Vej. Huset lå dejligt i en stor smuk have med udsigt over søen til Stautrup. Huset ligger der stadig, men der er kun en beskedne have tilbage, efter at jorden er solgt fra til nogle moderne parcelhuse. Som den første i Århus fik grossererens lige efter århundredskiftet egen bil, så transporten ind til forretningen, hvor hans ældste søn Hans med årene deltog i ledelsen, var ikke noget problem.

Hans gave til Århus-borgerne, Skovhuset i Hingeballe Skov og skoven selv, blev aldrig udnyttet, som han havde tænkt sig, men han satte sig andre varige spor. Et af de synlige er to værelser på universitetskollegierne; de er der stadig og eftertragtes af de studerende for deres fordelagtige beliggenhed, men det er en anden sag.

Nu går Hingeballe Skov ind i en ny tid, og i huset kommer der atter til at leve en familie med børn. Den nye ejer, en fabrikant fra Viborg, vil sætte det smukke herskabelige hus i stand, så det svarer til de krav, der stilles i dag. Han vil sammen med sin familie bo der året rundt – der er kun 27 km til Viborg – og skoven skal også bruges og gøres rentabel og anvendelig som jagtområde. Bjarne

Søndergade 51, omkring 1920. Jens P. Larsen havde sin forretning på første sal.

Ørum solgte med byrådets godkendelse hele herligheden for 2.935.000 kr., og så kan århusianerne endda gå tur i skoven. De mange penge vil blive brugt til at drive og vedligeholde de »rigtige« Århus-skove.

A.D.

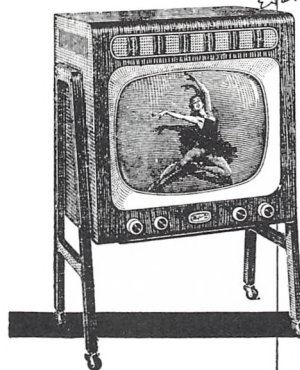
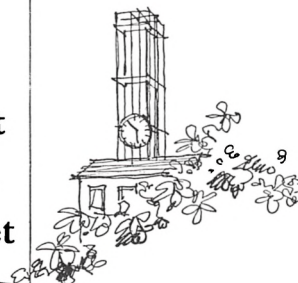
Da fjernsynet kom til byen

Torsdag den 1. december var en rigtig fjernsynsaften. Danmarks Radio sendte første afsnit af sin julekalender for børnene, og de, der ikke ville fortsætte med TV-køkkenet, havde denne aften for første gang mulighed for at vælge en anden landsdækkende kanal, og dermed følge succesen »Lykkehjulet« – quiz'en med de store præmier.

Klokken 20 gik TV 2 nemlig officielt i æteren fra Hadstensenderen, der netop startede sine prøveudsendelser. Det gik nu ikke som annonceret, for sidst på eftermiddagen forsvandt prøvebilledet, så nogle af de lokale TV 2-pionerer nåede før TV 2's nyheder kl. 19.30 at få et indtryk i den nye tids TV-finansiering i form af forunderlige, hurtige reklameindslag, der var lagt i reklameblokke på begge sider af nyhederne. Danmarks Radios mere end 30 år gamle landsdækkende monopol var hermed brudt.

Fjernsynet var nemlig kommet til byen 14. maj 1956, året efter at Gladsaxe senderen var sat i drift, men på det ene år, skete der også uhyre meget. Højstrupsenderen på Fyn var igangsat og dermed for alvor sat fart i seertallet. 31. marts 1955 var der blot registreret 3.515 fjernseere i landet, 12 måneder senere var det tal allerede 5-doblet. Det var en voldsom og imponerende vækst, ikke mindst i betragtning af, at et fjernsynsapparat kostede mellem 2-3.000 kroner. Det var

B&O byder fjernsynet velkommen i hovedlandet

GRAND PRIX TV 512 S
med 21" billedrør. Dets vigtigste fortrin er det skarpe og finkornede billede og den indbyggede B & O LYD-FONTÆNE.

GRAND PRIX TV 512 K
Moderne, forsmukke linier og en fremsynet konstruktion, der i praksis betyder største ydeevne, driftssikkerhed og betjeningskomfort.

- det danske kvalitetsmærke

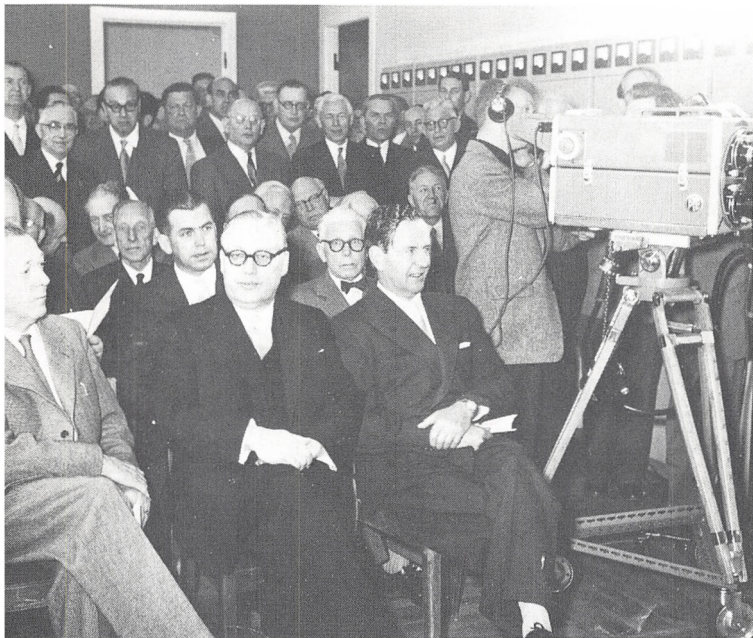
BANG & OLUFSEN A/S - STRUER

I dagene omkring fjernsynets start vrimlede det med annoncer i dagbladene for de nye fjernsynsapparater.

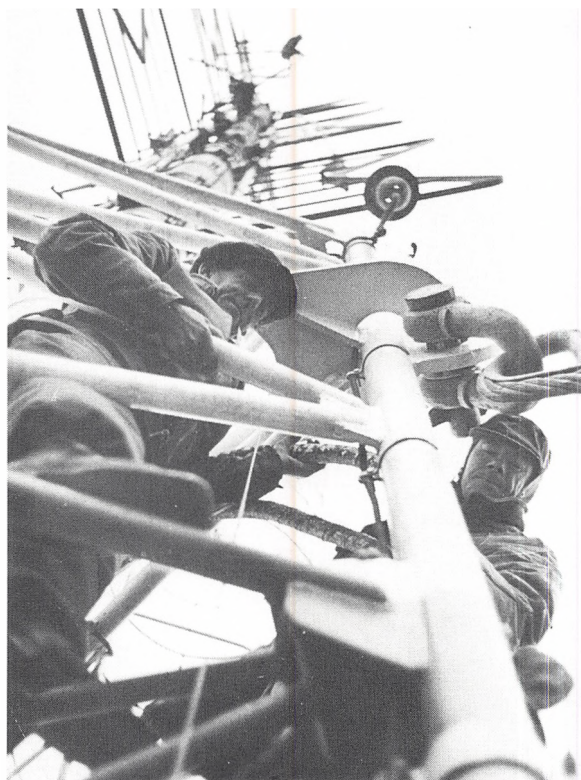
Mange af de opreklamerede navne er i dag ude af markedet og måske glemte: Arena, LL, Superphone m.fl. B&O's produkter er dog fortsat på markedet, og sådan så de apparater ud, som firmaet i Struer tilbød TV-pionerne i 1956. (Aarhus Amtstidende 15. maj 1956).

mange penge i en tid, hvor en faglært arbejder tjente godt 4 kr. i timen. Der skulle med andre ord – når der helt ses bort fra skat mm. – arbejdes godt 500 timer, før der var til en sådan nymodens kasse, der kunne vise billeder i sort/hvid. Hertil kom selvfølgelig licensen, der var på omkring 50 kroner årligt, men så var det også muligt at se TV ca. 10 timer ugentligt.

Så oprandt den store dag – 14. maj 1956 – da Søsterhøjsenderen blev sat i drift. Selvfølgelig var der særlig indbudte gæster. Forrest i billedet ses således århusborgmesteren Svend Unmack Larsen og ved hans side radiorådsformanden, direktør Peder Nørgård.
(Foto i Lokalhistorisk Samling).

72

Det var et hårdt job at færdigmontere fjernsynsmasten på Søsterhøj, for vinteren 1955/56 var den bekendte hårde, lange isvinter.
(Foto i Lokalhistorisk Samling).

Fjernsynet var lige fra starten lagt stort til rette. De ansvarlige havde allerede fra udlandet set, at et helt nyt medie var på vej, og været helt på det rene med, at det i løbet af ret få år ville trænge ind overalt.

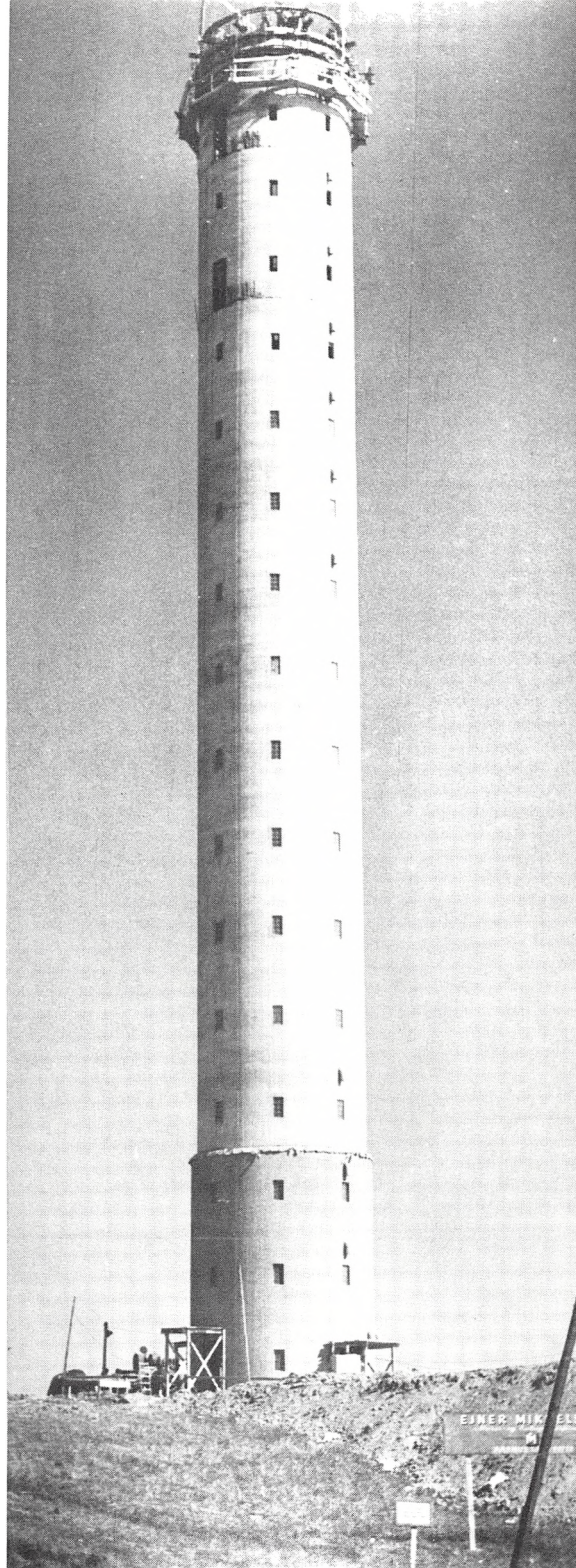
Opførelsen af TV-tårnet på Søsterhøj havde stor lokal bevågenhed, og adskillige gange blev tårnet foreviget til de lokale dagblade, så læserne kunne følge med i, hvordan arbejdet skred frem. Billedet er fra august 1955, da selve betontårnet var ved at være færdigstøbt.
(Foto i Lokalhistorisk Samling).

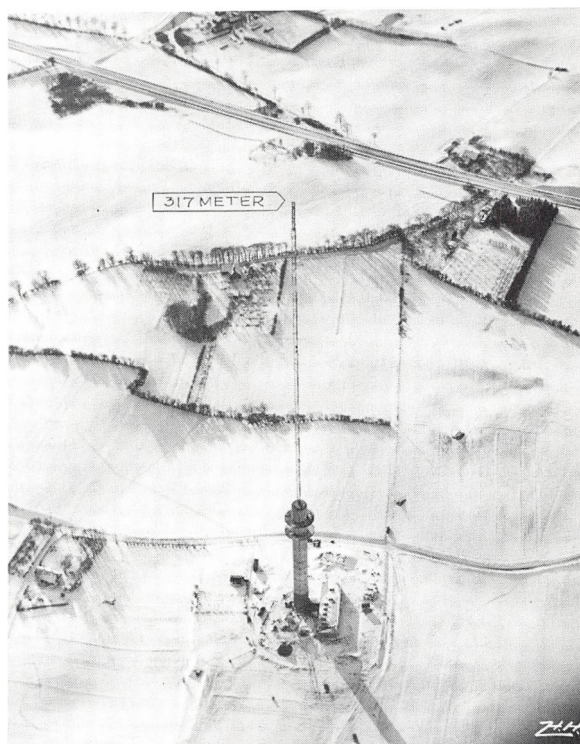
Regeringen havde givet tilladelse til en officiel forsøgstjeneste med TV sidst i 1940'erne, og fra 2. oktober 1951 blev der sendt forsøgsprogrammer 3 gange om ugen. Først i 1954, da forsøgsperioden ophørte, blev det til en ugentlig TV-dag. I løbet af 1954 blev sendetiden yderligere udvidet, og fra sidst på sommeren var Statsradiofonien oppe på fuld programkapacitet: daglige udsendelser fra 20-21 og med en kortere børneudsendelse et par gange om ugen.

Politisk var der enighed om, at sendenet måtte udbygges, før der skulle afsættes flere penge til udvidelse af sendetiden.

Derfor var det overordnede sendenet helt fra starten lagt til rette, så det kunne udbygges til at dække hele landet, og Søsterhøj-senderens indvirkelse var derfor ikke nogen lokal begivenhed alene, for den betød samtidig, at op mod 85% af landets befolkning hermed fik mulighed for at se fjernsyn, idet senderen indgik som et afgørende led i landets hele TV-net. Kun Vestjylland og Nordjylland havde herefter endnu kun »ringe modtageforhold«, som det officielt blev sagt.

Søsterhøjsenderen var et imponerende bygningsværk. 316,96 meter ragede spidsen op, og den blev da også straks af pressen udnævnt til

Fotografer elsker nye billedvinkler, og hvad var derfor mere naturligt end at placere sig i et fly ca. 300 meter over masten af samme højde en vinterdag med skarpt lys ...

Billedet virker under alle omstændigheder imponerende med den høje spidse mast oven på det solidt placerede betontårn. Anlægget mangler endnu at få monteret de karakteristiske store runde antenner.

(Foto: Hubert Hutzelsider).

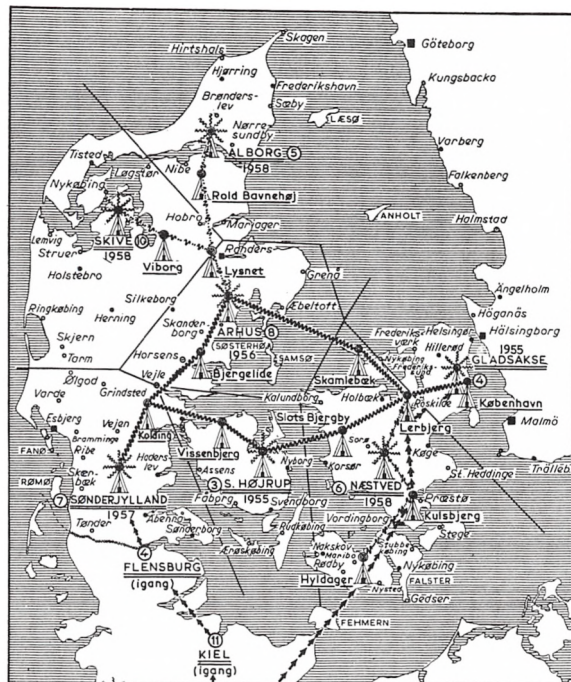
landets højeste punkt. Den bestod som bekendt af et betontårn, hvorpå der var rejst en stål-gittermast. Allerøverst var fjernsynsantennerne monteret, og lige under strittede en række mindre anten-

ner ud fra gittermasten. De skulle tage sig af TV-lyden og sørge for FM-udsendelserne for radioens program 1 og 2.

På to store balkoner omkring tårnet var der anbragt nogle næsten 3 gange mandshøje såkaldte »hornparabler«, der skulle modtage fjernsynssignalerne fra relæstationen i Skamlebæk ved Kallundborg. En anden antenne skulle videresende signalet mod syd, der igen havde kontakt til Højrupsenderen midt på Fyn. Endelig var der en tredje med samme opgave, blot mod vest og nord. Alt var således opbygget, så TV-signalet fra København populært sagt kunne nå Århus ad begge veje, hvis det af tekniske grunde skulle være nødvendigt.

Det var alt sammen noget, århusianerne gik meget op i – og var stolte af, så fjernsynsmasten blev lige fra starten en turistattraktion. På søndage var der flere hundrede biler på de smalle veje op forbi det høje bygningsværk. På et tidspunkt blev det ligefrem nødvendigt at placere politi ved Søsterhøj for at sikre, at trafikken ikke gik helt i stå, eller at publikum blot »smed« bilen ind på en tilfældig mark i nærheden. Et opråb fra politiet gik ud på, at alle interesserede skulle køre samme vej: Fra Skåde forbi Søsterhøj og videre til Moesgård og herfra ad alleen ud på Oddervej.

Det jyske fjernsyn begyndte sine udsendelser med at H.C. Andersens jyske nationalsang »Jylland mellem tvende have«, tonede ud i æteren fra det store Rådhusårn i Århus. Fra Århus flyttede kameraerne ud i hovedlandet, hvor seerne fik et hurtigt indtryk af det plastiske verdenskort i Klejtrup sø ved Hobro, et blik på brunkulslejerne og

Sådan var sendesystemet planlagt, og det fremgår bl.a., at Søsterhøj kunne modtage TV-signalerne via Sjælland eller via Fyn. Det fremgår også, hvordan signalerne passerede relæstationer mellem sendemasterne.

Endelig viser kortet, hvordan det danske TV-net var planlagt sammenkoblet med det europæiske Eurovisionsnet. Årstallene fortæller om nettets fortsatte udbygning med Aalborg, Skive og Næstved som de sidste af de store anlæg. (Hvem Hvad Hvor 1957, 419).

en sejltur over Randers Fjord, før kameraerne igen var tilbage i Århus, hvor amatørorkestret Tonica på Bispetorv sluttede præsentationen af Jylland. Aftenens program blev sluttet af med et parti fra operetten »Porgy og Bess«, der netop blev spillet i Århus Hallen. Selv om det hele kun varede 20

minutter, så var der vist noget, der pegede fremad. TV var kommet for at blive – og godt 30 år senere var publikum blevet så forvænt, at det ikke ville eller kunne – nøjes med en enkelt landsdækkende kanal.

Men, der var også sket meget på det tekniske område: Farvefjernsyn var i mellemtiden kommet til, stereolyd på vej, og licensen ikke længere blot 50 kroner om året, men næsten 30 gange så meget. Hertil kom naturligvis, at mediebilledet også er blevet et helt andet med lokale TV-stationer. Alt det resulterede i loven om TV 2, og for at en ny landsdækkende kanal kunne realiseres, måtte der endnu et net af sendemaster til ud over landet.

Det var en sådan mast, der blev sat i drift 1. december ved Hadsten. Også her var der synlige tekniske forskelle til den ældre søster i Skåde. På højdedragene ved Lyngå ses således kun en høj spinkel gitterstålmaster uden det karakteristiske runde betontårn. Den er ganske vist 319 meter høj, men holdes på plads af store barduner, der er fastgjort til 3 svære betonklodser. Det er herfra byens borgere kan hente reklamer, information og anden underholdning.

TV 2 startede ikke beskedent sådan som Danmarks Radio eller Statsradiofonien havde gjort det godt 30 år tidligere. Da kunne seerne nøjes med 10 minutters Aktuelt, og hvis det var en »god dag«, så yderligere 3 kvarters blandet underholdning. TV 2 lagde helt omvendt ud med en programflade med 40 minutters nyheder og udsendelser fra ca. 18-23. TV var blevet et dagligt forbrugsgode.

H.F.

De fratrådte, valgte eller udnævntes i 1988

Absalonsen, Mogens,
direktør.

29. februar fratrådt som administrerende direktør for Dansk Supermarked A/S og F. Salling A/S.

Amdrup, Erik,

professor, overlæge.
29. februar afsked fra Århus Universitet og Århus Kommunehospital.

Andersen, Esben,

sognepræst i Helsing-Valby.
1. august sognepræst i Brabrand-Årslev.

Andersen, Karen Margrethe,

viceskoleinspektør.
1. januar skoleinspektør ved Malling Skole.

Andersen, Wagn,

generalmajor, chef for Jyske Division.
1. april chef for Vestre Landsdelskommando.

Andersson, Arno,

direktør.
16. december afsked som leder af Falcks Redningskorps i Århus.

Bang-Sørensen, Svend Erik,
skoleinspektør.

31. juli afsked fra Ny Munkegades Skole.

Bastrup-Madsen, Poul,

professor, overlæge.
31. december afsked fra Århus Universitet og Århus Amtssygehus.

Bech, Orla,

forretningsfører.
31. december fratrådt som bestyrer af Aarhus Stiftstidendes Bladcentral, Banegårdspladsen.

Bergh-Hansen, Niels,

fjernvarmechef i Århus.
1. marts administrerende direktør for Tarco A/S, Nyborg.

Bisgaard, Tove,

vicestadsbibliotekar.
30. november afsked fra Århus Kommunes Biblioteker.

Bollesen, Hakon,

skolebiblioteksinspektør.
31. juli afsked fra Århus Kommunes Skolevæsen.

Bonde, Gunner J.,
professor i hygiejne.

31. januar afsked fra Århus Universitet.

Brask, Birte Høeg,

overlæge.
30. november afsked fra Psykiatrisk Børnehospital.

Børgesen, Palle,

viceskoleinspektør ved Hørsholm Private Realskole.
1. januar skolebestyrer ved Forældreskolen.

Christesen, C.A.,

amtskommunaldirektør.
31. juli afsked fra Århus Amtskommune.

Christiansen, Regnar,

sognepræst.
31. juli afsked fra Brabrand-Årslev.

Del Mar, Norman,
chefdirigent.

30. juni afsked fra Århus Symfoniorkester.

Dencker, Holger,

generalmajor.
31. marts fratrådt som chef for Vestre Landsdelskommando.

Dissing, Jette,

residerende kapellan.
31. juli afsked fra Skt. Markus Kirke.

Esmann, Jørgen,
direktør, skibsmægler.
30. september fratrædt som direktør
for J. Gotfred Jensen Shipping.

Garde, Hans,
kontreadmiral.
1. juni chef for Søværnets Operative
Kommando.

Gissel, Leif,
leder af Ålborg Kunstskele.
1. marts leder af Århus Kunstaka-
demi.

Grathe, Asbjørn,
retspræsident.
30. juni afsked fra Retten i Århus.

Graudal, Hans,
overlæge.
31. december afsked fra Ortopædisk
Hospitalers reumatologiske forsknings-
afdeling.

Hansen, Hans,
fuldmægtig.
1. oktober direktør i J. Gotfred Jensen
Shipping.

Hansen, Mogens Lundgaard,
viceskeleinspektør ved Vorrevang-
skolen.
1. januar skeleinspektør ved Sønder-
vangskolen.

Herluf, Claus,
administrerende direktør for rekla-
mebureauet Scan-Ad.
1. september britisk konsul i Århus.

Holdt-Olesen, Gunnar,
kontorchef.
10. februar udnævnt til administra-
tionschef for Århus Kommunes fritids-
og kulturforvaltning.

Hougesen, Kurt E.,
skelebestyrer ved Forældreskolen.
1. januar leder af Rungsted Private
Realskele.

Hybschmann, Kirsten,
fuldmægtig i Odense Kommune.
1. juni hospitalsdirektør ved Marse-
lisborg Hospital.

Jensen, Poul,
direktør for Bruun & Sørensen Ener-
giteknik.
13. april formand for bestyrelsen af
Århus Oliefabrik.

Juul-Jensen, Palle,
overlæge ved Århus Kommunehospi-
tals neurofysiologiske afdeling.
12. januar udnævnt til medicinaldi-
rektør og chef for Sundhedsstyrelsen.

Krause-Jensen, Karen,
socialinspektør.
1. august socialdirektør i Århus
Amtskommune.

Kristensen, Poul Rahbek,
viceskeleinspektør ved Brobjergsko-
len.
1. august skeleinspektør ved Krage-
lundskele.

Langsted, Jørn,
lektor ved Institut for Dramaturgi.
1. januar professor i dramaturgi ved
Århus Universitet.

Lauritsen, Anne-Marie,
ungdomskonsulent i Århus Amt.
1. maj forstander for Århusegnens
Husholdningsskele.

Løber, Georg,
højesteretsagfører.
13. april fratrædt som formand for be-
styrelsen af Århus Oliefabrik.

Mohn, H. C.,
hospitalsdirektør.
31. maj afsked fra Marselisborg Hos-
pital.

Niebuhr, Annie,
handicapmedhjælper, medlem af
Århus Byråd.
1. marts økonomichef i Julianehåb.

Nielsen, Carl,
teknisk direktør i Århus Amtskom-
mune.
1. oktober teknisk direktør i Århus
Kommune.

Nielsen, Ebbe,
landsdommer i Viborg.
1. juli retspræsident i Århus.

Nielsen, Espen Thidemann,
sognepræst i Lindehøj ved Køben-
havn.
1. februar sognepræst ved Christians-
kirken.

Nielsen, Henning Spure,
rektor ved Ålborg Katedralskole.
1. april rektor ved Århus Katedral-
skole.

Nielsen, N.C.,
grosserer.
31. august fratrædt som britisk konsul
i Århus.

Olesen, Henning,
socialdirektør i Århus Amtskom-
mune.
1. august amtskommunaldirektør.

Pade, Steen,
komponist.
17. november musikchef ved Århus
Symfoniorkester.

Pedersen, Arne Holm,
afdelingsingeniør.
1. marts fjernvarmechef i Århus.

Pedersen, Jørgen,
lektor.
31. januar fratrædt som rektor ved
Handelshøjskolen i Århus.

Petersen, Villy Posborg,
professor, overlæge.
31. august afsked fra Århus Universi-
tet og Århus Kommunehospital.

Provstgaard, Bent,
professor i regnskabsvæsen.
1. september rektor ved Handelshøj-
skolen i Århus.

Qvortrup, Helge,
rektor.
31. marts afsked fra Århus Katedral-
skole.

Rasmussen, Bente Møller,
hjelpepræst i Alderslyst og Gødvad-
Svostrup.
15. november sognepræst ved Skjold-
høj Kirke.

Ringgaard, Kristian,
professor i nordiske sprog.
31. juli afsked fra Århus Universitet.

Rosenquist, Hans,
instruktør ved Århus Teater.
(meddelt 28. august) Teaterchef ved
Rogaland Teater i Stavanger.

Salling, Herman,
direktør.
1. marts tiltrædt som administrerende
direktør for Dansk Supermarked A/S.

Sandahl, Jette,
projektvejleder.
1. april museumsinspektør ved Kvin-
demuseet.

Schou, Mogens,
professor, overlæge.
30. november afsked fra Århus Uni-
versitet og Psykiatrisk Hospital.

Skau-Andersen, Else,
kontorchef.
1. maj vicesocialdirektør i Århus
Kommune.

Skjoldborg, Henning,
overkirurg.
30. september afsked fra Århus Kom-
munehospital.

Skou, Jens Christian,
professor i biofysik.
31. oktober afsked fra Århus Univer-
sitet.

Sørensen, Johannes M.,
stadsingeniør.
31. maj afsked fra Århus Kommune.

Sørensen, Søren K.R.,
overlæge ved Centralsygehuset i
Næstved.
1. marts socialoverlæge i Århus.

Zeuthen, Hans E.,
professor i nationaløkonomi.
1. februar rektor ved Handelshøjsko-
len i Århus.
1. september rigsstatistiker.

Røverhøj – en gravhøj i Marselisborg Skov

I efteråret 1988 foretog Forhistorisk Museum Moesgård en mindre udgravning i gravhøjen »Røverhøj«, der er beliggende i kanten af Marselisborgskovene ved Strandvejen i den sydlige udkant af Århus. Nærmere bestemt ligger den i skellet mellem Strandvejen nr. 92 og 94. Årsagen til undersøgelsen var, at et planlagt byggeri ville berøre højfoden, og da der ikke findes nogen tinglyst fredning på højen, blev der givet tilladelse til byggeriet, mod at den berørte del først blev undersøgt af museet.

Blandt de mange gravhøje i skovene syd for Århus er Røverhøj nok en af de mere oversete pga. dens placering bag de gamle Strandvejsvillaer. Ude fra Strandvejen ser man i forbifarten kun et glimt af højen, og fra skovsiden er den gemt bag høje havestakitter.

Denne tilbagetrukne tilværelse har imidlertid ikke altid været kendetegnende for Røverhøj. Faktisk har denne gravhøj i tidens løb været årsag til en del postyr, og den er da også udførligt omtalt i Bernhardt Jensen og Peder Jensens bog »Marselisborgskovene« samt i Jesper Laursens bog »Fortidens spor i Århuskoven«.

Første gang højen omtales i de skriftlige kilder er sandsynligvis i 1707, hvor der i forbindelse med

Røverhøj som den i dag kan ses fra Strandvejen. Gravhøjen ligger i skellet mellem Strandvejen nr. 92 og 94, og man ser den på begge sider af garagen mellem de to villaer.

en retssag omtales en »Øflis Høj på Marselisborg«. Beskrivelsen af højens placering tyder på, at det drejer sig om gravhøjen, der senere kom til at hedde Røverhøj.

Navnet Røverhøj stammer fra sidste halvdel af forrige århundrede, og man har ment, at det skyldtes skoledisciplinens leg på stedet. En anden forklaring er fremsat af Ernst Bodenhoff, som i sine erindringer »Lyse Minder« oplyser, at stedet i 1863 blev kaldt »Røverkulen«, fordi der året før

Resterne af stammekisten på bunden af Røverhøj. Stenene på begge sider har oprindeligt understøttet kisten, der har bestået af en udhulet egestamme. Graven indeholdt ingen oldsager, men selve gravtypen daterer den til midten af ældre bronzealder, ca. 1400-1200 f.Kr.

var begået »et grueligt Mord« dér. Om morgenen den 5. maj 1862 fandtes liget af en ung mand på strandbredden neden for Strandvejen i nærheden af den nuværende Filtenborgs Plads. Han var blevet dræbt med 23 knivstik. Det viste sig at være en 19-årig svensker, som dagen før, sammen med to landsmænd, var kommet til Århus for at søge arbejde på Moesgård. Mordet blev aldrig opklaret. Omtrent på samme tid blev Røverhøj omtalt som »højen hvor Schioltens tjener skød sig«.

Trods disse uhyggelige begivenheder var stedet

et yndet udflugtsmål for byens borgere. På højens udjævnede top var der opstillet bænke, hvor det »under iagttagelse af fornøden forsigtighed« var tilladt at varme vand »på maskine«, dvs. temaskine.

I 1919 var Røverhøj genstand for en hel del opmærksomhed. Årsagen var dens placering i skovkanten ved Strandvejen, hvor villabebyggelsen var begyndt at brede sig. De sydligste af Strandvejsvillaerne havde nemlig fået tillagt noget af det bagvedliggende skovareal som haver. Det samme ønskede ejerne af de villaer, der lå nærmere byen. Bag disse villaer lå Røverhøj, der ved kommunens salg af arealet i foråret 1919 blev delt mellem to villaer: Strandvejen nr. 92 og 94. Skellet mellem de to parceller forløb hen over midten af højen.

De nye ejere af Røverhøj var købmand Yhr, som havde overtaget den nordlige halvdel, mens den sydlige halvdel var overtaget af C. Marcussen, indehaver af Århus Dampvæveri. Fra kommunens side havde man sagt til køberne, at de kunne gøre med højen hvad de ville. Dog skulle det anmeldes til Nationalmuseet, hvad der evt. blev fundet af oldsager.

Købmand Yhr foretog ingen indgreb i sin del af gravhøjen, mens fabrikant Marcussen straks påbegyndte en bortgravning af højtoppen på sin halvdel for at omdanne den til et terrasseformet haveanlæg. Derudover blev der lavet et lodret snit ned gennem højens østside for at gøre plads til en bilgarage.

Disse indgreb blev hurtigt observeret af bibliotekar Ejler Haugsted, som d. 20/5-1919, på Århus

Museums vegne, skrev til Nationalmuseet i håb om at få arbejdet standset. I sit brev påpegede han, at højen *ikke* var fredet. Den 22. maj modtog han svar fra Nationalmuseet, hvori der stod, at »det ville være ønskeligt, om Højen kunde blive fredlyst«.

Samtidig med at Haugsted skrev til Nationalmuseet, var der i Aarhus Stiftstidende (19/5-1919) et læserbrev til forsvar for Røverhøj. Indsenderen udtrykte harme over, »at Villahaverne endnu en Gang æder sig ind i Skoven langs Strandvejen – så meget mere pinligt, som denne Proces fører med sig, at den gamle Kæmpehøj – Røvenhøjen, som den kaldes – øjensynligt går over i en pietetsløs Ejers Hænder, idet der gøres alle Bestræbelser på at jævne Højen med Jorden«. Videre står der i læserbrevet: »Det er, forekommer det mig, en udpræget Vandalisme at fjerne dette Minde om vort Lands og vor Bys fortid, og det gør En bitter at tænke på, at enhver anden By ville have værget og værnet om en sådan Kæmpehøj, beliggende så at sige lige foran Byens Porte«.

Den 27. maj skrev Haugsted atter til Nationalmuseet og redegjorde for indgrebene i Røverhøj. Han kunne endvidere fortælle, at der ved gravearbejdet var fremkommet en urne lidt syd for højens top. Urnen var blevet delvist ødelagt af gravearbejdet, og dens indhold af brændte knogler, samt en forbrændt bronzegenstand, var blevet spredt omkring fundstedet. Haugsted sørgede for at få de bevarede rester indsamlet. I øvrigt havde fabrikant Marcussen allerede givet Nationalmuseet meddelelse om fundet.

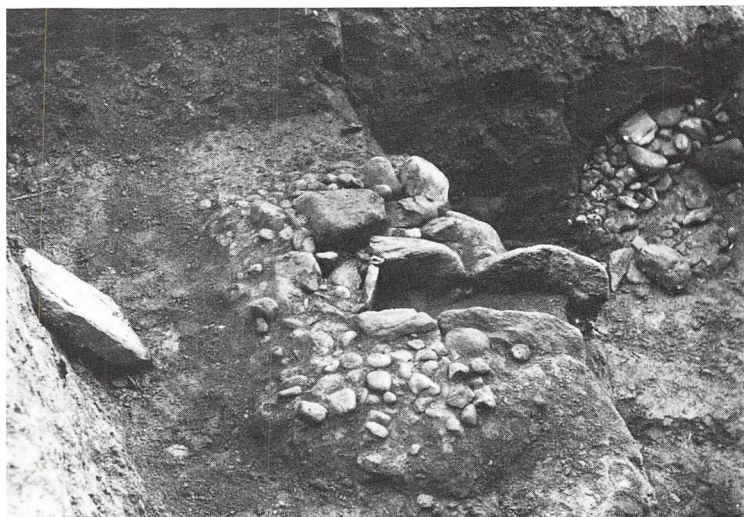
I sit brev foreslog Haugsted, at der skulle foreta-

Den lille stenkiste fra den yngre fase i Røverhøj. Den var bygget af udkløvede stenfliser og har været dækket af en kappe af småsten. Efter anlæggelsen af denne grav er højen blevet forhøjet med ca. 1½ m, hvorved den har fået sin nuværende størrelse.

ges en arkæologisk udgravning, nu da der allerede var sket så omfattende ødelæggelse af gravhøjen. Desuden mente han, at der burde gennemføres en fredning af nogle af de andre gravhøje, der lå i kommunens skove. Eksemplet med Røverhøj viste jo, at gravhøjene ikke kunne betragtes som fredede, blot ved at de lå på kommunale arealer.

Nationalmuseet svarede, at der ikke kunne blive tale om at frede højen nu, da den var delvist ødelagt, men man ville overveje en udgravning. Resultatet blev, at museumsinspektør Hans Kjær

Stenkisten efter at den er blevet åbnet. Indvendigt var den knap 1 m lang og 35-40 cm bred. Den indvendige højde var ca. 20 cm. Graven indeholdt kun enkelte brændte knogler. På grundlag af gravformen kan den dateres til begyndelsen af yngre bronzealder, dvs. omkring 1000 f.Kr.

fra Nationalmuseet i juni 1919 kom til Århus og gennemførte en udgravning i Røverhøj.

Som højen fremstod på dette tidspunkt, havde den en højde på ca. 3 m og en diameter på 21-22 m. I forbindelse med de ovennævnte indgreb var det blevet konstateret, at der rundt langs højens fod var en kreds af kantstillede sten, der var ca. ½ m brede og 60-70 cm høje. De var dækket af udskredet jord, men havde oprindeligt stået frit fremme og dannet en randstenskæde omkring højen. På grundlag af disse sten kunne højens oprindelige diameter beregnes til ca. 18 m.

Ved Hans Kjærs udgravning blev der lavet et

5×5 m stort udgravningsfelt midt i højen, og indenfor dette område blev der gravet ned til højens bund. Resultatet af udgravningen var, at der blev fundet tre grave, hvorved man fik en sikker datering af gravhøjen. Desuden kunne man, ved at studere udgravningsfeltets lodrette sider, få et klart billede af højens opbygning.

Den ældste grav var anbragt direkte på lerundergrunden, idet muldlaget var blevet fjernet inden højens opførelse. Graven bestod af en bulkieste, dvs. en udhulet egestamme, hvori den døde er blevet lagt. Denne gravtype kan dateres til midten af ældre bronzealder, ca. 1400-1200 f.Kr. De berømteste fund af denne type stammer fra Borum Eshøj, Egtved og Skrydstrup, hvor der, pga. gunstige bevaringsforhold, fandtes intakte egekister. Ud over gravgaver indeholdt de velbevarede bronzealderdragter. I de fleste tilfælde er egekisterne dog stærkt opløste og fremstår kun som mørkfarvninger i jorden. Dette var også tilfældet med kisten i Røverhøj. Ud fra de bevarede spor kunne det ses, at den øst-vestvendte kiste har været ca. 2,6 m lang og omkring ½ m bred. På begge sider har den været understøttet af uregelmæssigt anbragte sten. Kisten indeholdt ingen gravgaver af metal, og da den var næsten opløst, fandtes der heller ikke spor efter klædedragt eller andet organisk materiale.

I udgravningsfeltets lodrette sider kunne det ses, at gravhøjen var bygget i to omgange, idet der i højfylden, ca. 1,60 m over bunden, kunne ses en mørk stribe med et let buet forløb. Det drejede sig om de forvuldede rester af vegetationslaget oven på den høj, der har dækket egekisten.

Udgravningen i Røverhøj i efteråret 1988, hvor der blev lavet et snit ind i højens sydøstlige del. Undersøgelsen viste, at hovedparten af den pågældende del allerede var ødelagt ved anlægsarbejde i 1919. Det mørke parti i udgravningens fjerneste ende er resterne af et garageanlæg.

Lidt gravet ned i toppen på denne ældste fase af gravhøjen fandtes grav nummer to. Det var en lille, syd-nordvendt kiste bygget af tynde, udkløvede stenfliser. Indvendigt var den knap 1 m lang og 35-40 cm bred. Den indvendige højde var ca. 20 cm. Over stenkisten var der en tæt kappe af småsten. Heller ikke denne grav indeholdt gravgaver. Der fandtes kun nogle få, opløste rester af brændte knogler. Selv om der ingen oldsager var, kunne også denne grav dateres på grundlag af selve gravtypen, da det drejede sig om en typisk gravform fra begyndelsen af yngre bronzealder, dvs. fra omkring 1000 f.Kr. Efter anlæggelsen af denne grav er gravhøjen blevet forhøjet med ca. 1,50 m, så den fik sit nuværende omfang.

I toppen af højen fandtes yderligere en brandgrav, der bestod af en lille, uregelmæssig stenlægning (ca. 1×0,25 m), hvorpå der var spredt brændte knogler. Da der ingen oldsager var i graven, kunne den ikke dateres nærmere. Denne simple gravform kendes fra både bronze- og jernalder.

Den ovennævnte urne, der var fremkommet ved gravearbejdet i højen inden den arkæologiske udgravning, stammer sandsynligvis fra den tidligste del af jernalderen – omkring 500 f.Kr.

Som udgravningen viste, er Røverhøj blevet benyttet til begravelser over en periode på ca. 1000 år. Den gentagne anvendelse er et helt normalt fænomen, som også er blevet konstateret ved mange andre højjudgravninger. I forbindelse med de senere begravelser er højene som regel blevet udvidet, som det også kunne ses i Røverhøj.

Efter at udgravningen var afsluttet, fremsendte Hans Kjær, på Nationalmuseets vegne, en anmodning om at få fredet nogle af de andre gravhøje i nærheden af Røverhøj. Fra kommunens side var man velvillig indstillet, men ved en afstemning i byrådet blev anmodningen alligevel afvist. Man opfattede det nemlig som om, Nationalmuseet ville blande sig i kommunens anliggender. I stedet for vedtog man, at kommunen selv ville sørge for en fredning af de pågældende høje.

Udgravningen i Røverhøj i efteråret 1988 omfattede et snit ind i højfodens sydøstlige del. Det viste sig derved, at hovedparten af det pågældende stykke allerede var ødelagt ved fabrikant Marcusens anlægsarbejde i 1919. Man kunne således konstatere, at det kommende byggeri stort set ikke vil berøre den intakte del af gravhøjen.

J.J.

»På en væg i hospitalet«

1988 blev året, hvor Skejby Sygehus blev taget i brug efter mange vanskeligheder, siden grunden blev købt i 1977. Der vil dog gå år og dag, før det står færdigt – i virkeligheden bliver byggeriet nok aldrig afsluttet. Århus Kommunehospital, der om få år fylder 100 år, bygges der stadig på, og sådan må det være. Kravene om plads stilles bestandigt.

Da Musikhuset i sin tid blev opført, stod der megen strid om den kunstneriske udsmykning, fordi det ikke alene var andre danske kunstnere uden for Århus, der blev indbudt til at smykke huset, men også udenlandske. Mange borgere – og formentlig også adskillige kunstnere – fandt, at det havde været rimeligt med lidt lokalkolorit, når det var byens og borgernes eget hus.

Den diskussion har man forsigtigt undgået på Skejby Sygehus. Her blev nedsat et udsmykningsudvalg til at administrere den faste sum til kunstnerisk udfoldelse, der i dag er en bestemt procentdel af byggesummen i offentlige byggerier, i dette tilfælde ca. 1 mio. kr. Dette udvalg har givet syv, forholdsvis yngre, kunstnere fra byen og en »udenbys«, maleren Niels Reumert, hver sin del af hospitalet at råde over, og det er der allerede ved at komme noget ud af. Et smukt fuglebad – med fast fugl af jern – står færdigt ved sygehusets indgang, fint tilpasset det lave byggeris former og farver. Det er lavet af Erik Heide, som har adskillige

Ved siden af indgangen til Skejby Sygehus viser Erik Heides fugl vej til byens nyeste fuglebad. Den mørke fugl harmonerer fint med stenkanten og de grå og brune natursten. (Foto: Poul Pedersen).

skulpturer stående her i byen, selv om han ikke er århusianer. Ham har vi blot taget til os og glæder os, når vi krydser hans spor rundt omkring, f.eks. er fuglen på Søndergade også hans værk. Fuglebadet er en gave til hospitalets indvielse fra de fire firmaer, der står for byggeriet: C.F. Møllers Tegnestue og de tre rådgivende ingeniørfirmaer John Nieland, A/S Søren Jensen og J. Sardemanns Eftf.

Det skal blive interessant at se, om man på det ny hospital vil lægge nogle fastere rammer for, hvad der skal opmuntre de mange patienter, de besøgende og de ansatte.

På Århus Kommunehospital med dets gamle rødder har der ikke været nogen indskrænkninger eller fast plan, man har været åben over for alle muligheder. Den eneste synlige »røde tråd« synes at være, at alle mørke toner og motiver er udeladt, og det har – bevidst eller ubevidst – givet et livligt og varieret resultat og samtidigt medvirket til, at det i det store og hele er blevet noget, patienterne – så forskellige de end er – kan lide at se på.

Forsøger man at finde ud af, hvornår kunsten kom på hospitalet, kommer man til kort. Der synes ikke på noget tidspunkt at være taget bestemmelse om, at både gange, hyggekrege, dagligstuer og som det sidste sygestuer skal gøres mere venlige med farver og billeder, det er blot kommet lidt efter lidt, som indstillingen og mulighederne har skiftet. Der findes dog et par gamle fotografier fra tiden efter århundredskiftet af sygestuer med børn, fra før de fik deres egen afdeling i 1940. Her ser man, at der dog er gjort noget for at muntre de små op, der er hængt lidt billeder op, men i al beskedenhed. I dag ligner en børneafdeling lidt af en børnehave eller et fritidshjem med store flotte fotografier af vilde dyr og plakater fra Naturhistorisk Museum og Hjerteforeningens Børneklub og meget andet muntert.

De voksne patienter måtte klare sig med de hvide gange med de bare vægge. De første steder, hvor der er blevet hængt noget op, har sikkert været kontorer og opholdsrum for de ansatte, som jo skulle være der hele tiden. Herfra har skikken så bredt sig i erkendelse af, at der nok kan ligge en psykisk hjælp i, at de syge får dækket deres behov for andet end hygiejnisk hospitalsstemning. At

Tæppet er resultatet af en gammel amerikansk syteknik. Af gamle brugte dragtdele klippede kvinderne en mængde småklude, der samledes i mønstre. Dette tæppe er dog syet af nye stoffer og af en sammenslutning, der kalder sig »Quilterammen« og har medlemmer over hele landet. (Foto: Poul Pedersen).

behandlingsmetoderne mere går i retning af, at patienterne ikke ligger så meget i sengen, skaber jo også behovet for venlige opholdssteder. Og dem møder man da også overalt, hvor patienterne færdes, enten de er indlagte eller kommer til ambu-

Dette maleri af overkirurg Holger Strandgaard (1869-1936) afviger fra normen af malede overlæger ved den naturlige stilling, han indtager siddende ved arbejdet. Det er malet i 1929 af Århusmaleren Emiel Hansen (1878-1952) på lærred, men Emiel Hansen var ellers netop den fattige kunstner, som dannede »idealbilledet« af den talentfulde, ludfattige maler. Ofte måtte han male på pap, fordi han ikke havde penge til lærred.
(Foto: Poul Pedersen).

lant behandling. I disse år er kunsten suppleret med talrige grønne planter, som også bidrager til at mindske præg af alvoren på hospitalet.

Det er meget forskellige former for billeder, der hænger rundt om på de mange afdelinger. I begyndelsen har der været råd til rigtige malerier af danske kunstnere: Olaf Rude, Jens Søndergaard, Sigurd Swane, Kresten Iversen og de lidt yngre som Eiler Krag, John Sparre Christensen og Dyke Johansen. Et rigtigt Asger Jorn er der også, men det er en gave. Til det har hospitalet ikke selv haft penge, og det er da også lidt efter lidt blevet et spørgsmål om penge, hvad der kan indkøbes. Heldigvis er teknikken skredet rask frem på billedreproduktionens område, så der er fine tryk og reproduktioner mange steder: tryk af et par akvareller af Robert Jakobsen, danserinder af Voigt Steffensen osv. På dette felt har det også været muligt at gå til udenlandske malere, Picasso og et par franske impressionister er også med.

Jørgen Glud og William Fridericia, søn af Århus-lægen Hilmar Fridericia, er repræsenteret med relieffer, der markerer sig, hvor de hænger på murede vægge. Fridericias to, Urskoven og Byen, er lavet af potteskår af meget forskellig herkomst, med eller uden mønstre og kasserede elektriske porcelænskopper og sikringer.

Det årlige tilskud til kunstindkøb er nu 29.000 kr., og de rækker ikke langt, for der skal jo også rammer til det indkøbte for de samme penge. For at bøde herpå er der åbnet mulighed for at bytte billeder, hvis de forskellige interesserede på afdelingerne trænger til noget nyt. Dette udlån har en bestemt åbningsstid hver uge.

En gruppe indkøb er ret billige: det er plakaterne, nogle fåes endda gratis. Ved henvendelse på museer, udstillinger, teatre og firmaer, hospitalet handler med, har dette samlet en alsidig og omfattende plakatsamling. Disse er netop lavet for at være et godt blikfang og er derfor ofte farvestrålende og muntre med mange forskellige temaer. Den serie plakater, dagbladet Politiken genoptrykte i 1984 med hver sin avislæsende unge pige er et festligt eksempel på denne form.

En anden serie tryk, smukke impressionistiske billeder af Claude Monet er erhvervet som gave fra et medicinalfirma. Der er mange, der betænker hospitalet med gaver af kunstnerisk art. Det kan f.eks. være taknemmelige patienter eller pårørende, det kan også være legater eller fonde, oprettet af private. Det gælder således den lille fugl, en skulptur af Erik Heide, som står ved hospitalsgaden ud for Radiumstationen, hvor grosserer Viggo Løve Meyn netop havde været patient.

Radiumstationen fik sidste år en gave med en lidt speciel baggrund. Fra hele landet mødes en gruppe kvinder, et halvt hundrede, som kalder sig Quilterammen, en weekend om året. De medbringer hver efter en forud aftalt plan en såkaldt blok, dvs. et stykke håndarbejde, et patchwork, på ca. 20 cm i kvadrat. Af disse sammensys et helt tæppe, og den indbydende gruppe, denne gang otte århusianere, bestemte sig til at give tæppet til Radiumstationen, hvor man ønskede det ophængt til almindelig opmuntring for så mange som muligt. Det hænger nu på gangen i stationens ambulatorium, hvor der dagligt færdes patienter, der kommer fra hele Jylland.

Tilbage er at nævne en gruppe portrætter, et par buste og relieffer, som måske ikke interesserer så mange patienter, men de er heller ikke blevet til for deres skyld. Det drejer sig om overlæger, der ved deres afgang fra embedet eller på grund af runde fødselsdage er blevet portrætteret, for at eftertiden skal huske dem og det arbejde, de har lagt på hospitalet. Ofte er den økonomiske side klaret ved indsamling blandt kolleger. I et særligt tilfælde er det endda en kollega, der optræder i rollen som maler. Det er overlæge N.C. Petersen, der i 1984 har malet et udmærket billede af overlæge Sigvard Kaae, da han forlod sit arbejde. Det hænger på en trappeafsats, mens andre findes i auditorier og lignende steder, hvor læger og studerende mødes. Det gælder således prosekter Tage Lund, malet af den københavnske århusianer Eiler Krag, professorerne C.J. Munch Petersen, H.C. Andersen og Richard Malmros. Af professor Willy Munch er udført et relief, mens professor Carl Krebs står som buste på trappeafsatsen i den institution, han viede sit liv, Radiumstationen.

Netop Carl Krebs (død 1979) står endnu for mange i byen for den opfattelse, at et liv på sygehuset ikke blot var et spørgsmål om operationer og strålebehandling. Kunsten er en del af de andre funktioner; nu forstår man, at også musik gennem høretelefoner kan have sin gode motivering. Samtidig nedskærer man desværre biblioteksbetjeningen, der har været ikke blot tidsfordriv, men også opmuntring i tunge dage.

A.D.

Arkitekten C.F. Møllers Tegnestue

Når det efterhånden er blevet almindeligt, at man i den københavnske dagspresse kan se Århus ud-råbt til Danmarks arkitekturby nummer 1, skyl-des det mere end nogen anden arkitekten C.F. Møller, der igennem et langt liv har praktiseret i Århus.

C.F. Møller er manden bag Århus' største teg-nestue, han har »udlært« de fleste af byens le-dende arkitekter i generationen efter hans, han var primus motor bag etableringen af Arkitektskolen i Aarhus, og han har skabt en lang række af byens bedste og mest markante arkitekturværker – for nu blot at nævne nogle af de vigtigste vidnesbyrd om hans betydning for Århus som arkitekturby.

At C.F. Møller også gennem sit virke har haft stor betydning for flere andre danske byer og for dansk arkitektur som sådan, er en anden sag, som jeg kort vil vende tilbage til i slutningen af artik-len. Først kan det have sin berettigelse at se lidt på, hvordan det gik til, at denne Skanderborg-dreng blev Århus-arkitekten par excellence, for det var faktisk lidt af en tilfældighed, at han i det hele taget kom til at virke i Århus.

Egentlig startede C.F. Møller sin karriere som bankelev, hvilket han dog hurtigt fik nok af. Han sagde derfor op og kom i murerlære og derefter på teknisk skole i Århus.

Dengang foregik undervisningen på de tekniske skoler kun i vinterhalvåret, og C.F. Møller var heldig at få sommeransættelse hos en af byens første »rigtige«, herboende arkitekter, A. Høeg-Hansen, i alle tre somre under sit studium ved teknisk skole.

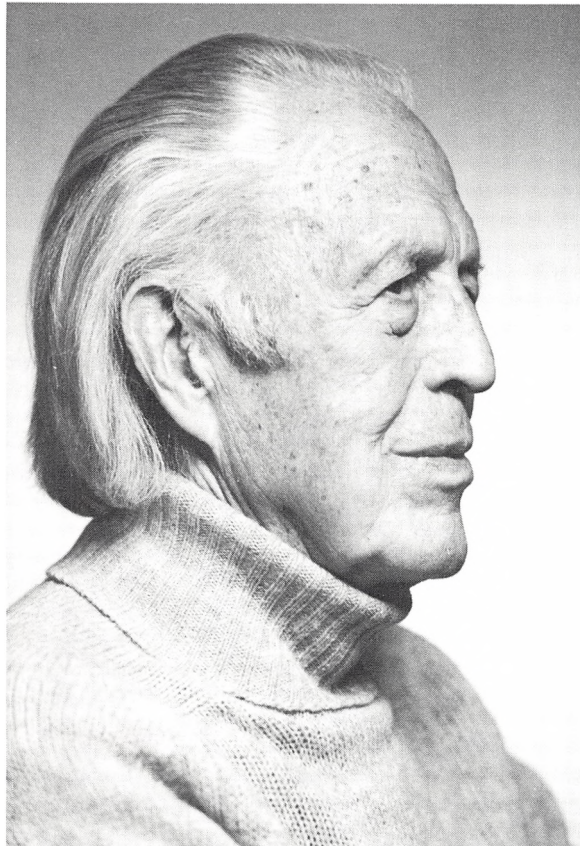
Hos Høeg-Hansen var C.F. Møller med til at tegne så fremragende bygningsværker som Re-gina-komplekset, Kunstbygningen i Mørksgade og Stadionhallen.

Efter endt teknisk uddannelse rejste C.F. Møl-ler til København for at blive videreuddannet til arkitekt på Kunstakademiet.

Under sit studium stiftede han bekendtskab med datidens unge komet i dansk arkitektur – Kay Fisker – der havde tegnestue på Kunstakademiet og også underviste der.

Efter afgangseksamen i 1925 fik C.F. Møller arbejde hos Kay Fisker og blev efter tre år på tegnestuen kompagnon. Der var således på dette tidspunkt intet, der tydede på, at C.F. Møller ville vende tilbage til Århus. Snarere tværtimod, for samarbejdet med Fisker var yderst frugtbar og resulterede i så banebrydende værker som Vo-droffshus – »Lagkagehuset« – på hjørnet af Vo-droffsvej og Gl. Kongevej i København, hvor teg-nestuen selv fik til huse i tagetagen.

Bygningen var et af de første eksempler her-hjemme på påvirkningen fra den internationale funktionalisme, og den fik stor betydning for teg-nestuens videre arbejde med integrationen af den nye »funkis-stil« i dansk arkitektur. Op igennem 20'erne havde tegnestuen arbejdet ud fra klassicis-mens idealer, sådan som det på daværende tids-

C.F. Møller arkitekt, fh. kgl. bygningsinspektør, professor.
(Foto: Poul Pedersen).

punkt var almindeligt i dansk arkitektur, og selv om de i perioden var udsat for en nærmest hånende kritik fra Poul Henningsen, der havde sin daglige gang på tegnestuen, og som allerede på et meget tidligt tidspunkt blev fascineret af funkto-

nalismen, fortsatte Kay Fisker og C.F. Møller med deres klassicisme, lige indtil de i 1928 tog på studietur til Berlin for at se en byggeudstilling med arbejder af tidens kendteste funktionalistiske arkitekter som Mies van der Rohe, Walter Gropius og Hannes Meyer. Hjemkommen herfra var det, at tegnestuen fik til opgave at tegne Vodroffs- hus, og en ny epoke begyndte.

For C.F. Møllers karriere i Århus blev det afgørende, at tegnestuen i samarbejde med Poul Stegmann og C. Th. Sørensen i begyndelsen af 30'erne deltog i, og vandt først konkurrencen om Århus Universitet, og derefter konkurrencen om Århus Kommunehospital. Byen var således skeptisk overfor at overdrage disse store opgaver til så unge arkitekter og havde helst set, at det var lokale folk, der kom til at forestå byggerierne. Enden blev, at C.F. Møller måtte flytte til Århus for at sikre tegnestuen opgaverne, hvilket han gjorde, og derfor blev det Århus og ikke København, der kom til at nyde godt af hans talent og enorme energi.

Starten i Århus blev ellers alt andet end let, idet der faktisk ikke rigtig var nogen penge at bygge universitetet for, og endvidere brød man sig i Århus overhovedet ikke om projektets funktionalistiske udformning. Men det lykkedes som bekendt at komme i gang, og universitetet – der på daværende tidspunkt alene bestod af den nuværende jura-bygning – blev begyndelsen til C.F. Møller-epoken i århusiansk arkitektur.

Sidenhen har C.F. Møller udbygget både universitetet og kommunehospitalet til det, vi kender i dag, og endvidere forestået næsten utallige andre

Spar- & Laanekassen, Store Torv, Århus, opført 1950-51.
(Foto i Lokalhistorisk Samling).

projekter i byen. For eksempel i boligbebyggelsen »Ringgården« (sammen med Gunnar Krohn og Edvard Thomsen), 4. Maj kollegiet, Møllevangskirken, Handelshøjskolen (sammen med Ejner Jørgensen), Statsbiblioteket, Ortopædisk Hospital, Tandlægehøjskolen, Århus Kunstmuseum, stormagasinet Salling, tilbygningen til Århus Katedralskole og til Århus Teater osv., osv. Listen over C.F. Møllers arbejder i Århus er meget lang, og det siger sig selv, at det kun er lykkedes ham at holde en så høj standard i de mange opgaver takket være en yderst velfungerende tegnestue. En mand kan ikke udføre så meget, så godt. Og en af »hemmelighederne« bag C.F. Møllers succes er vel også, at han altid har været blændende til at styre sin tegnestue, og ikke mindst til at få fat i og udvikle unge talentfulde arkitekter, som så igen har bidraget til tegnestuens udvikling. Flere af disse talenter, hvoraf de kendteste er Johan Richter og Knud Friis, har siden opbygget egne tegnestuer og bidraget væsentligt til udviklingen af det århusianske arkitektmiljø.

Senere igen har næste generation af århusianske arkitekter udstået deres læretid hos enten den gamle mester eller hos mesterens elever. »Bolden« er rullet videre, og flere og flere har hjulpet til, men da den skulle have det helt store spark i midten af 60'erne, var det igen C.F. Møller, der trådte til og mere eller mindre egenhændigt sørgede for, at Danmarks anden arkitektskole blev placeret i Århus.

Han indtrådte selv som rektor og professor på skolen i dens første år, men undervisningen havde vist ikke hans helt store interesse, og da først

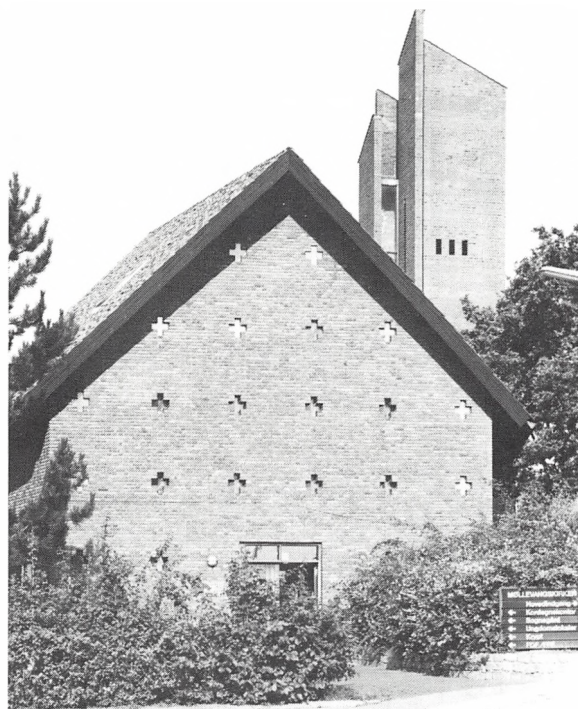
skolen fungerede, trak han sig tilbage og helligede sig atter tegnestuen.

I slutningen af 60'erne mente C.F. Møller, at det var på tide, at tegnestuens »yngre kræfter« fik mere indflydelse og ansvar, og tegnestuen blev derfor omstruktureret med David Birnbaum, Jørn Bisgaard, Henning Jensen, Paul Zacho Rath og sønnen Mads Møller som nye partnere.

At omstruktureringen var en god idé, dokumenteres af, at C.F. Møllers Tegnestue har formået at følge udviklingen og ikke er gået i stå rent fagligt, selv om C.F. Møller selv er blevet ældre og har mistet lidt af ungdommens interesse for »det nye«. Det er således naturligt, at C.F. Møller i de seneste år har valgt at koncentrere sig om udbygningen af sit livs hovedværk – universitetet – samtidig med at tegnestuen har manifesteret sig som en af de mest åbne over for tidens nye arkitekturstrømninger.

Tegnestuen, der er den absolut største i Århus, har filialer i Køge, Herning, Vejle og Aabenraa. I forbindelse med de seneste års ekspansion er Tom Danielsen og Morten Erichsen endvidere indtrådt som nye partnere i firmaet

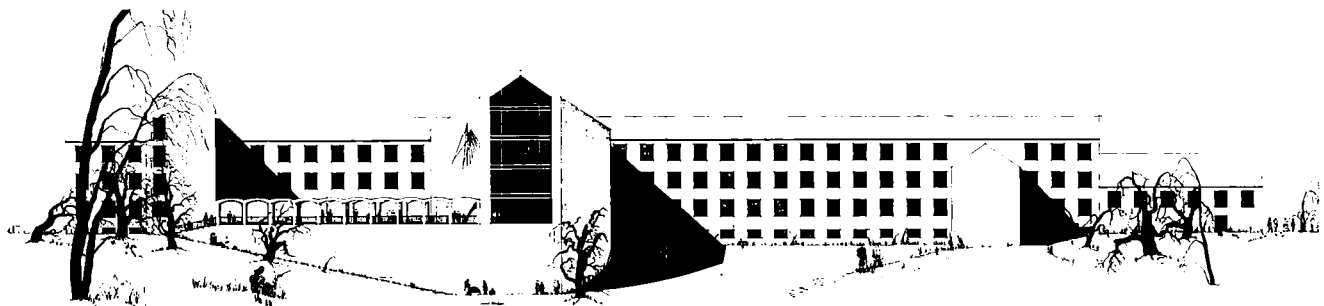
Naturligvis er det primært den generelle samfundsudvikling, der har medført, at arkitekter og arkitektur er blevet mere dagligdags fænomener – også vest for Valby Bakke – men uden C.F. Møller kunne det lige så godt have været Odense eller Aalborg, og ikke Århus, der udviklede århundredets nye danske arkitektmiljø. Den iagttagelse skylder vi som århusianere C.F. Møller. Som arkitekt skylder man ham formentlig endnu mere, idet han må tilskrives en meget væsentlig placering i

Møllevangskirken, Fuglesangsallé, opført 1958-78.

udviklingen af den såkaldte »funktionelle tradition« – Danmarks svar på den internationale funktionalisme og hjørnестenen i århundredets arkitekturudvikling.

C.F. Møller har ofte stået lidt i skyggen af Kay Fisker i denne sammenhæng, men måske var det i realiteten ham, der tog de afgørende skridt i retning af en »for-danskning« af den internationale

Facadeopstalt af hovedbygning, universitetet, 1942.

funktionalisme. Måske var det lidt af en tilfældighed, men meget tyder alligevel på, at Fiskers og C.F. Møllers funktionalisme først blev fuldt »fordansket« efter, at C.F. Møller kom til Århus og måtte ændre konkurrenceprojektet til universitetet i relation til de faktiske muligheder.

Oprindeligt var konkurrenceforslaget tegnet i international funktionalistisk stil med fortløbende vinduesbånd, flade tage og beton som gennemgående materiale. Men dette lod sig ikke realisere. Af forskellige årsager måtte universitetet opføres i traditionelle materialer og i traditionel byggeskik. Betonen blev erstattet af gule mursten, de flade tage af saddeltage med gule teglsten og vinduesbåndene af vindueshuller i murfladerne. Og det er spørgsmålet, om ikke det netop var i denne ombearbejdning, dét, vi i dag forstår som den funktionelle tradition, opstod?

Århus Universitet blev under alle omstændigheder den funktionelle traditions vigtigste byg-

ningsværk og kom til at danne forbillede for de følgende årtiers danske arkitektur. Godt nok var der arkitekter som Arne Jacobsen og Mogens Lassen, der vedblev at være orienteret mod den internationale funktionalisme, men disse var undtagelser. Og man skal helt op til slutningen af 50'erne og begyndelsen af 60'erne, før den brede udvikling igen blev mere entydig internationalt orienteret, og Århus Universitet gik lidt i glemsel.

Her i 80'erne er så udviklingen på den internationale arkitekturscene svinget over til fordel for en dyrkelse af det regionale/lokale, og man beundrer og lærer nu igen af universitetet.

Sammenligner man med forholdene i udlandet, hvor 80'ernes arkitekter ofte skal helt tilbage til lige efter århundredskiftet for at finde et stærkt regionalt formudtryk, som de kan arbejde videre med, fremgår det hvilket aktiv den funktionelle tradition – og ikke mindst Århus Universitet – er for tidens danske arkitekter, og hvorfor vi herhjemme har undgået den outrerede historicistiske bølge, der har domineret årtiets internationale arkitektur. For at genskabe den regionale og histo-

riske kontinuitet har vi herhjemme simpelthen ikke skullet så langt tilbage i tiden, og det kan man blandt andre takke C.F. Møller for.

Indledningsvist blev det nævnt, at C.F. Møller har sat sit præg på flere andre byer end lige Århus, og i denne sammenhæng kan det være rimeligt at fremhæve Angli-området i Herning, der er lige så vigtig for Herning, som universitetet er for Århus. Med Anglifabrikken, Carl Henning Pedersen og Else Alfelt Museet samt senere EDB-huset har C.F. Møller og hans tegnestue, i samarbejde med C. Th. Sørensen, skabt et »kulturområde« af meget høj kunstnerisk kvalitet. Og byen har da også forstået at værdsætte indsatsen, hvilket bl.a. ses af, at tegnestuen har fået lov til at udforme et centralt beliggende højhus, der smukt dominerer Herning Skyline, og vidner om en by i udvikling.

I andre større jyske byer som f.eks. Vejle – hvor C.F. Møllers Tegnestue bl.a. har opført sygehuset, amtsgården og Tulip-slagterierne – er tendensen den samme: Joblisten er lang, og kvaliteten høj fra C.F. Møllers Tegnestue. I den lille vestjyske by Lem viste tegnestuen med administrationsbygningen for H.S. Hansen, at den stadig er i forreste linie med hensyn til at »for-danske« de internationale arkitekturstrømninger. Her var det post-modernismen, i andre nyere projekter har det været neo-rationalismen, men når alt kommer til alt, tror jeg, at »for-danskningen« af funktionalismen, sådan som den kommer til udtryk i universitetet, vil overleve vor tids »for-danskninger«. Århus Universitet er min favorit som århundredets bygningsværk i dansk arkitektur.

H.P.S.N.

Studenternes Hus i Århus

– strejftog i forhistorien

Allerede et par år inden Universitetsundervisningen i Jylland kunne flytte ind i egne bygninger og på samme tid lade sig omdøbe til Aarhus Universitet, omgikkes Studenterforeningen i Aarhus med planer om et studentehus. Det fremgår af Den jydsk Akademi for d. 4. november 1930, hvor følgende står at læse:

Der vil ret snart, håber vi, komme en tid, da Studenterforeningen ikke mere bor til leje sammen med andre institutioner, men selv er ejer af sin egen monumentale bygning, der skal være de jydsk akademikers faste borg og en seværdighed for jydernes hovedstad.

Ikke færre end 34 år skulle dog hengå, før et studentehus i Århus kunne indvies og tages i brug.

Gennem en periode var tanker fremme om at lade Walthers museumsbygning i Mølleengen indrette til formålet, når en dag museet flyttede ud, men mere praktisk var det naturligvis, om en bygning kunne opføres i umiddelbar nærhed af universitetet. Inde i billedet var således også en placering på et areal syd for universitetsgrunden, men denne mulighed blev i 50'erne ganske overskygget af planerne for trekantgrunden nord for

Ved Jubileefesten lørdag d. 12. og søndag d. 13. september 1953 var der rejst en pavillon ved søen i universitetsparken, hvor der i øvrigt var mulighed for at få sig en sejltur.

Ringgaden og lige over for universitetets hovedbygning, som studenterforeningen og studenterrådet indledte et samarbejde om.

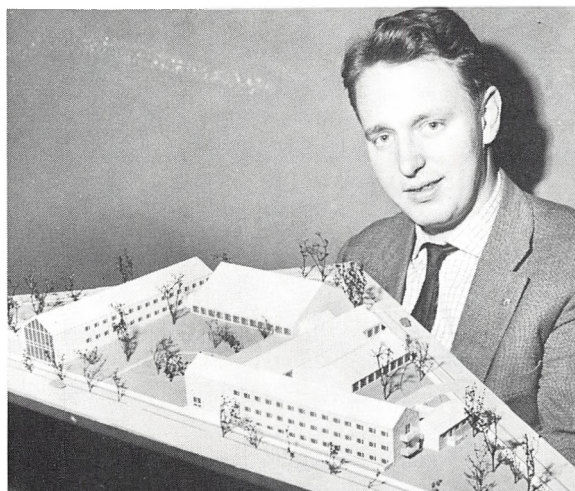
I 1950'erne var man endnu af den opfattelse, at det var unødvendigt med nye festlokaler i det kommende studentehus, hvis blot det altså placeredes på nævnte grund mellem Ringgaden, Langelandsgade og Katrinebjergvej, og under forudsætning af, at en tunnelvej under den stærkt trafikerede Ringgade blev anlagt, således at en bekvem forbindelse til hovedbygningens lokaler kunne sikres. Med det støt stigende studenterantal, men også af andre årsager, fastholdt man dog

ikke tanken om at afstå fra festlokaler i det nye studentarhus.

1953 var året, hvor planerne på forskellig vis antog fastere form end tidligere. Ved siden af de officielle festligheder i forbindelse med universitetets 25-års jubilæum stabledes studenterorganisationerne nemlig et væld af arrangementer på benene, den såkaldte Jubillefest, hvis formål var at grunde en økonomisk basis for husplanerne. »Jubileefesten venter vi os meget af«, udtalte studenterrådets formand Niels Jørgen Andersen, »vi venter at få solgt 100.000 lodsedler à 1 kr. til opførelse af et 'studentarhus' i Århus ... vi har solgt lodsedler fra en bus, der nu har været på rundtur til alle jyske og fynske byer«.

Septemberweekendens festivitas forløb heldigt. Indendøre var der omvisninger, og i den illuminede universitetspark kunne man overvære koncerter, ballet, gøgl og anden optræden, ligesom der var mulighed for en sejltur på søen eller en tur i karrusel. Og der var barer og konditorier, hvis tørsten eller lækkersulten skulle melde sig. Professorfruerne bagte, og der var mildt sagt ingen problemer med bagværkets afsætning. Tillige konsumeredes 5 spidstegte okser, som Aarhus Stiftstidende havde skænket. På sportspladsen var der lejlighed til at overvære en ret bizar forestilling, der skulle gøre det ud for en fodboldkamp mellem byrådet og universitetets professorer.

Allerede inden jubilæumsarrangementerne rådede man over 40.000 kr. til et studentarhus, men det var – som et københavnsk dagblad skrev – »Studillefestlighederne« der for alvor satte fart i planerne. Oven i de 50-60.000 kr., der skaffedes til

Studenterne ønskede passende rammer om deres fritidsliv og et hjemsted for organisationerne. I februar 1961 – 8 år efter stiftelsen af Fonden til opførelse af Studenternes Hus – kunne byggeudvalgets studenterrepræsentant, Helge Sindal, præsentere en model af studenterkomplekset. Længst til venstre i billedet universitetets nye administrationsbygning. Dernæst »Stakladen« (restaurant), så kaffe- og spisestuerne og endelig – ud til Ringgaden – fløjen med bl.a. kontorer til organisationerne. Skydebane og kapel blev der intet af i huset!

(Foto i Lokalhistorisk Samling).

veje ved de folkelige festligheder, lagde Carlsbergs mindelegat for brygger J.C. Jacobsen en jubilæumsgave på yderligere 50.000. Herefter rådede man over ca. 150.000 kr., men endnu var der et stykke til den halve million, husets opførelse var beregnet til.

Det oprindelige mål havde været et studenterforeningshus efter københavnsk model, men de to store studenterorganisationer, foreningen og rå-

det, samarbejdede nu »for at få bygget en studentergård efter samme mønster, som man kender fra kommune- og sognegårde«, som det hed i Stiftstidende midt i oktober 1953. Fra nu af var hensigten, at alle studenter ved universitetet og ikke blot de organiserede skulle have adgang til at benytte huset.

De utilstrækkelige pengemidler udgjorde dog fortsat hovedproblemet. Arkitekt C.F. Møller var af den opfattelse, at man måske kunne løse det ved at tage skridt til et samarbejde med staten. Man skulle foreslå denne en opførelse af et bygningskompleks, hvori ikke blot et studenterhus, men også fløje til den voksende universitetsadministration og studenterbespisningen kunne placeres. Kom et sådant samarbejde i stand, var begyndelsen gjort.

I marts 1955 forelå et memorandum om en analyse af studenterorganisationernes lokale behov i huset. Byggeudvalget ønskede de foreliggende resultater hemmeligholdt, indtil en konference om byggeriet havde været afholdt. Samme udvalg ønskede denne konference udsat et halvt års tid.

Allerede d. 20. marts oplæstes imidlertid indholdet af nævnte memorandum på et orienteringsmøde med deltagelse af de implicerede parter. Her besluttedes det at overlade planerne til C.F. Møller, som herefter skulle overveje mulighederne for at indarbejde dem i sit eget udkast til bygningskompleksets udformning.

Med i planerne var et underjordisk garageanlæg og en håndboldhal, og til rådighed for realiseringen stod endnu under 200.000 kr.

I det hele taget diskuteredes husets udformning og indretning ret livligt. Enkelte mente f.eks., at man skulle bygge i højden for ikke at ødsle med den efterhånden sparsomme plads til nybyggeri, mens andre gjorde gældende, man burde nøjes med to etager, i hvert fald på Ringgadefløjerne, således at murene ikke skulle medvirke til en slugtdannelse, som ville kaste trafikstøjen over mod hovedbygningens auditorier. Ringgadens trafik spillede i det hele taget en vis rolle i sagen, for snart stod det klart, at en forbindelsestunnel under Ringgaden ikke under nogen omstændigheder kunne undværes, således som enkelte røster i byrådet havde hævdet.

I september 1953 var man som omtalt ikke veget bort fra at skaffe studenterhuspenge gennem folkelige arrangementer, og det var i en fortsættelse af denne ånd, der i det efterfølgende års tid arbejdedes med planer om en biograf i huset. Indtægterne herfra skulle så bidrage til dækning af udgifterne på huset. At disse planer kom af bordet allerede i foråret 1955 skyldtes biografbyggeri i byens centrum.

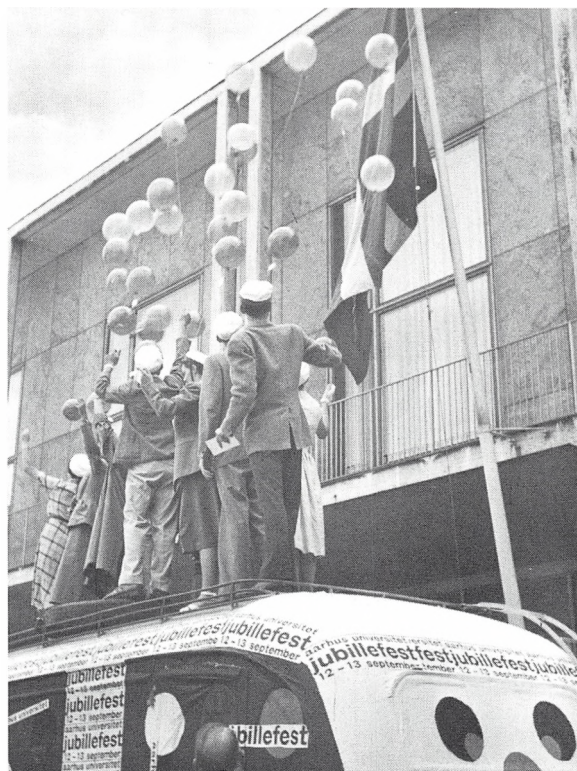
Endnu var det et spørgsmål, om hele byggeriet skulle igangsættes på samme tid, eller om komplekset skulle opføres etapevis. I sidste tilfælde ønskede studenterne køkkener og spisestuer bygget og indrettet som det første, hvilket afstedkom denne overskrift i Demokraten: »Køkkenet bliver centrum for studenternes nye hus«.

Midt på sommeren 1955 regnede man med, at husplanernes realisering ville beløbe sig til 1 million for den særskilte studenterhusafdeling, altså en fordobling siden 1953, og tanker om den

specielle håndboldhal var endda opgivet i mellem-tiden. Til gengæld talte man så om en kombineret gymnastik- og festsal med scene, samt lokaler til Akademisk Boghandel, der ligesom bespisningen og administrationen savnede plads i hovedbygningen. For øvrigt var man nu nået til den holdning, at huset ikke blot skulle være åbent for samtlige universitetsstuderende, men også for studerende ved andre af byens højere læreanstalter.

Fra sommeren 1955 og frem til efterfølgende forår synes der ikke at være sket meget i sagen. I hvert fald bragte Studentersbladet i marts 1956 en indigneret artikel, hvor man under overskriften »Sinkes arbejdet med Studenternes Hus bevidst?« i skarpe vendinger kritiserer de 4 nedsatte udvalg (hoved-, bygge-, økonomi- og forretningsudvalg) for blot på skift at have henvist til hinanden, når initiativer efterlystes. Der ankedes også over, at studenterne stort set havde været holdt hen i uvidenhed om universitetets planer for det øvrige byggeri på trekantgrunden. Fra studenter side håbede man fra nu af at kunne se frem til et mere åbent og frugtbart samarbejde med universitetets særlige byggekoordineringsudvalg, så begge parter kunne få fuld indsigt i planerne for hele studenterhus- og administrationskomplekset. Bladet krævede handling her og nu og ikke slet så mange gulte diskussioner.

To dage senere tog formanden for et af de nedsatte udvalg til genmæle. Det pågældende udvalg havde måttet forholde sig afventende, indtil koordinationsudvalget var nået til ende med sine overvejelser, hed det.

Århusstudernternes indsamlingsbus foran rådhuset i august 1953.
(Foto i Lokalhistorisk Samling).

Kritikken satte dog tilsyneladende skred i tingene, for mindre end en uge senere, den 18. marts, udsendte formanden for koordinationsudvalget, professor Thøger Nielsen, mødeindbydelser til de øvrige udvalg, og Vagn Madsen, formand for Studenterhusets byggeudvalg, benyttede lejligheden

Professorerne Franz Blatt (tv.) og Carl Krebs præsenterer paraply og gevær inden den pjankede Jubille-fodbold dyst mellem professorer og byråd. 12. september 1953. (Foto i Lokalhistorisk Samling).

til at udtale sig i forlængelse af C.F. Møllers tanker om at lade stat og universitet delagtiggøre økonomisk, idet der jo i byggeriet skulle afgives plads til nye spisestuer.

Økonomien vedblev at være den overordnede hindring for en påbegyndelse af planernes realisering. Om lørdagen d. 1. februar 1958 oplyste Stiftstidende, at studenterne om kort tid ville starte en større landsindsamling til, hvad der nu betegnedes som millionprojektet Studenternes Hus. Hver af 1.000 sognekommuner landet over skulle opfordres til at yde kontant støtte til studentehuset. Thøger Nielsen, fra samme år formand for indsamlingskomiteen, forestillede sig 100 kr. fra hver, hvilket ville resultere i 100.000 kr. Kampagnen skulle tillige rettes mod institutioner, firmaer og enkeltpersoner.

Håbet beskæmmedes ikke nævneværdigt, og oven i beløbet, som indkom ved den veltilrettelagte indsamling, lagde et københavnsk tobaksfirma en gave på ikke mindre end 100.000 kr. Herefter rådede fonden over 450.000 kr., og Thøger Nielsen udtalte i slutningen af februar 1959 til Stiftstidende, at der nu blot manglede 250.000 kr., men at man håbede, disse kunne skaffes inden efteråret, hvorpå byggeriet ville kunne igangsættes. Allerede i slutningen af maj samme år meddelte han dog, at der da var tilvejebragt et beløb, som muliggjorde byggeriets påbegyndelse.

Herefter var det husets indretning, der i højere grad end tidligere optog sindene. Man påtænkte at indrette et »civilforsvars-beskyttelsesrum«, kombineret med det tidligere omtalte underjordiske garageanlæg. Den »håndboldhal«, man talte om i foråret 1955, var nu blevet til en »idrætshal, der også skal være studenterteater«.

»Studenternes Hus. A Study in Mystery« var overskriften på en særdeles kritisk artikel i Studen-

terbladet i juni 1959. På ny krævedes åbenhed over for studenterne, hvad angik planerne for husets indretning. Havde det f.eks. sin rigtighed – spurgte man – at der påtænkte indrettet et kapel i huset, sådan som vedvarende rygter havde hævdet? Nu måtte hemmelighedskræmmeriet ophøre, mente bladet. Tre måneder senere stod i Aarhus Stiftstidende at læse, at der i et af lokalerne i det fremtidige hus skulle »opstilles et alter, der skal kunne afskærmes. Man ønsker at imødekomme ønsket om et universitetskapel«. Samme artikel oplyste i øvrigt, at der til brug for Akademisk Skytteforening/Hjemmeværnet skulle indrettes »en regulær skydebane oppe under loftet«, og at en »studentrestaurant« skulle indrettes i husets kælder og være åben også i aften timerne.

Om det nu var en artikel i Studenterbladet i slutningen af maj 1960 med overskriften »Lad os få det hus, inden det hele ender i studentehustræthed«, der skubbede på, skal ikke kunne siges, men en uges tid senere afholdtes møde i byggeudvalget. Her opnåedes dog intet endeligt resultat, og detailprojekteringen kunne af den grund ikke påbegyndes.

Studenterrådet, der gennem årene mere og mere kom til at overskygge studenteforeningen som de studerendes organisation, lå ikke på den lade side. I løbet af sommeren udarbejdede dets forretningsudvalg et lovudkast vedrørende Studenterne Hus og spisestuerne, og dets formand, Helge Sindal, søgte i Stiftstidendes »Strejftog« at vinde »de højeste myndigheders« økonomiske velvilje i husspørgsmålet. Han henviste bl.a. til,

hvorledes lignende udenlandske husbestræbelser faktisk var blevet imødekommet.

Samme år i oktober diskuterede byrådet, hvilken form tunnelanlægget under Ringgaden skulle gives, og i begyndelsen af februar 1961 præsenteredes en model af det tænkte, samlede bygningskompleks, som skulle opføres på trekantgrunden ved Ringgadens nordside. Byggeudvalget var tilfreds og udtalte, at huset ville kunne tages i brug to år senere. Studenterrepræsentanten i udvalget var dog en smule skuffet og mente, at huset allerede før det blev opført var alt for lille. Få dage senere kunne Jyllands-Posten dog meddele, at studenterne trods alt var tilfredse med husets gode udviklingsmuligheder, for – som det udtryktes – »der kan sættes ekstra etager på i studenternes afdeling, så bruttoarealet kan udvides til det dobbelte«!

Ved forårssemestrets start i begyndelsen af februar 1963 iværksattes på ny en indsamling. Målet var at skaffe 300.000 kr. til inventar, udtalte Thøger Nielsen, der et stykke tid efter kunne fortælle, at bestræbelserne var blevet kronet med held.

Rejsegildet holdtes 5. oktober samme år, og to måneder senere søgtes gennem stillingsopslag i den københavnske presse en restaurationsuddannede køkkenchef til Studenterne Hus. I februar 1964 var repræsentanter for studenterrådet på rundtur i det endnu ikke helt færdiggjorte hus, som der da var indsamlet 900.000 kr. til, og midt i juni kunne Stiftstidende meddele, at Studenterne Hus »eller snarere studenternes by« nærmede sig sin færdiggørelse. I juli stod køkkenet klar med

apparatur til 430.000 kr., som »efter eksperternes mening er noget af det mest moderne, der findes«.

I august tiltrådte cand.jur. Mogens Skjøth stillingen som inspektør ved Studenternes Hus, og henne i september – hvor antallet af studerende ved universitetet netop var opgjort til nærved 5.000 – forberedtes den endelig forestående indvielse af det smukke hus, der takket være betydelige donationer fra private fonde kunne indrettes med

bl.a. en kunstnerisk udsmykning, der lå langt over, hvad de fleste havde forventet.

Den 10. oktober skete det så. Tronfølgeren prinsesse Margrethe, der iflg. en avisoverskrift var »strålende oplagt til studenterfest«, overklippede indvielsessnoren for enden af Ringgadetunnelen.

Hermed var de efterhånden 34 år gamle tanker om et studenterhus i Århus blevet virkelighed.

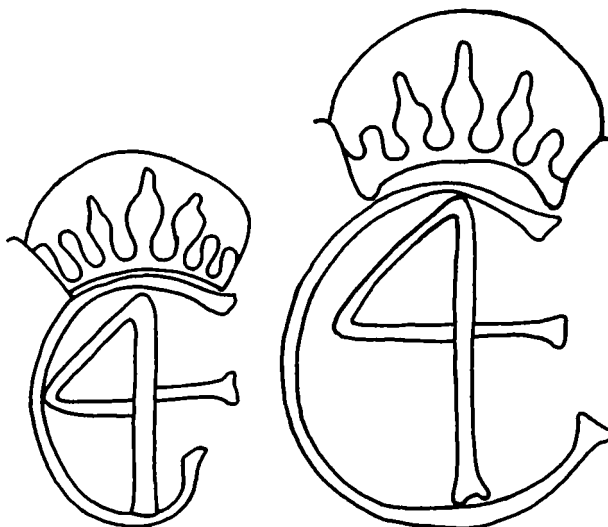
P.L.

Christian IV og Århus

Et kongejubilæum

Christian IV står for den almindelige bevidsthed som en monumental skikkelse i Danmarks historie. Han opfattes som en ægte renæssancefyrste, stor i fortrin som i fejl. Det hører til de flestes børnelærdom, at han var konge fra 1588 til 1648. Ganske vist var han kun 11 år, da faderen Frederik II døde i 1588, og først 8 år senere blev han selv kronet til konge over dobbeltriget Danmark og Norge. Alligevel har man valgt at fejre hans 400 års jubilæum i 1988, for øvrigt det samme år, hvor man over hele landet festligholdt 200-året for stavnsbåndets løsning.

I Århus ydede man sit bidrag til Chr. IV-året blandt andet ved en forelæsningsrække i Folkeuniversitetet under titlen *Jylland og jyder på Chr. IV's tid*, men også ved deltagelse i det store udstillingsarrangement. Det var Århus Kunstmuseum, der i dagene fra 30. marts til 23. maj var ramme om udstillingen *Danmarks Christian eller Christian IV i eftertiden*. Den skulle vise kongen, som han har stået for senere generationer: søhelten med bind for øjet om bord på »Trefoldigheden«, hovedpersonen i »Elverhøj«, den jævne, folkelige monark og navnlig den store bygherre. Der var fremskaffet en fin samling billeder af hans betydeligste bygningsværker rundt om i landet såsom Frederiksborg Slot, Kronborg, Rosenborg, Rundetårn og

Vandmærker fra Hans Skonnings papirmølle (1635-51) med Chr. IV's navnetræk i to forskellige udformninger.

Børsen. Men søgte man efter noget lokalt om kongens forhold til Århus, gik man forgæves. Der var blevet ledt med lys og lygte efter stof til en særlig montre om Århus, men man havde ikke fundet noget, der kunne tyde på et nærmere forhold mellem kongen og denne by.

Kongen og byen

Går man kilderne nøjere efter, særlig Chr. IV's egenhændige breve og Kancelliets Brevbøger, vil man se, at kongen kun har været i Århus ganske få gange, nærmest på gennemrejse. Når han en gang imellem opholdt sig i Østjylland, boede han helst på Skanderborg Slot. Og det skønt han faktisk

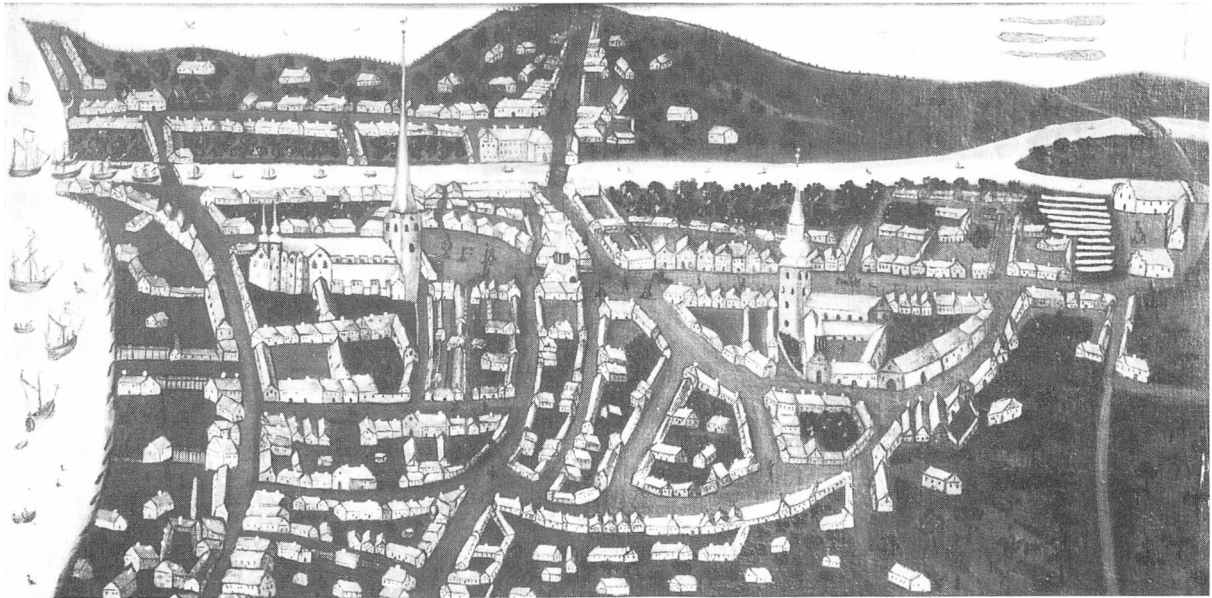
også har haft et slot her i Århus! Det drejer sig om den gamle katolske bispegård, som efter reformationen var overgået til kronen. Den lå nord for Domkirken på det areal, der nu er optaget af det gamle rådhus (med Kvindemuseum, Besættelsesmuseum og planlagt Bymuseum) samt Nationalbankens bygning. Navnet var Århusgård, og her residerede lensmanden for Århusgårds len. Endnu Frederik II havde holdt store fester eller drikkegilder her. Det var en anselig, middelalderlig bygning med mange vinduer, hvorfor den også gik under navnet Glarbjerg eller Glasbjerget. Men Christian IV har fundet huset ubekvemt og gammeldags. Det kunne slet ikke hamle op med Skanderborg, som Frederik II havde udbygget til et mere moderne slot i renæssancestil. Lensmandens sæde blev i disse år flyttet fra Århusgård ud til slottets ladegård, også kaldet Havreballegård, der lå der, hvor vi i dag har Marselisborg Gymnasium. Det store gamle hus midt i byen fandt derefter anvendelse som kornmagasin, men gik efterhånden i forfald og blev til sidst nedrevet i løbet af 1700-tallet.

Byens tilstand

Hvordan var Århus' status egentlig på Christian IV's tid? Den var efter danske forhold en nogenlunde anselig provinsby. Man har ingen folketællinger, men det anslås, at den har haft godt og vel 4.000 indbyggere. Det var den tredjestørste by i Nørrejylland (efter Aalborg og Ribe). Som i andre byer var befolkningen stærkt stands- eller klasse-delt. Der var nogle få adelige familier med lensmanden i spidsen. Gejstligheden repræsenteredes

af biskoppen, domkapitlet, præsterne ved byens kirker og lærerne ved Katedralskolen. Borgerstanden bestod af nogle få storkøbmænd og mange småhandlende, værtshusholdere og skipperne. Håndværkerstanden var opdelt i lav, et for hver fag, og så har der været en talrig underklasse af tjenestefolk, søfolk og fattige. Bondestanden var så at sige integreret i borgerstanden, idet bymarken blev drevet i fællesskab af byens grundejere.

Christian IV's økonomiske politik var præget af den herskende merkantilisme. Han tilstræbte selvforsyning og handelsoverskud over for udlandet ved oprettelse af handelsselskaber og iværksættelse af hjemlig industri på så mange områder som muligt. Her kom Århus også med, om end i meget beskedent omfang. Byens købmænd engagerede sig i det vin- og saltkompagni, der skulle importere billig vin og salt fra Spanien og Frankrig. Havnen kunne dog ikke tage de store salt-skibe, så århusianernes deltagelse bestod mest i investering. For øvrigt fik kompagniet kun en kort levetid. Af mere lokale projekter kan nævnes planen om et klædemanufaktur efter forbillede af tugt- og børnehuset i København. Det blev dog slet ikke til noget. Derimod blev der startet nogle små industrimøller i skoven syd for byen, hvor man så utroligt det lyder brugte vandkraften fra Skambækken, den nuværende Varna Bæk. Skambækken betyder den korte bæk og er et meget beskedent vandløb med et afvandingsområde på et par km². Den har kun haft nogenlunde rigelig vandføring efter stærke regnskyl og ved snesmeltning om foråret. Alligevel etableredes der her ikke mindre end fire møller med kongelig bevilling: en

Prospekt af Århus set fra nord omkring 1640. Maleri i Den gamle By.

feldberedermølle (til skindberedning) i den senere Varna Mølle, en krudtmølle i den senere Thors Mølle, en kobbermølle i den forsvundne Nymølle og endelig den mest kendte, Hans Hansen Skonings papirmølle, hvis dam er bevaret i Pouls Mølledam. Skonning virkede også som bogtrykker, og her var han en foregangsmand på landsplan. Hans bogtrykkeri, der var i gang fra 1633 til 1656, var en tid det eneste danske uden for København. Det måtte dog bukke under ligesom de andre foretagender. Kun én Århus-virksomhed fra disse år har overlevet til i dag. Det er Løve-Apoteket på Store Torv, oprettet ved kongelig bevilling i 1596.

Dette var de sparsomme tegn på udvikling og fremgang for Århus i Christian IV's tid. Man kan roligt sige, at byen i hans regeringstid var noget overset og forsømt.

Et byprospekt

Hvis vi skal forestille os Århus, som byen så ud i denne periode, er det så heldigt, at vi har et stort og klart Århus-prospekt, der kan dateres til tiden omkring 1640. Det er et oliemaleri i størrelsen 90 x 170 cm, som tidligere har været ophængt i det gamle rådhus og nu findes i Den Gamle By. Byen

er her set i fugleperspektiv, men vel at mærke fra nord, således at syd vender opad, øst er til venstre og vest til højre. Billedet virker i store træk ret pålideligt. Dog er kun de største bygninger nærmere karakteriseret, de mindre er kun antydet.

Det vil ses, at byens samlede omfang svarer omtrent til nutidens bycentrum. Grænsen har gået syd for Mindegade og Fiskergade (langs Posthusmøgen), øst for Frederiksgade (langs Telefonsmøgen og H.H. Seedorffs Stræde) og har derefter omtrent fulgt Allégade-ringen helt om til Nørreport og hjørnet af Mejlgade og Kystvejen.

Til nærmere orientering på billedet tjener først og fremmest Århus Å, der ses som et bredt bånd i baggrunden, afbrudt af broerne Mindebroen, Immervad Bro og Slusebroen. Yderst til højre ser man Århus Mølle på den nuværende Mølleparks plads og i forbindelse med den Blegdammen med lærred »lagt på bleg«. Billedets midte domineres helt af de to hovedkirker. Vor Frue Kirke ses omgivet af klosterets bygninger, hvoriblandt den daværende klosterkirke, markeret med en lille tagrytter. Domkirken er afbildet med det høje, slanke spir, der brændte i 1642. Kirkens nordre korsfløj er ved et overbygget galleri forbundet med Århusgård, der dog på billedet er fremstillet som en gruppe mindre huse. Til højre for kirken skimter man retterstedet på Store Torv med galge og andre strafferedskeer. Mellem Store og Lille Torv er der en portbygning med spir, den såkaldte Borgport.

Gaderne på billedet svarer i alt væsentligt til dem, vi kender fra senere byplaner helt op til vor egen tid, hvor gadenettet er slået i stykker ved

frilægning af kirkerne, åens overdækning og gennembruddet af Busgaden. Syd for åen ser vi kun Mindegade, Fiskergade og Brobjerg, den senere Frederiksgade. I øvrigt finder man let Skolegade, Vestergade, Klostergade, Guldsmedgade, Badstuegade, Volden og Graven, Studsgade og Mejlgade. De to sidste er dog afskåret af billedets underkant, så den nordligste del af byen er ikke kommet med.

Byvandring

Begiver vi os nu ud på en byvandring og tænker os tilbage til 1600-tallet, må vi først bruge fantasien og forestille os en by uden fortove, med elendig brolægning, uden lys om natten, med grise, fjerkræ og hunde strejfende frit omkring og kører på daglig vandring fra gårde og huse ud på bymarken. Dyr og mennesker har i fællesskab bidraget til forureningen, og kloakker var et ukendt begreb.

Men ser vi bort fra atmosfæren og går på opdagelse i midtbyen efter synlige minder fra Christian IV's tid, er der langt imellem dem. De fleste bygninger, som vides opført, er enten nedrevet, totalt ombygget eller flyttet. En enkelt grundmuret gård, Mindegade 4, kan ses på prospektet foroven til venstre, lige syd for Mindebroen. Den er dog tegnet alt for lille. I virkeligheden har den raget op over omgivelserne med 4 etager og kamtakkede gavle. Den var opført 1606 af adelsdamen Christence Bryske og kaldtes Trods Katholm, hvilket betyder »lige så god som Katholm«. Dette var jo navnet på Christence Bryskes egen gårdovre på Djursland. Men her har hun altså haft en byejeendom, hvor hun også gerne har opholdt sig, måske

særlig, når det gjaldt familiebegivenheder og andre festlige sammenkomster. I dag er huset ombygget til ukendelighed og fremtræder nærmest som en nyklassisk bygning fra o. 1800.

Af bindingsværksbygninger fra perioden er der ikke mange tilbage. De to ældste og mest anseelige er efter nedrivning helt eller delvist genopført i Den Gamle By. Det er først og fremmest Borgmestergården, opført 1597 af rådmand Niels Christensen Skriver. Den smukt restaurerede gård i 2 etager med svalegang har fra Købstadmuseets start i 1914 dannet grundstammen i det stadig voksende museum. Den anden, Marcus Becks Gård, opført 1593 af rådmand Poul Pedersen Skriver, er kun delvis genopbygget med 10 af de oprindelige 22 fag. Den rummer i dag museets samlinger til Århus' byhistorie. Begge de to gårde kan findes på prospektet, den ene på hjørnet af Lille Torv og Immervad, den anden på arealet nord for Borgporten.

Endnu et par renæssancehuse har fundet anvendelse i Den Gamle By: Frans Hansens Gård, Mejlgade 78, og Tværgadehuset, Mejlgade 62. De indeholder i dag henholdsvis Urmuseet og værksteder for bogbinder, gravør og kurvemager.

Et par enkelte daterede huse fra tiden findes stadig på deres gamle plads: Skolegade 15 fra 1642, Domkirkens kontor og præstebolig, er stærkt ombygget ved hjælp af nyt egetømmer, men præsenterer sig i øvrigt smukt i gaden. Graven 8 kan opvise en porthammer med samme årstal, men det er også det eneste vidnesbyrd om husets oprindelige alder. Udaterede, men formentlig fra samme tid, er den velbevarede J.C. Juuls Farve-

Mindetavle i Århus Domkirke med Christian IV's kronede monogram og hans valgsprog R.F.P. (regna firmat pietas). (Foto: Lennart Larsen).

handel på hjørnet af Mejlgade og Graven og den nylig fremdragne gård Studsgade 31, der er pænt restaureret i forbindelse med gadens renovering. Enkelte steder kan man også inde i gårdene støde på bindingsværk fra 1600-tallet, således i Vestergade 1, hvis beskedne gårdsrum giver en stærk stemning af gamle dages bykultur.

Vender vi os nu til de to store kirker, der dominerer byprospektet, og spørger, om der i deres arkitektur er elementer fra Christian IV's tid, bliver svaret for Domkirkens vedkommende negativt. Det ejendommelige spir, som Hans Skonning kalder »en zirat og prydelse til land og vand for den ganske ort«, var opført 1551 af Christian III's bygmester Morten Bussert. Det gik desværre tabt ved en brand efter lynnedslag i 1642. På grund af de hårde tider var der ikke råd til et nyt spir. Det

blev efter nogle års forløb erstattet af den lave hætte, som man kender fra senere byprospekter. Først omkring 1880 blev tårnet noget forhøjet, og endelig o. 1930 fik Domkirken sit nuværende, højtstræbende spir, der dog ikke er så elegant i udformningen som det gamle.

Går vi indenfor i Domkirken, er der fra Christian IV's tid flere fornemme epitafier, mest over adelsfolk, samt nogle fine smedjærnsarbejder, gitterdøre til koret og til enkelte gravkapeller, udført af den kongelige kunstsmed Caspar Fincke. Desuden sidder der i koromgangens østmur en uanselig mindetavle (40 x 61 cm) med Christian IV's kronede monogram og hans valgsprog R.F.P. (regna firmat pietas). Materialet er sort kalksten, hvis overflade er misfarvet ved kalkning, så den fremtræder lysegrå. Tavlen synes at være identisk med en sten, der har siddet i Domkirkegårdens nordvestre portal (ud mod Store Torv), som blev nedrevet 1837. Sin nuværende plads har tavlen formentlig fået under kirkens indre restaurering i årene 1867-71. Dens oprindelige opsætning må betyde, at portalen er bygget eller renoveret under Christian IV, måske i forbindelse med reparationsarbejder efter lynbranden i 1642.

Byens anden gamle kirke, Vor Frue, kan på sin side opvise en arkitektonisk detalje i ægte Chr. IV's stil, nemlig toppen af tårnet. Det anbefales varmt at lægge byvandringen her forbi og kigge i vejret, når man passerer Frue Kirkeplads. Dominikanerklosterets gotiske kirkebygning fik sidst i middelalderen et lille tårn her ved korets nordøsthjørne. Det var først i 4. stokværk, men er i tiden o. 1600 blevet forhøjet med et 5. stokværk samt et

Tårnet på Vor Frue Kirke set fra vest. Leif Dehnits fot. 1988.

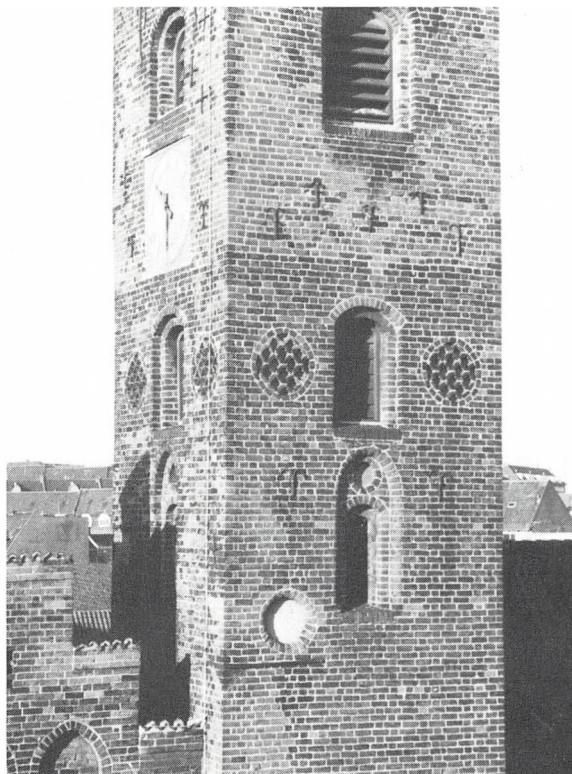
tidssvarende spir. Man har ingen dokumentation for dette byggeri, men som billedet viser, adskiller den øverste del af tårnet (fra uret opefter) sig tydeligt fra den nederste ved lysere sten og en anden murteknik (krydsforbandt i stedet for munkeskifte). Det elegante renæssancespir med løgkuppel og lanterne har gennem mange år været et fint træk i byens profil og er pietetsfuldt blevet bevaret ved kirkens senere restaureringer.

Det vil være helt i Christian IV's ånd, hvis man afslutter sin byvandring med at indtage en forfriskning i Thorups Kælder under Store Torv 3, der siden århundredskiftet har været indrettet til bodega. Det smukke, hvælvede kælderrum fra begyndelsen af 1600-tallet er ved husets ombygning til moderne bank blevet indkapslet i beton og derved reddet for tørstige sjæle i eftertiden.

Konklusion

Alt i alt må det konstateres, at Christian IV kun har efterladt sig få og svage spor i byens fysiognomi. En mindetavle, et kirkespir, lidt kirkeinventar og nogle rester af borgerlige bygninger (hvortil kommer et apotek og et landskendt bogtrykkeri), det er hvad der giver os grund til rent lokalt at mindes den store konge.

K.E.

Detalje af Vor Frue Kirkes tårn, der viser ændringen i murteknik fra munkeskifte til krydsforbandt. Leif Dehnits fot. 1988.

Olsen

Den 28. juli 1988 døde tegneren Kaj Engholm (f. 1906). Han skabte en række elskede og elskelige tegneseriefigurer, hvoraf de bedst kendte formentlig er Fedthas, der så dagens lys i 1942, og Far til Fire, som begyndte i 1948 og blev filmatiseret adskillige gange i 1950'erne. Alt dette foregik imidlertid i København, og det vedkommer for så vidt ikke Århus i særlig grad. Kaj Engholm skabte imidlertid en anden figur, som er århusianer, hvilket ikke er nær så kendt som figuren: Olsen.

Olsen med den karakteristiske skobørsteformede næse er århusianer. Han har fra sin skabelse i foråret 1949 reklameret for det århusianske firma Albert Niensens kemiske fabrik. Virksomheden fremstiller blandt andet skocreme, og det er to af firmaets mærker, Luxu og Admiral, hvis gode egenskaber, Olsen har reklameret for i alle tænkelige sammenhænge.

Albert Niensens kemiske fabrik blev grundlagt i en kælder i Nørreallé i sommeren 1918. Det var i slutningen af 1. Verdenskrig, hvor der var udtalt mangel på varer, og hvor der derfor var grobund for kemiske fabrikker af mange slags, som lavede erstatningsvarer. Albert Nielsen begyndte sin virksomhed under meget små forhold og på bar bund hvad fagkundskaber angik. Instruktion i at behandle de nødvendige råvarer blev givet af leverandørerne. Resten eksperimenterede Albert

Olsen mejslet i sten eller i det mindste støbt i gips. Den lille statuette blev overrakt direktør Hans Ramussen, Albert Niensens kemiske fabrik A/S på 70-års dagen i 1988.

Nielsen sig frem til. Efterkrigsårene rensede kraftigt ud i de mange firmaer, der var blevet startet under krigstidens usædvanlige vilkår. Albert Nielsen hørte til dem, der klarede sig. Han havde i 1919 købt sin kompagnon ud og videreførte nu virksomheden som privatejet enkeltmandsfirma –

først i 1953 blev det omdannet til aktieselskab. I begyndelsen af 20'erne kunne virksomheden flyttes fra kælderen i Nørreallé til større lokaler i Munkegade. De havde tilhørt et andet krigstidsfirma, en bouillonterningsfabrik, som havde taget del i krigstidens »gullash-produktion«, men som ikke havde kunnet overleve, da markedet efter krigen atter blev frit.

Albert Nielsen drev sin virksomhed fremad først og fremmest i kraft af dygtigt købmændskab. Fabrikationen af firmaets produkter foregik efter hjemmelavede metoder til dels i retning af Storm P. Hvad der viste sig at kunne bruges i praksis, blev brugt. Derimod var den handelsmæssige side af virksomheden absolut professionel. Albert Nielsen havde et usædvanligt talent for at indkøbe råvarer på de rigtige tidspunkter, og det hjalp i høj grad med til at redde virksomheden gennem 2. Verdenskrig. Men desuden lagde Albert Nielsen et stort arbejde i at rekruttere, træne og støtte en stor stab af sælgere. Det var ikke mindst i kraft af en række dygtige sælgere, at virksomheden klarede sig så godt, som den gjorde.

Albert Nielsens værste konkurrent var Vibe-Hastrups fabrikker i København. De havde af nærliggende grunde en vibe som varemærke og havde derved haft forholdsvis nemt ved at slå firmaets navn fast, og samtidig havde de i skocremen 'Tit' en mærkevarer, som var landskendt. Det var derfor vigtigt for Albert Nielsen at gøre sine produkter til landskendte mærkevarer på linje med konkurrentens. Albert Nielsen fik til det formål hjælp fra Lyres reklamebureau på Clemens-torv. De lancerede i foråret 1948 en række rekla-

At være Gaardskarl paa en Kro
og blanke syvogtres Par Sko
det volder ingensinde Kval
med *LUXU* eller *ADMIRAL*

Flere og flere bruger

den gode Skocreme

ALBERT NIELSEN · KEMISK FABRIK · AARHUS

Den første annonce for Albert Nielsen med tegning af Engholm.
Aarhus Stiftstidende 14. oktober 1948.

mer med tegninger af den århusianske tegner Roald Poulsen. Imidlertid gik man i efteråret 1948 over til at bruge den københavnske tegner Kaj Engholm. Han havde netop fået stor succes med tegneserien *Far til Fire*, og årsagen til at man valgte ham var formentlig et ønske om at undgå ethvert skær af, at skocremene var provinsprodukter. Hele landet skulle være marked for de to mærker, og reklamerne skulle gøre dem landskendte. Roald Poulsen var ikke særlig kendt uden for Jyllands-Postens spalter, og var ikke en national figur på linje med Kaj Engholm, og det var derfor en fordel at bruge Engholm som tegner. Made in Århus har aldrig været nogen anbefaling, hvis man ville trænge ind på det københavnske marked.

Den 14. oktober 1948 stod den første annonce for Albert Nielsens kemiske fabrik med tegning af Kaj Engholm i Aarhus Stiftstidende. Det var en annonce med en enkelt tegning og et lille vers. Den indgik i en serie på 10 annoncer, der alle var bygget op på samme måde, og som alle indeholdt et budskab på vers om hvor let det var (»ingen

jammerdal«) at pudse sko med Luxu eller Admiral. Alle rimene gik på admiral, hvilket også er nemmere end Luxu. Ideen i de 10 reklamer som samlet serie var at vise produkternes anvendelighed i enhver situation – »distancere sin rival« f.eks.

Det var de to skocremere, der var de gennemgående figurer i annoncerne, og det blev altid nævnt, at de kom fra Albert Nielsens kemiske fabrik; men der er ikke rigtigt slag i Albert Nielsen. Det er for anonymt i reklamesammenhæng. Oskar Nielsen havde f.eks. været bedre. Albert var for tamt. Det blev der rådet bod på med Olsen. Ideen fra de tidligere reklamer med at vise produkternes anvendelighed i enhver sammenhæng blev fastholdt og versene også, men annoncerne blev nu udformet som tegneserier med Olsen som gennemgående figur. Det gav en meget fastere identifikation end de 10 forskellige figurer fra de tidligere annoncer.

Den typiske Olsen-annonce, hvor Olsens erhverv er forskelligt fra annonce til annonce, men skoene altid skinnende blanke. Annonce fra januar 1950.

I dag er Olsen energisk -

*Han banker glad sin ottoman
og rydder op på sin altan.*

*han hugger brænde, tju og bang!
imens han tar en, munter sang.*

*Men blankebørstens travle lyd
ham tylder med den største fryd.*

*for stråleglansen blir total
med LUXU eller ADMIRAL*

Gør ligesom Olsen. Giv Deres
sko LUXU eller ADMIRAL
— den gode skocreme.

★

ALB. NIELSEN - KEM. FABRIK - AARHUS

Den første annonce med Olsen i Aarhus Stiftstidende 8. marts 1949.

Den første annonce med Olsen stod i Aarhus Stiftstidende den 8. marts 1949. Den var led i en serie, som blev lanceret i foråret 1949, og hvor Olsen var i 10 forskellige sindsstemninger: Energisk, gavmild, forkælet, gnaven (der var indkøbt forkert skocreme), galant, glemsom, lyrisk, økonomisk, vanskelig (men al kritik forstummes her, da sine blanke sko han ser) og stolt. Senere har det været Olsens erhverv, der har skiftet fra annonce til annonce.

Olsen blev en stor succes, og han er stadig frontfigur i firmaets reklamer. Han blev virkelig landskendt og en slags folkeeje, afholdt på grund af sin gemytlighed og grundlæggende godmodighed. Han var let at kende på grund af næsen, og navnet var let at huske, og så var det uden betydning, om man kunne huske navnene på de skocreme, han reklamerede for, eller ej. Sagde man Olsen hos købmanden, fik man uden besvær den skocreme, der gjorde skoens glans total. Hvad køberne ikke vidste, det var købmændene fuldstændig klar over: At Olsen kom fra Århus, nær-

mere betegnet fra Albert Nielsen. Og vidste de det ikke i forvejen, så blev det slået fast i store annoncer i købmændenes fagblade f.eks. Dansk Handelsblad. Disse annoncer blev bragt som optakt til annonceringen i dagbladene, så baglandet var forberedt, når resultaterne af annonceringen skulle begynde at vise sig.

På den måde blev Olsen slået fast i bevidstheden både hos forbrugerne og hos de handlende. Han blev en del af tidsbilledet. Skal man skrive 1950'ernes danske kulturhistorie, kommer man ikke uden om Olsen. Vi, der var børn den gang husker ham, og husker ham for det gode – uden nødvendigvis at have overtaget hans kompromisløse holdning til problemet blanke sko – men han var en del af rammerne om hverdagen og – set på næsten 40 års afstand – repræsentant for noget både hyggeligt og uskyldigt.

Når Olsen på den måde fik en plads i vore hjerter, skyldes det ikke kun tegningerne, men

også de ledsagende rim. De er forfattet af Kaj Engholms medarbejder, Olav Hast. De er holdt i en bevidst naiv stil og giver en ironisk distance til reklamen som sådan. Olsen er aldrig blevet ud-råbt som 'fantastisk', 'super', 'fabelagtig' eller lignende. Han er altid blevet på jorden og har passet sit job som maler, brandmand og skolelærer, når

han ikke har været overtjener, møller, rytter, fodboldspiller eller f.eks. repræsentant.

Olsen begik sig på vers og kunne derfor begå sig i en hvilken som helst – sandsynlig som usandsynlig sammenhæng. Han gjorde aldrig krav på at blive taget bogstaveligt og måske netop derfor huskes han.

J.F.

Sporten 1988

Stævnekalender

7. januar

I herrernes 1. division i håndbold bliver Århus KFUM ydmyget med 8-28 mod GOG.

10. januar

Ved AGFs motionsarrangement »Søen Rundt« (Brabrand Sø) er der tilmeldt 400 løbere, en stigning på 25% i forhold til tidligere år.

16. januar

Poloteam Århus har før sæsonstarten i dag fået tilgang af gode spillere, hvilket styrker troen på en plads mellem de fire bedste i medaljeslutspillet i vandpolo.

20. januar

Med en sejr på 82-79 over Skovbakken sikrer Vibys herrehold sig adgang til pokalfinalen i basketball mod Sis.

22. januar

Rejsegildet på et nyt klubhus markerer endnu et skridt i et tennisprojekt, med en ny hal og kunststofbaner, der kommer til at koste o. 10 mio. kr.

23.-24. januar

Ved de jyske mesterskaber i boksning får Århus to mestre: Keld Jensen og Mustapha Pelit begge fra FAK.

31. januar

Det forsvarende mesterhold i badminton, Højbjerg Badmintonklub, indleder i dag slutspillet om at undgå nedrykning fra 1. division.

5.-7. februar

I første runde i Davis Cup-turneringens World Group i tennis i Århus vinder det danske hold 3-2 over Spanien.

13. februar

Ved de jyske mesterskaber i cross på lang bane vinder Århus 1900 fem af seks mulige titler, AGF tager sig af mesterskabet hos damejuniorerne.

Ved de indendørs danske mesterskaber i 7-kamp i Marselisborg Hallen bliver Lars Warming, Århus 1900, dansk mester.

14. februar

På DIFs årsmøde bliver bl.a. Preben Lisbjerg, udspringstræner i AGF, hædret med et legat fra Martha og Niels Nielsens mindelegat.

20. februar

Vibys herrer i basketball taber pokalfinalen, der afvikles i KB-hallen, med 85-96 til Sis.

21. februar

Ved den internationale fodboldturnering i Hongkong taber AGF finalen 3-5 efter straffesparkskonkurrence; den ordinære kamp sluttede 0-0.

Marianne Mortensen, Bispehaven, vinder det danske mesterskab i keglebillard for kvinder.

6. marts

Ved Lowlanders mesterskaberne, der afvikles i Bayern, bliver Ebbe Hartz nr. 2 i 50 km langrend.

8. marts

Marselisborg Hockey Klub slutter sæsonen på andenpladsen i 3. division.

9. marts

Brabrand vinder lokalopgøret i herrernes 2. division vest i håndbold mod Skovbakken. Sejren kan betyde at begge hold også spiller i 2. division næste sæson.

12. marts

Med en sejr på 20-9 over Skovbakken er Vibys håndboldkvinder tilbage i 1. division.

Ved en sammenkomst i byrådssalen bliver 97 danske mestre fra Århus hædret.

Ved de jyske mesterskaber i landevejsløb tegner Århus 1900 sig for fire individuelle- og fire hold-titler.

13. marts

Jan Pedersen og Ulrik Madsen begge

fra Thrott vinder guld ved de danske mesterskaber i brydning.

20. marts

I en ren dansk finale vinder Ib Frederiksen, Højbjerg, All Englandmesterskabet i badminton over Morten Frost.

Elsebeth Jensen, Århus 1900, vinder for anden gang i træk det danske mesterskab i squash ved at besejre klubkammeraten Helle Vestergaard.

Ved de danske mesterskaber i svømning sikrer AGFs herrer sig oprykning til 1. division.

27. marts

Skovbakkens håndboldherrer taber første oprykningskamp til 1. division til Tarup/Pårup 18-22.

4. april

Camilla Martin, Højbjerg, vinder det uofficielle europamesterskab i dame-single i badminton for spillere op til 16 år.

9.-10. april

Ved de danske årgangsmesterskaber vinder AGFs udspringere 8 af 12 mulige guldmedaljer.

Lars og John Nielsen, AAC, vinder det danske mesterskab i cykelbold foran klubkammeraterne Bo Schou og Orla Dambo.

Dameholdet fra bowlingklubben Puds bliver bronzevindere i det nyindførte slutspil om danmarksmesterskabet. Exodus/FairPlay spiller fra næste sæson i 1. division.

Efter en meget lige finalekamp om danmarksmesterskabet i bordtennis vinder Sisu/MBK over BTK Viby.

16. april

I dag tager Bispehavens Billard Klub sine nye lokaler i brug. Klubben har fået til huse i den ombyggede tankstation bag posthuset i Hasle.

17. april

Charlotte Carstensen, AGF, vinder det danske mesterskab i udspring både fra 3 meter-vippe og 1. meter-vippe.

19. april

Som den anden danske fodboldklub er AGF blevet godkendt af Københavns Fondsbørs. Ved børsintroduktionen udbydes 7000 nye B-aktier.

20. april

Det lykkes ikke for Brabrand IFs håndboldherrer at forblive i 2. division. Et nederlag og en uafgjort kamp mod Kvik Esbjerg betyder nedrykning.

3. maj

Århus Cykelbane indleder sæsonen med et 50 km pointløb, der vindes af Jan G. Nielsen, København, Steffen Nord, Århus, bliver nr. 5.

4. maj

Århus KFUM svækkes efter nedrykningen fra herrehåndboldens 1. division, idet fire spillere forlader førsteholdstruppen.

6. maj

Marselisborg Hockey Klub har med

virkning fra 1. maj skiftet formand, idet den tidligere formand, Mandrup Langhoff, er blevet bestyrelsesmedlem i Dansk Hockey Union.

8. maj

Bo Loft Jensen og Helle Poulsen genvinder ikke det danske mesterskab i latinamerikanske danse, men må nøjes med andenpladsen.

11. maj

Højbjerg Badminton Klub står godt rustet til den kommende sæson, idet klubben har et hold i 1., 2. og 3. division.

12. maj

Den ordinære kamp i pokalfinalen i fodbold ender 1-1, men efter forlænging trækker AGF sig tilbage som vindere med 2-1 over Brøndby.

Stig Nørregaard, Århus 1900, vinder Eventyrløbet i Odense med 7000 deltagere.

15. maj

Bo Loft Jensen og Helle Poulsen vinder det danske mesterskab i 10 danse og udtages på denne baggrund til at repræsentere Danmark både til europamesterskaberne og verdensmesterskaberne.

18. maj

På Århus Stadion vinder det danske OL-fodboldhold kvalifikationskampen mod Polen 3-0.

21. maj

Lars Warming, Århus 1900, skaber atletikhistorie, da han for femte år i

træk vinder det danske mesterskab i 5-kamp.

23. maj

Pigerne fra Poloteam Århus' 1. divisionshold i vandpolo vinder det danske mesterskab.

1. juni

AGFs gadeløb, City Konto løbet, bliver vundet af Ole Hansen, Århus 1900, hos herrerne og hos damerne af Karna Lisa Bloch, AGF.

4.-5. juni

Ved de nordiske mesterskaber i taekwon-do vinder Århus Taekwon-do Klub tre titler ved Bjarne Johansen, Søren Peter Sørensen og juniormesteren Jakob Keller.

6. juni

Kegleklubben »Alle ni« runder 60 år i år, hvilket markeres i dag med reception og stævne.

7. juni

Ved Århus 1900s kvindeløb deltager 870, og vinder bliver Mie Poulsen-Jensen fra den arrangerende klub.

12. juni

Poloteam Århus slutter sæsonen med at vinde nedrykningsspillet i herrerne 1. division i vandpolo og slutter dermed som nr. 5.

15. juni

I turneringen om håndboldspillernes Århusmesterskab for herrer vinder AGF ved at besejre Århus KFUM 20-15.

25. juni

Anders Geert-Jensen og Mogens Just, Århus, vinder starbådsklassen i Kiel-erugen.

26. juni

Ved de danske mesterskaber i marathon vinder hos kvinderne Joan Carstens foran Helle Døssing og Anna Petersen, alle Århus 1900, der derved også vinder holdløbet. Hos mændene får Palle Redder Madsen, AGF, sølv og bronze går til Per Dørup Jensen, Århus 1900.

2. juli

Jørgen Holm og Finn Jensen, Århus Yachtklub, vinder sølv ved de nordiske mesterskaber i 5-0-5 både.

4. juli

Helle Jensen, Århus 1900, bliver nordisk juniormester i triathlon. Hun gennemfører de tre discipliner: svømning, cykling og løb mere end tre min. hurtigere end nr. 2.

6. juli

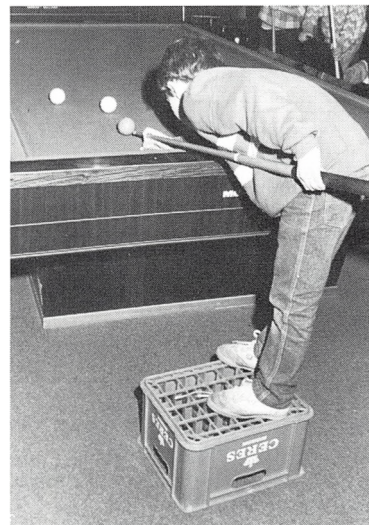
Der bliver sat en dansk rekord ved Århus Games i atletik. I 4×100 m stafet forbedrer Henrik Glenner, Trongården, Lars Pedersen, Sparta, Peter Regli og Morten Kjems, begge Viby, rekorden til 40,18 sekunder.

8. juli

De århusianske sejlklubber er af Dansk Sejlunion blevet bedt om i fremtiden, hver anden gang at forestå de for-olympiske sejladsere.

12. juli

I dag underskrev Jens Harmsen kon-

2. februar holdt Aarhus Billard Club åbent hus for 10-18-årige, og det blev en stor succes. 22 unge mødte op, og det ser ud til, at mange af dem fortsætter i de nyoprettede interessegrupper, bl.a. den 11-årige Allan Østergaard Nielsen, der betegnes som et stort talent.

(Foto: Ib Hansen).

trakten med AGFs bestyrelse om at tiltræde som træner for klubbens 1. divisionshold fra 1. januar 1989.

13. juli

Ved landsskyttestævnet i Vingsted vinder skytterne fra DSB/ASF konkurrencen på 50, 200 og 300 meter samt det individuelle mesterskab for riffel over 200 meter.

16. juli

Peter Warrer, Århus Sejlklub, vinder europamesterskabet for X-79 både.

Mogens Strange Hansen, Århus 1900, vinder AGFs triathlon, der for femte gang afvikles ved Hørhaven.

24. juli

Charlotte Carstensen, AGF, bliver firedobbeltdanmarksmester i udspring idet hun vinder tårn og tre-meter-vippe, både i junior- og seniorrækken.

3. august

Lene Kandborg fra bowlingklubben Puds sætter dansk rekord over fem serier med 1100 kegler, den gamle rekord var på 1084.

13. august

Århus Boksealliance vinder den årlige fodboldturnering blandt fem jyske bokseklubber. Turneringen er en slags opvarmning til boksesezonen.

14. august

AGFs springere vinder fem guldmedaljer ved de nordiske mesterskaber i udspring. Charlotte Carstensen vinder tårnspring, tremeter og enmeter i klassen for piger op til 15 år, Jacob Engelrud vinder tremeter og enmeter for drenge op til 13 år.

Connie Augustenborg, Århus, vinder danmarksmesterskabet i bueskydning.

Lars Warming, Århus 1900, bliver dansk mester i 10-kamp for tredje år i træk.

20. august

Århus 1900s tennishold vinder matchen mod ALTS i Sandgraven og sikrer sig dermed oprykningen til 1. division.

21. august

Århus 1900s atletikhold i 2. division vinder oprykningsmatchen mod Vidar, men kan ikke rykke op da klubben allerede har et hold i 1. division.

27. august

I dag kan Århus Judo Klub fejre 30 års fødselsdag med indvielse af nye lokaler i Finlandsgade.

29. august

Århus Automobil Sport vinder det danske mesterskab for hold i bilorienteringsløb for begyndere.

4. september

13.000 deltager i det 17. Marselisløb og 10.800 gennemfører det 12 km lange motionsløb. Hos herrerne vinder Ole Hansen, Århus 1900, og hos kvinderne Anna Pedersen, Århus 1900.

11. september

Århus 1900s hold i mændenes 1. division vinder sølv, AGF bliver nr. 5. Hos kvinderne bliver Viby IF nr. 4.

14. september

4.000 skolebørn deltager i den årlige idrætsdag, der afvikles på Vejlbyskov Idrætscenter.

18. september

Århus Rideklub vinder danmarksmesterskabet i ridebanespringning for hold.

Århus Motor Klub får sit første danske mesterskab, da Jan Rasmussen og Remi Kruse vinder sidevogns-speedway.

26. september

Århussejlerne Mogens Just og Anders Gert Jensen bliver nr. 5 ved de olympiske lege i Seoul, Mette Munch og Lone Sørensen bliver nr. 14 i 470-klassen.

29. september

Lars Warming, Århus 1900, bliver nr. 19 i 10-kamp ved de olympiske lege.

1. oktober

Århus Billard Club har tilbagekøbt Erling Sjørup på en såkaldt amatørkontrakt og er godt på vej mod en oprykning til 1. division i keglebillard.

5. oktober

AGF sikrer sig videre deltagelse i Europa Cup-turneringen for pokalvindere, da holdet også vinder returkampen mod Glenavon fra Nordirland.

HEI vinder kvindernes landspokalturnering ved at besejre Fortuna Hjørring 3-2.

9. oktober

Århus Marathon afvikles for 12. gang og hos kvinderne vinder debutanten Karin T. Hansen, Århus 1900, og hos mændene Peter Nordmark, AGF.

12. oktober

Skovbakkens hold i 1. division i ishockey vinder for første gang i klubbens historie over de tidligere mestre fra Vojens med 8-5.

15.-16. oktober

Aarhus Motor Klub vinder det danske mesterskab i motocros for hold.

19. oktober

Ved handicap-OL i Seoul vinder Kim Andersen, Lavia og AGF, bronze i 50 m butterfly.

26. oktober

I den første kamp mod Cardiff i Europa Cup-ottendedelsfinalen vinder AGF på udebane 2-1.

29. oktober

Marselisborg Kajakklub fejrer i dag 60 års fødselsdag.

3. november

Martin Lamm, Risskov Taekwon-do Klub, vinder danmarksmesterskabet i Poomsee, en disciplin hvor de tekniske færdigheder bedømmes.

6. november

HEI vinder danmarksmesterskabet i kvindefodbold for tredje gang i træk og det femte i alt på otte sæsoner og får dermed mesterskabspokalen til ejendom.

Århus Rideklubs Hubertusjagt har et felt på 38 ekvipager, hvoraf otte tager et ufrivilligt bad og bliver dermed medlemmer af »Giber Åens Venner«.

9. november

AGF vinder returkampen mod Cardiff i Europa Cup kampen for pokalvindere med 4-0 og går videre i turneringen med en samlet score 6-1.

13. november

I europamesterskabet over 10 danse får Bo Loft Jensen og Helle Poulsen bronze.

17. november

Morten Brandtoft, VIK, bliver en sikker vinder ved afviklingen af Århus-mesterskabet i redskabsgymnastik.

20. november

Sisu/MBK sikrer sig adgang til kvartfinalen i Europa Cup'en i bordtennis, da de i Athen besejrer AO Tatavla 5-1.

24. november

Idrætsforeningen Old Boys uddeler 75 idrætsmærker: 9 bronze, 3 sølv og 63 guld. Chr. Feld Iversen får sin guldmedalje nr. 50.

26. november

Sisu/MBK bliver diskvalificeret i Europa Cup'en efter en fejl af Dansk Bord-Tennis Union.

4. december

Morten Brandtoft, VIK, genvinder sit danske mesterskab i idrætsgymnastik i 12-kamp, øvelser på gulv og ringe.

10. december

I dag fylder Skytteklubben DSB/ASF 40 år. 4 skytter har været med i hele perioden.

Ib Frederiksen, Højbjerg, bliver årets modtager af Boye-pokalen.

I weekenden 17.-18. september var der på Nordgårdskolen og Sct. Annagade Skole mulighed for at se seks tyrkiske oliebrydere give opvisning. Bryderne er klædt i olivenolie og læderbukser og matchen varer en time.

(Foto: Dan Jakobsen).

18. december

Erling Sjørup, Aarhus Billard Club, vinder sølv ved verdensmesterskaberne i tokamp.

Turneringsresultater

Atletik

1. *division vest herrer*
(9 hold)
Århus 1900 nr. 1
AGF nr. 3
Viby nr. 7

1. *division vest damer*
(9 hold)
Viby IF nr. 2
Århus 1900 nr. 5

Danmarksmesterskabet hold herrer
(6 hold)
Århus 1900 nr. 2
AGF nr. 5

Danmarksmesterskabet hold damer
(6 hold)
Viby nr. 4

Badminton

1. *division*
(8 hold)
grundspil
Højbjerg nr. 6
nedrykningsspil
Højbjerg nr. 1

2. *division pulje 2*
(8 hold)
grundspil
Højbjerg 2 nr. 3
AB nr. 7
oprykningsspil
Højbjerg 2 nr. 3
nedrykningsspil
AB nr. 3

3. *division pulje 1*
(8 hold)
grundspil
Viby nr. 4
Lystrup nr. 5
AIA/Tranbjerg nr. 7

oprykningsspil
Viby nr. 4
nedrykningsspil
Lystrup nr. 2
AIA/Tranbjerg nr. 4

Basketball

1. *division herrer*
(10 hold)
grundspil
Viby nr. 6
Skovbakken nr. 8
nedrykningsspil
Skovbakken nr. 2
Viby nr. 3

1. *division damer*
(10 hold)
grundspil
Åbyhøj nr. 6
HEI nr. 7
nedrykningsspil
HEI nr. 1
Åbyhøj nr. 2

2. *division vest herrer*
(8 hold)
grundspil
AUS nr. 3
oprykningsspil
AUS nr. 3

2. *division vest damer*
(8 hold)
grundspil
Viby nr. 1
Skovbakken nr. 2
oprykningsspil
Viby nr. 1
Skovbakken nr. 2

Bordtennis

1. *division herrer*
(8 hold)
Sisu/MBK nr. 1
Viby nr. 2

2. *division vest herrer*
(8 hold)
VRI nr. 4
Viby 2 nr. 8

Bowling

1. *division damer*
(8 hold)
grundspil
Puds nr. 4
slutspil
Puds nr. 3

Cricket

2. *division vest herrer*
(7 hold)
Århus nr. 4

Fodbold

1. *division herrer*
(14 hold)
AGF nr. 8

1. *division damer*
(12 hold)
HEI nr. 1

3. *division vest herrer*
(14 hold)
Skovbakken nr. 5

Golf

2. *division vest herrer*
(7 hold)
Århus nr. 5

- 2. *division vest damer*
(4 hold)
Århus nr. 1
- 3. *division vest/øst herrer*
(5 hold)
Århus 2 nr. 1
- 3. *division vest/øst damer*
(3 hold)
Århus 2 nr. 1

Håndbold

- 1. *division herrer*
(10 hold)
Århus KFUM nr. 10
- 1. *division damer*
(10 hold)
AIA-Tranbjerg nr. 8
- 2. *division vest herrer*
(10 hold)
Skovbakken nr. 2
AGF nr. 5
VRI nr. 6
Brabrand nr. 8
- 2. *division vest damer*
(10 hold)
Viby nr. 1
Skovbakken nr. 4
- 3. *division vest herrer*
(10 hold)
Viby nr. 4

Ishockey

- 1. *division*
(7 hold)
Skovbakken nr. 4

Squash

- 1. *division*
(7 hold)
Århus 1900 nr. 4

Tennis

- 2. *division vest*
(8 hold)
Århus 1900 nr. 1
ALTS nr. 2
Brabrand nr. 7
- 3. *division vest-nord*
(8 hold)
Århus 1900 2 nr. 1
Hasle nr. 2
Skovbakken nr. 4
AGF nr. 6
Brabrand 2 nr. 8

Volleyball

- Elitedivision herrer*
(6 hold)
ASV nr. 3
- Elitedivision damer*
(6 hold)
ASV nr. 2
- 1. *division herrer*
(10 hold)
Skovbakken nr. 5
- 1. *division damer*
(10 hold)
Åbyhøj nr. 6
Skovbakken nr. 8
- 2. *division vest herrer*
(10 hold)
ASV 2 nr. 1
IHF nr. 2
Århus 1900 nr. 3
- 2. *division vest damer*
(10 hold)
ASV 2 nr. 2
Århus 1900 nr. 3
Åbyhøj 2 nr. 8

Kæmpehallen i Borggade

I forbindelse med udsendelsen af Århus-Årbog 1988 efterlyste Byhistorisk Udvalg fotografier, der kunne vise, hvordan hallen i Borggade havde set ud indvendig. Vi modtog en del henvendelser fra ældre århusianere, der kunne huske, hvordan hallen havde været indrettet, men desværre var der

kun en enkelt, der havde et fotografi fra hallens indre, og det bringes her. Sammenligner man fotografiet med stregtegningen fra Aarhus Stiftstidende, der blev bragt i Århus-Årbog 1988, kan man se, at Håndværkerkroen er gengivet på begge afbildninger.

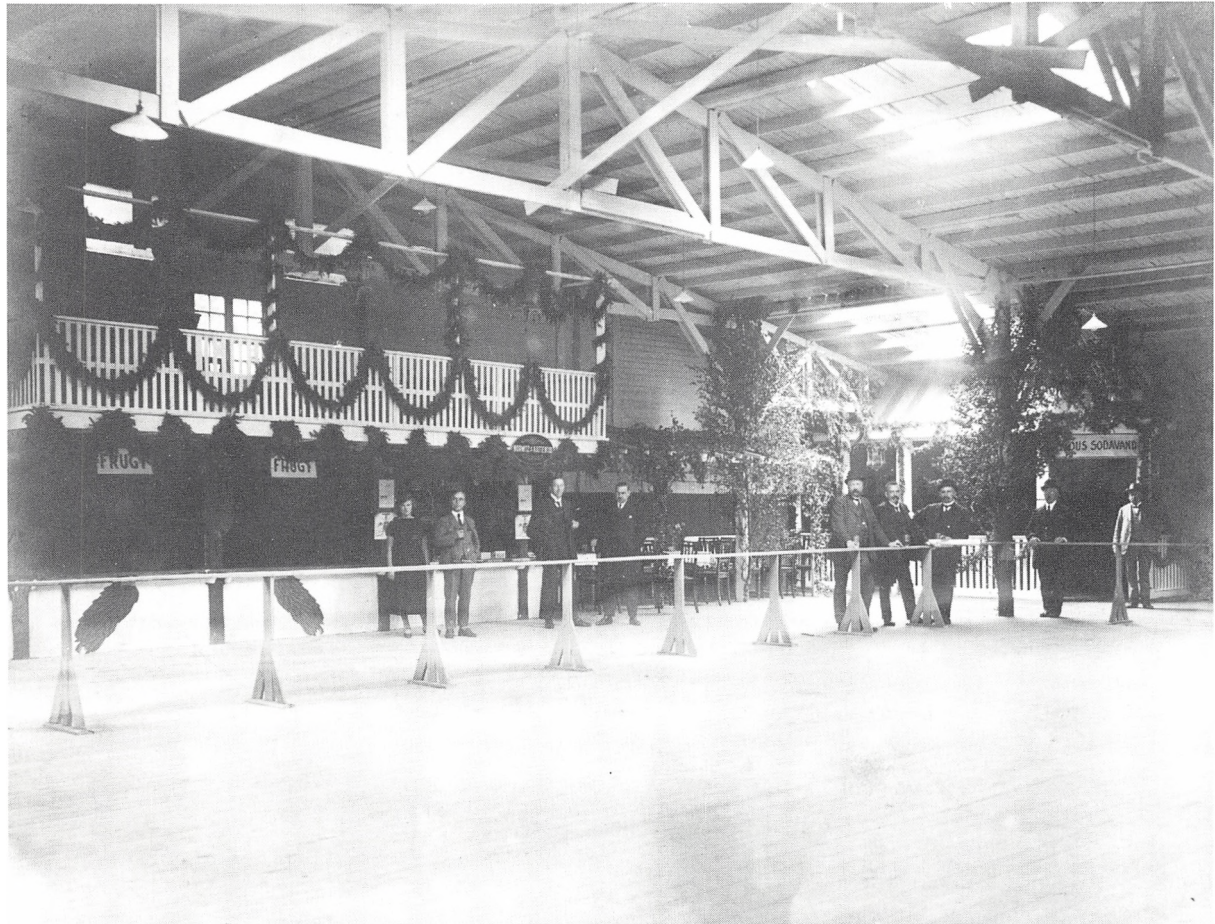
Stregtegningen fra Aarhus Stiftstidende 12. september 1924 havde ved en teknisk fejl mistet sin billedtekst, men denne bringes i en lettere omarbejdet version, som tekst til denne artikels andet billede, som er fundet i Århus Håndværkerforenings arkiv.

Fru K. Nielsen, Tousvej, Åbyhøj, reagerede på Århus Byhistoriske Udvalgs efterlysning i Aarhus Stiftstidende af billeder fra Kæmpehallen i Borggade. Hun var 15 år, da hallen blev bygget, og hendes forældre havde et vaffelbageri i bygningen. Billedet af de dansende damer er taget af fotograf Monsrud i 1924.

(Foto i privateje).

En tegning af Kæmpehallens interiør, tegnet til Aarhus Stiftstidende 12. september 1924, blev bragt i Århus Årbog 1988 og viste et springvand, omkring hvilket dansen gik livligt, når Håndværkerforeningen holdt sin efterårsbasar i hallen. Mad og drikke var der også tænkt på, således solgte slagtermester Ovesen pølser, og i Håndværkerkroen kunne man købe æbleskiver og drikkevarer, hvilket der også var mulighed for i sodavandsboden. (Foto i Erhvervsarkivet).

Ridder Rød

eller da Julius Andersen kom til kors

I Byhistorisk udvalgs »julebog« for 1987, »Folk i Århus«, med personlige levnedbeskrivelser af 27 århusianere, der mellem 1899 og 1968 var blevet dekoreret med ridderkorset eller med Dannebrogsmændenes hæderstegn (sølvkorset) – og et par stykker med noget »mere« – var der læsere med kendskab til byens historie på dette »område«, som savnede en person, der var blevet ridder 30. maj 1907. Savnede ham, fordi hans udnævnelse var blevet en slags skandale, som man havde ventet, han ville berette om i den selvbiografi, han skulle indsende, ventet, fordi han kunne have fortalt af karsken bælg i bevidstheden om, at formentlig kun den kongelige ordenshistoriograf kom til at læse det, hvis han endda overkom det. Men nej – der stod ingenting – ikke et ord. Biografien, der *var* taget frem, var kort; den fortalte lidt om baggrunden for dekoreringen og om den pågældendes civile liv i øvrigt og dermed færdig.

Hvem var han, og hvorfor blev hans ridderkors en skandale? Kort: Han hed Julius Andersen (1855-1937), var fabrikant i olie og sæbe, og hans kors blev en skandale, fordi han var – socialdemokrat og byrådsmedlem for partiet, da han fik det! Den celebre begivenhed skal her følges i tidens presse: Otte Århusblade og blade udgivet i Århus, der ikke var specielt lokale, samt seks hovedstads-

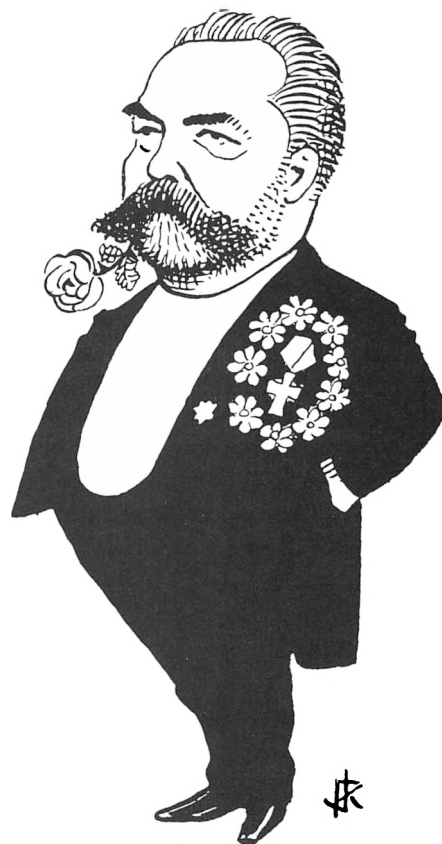
blade og udblik til provinsblade landet over. 115 større og mindre stykker, heriblandt et par ledere, nogle interviews, længere artikler samt adskillige småmeddelelser, mest på selve »sagen«, men også sideblik til et og andet, som man i den anledning kunne drille det Socialdemokrati med, som man i virkeligheden frygtede, fordi det var »på vej«, og fordi man ikke vidste, hvad *det* kunne føre til.

Det problem tog Jysk morgenblad op, og redaktør Helge Hostrup var ikke bange: Socialdemokratiet var blevet et folkeparti og ikke mere en underklassebevægelse. Det havde tilhængere i alle stænder, og dets mænd havde arbejdet sig frem på erhvervslivets forskellige områder med ikke så få på fremskudte pladser. Partiet var mere og mere blevet et udsnit af hele befolkningen. »Men herved har det også udsat sig for, at overklassens tilbøjeligheder banede sig vej midt ind i partiet og brød spidsen af den skarpe opposition«.

Hostrups lange saglige kommentar hører kullinationen til. Det hele var begyndt stiltfærdigt 14 dage tidligere med en kort meddelelse fra Ritzau 31. maj, at Hans majestæt dagen før havde benådet fabrikant Julius Andersen, Århus, med ridderkorset. Demokraten føjede følgende kommentar til meddelelsen: »Regeringen må ikke have fået besked om eller ikke have vidst, at hr. Andersen er socialdemokrat, thi så havde den næppe sendt ham noget kors, da den måtte være klar over, at det ville blive returneret«. Ikke helt så naivt, som det ser ud. På Demokratens redaktion vidste man udmærket, hvordan den slags gik for sig; men man har nok ved at vise vejen villet give Andersen en chance for at afbøde en kommende storm. Også

Århus Amtstidende havde en kommentar allerede på førstedagen: Formanden for kreditforeningen i Viborg, proprietær N.C. Poulsen, og grosserer Johs. Baune var begge blevet dannebrogsmænd samme dag – men hvem var den Julius Andersen, der var blevet ridder? Det forklarede man og tilføjede, at man såmænd ikke ville sige noget slemt til den »elskværdige og sympatiske mand«, fordi han havde taget imod decorationen. Hans valg-sprog var muligt det samme, som hans partifælle Adamsen havde givet udtryk for på et møde i Hinnerup: »Hvorfor skal de ugudelige have al den dejlige lammesteg?« Andersen havde fået korset »som afholdsmand, og han vil bære det som en rankrygget socialdemokrat«.

Det sidste var nu ikke nær alle enige i. Jysk morgenblad spurgte, om han havde vidst noget i forvejen. Et hastigt: »Nej da« blev lige så hastigt rettet til: »Ja, jeg havde jo nok ventet det – de kære afholdsvenner – hr. Julius Andersen siger afholdsvenner med en egen bittersød betoning – de havde jo indstillet mig«. »Modtager De udnævnelsen spørger vi ligefrem? Ja, det bliver jeg vel nødt til – svarer Julius Andersen lidt tvært«. Det sidste fandt Århus-Posten, der citerede morgenbladet, galt. Ridderslaget skulle ikke modtages med vran-ten mine – »man hører nu til Hans majestæts riddervagt«, og det der med afholdsfolkene gik næppe. Andersen kunne ikke undgå at være klar over, at socialdemokraterne ville »lukke for van-det«: »Det ville være en køn butik, om alle arbej-derførerne efterhånden gik frem på rad med rid-derkors og den slags på brystet«. Der var næppe langt til, at også Peter Sabroe kom i »rad«en som

Århusstegneren Jens Ravnholm lavede før 1910 en række elskværdige karikaturer af de enkelte byrådsmedlemmer. Her er Julius Andersen, som han mente, denne burde tage sig ud efter ophøjelsen. Andersen var formand for forskønnelsesudvalget og understregede dette ved altid i »sæsonen« at gå med en rose i knaphullet. Ravnholm har skiftet rosen ud med korset i en krans af blomster og i stedet flyttet den op i korsridderens mund. Det sidste formentlig efter model af brygger Carl Jacobsen, Carlsberg, der ofte færdedes på Københavns gader netop med en rose i munden. Afholdsstjernen er der også blevet plads til på kjolen.
Århus kommunes biblioteker. Lokalhistorisk samling.

kæmpende arbejder og arbejdsgiver. Det sidste med henblik på den kommunale pølsefabrik med »friske råvarer«, som Sabroe havde været med til at starte året i forvejen. Han kunne risikere at blive indstillet af arbejdsgiverforeningen.

Århus-Posten tog ondskabsfuldt tråden op 1. juni i en serie med fiktive »Fantastiske interviews«, som man havde løbende under pseudonymet »Peter Anstændig«. Andersen var tavs og sur, modtog ikke interviewerens hjertelige lykønskning til den »kære gamle partifælle«, hvordan det så skulle forstås, og fra køkkenet hørte man kokkepigen skråle P.A. Heibergs:

Ordener hænger man på idioter,
stjerner og bånd, man kun adelen gi'er.

»Julius Andersen så ud, så han kunne æde mig. – – – Men jeg, som ville lindre hans smerte, gik hen til hans bogreol og tog en stor Bibel ned. Jeg lod tilfældet råde og slog op på følgende skriftsted – men hvad var det? Den tykke bog var ingen Bibel, men Danske ridderordener«. Peter Anstændig læste så i stedet ordensfundatsen for den »herlige gamle socialdemokrat« og lagde særlig vægt på, at »samtlige ordensmedlemmer nyder en efter klassernes trinfølge militær honnør. Det vidste jeg ikke, sagde Julius og sprang henrykt op. Tænk, militær honnør – mon de skuldrer eller nøjes med at stå ret?« Elskværdighederne slutter med, at intervieweren, da han gik, hørte kokkepigen skråle færdig:

Dog, har man hjerne,
kan man jo gerne
undvære orden og stjerne.

Men Århus-Posten var ikke færdig for den dag. Man traf Jakob Jensen, en af tidens »førere«, foreløbig i anden række, senere byens første førstemand, folkevalgt borgmester i en årrække. Jensen kiggede på det billede, Posten havde udstillet af den nye ridder. »Det ligner! sagde han. Det er jo netop den slags udnævnelser, der tjener til at fæstne de ideer, vi socialdemokrater har om ordensvæsenet. Jo længere, man kommer ud i befolkningen med ordener, des mindre betydning vil de få!, mente intervieweren. De mener, jo længere, man kommer ned. Sagde De ned, Jensen? Han lo kort – – – Jensen hører til de renlinede. Han er snart enestående i Socialdemokratiet, hvor førerne som regel enten er idealistiske fjolser eller frække strugglere. Jensen er en idealistisk struggler, og han lo, for nu var der én færre blandt de førere, der ville frem«.

Jyllands-posten tog sagen anderledes alvorlig end det århusianske boulevardblad. Dekorationen måtte sætte en stopper for det »humbugs-skrål«, som Socialdemokratiet plejede at istemme, hver gang spørgsmålet om rang, titel og ordener kom på tapetet. Det, man tænkte på, var et forslag til lov om afskaffelse af adelsskab, titler og ordener, som oprindeligt var fremsat af venstreføreren C. Berg omkring 1870, og som Emil Wiinblad i disse år troligt på Socialdemokratiets vegne tog op i rigsdagssamling efter rigsdagssamling. Det nåede en slags løsning i grundloven af 1915, hvor

enhver forret, knyttet til adel, titel og rang blev afskaffet. Men selve ordensvæsenet bestod – som bekendt – fortsat. Jyllands-posten foreslog, at man så ganske menneskeligt på det. Knaphulskløen var en sygdom, en feber, som greb visse mennesker og gjorde det til en livsbetingelse for dem på en eller anden måde at blive udmærkede i samfundets øjne. For andre, og det var såmænd ofte de bedste, var det ligegyldigt, om deres udmærkelighed fik et officielt stempel. Sygdommen kunne Socialdemokratiet dog næppe sætte bom for, »og det er ganske latterligt, at partiet vil søge at indbilde os andre, at socialdemokraterne er mere end

Den lange bygning midt i billedet er »Enigheden«, Kannikegade 12, hvor Socialdemokratiet, før man i 1908 købte frimurerlogen i Amaliegade, ofte holdt sine møder, og hvor man også havde sit bibliotek stående. Når det i samtidens presse nævnes, at »halshugningen« af Julius Andersen skulle finde sted i »Vinden«, hang det sammen med, at etablerementet en tid havde været drevet af en restauratør Vind, som det altså havde fået et almenkendt »kæle-
navn« efter.

Århus kommunes biblioteker. Lokalhistorisk samling.

almindelige mennesker og hævdede over menneskelige svagheder og sygdomme – den humbug er dog for tyk! Hr. Andersen burde derfor sige til sine vrede partifæller: Mine herrer, lad os nu blot være mennesker«.

Og vrede var socialdemokraterne og også sår-

bare. Gang på gang fremhævede modstanderne, at de jo allerede havde brådne kar i rækkerne. Havde ikke maler Jens Jensen (»Jensen er valgt!«), der 1903 var blevet hovedstadens finansborgmester, selv bedt om – uden dog at få selve titlen – at komme i rang med etatsråder, fordi han ikke ved de tafler, han var nødt til at gå til, skulle henvises til at sidde blandt lakajerne (det står der faktisk i en af artiklerne, selv om det naturligvis er noget sludder – lakajerne sad vel næppe heller dengang med til bords), og var ikke Århus-førerne gået til prinsemiddag på Marselisborg, hvorfor de havde fået titler af »kgl. hof-socialdemokrater«, og havde endelig ikke flere veltjente håndværkere ved offentlige byggeforetagender ladet sig dekorere med fortjenstmedaljer i sølv med ret til at bære samme? Der var nok at være vred over, og et eksempel ville ikke skade – især ikke, hvis det kunne statuere over for en ukendt synder.

De socialdemokratiske blade var ikke meget med i de første dage. Men tavsheden var ildevars-lende. Den 7. juni annoncerede Socialdemokratisk forbund i Demokraten en ekstraordinær generalforsamling til onsdag den 12. kl. 8 med eneste punkt på dagsordenen: Forslag om eksklusion af et medlem. Den 9. spurgte partiets hovedorgan Social-demokraten i København i en længere artikel: Bør en socialdemokrat lade sig dekorere? Man konstaterede, at ordens- og titelvæsenet var en levning fra enevældens tid, en levning, der ved siden af tåbeligheden tillige var skadelig for en fri, demokratisk udvikling, en spekulation i forfængelighed og snobberi. Det værste var, at ordensbroderen skulle erklære, at han ville være sin

»rette konge og herre tro og lydige, holde rigets forfatningslove og med troskab og nidkærhed opfylde de pligter, som i følge fornævnte min stilling og den mig meddelte bestilling påligger mig. Så sandt hjælpe mig Gud og hans hellige ord«. Her var der ikke tale om kongemagten som forfatningsmæssig institution, som også Socialdemokratiet måtte regne med, så længe den dagældende forfatning bestod. Nej, de dekorerede og betitlede herrer skulle danne en slags livvagt om kongens person, og det burde Andersen have holdt sig for god til. Han var blevet partiets første ridder, men »vi udtaler da vor forvisning om, at han også bliver den sidste«. Socialdemokratens synspunkter deltes af Jysk morgenblad og flere andre blade af tilsvarende observans. Folkets avis hævdede, at Andersen var blevet bondefanget. Han påstod, at han *kun* var dekoreret som afholdsfører. Men man kunne nu en gang ikke i politik have et venstre ben og et højre – et for socialismen og et for kongen. Når man og *han* fremhævede, at Sabroe og Harald Jensen gik til prinsemiddag og de socialdemokratiske rigsdagsmænd til taffels, så var det kun taskenspilleri. At rigsdagsmænd og borgerrepræsentanter skulle afslå at gå til højebords, når de blev inviterede, ville være lige så tåbeligt som at forlange, at de ikke måtte modtage deres diæter, fordi kongens billede stod på pengene. Der måtte skelnes skarpt mellem æresbevisninger og narrestreger. Socialdemokratiet forlangte og med god grund for sine medlemmer samme hensyn, samme opmærksomhed og samme ære som andre partier. »Men med lige så god grund har de og alle virkelig fornuftige mennesker stillet sig afvisende over for

det uvæsen og det idioti, som hedder »ordener««. I modsætning til de øvrige radikale blade optog Politiken ikke nogen principdebat. Man bragte ret korte referater af begivenhederne, lod Per Pryd – Andreas Vinding – interviewe Peter Sabroe og fortalte under en tegning af Andersen, at han var et elskværdigt og godmodigt menneske, som virkelig havde gjort meget for de små i samfundet.

Eksklusionen eller »halshugningen«, som den kaldtes i flere blade, skulle som nævnt finde sted den 12. juni. Der kom til mødet ca. 250 stærkt interesserede socialdemokrater og afholdsmænd; men mange havde vist ventet flere. Andersen havde i sit forsvar den frimodighed at hævde, at han gerne ville have været bedre forberedt – hvis han havde vidst, at eksklusionsforslaget gjaldt ham, for det stod der ikke noget om i mødeindkaldelsen. Han tog fat på prinsemiddagene, på Jens Jensen og den tidligere socialdemokratiske, franske handelsminister Alexandre Millerand (senere præsident), der også havde ladet sig dekorere, og så sagde han noget forblømt om et fremtrædende partimedlem i København, der havde været indblandet i værtshusuorden uden af den grund at blive ekskluderet. Om det var den første Stauninghistorie af den art, får være. Men ham var det i al fald, som ifølge Afholdsbladet Reform en aften i april/maj havde lavet »optøjer« på den københavnske beværtning »Buriis«, knust kopper og glas, generet damerne, råbt og slået i bordet og til slut var blevet ført bort i en droske til politistationen, hvor han truede betjentene med alverdens ulykker – »og siden, da han blev ædru, løb fra Herodes til Pilatus sammen med et par

**Ridder Julins
og hans misundelige Meningsfæller.**

5. juni 1907 bragte Århus-spejlet et ganske flabet referat af 25 års jubilæet aftenen før i afholdslogen »De ti brødre«, den formelle årsag til Andersens kors. Nøgleordet var vand, vand og atter vand – bortset fra apollinaris til suppen blev der nemlig ikke serveret andet til maden. Over referatet havde man anbragt denne tegning af Julius Andersen omgivet af f.v. byråds- og folketingsmedlem F. F. Samuelsen, der endte som mormon og døde i U.S.A., Harald Jensen, Jakob Jensen og Peter Sabroe. Betegnelsen »underofficerer« (jfr. teksten) for de »førere«, der endnu var i anden række anvendtes af »boulevardbladene«.

ansete partifæller for at bede om godt vejr og få affæren ordnet i mindelighed«. Ved et par møder i Faksekredsen, hvor Stauning var valgt, blev han netop i de bevægede Århusdage kraftigt interPELLERET af modstandere, der »gerne« ville have sagen klarlagt. Stauning gled dog udenom, talte om gemene løgne og bad i øvrigt spørgerne om at holde sig til hans politik og diskutere den. Men

Ved slutningen af året nåede Julius Andersen og hans ridderkors helt ind i Blækspruttens neuruppiner – de små billeder med de tolinjede vers med de »dristige« rim, der endnu findes i det satiriske årshæfte – i øvrigt opkaldt efter den tyske by Neuruppin i Brandenburg, der var specialist i »godtkøbsbilleder« forsynet med, hvad der i opslagsværker kaldes »dårlige vers«.

Andersen kunne altså bruge affæren, selv om den nu i denne forbindelse blev nævnt en passant.

Resultatet på generalforsamlingen var dog givet. De såkaldte »førere«, Sabroe og Harald Jensen samt »underofficeren« Jakob Jensen ville helst have sagen dysset ned – Harald Jensen måske nok mindst: Han havde forsøgt at få Andersen til at sende korset tilbage eller til at nedlægge sit byrådsmandat, men forgæves. Hverken han eller Sabroe var for øvrigt til stede – Sabroe på grund af et møde i tyendekommissionen og Harald Jensen, fordi han var kommet for sent til Kalundborgtoget i København. Det så lidt uldent ud, og den detalje fik ikke for lidt i nogle af modstanderbladene. Jakob Jensen foreslog på Sabroes og egne vegne, at man lod »dumheden« glide ned, og ridderens »væbner« ekspedient Lehmann på Demokratens påstod, at det hele var – netop – modstanderbladenes skyld. Forsamlingen var alt for påvirket af »skillingsbladene«s skrivelier til at kunne dømme upartisk i denne sag. Det sidste blev Århus-spejlet (byens andet boulevardblad i disse år – 1906-09) sur over, og redaktør Bendix Olesen tilføjede i parentes: Vi tror, at hr. Lehmann gør »skillingsbladene« vel megen ære samtidig med, at vi gør opmærksom på den storborgerstorsnudethed, hvormed denne 5-øres-sprøjte-pumper taler om »skillingsblade«. Lehmann var i øvrigt nær ved at blive smidt ud ved mødet for sin Andersensympati. Men resultatet var som nævnt givet. Andersen blev stemt ud med 203 stemmer for, 38 imod, 3 ugyldige og godt en snes, der undlod at stemme. Demokratens typografer, der skal have været de førende udsmidere, var – i al fald efter et af refera-

terne – gået ud på gader og stræder for at hente medlemmer til afstemningen. Andersen bebudede øjeblikkeligt et sagsanlæg for at blive genoptaget, og han kontaktede til den ende to sagførere fra afholdsbevægelsen.

»Meddelelsen om udfaldet af stemmeafgivningen hilstes med mægtig jubel«, hed det i Århus-spejlet. »»Ridder Rød« var fældet, og prinsessen, »Frihed, lighed og broderskab«, atter ubesmittet og jomfruelig i armene på den bolde ungersvend, det ægte Socialdemokratis arme«.

Da man nu var kommet i gang, tog man byråds-medlemmernes virksomhed i almindelighed op til debat. »Det var vist bedst, at de blev trukket frem for »inspektøren« for at få en dragt klø«, og der taltes stærkt om at få indkaldt til endnu en ekstraordinær generalforsamling med byrødderne i skoleret. Det kaldte på ny Jakob Jensen frem med et af de træk, som han *også* huskes for – illoyaliteten over for kollegerne i rådet. Han indrømmede, at det ikke altid gik så regelret til, som det burde: »Der var således den guldkrans til den aristokratiske provisoriekonge Christian den 9des kiste. Mod at yde bidrag dertil stemte otte socialdemokrater, men Harald Jensen og Sabroe stemte for, og så blev kransen bevilget«. Det var benzin på bålet, og forsamlingen vedtog fluks, at der for fremtiden skulle leveres Socialdemokratisk forbund udførlige referater fra byrådets lukkede møder, så man kunne kontrollere partifællernes udtalelser og afstemninger. Men det må nogen dog have vidst var både ulovligt og uigennemførligt?

Forslaget til Andersens kors var kommet fra afholdsbevægelsen – angiveligt formidlet og over-

talt af tre personer, to socialdemokrater og en radikal; men det synes, som om borgmester Drechsel – »den røde Drechsel«, som han hed i sin liberale studentertid ved stambordet i »Den røde lygte« i København – havde været overordentlig hurtig i vendingen, da han fik forslaget forelagt. Andersen fik faktisk meddelelsen fire dage før det IOGT-jubilæum, som var den direkte årsag. Hvorfor? Jo, fordi man ville forhindre Andersen i at fortryde, og fordi man ville drille prinsemiddagsherrerne Harald Jensen og Peter Sabroe. Drechsel protesterede ikke mod denne udlægning, og Ekstrabladet spurgte derfor, om det egentlig var en værdig fremgangsmåde. Var det ikke en grov benyttelse af de udmærkelsestegn, som kongen yder borgerne? »Fra et prokurator- eller billigt skrivestuesynspunkt kan vi kun beundre den snedighed og hast, borgmesteren påstår at have udfoldet – er det meningen, at hele ridderkorsinstitutionen skal drives ud i det bare gøgl og komedie. Nu, ja for vor skyld ingen alarm!«

I det tidligere nævnte Per Pryd/Andreas Vinding-interview i Politiken spurgte Vinding Sabroe, om *han* ville modtage en orden. Sabroe svarede naturligvis nej, men tilføjede så, at han faktisk *var* blevet spurgt, nemlig da han i 1906 havde ført Frederik VIII rundt i De gamles hjem på Kirkegårdsvej (fra 1904). Drechsel spurgte ham da dagen efter, om han ikke ville have en orden: »Der var vistnok en parat; men jeg svarede selvfølgelig nej«. Den bemærkning blev fulgt op i mange blade, og flere antydede, at det kunne borgmesteren sagtens have sagt. Drechsel var ikke hjemme, men da han kom hjem, benægtede han

det, og derefter adspurgt svarede Sabroe, at han var ligeglad med, hvad borgmesteren sagde. »Måske har det hele opløst sig i en behagelig spøg, og måske har borgmesteren gjort Sabroe et nyt fristende tilbud. Vi ved det ikke«, skrev Politiken senere på måneden under en tegning af begivenheden året før. »Studer hr. Sabroes ansigt og se, om det bærer præg af – forventninger«, og Sabroe så virkelig meget tilfreds ud om end måske ikke forventningsfuld.

For Julius Andersen var det slut med hans tid som – i al fald organiseret – socialdemokrat. Han forsøgte sig med det bebudede sagsanlæg, men tabte sagen i marts 1908. Partiet havde efter sine loves § 12 lov til at udelukke ham, idet en sådan udelukkelse ikke var afhængig af, hvilken vægt eller betydning, der efter almindelig objektiv vurdering kunne tillægges de anførte grunde. Det ville vel ikke være nogen herregård at få spørgsmålet prøvet ved overretten i Viborg, »men pokker skulle da appellere, når man på forhånd ved, at sagen ikke er til at gennemføre«, sagde han til Stiftstidende. »De har ikke været i Socialdemokratisk forbund siden, spurgte avisen: Nej, slet ikke. Men for øvrigt står jeg personlig i et fortræffeligt forhold til dhrr. – det hele er jo mest et principspørgsmål«.

Andersen blev siddende i byrådet perioden ud, dvs. til 1909. Han blev derefter valgt på en afholdsliste, men forlod politik ved næste kommunalvalg i 1913.

Affæren fik et lille artigt nachspiel i 1925. Ud-

gangen i 1907 havde naget Jakob Jensen i de mange år, og som formand for Midtkredsen genoptog han egenmægtigt – også typisk – Julius Andersen i Socialdemokratisk forbund. Det var sket umiddelbart før kommunalvalget i marts, men kunne naturligvis ikke holdes hemmeligt, og sagen blev rejst ved kredsens generalforsamling i maj. Jakob Jensen indrømmede omgående, at han personlig var synderen, og hvis der var vrøvl, ønskede han at tage ansvaret på selve mødet. Den »påfølgende interessante diskussion« blev meget langvarig; men eksklusionen blev opretholdt med 26 stemmer mod 13 og en blank – »organisatoriske problemer« hed det i Demokratens referat. Jakob Jensen blev rasende og nedlagde sit formands-hverv. Det varede *noget* tid, inden han på ny lod sig se til kredsens møder. Han *kom* dog tilbage og blev på ny med stor majoritet borgmestercandidat og valgt i 1929 for sidste gang.

Lettere end Julius Andersen kom trafikbestyrer ved DSB Gustav Hansen i 1931 fra et ridderkors, som han havde modtaget »af forskellige grunde«. Han meldte sig ud, »men håbede dog ikke, at man deraf ville drage hans sociale sindelag i tvivl«!

Julius Andersen døde i maj 1937 på sit kontor i Studsgade, ramt af et hjerteslag. Bortset fra et sæde i julekomiteen havde han ikke siden 1913 givet sig af med offentlig virksomhed.

Og det var så noget af den historie, han kunne have fortalt i sin ridderbiografi. Han gjorde det ikke, og det er vel egentlig, når alt kommer til alt, forståeligt nok.

F.H.L.

Beskæftigelse og erhverv i Århus 1988

1988 har for dansk erhvervsliv og beskæftigelse været præget af en uensartet udvikling inden for forskellige sektorer. For forbrugerne begyndte året med en skattereform, der for mange skabte usikkerhed i økonomien og »manede« til økonomisk forsigtighed. Mange udskød beslutninger om anskaffelse eller fornyelse af bolig og bil, hvad der førte til tilbagegang i byggesektoren og næsten halverede bilsalget i forhold til »normalåret« 1986. Salget af andre forbrugsvarer lå på et mere uændret niveau.

Efter et fald i den samlede industriproduktion i 1987 har industrien generelt haft en svag fremgang i 1988. De udenlandske konjunkturer har været stigende i det forløbne år, og det har givet mange eksportfag et voksende salg. Men væksten i eksporten har dog ikke kunnet opveje den svage udvikling på hjemmemarkedet. Resultatet har været, at der i 1988 er blevet omkring 30.000 flere arbejdsløse end i det foregående år (ca. 245.000 mod 215.000). Medvirkende til stigningen i ledigheden har også været et ikke ubetydeligt antal virksomhedslukninger efter nogle års kriseøkonomi samt rationaliseringer i forbindelse med de senere års nyinvesteringer i de »sunde« selskaber.

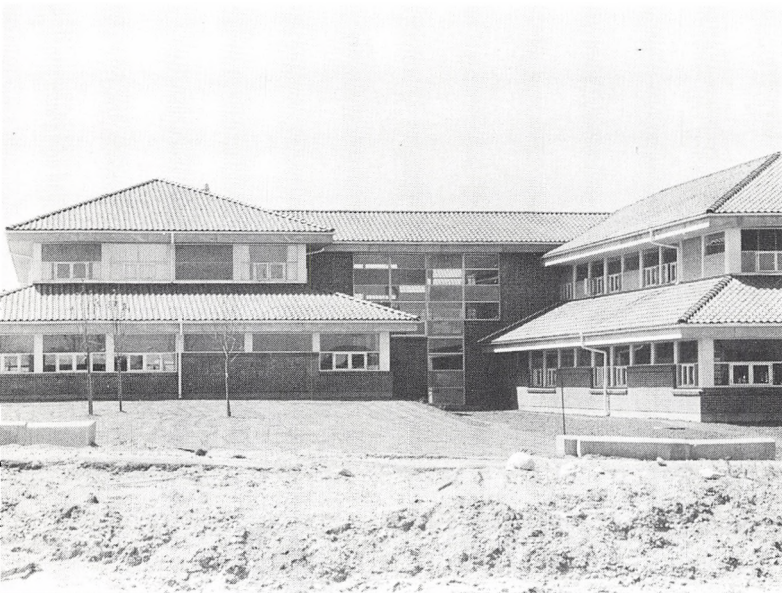
Også erhverv og beskæftigelse i Århus har været

underkastet disse vilkår. Men Århus-området har i de senere år haft fordel af, at industriudviklingen især har fundet sted i det østlige og mellemste Jylland. Århus amt var således i 1987 sammen med Viborg og Ringkøbing amter de eneste i landet med vækst i antallet af virksomheder. Beskæftigelsen kunne derfor stort set holdes uændret i dette år. For 1988 har dette imidlertid ikke været tilfældet, men stigningen i ledigheden har her været noget mindre end på landsplan – i øvrigt i modsætning til udviklingen i det vestjyske område, der i 1988 har haft en stor tilgang af arbejdsløse.

Bygge- og anlægssektoren

Heller ikke i Århus var 1988 dog noget godt år i byggebranchen. Det var et af de fagområder, hvor arbejdsløsheden steg stærkest i årets løb, selv om der også i 1987 havde været en betydelig tilbagegang i beskæftigelsen.

Opgørelserne over bolig- og erhvervsbyggeriet i byen i 1987 og 1988 viser, at det især var boligbyggeriet, der i de to år har været stærkt faldende. I løbet af 1987 faldt antallet af private parcelhuse under opførelse til det halve, og nedgangen er fortsat i 1988, hvor der midt på sommeren var byggearbejder i gang på 20% færre private parcelhuse end i sommeren 1987. Den samme tendens kan ses i kommunens salg af parcelhusgrunde, der faldt fra mere end 200 i 1986 til knap 100 året efter, og mindre end 50 i 1988. Det har været tydeligt, at kartoffelkuren og skattereformen har gjort århusianske husejere in spe tilbageholdende af hensyn til familieøkonomien. Boligforeningsbyggeriet har

Blandt de nye erhvervscentre, der blev færdiggjort i 1988, var også Viby Administrationscenter på Skanderborgvej. Byggeriet rummer ca. 16.000 kvm. Materialerne er traditionelle: røde mursten og tegltag, men formen usædvanlig, som det fremgår af billedet. De 16 kontorhuse er opbygget som pagoder med de øverste etager lidt mindre end stueplanet, og nogle af husene forbindes af mellembygninger. Hele centret, der er lejet ud til mange forskellige virksomheder, minder i sin bebyggelsesplan meget om firsernes tæt-lave boligområder
(Foto: Dan Jakobsen).

ikke haft samme tilbagegang og var endog sidst i 1988 igen lidt stigende, men også på dette område mærkedes den stramme familieøkonomi. Der er især blevet satset på små boliger i tæt-lavt byggeri.

Nedgangen i boligbyggeriet og husejernes økonomiske usikkerhed har også givet sig udslag i, at

handelen med både nye og ældre huse i byen har været faldende i hele 1987 og i hvert fald første halvår 1988. Det har landet over skabt stærkere konkurrence mellem selskaber og firmaer, der lever af boligfinansiering og -handel, men Århus har været det sted, hvor begyndelsen til en ny struktur i denne branche har vist sig tydeligst i løbet af 1988. I oktober gik forsikringsselskabet Baltica her ind i ejendomshandelsbranchen ved at »indlemme« 4 af byens ejendomsmæglerfirmaer i sit nye datterselskab, Baltica Bolig, og den nye kurs blev senere på året fortsat med forpagtningsaftaler (franchising) med mæglere i Odense, Aalborg og hovedstadsområdet. Kampen om ejendomsmarkedet blev dog allerede inden taget op af byens største private ejendomsmæglerfirma. Jens Nielsen, der har virket som mægler i Århus siden 1965, har i løbet af de senere år opbygget et selskab, der efterhånden er nået op på at omfatte næsten en fjerdedel af byens bolighandel. Han begyndte i løbet af sommeren 1988 en tilsvarende systematisk opbygning af en landsdækkende ejendomsmæglerkæde (JN-Gruppen), der inden årsskiftet tillige omfattede Højbjerg Ejendomshandel, Høyer, Schack Andersen & Jacobsen i Risskov, et Randersfirma samt landets næststørste firma i branchen – Jens Nielsen er det største – med 4 afdelinger i Københavnsområdet. I januar 1989 er firmaer i Odense og Aalborg fulgt efter.

Efterspørgslen efter erhvervsjendomme i Århus var i 1988 præget af en vis stagnation. For erhvervslejemål var der tale om en prisnedgang på en snes procent i »rugbrødsbyggeriet« (enkle produktions- og lagerlokaler), mens de mere kvali-

Hovedtal for større Århusvirksomheder 1985-87

	Omsætning (mio. kr.)			Overskud (mio. kr.)			Antal ansatte		
	1985	1986	1987	1985	1986	1987	1985	1986	1987
MD Foods	8.660	9.651	10.445	446	460	439	3.716	3.776	4.694
Korn og Foderstof Kompagniet	6.812	6.559	6.090	141	141	102	1.745	1.842	1.855
Provinsbanken	4.747	4.605	5.420	761	70	187		3.736	3.801
Jysk Telefon	2.317	2.545	3.416	235	153	103	4.741	5.210	5.754
Bilka Lavprisvarerhus	3.038	3.124	3.325	32	44	46	1.628	1.740	1.960
Føtex	2.856	3.117	3.214	36	34	25	2.140	2.402	2.723
Dansk Supermarked	1.572	1.812	1.879	116	126	120	495	577	637
Århus Oliefabrik	2.020	1.597	1.397	60	65	45	1.428	1.360	1.411
Grindsted Products	1.258	1.151	1.255	72	28	96	1.504	1.598	1.605
Jaka	1.357	1.121	1.130	22	9	11	790	720	740
Sabroe	1.013	1.043	1.088	4	-3	1	2.262	2.365	2.193
Olieselskabet Danmark	2.054	1.153	1.043	17	14	17	224	224	222
Gasa	811	919	1.032	6	3	-6	310	328	344
Dannebrog Værft	265	87	776	-17	-5	3	568	531	490
Salling	622	664	687	57	63	54	848	886	910
Jyllands-Posten	560	634	682	17	8	6	779	881	883
Jyske Bryggerier	635	524	627	27	22	7	739	727	660
J.M.E. (Dananova)	306	433	613	-5	3	4	583	803	922
Terma Elektronik	183	210	462	15	11	3	470	640	744
O.G. Høyer	279	290	289	22	25	23	262	292	266
Per Årsleff	136	187	258	8	12	17	200	233	265
Højbjerg Maskinfabrik	211	249	253	6	10	11	368	415	411
Schouw & Co.	237	235	250	5	8	7	225	228	228
Aarhus Stiftstidende	207	233	242	8	4	98	457	504	524
Kosan Crisplant	296	318	225	33	1	-24	418	476	389

Oversigten bygger hovedsagelig på virksomhedernes offentliggjorte regnskaber. Vedr. firmaer, der ikke er nærmere omtalt i teksten, kan nævnes, at Provinsbankens stærkt svingende overskud – der i 1988 forbedredes til 422 mio. – især skyldes store ændringer i årenes kursgevinster/-tab, og at Aarhus Stiftstidendes gode 87-resultat bl.a. indeholder ekstraordinære indtægter på 103 mio., der stammer fra salg af bladhuset i Kannikegade. Endelig kan for Dannebrog Værft anføres, at faktureringsåret for de enkelte store skibsordrer slår kraftigt igennem i omsætningstallene.

tetsbetonede erhvervs- og kontorejendomme holdt prisen bedre. Byens erhvervsbyggeri holdt sig nogenlunde på 1987-niveauet, mens det på landsbasis var faldende. Det har dels sammenhæng med, at industriudviklingen generelt træk-

ker mod Jylland og det østjyske område, men også at Århus derved bliver et naturligt hjemsted for de mange servicebetonede erhverv af forskellig art, der følger med.

Det mest omfattende erhvervsbyggeri har fun-

det sted i den sydlige bydel i industrikvarteret mellem Viby og Hasselager. I løbet af de seneste par år er der her ved Christian X's vej i Slet opført en erhvervspark med et etageareal på godt 30.000 m², hvor bilforhandler Jørgen Østergaard i 1986 rykkede ind som den første. De senest opførte modulbygninger – tre etager i hvide betonelementer med diskrete vinduespartier samt indgangsparti i kontrastfarver – er bl.a. udlejet til Teknisk Skole, et EDB-firma samt Rasmussen & Schiøtz, der har været hovedentreprenører på det omfattende erhvervsbyggeri.

I Viby har også Flemming Thomsens Dansk Firma Center forestået flere erhvervsbyggerier i 1988. Ved Klamsagervej, hvor firmaet i midten af 1970'erne opførte de første af en række udlejningskontorhuse og igen i 1986 havde byggeri i gang, blev raden af kontorhuse i 1988 suppleret med et kompleks, præget af en høj arkitektonisk kvalitet (C.F. Møller).

En tilsvarende standard præger også firmaets erhvervsbyggeri (ca. 6.000 m²) ved Gunnar Clausensvej/Fabriksvej, som blev igangsat i slutningen af året. Det stærkt voksende århusianske byggeselskab, der i 1988 har haft en omsætning på mere end 1 mia., råder over en række større grunde syd for Hasselager, i Tilst og Skejby og har i øvrigt i 1988 haft et betydeligt antal byggeprojekter i gang både her i landet og i udlandet (især Nordtyskland).

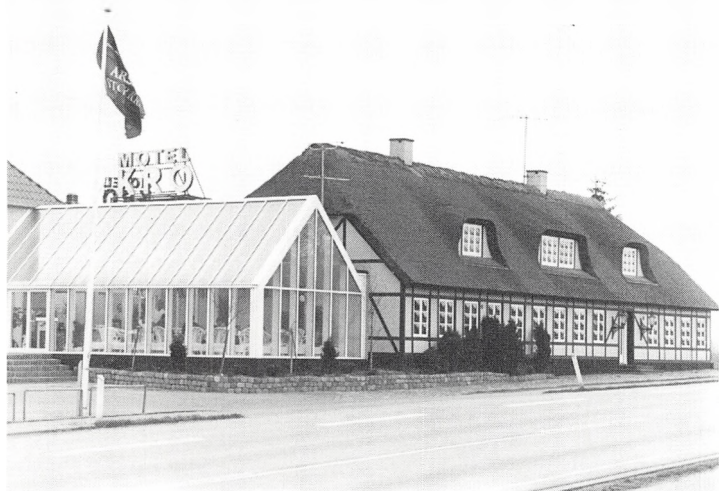
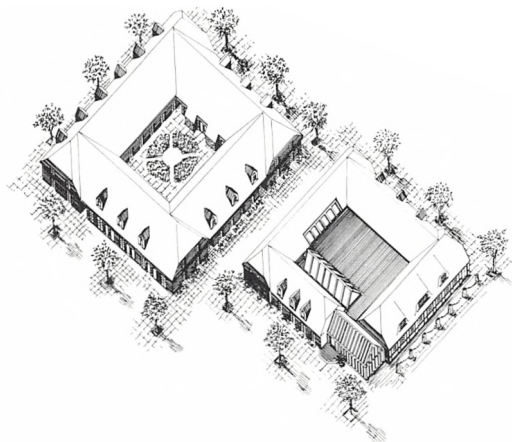
I Skejby færdiggjordes i 1988 det nye Skejby Center. Det er et kombineret erhvervs- og institutionscenter med et bruttoareal på omkring 8.000 m². To trediedele skal rumme butikker, mens re-

sten indeholder kontorer og institutioner (pleje- og ældrecentre), og der er også i centret blevet plads til et kulturhus for nærområdets beboere, der i dag udgør omkring 13.000. Centret er opbygget omkring de tre torvearealer og er ved stystemer forbundet med de tilhørende og omliggende bebyggelser.

Det er et andet af byens store entreprenørkoncerner, der har stået for opførelsen af Skejby Center: J.M.E. eller – som det tog navneændring til i foråret i forbindelse med en ny koncernstruktur – Dananova. Selskabet har efter nogle økonomiske kriseår i 1983-85 haft en betydelig fremgang inden for bygge- og anlægsaktiviteterne i 1986-88. Det forholdsvis beskedne overskud i 1987 – som fremgår af oversigten s. 133 – skyldes, at der i det samlede koncernregnskab indgår et underskud på omkring 20 mio. i 3 industriselskaber, som virksomheden – for at sprede risikoen! – har opkøbt i 1985-87.

Stagnationen i byggebranchen i 1988 har dog også ramt århusianske firmaer. Per Årsleff, som i de senere år har haft stærk fremgang, måtte således konstatere, at årsregnskabet i slutningen af 1988 viste et uændret aktivitetsniveau samt et fald i overskuddet fra 17 til 10 mio. I trælastfirmaet Christensen & Nielsen på Sindalsvej i Risskov, der har en omsætning på ca. 150 mio., var overskuddet ligeledes faldende som følge af nedgangen i byggesektoren.

Vejen mod »det indre marked« har sammen med den svage byggeaktivitet i Danmark også i 1988 ført til, at flere af byens firmaer i branchen er begyndt at finde EF-europæiske samarbejdspart-

At Århus-hotellerne ikke har været velbesøgt i 1988, har ikke forhindret udbygning af byens hotelkapacitet. I efteråret begyndte opførelsen af et stort Scantic Hotel ved Ringvejen i Hasle, og Årslev Kro gennemførte en omfattende udbygning med udvidelse af hotel- og især – kongresfaciliteter. De nye bygninger ligger bag den gamle stråttækte kro og er opført i en tillempet stil – dog med tegltag. På billederne ses planen over de nye firelængede gårdanlæg samt Årslev Stor Kro's nye glasindgangsparti sammen med den gamle krobygning fra 1854. Kroen blev da flyttet fra den gamle Årslev Krogård til den nyanlagte landevej Århus-Silkeborg. (Foto: Jens Tønnesen).

ner. Det gælder for Per Årsleff i forbindelse med entrepriser på Storebæltsbroen, men også et af Århus' største ingeniørfirmaer, Abrahamsen og Nielsen, der beskæftiger omkring 100 medarbejdere, kom i 1988 godt på vej til etablering i et internationalt selskab i samarbejde med ingeniørvirksomheder i Vesttyskland, England og Frankrig.

Industrien

»Det har været et møgår« konstaterede Århus Oliefabriks bestyrelsesformand Georg Løber, da han ved generalforsamlingen i april 1988 gennemgik selskabets 1987-beretning. Omsætningsnedgangen, der også fremgår af oversigten s. 133, skyldes fald i både råvarepriser og værditilvækst. En tilsvarende kommentar vil man ikke få at høre fra selskabets nye formand i 89, idet 1988 har været et fremgangsår for oliefabrikken. Bedre råvarehandel og fortjenester på finansområdet medvirkede til at bringe omsætningen op på omkring 1.600 mio. og overskuddet på 118 mio., en fordobling i forhold til 1985 og 1986. Også på andre felter har AO styrket sin position i det forløbne år. Salg af selskabets aktier i International Plantations and Finance (IPF) – der også er oliefabrikkens hovedaktionær – skabte muligheder for yderligere udbygning af »guldægget«, datterselskabet Anglia Oils i Hull i England, hvor oliefabrikken yderligere styrkede sin position ved at købe en amerikansk raffinaderivirksomhed, der fremstiller fedtstoffer til bageribrug. Det er et nyt produktområde for fabrikken, hvilket også er tilfældet med den kokosmelfabrik, som AO var med til at etab-

lere på Sri Lanka i marts. Til gengæld afhændede oliefabrikken i december sin afdeling for tøjskyllemidler (Skyllex) til et svensk firma, og dette salg var – set fra en århusiansk synsvinkel – en absolut positiv nyhed, idet afdelingen stod for mere end halvdelen af fabrikkens forurening af Havnen med organiske materialer.

Problemer med miljøet var også årsag til, at byens absolut største fødevarerkoncern, Mejeriselskabet Danmark, i eftersommeren besluttede at lukke Centralmejeriet. Det store mejeri på Vestre Ringgade var et af landets sidste større bymejerier, opført i 1958 af De Forenede Mejerier og 1977 indgået i Danmark. I foråret 1988 blev det konstateret, at mejeriet gennem sit syreholdige spildevand havde ødelagt en 300 m lang hovedkloakledning i Vestre Ringgade, og efter analyser af bl.a. nødvendige miljøinvesteringer på mejeriet (10-15 mio. kr.) besluttede MD i august at nedlægge det i løbet af 1989, men i beslutningsgrundlaget indgik dog også, at Centralmejeriets produktionsanlæg (til sødmælk, letmælk m.v.) var selskabets ældste. De godt hundrede medarbejdere vil i et vist omfang kunne overføres til MD's nyere mejerier i Århus-området i Brabrand og Klank.

Det har i øvrigt ikke været indskrænkninger, men ekspansion, der har præget den store mejerisammenslutning, der i 1988 har stået for behandlingen af 60% af landets samlede mælkemængde. Årsomsætningen voksede i regnskabsåret 1987/88 til 11.3 mia. og nettooverskuddet til 615 mio. fra de i oversigten nævnte 439 i 86/87. Selskabet begyndte i 1988 at etablere afdelinger i udlandet,

bl.a. i USA (New Jersey), og et kontor i et af de vigtigste nye ostemarkeder, Japan, var ved årsskiftet på trapperne. Markeringen af, at selskabet nu i højere grad vil være multinationalt, understregedes også ved navneskiftet i oktober til MD Foods.

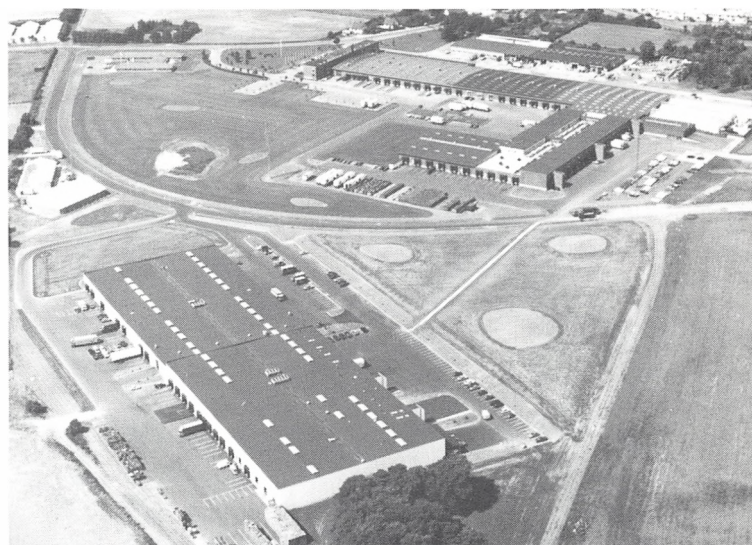
Som mejeriselskabet har også Århus' største kødkonserverfabrik, Jaka i Brabrand, det seneste par år haft svært ved at skaffe tilstrækkeligt med råvarer. For Jakas vedkommende løstes dette problem i 1988 ved, at et par blandt landets største svineslagterier med årets udgang indtrådte i ejerkredsen. Først blev der truffet aftale med Sundby/Wenbo, Brønderslev, der afløste det væsentligt mindre Jutland-Slagterierne i Skive, og senere på året kom Ringsted-slagteriet Steff-Houlberg med i forbindelse med, at Jaka overtog selskabets konserverfabrik Food Division Denmark i Viby, dog kun med en del af de 300 ansatte. I endnu højere grad end Jaka havde denne fabrik i 1986 og 1987 lidt store tab på skinkeeksport til USA på grund af de stærkt faldende dollarkurser og havde oparbejdet store underskud. Med købet af Food Division Denmark fik Jaka i 1988 mulighed for at forøge skinkeeksporten til det igen normaliserede amerikanske marked samtidig med stigende salg i de øvrige EF-lande. Økonomisk gav 1988 således for Jaka forbedrede resultater, selv om året sluttede med en ny usikkerhedsfaktor: ville dansk skinkeeksport blive inddraget i en truende handelskrig mellem EF og USA.

For Ceres-Bryggerierne var der ingen større eksportproblemer i 1988, idet den stærke vækst fra de tidligere år fortsatte. Samtidig var der et øget

salg også på hjemmemarkedet, hvilket medvirkede til en stigning i bryggerivirksomheden i Danmark (i Århus, Randers, Horsens, Hjørring og Kastrup) på omkring 12-13% i omsætning og ca. 25% i indtjening. Medvirkende til det gode resultat har også været, at bryggeriet har gennemført betydelige investeringer i avanceret produktionsudstyr og samtidig reduceret antallet af ansatte, der i 1988 kom ned på 624 efter – som det fremgår af oversigten – stadige fald i de senere år.

Når den samlede omsætning i hele bryggerikoncernen, Jyske Bryggerier, i 1987/88 blev 574 mio., og således ikke nåede op på det foregående års niveau på 627 mio., er årsagen entydig: Cerekem. Dette datterselskab, der forestår virksomhedens aktiviteter i især Vestafrika, måtte i 1987 indstille et stort bryggeriprojekt i Cameroun. Tabene var på omkring 40 mio., som overskuddet i 1987-regnskabet således måtte reduceres med. På det vigtigste af Cerekems markeder, Nigeria, var der også betydelige problemer i 1987, og de blev i løbet af 1988 forstærket: To etablerede sodavandsfabrikker kørte med store underskud, et opført bryggeri kunne ikke få importtilladelse til det tekniske bryggeriudstyr, og dertil kom, at Nigeria fra årets begyndelse indførte importforbud for – malt! Alt dette betød, at Cerekems bidrag til koncernomsætningen blev 62 mio. mod 166 året før. Underskuddet i Cerekem har dog i 1988 »kun« været det halve af 87-underskuddet, og det har formindsket Jyske Bryggeriers samlede resultat med ca. 20 mio. til godt 20 mio. kr.

Ceres begyndte også i 1988 som noget nyt et eksportsamarbejde for at forberede sig på det

Gasa, Gartneres Salgsforening, i Århus blev oprettet 1929 og havde fra 1930 auktionshaller i Eckersbergsgade, hvorfra man 1952 flyttede til Finlandsgade. Også her er auktions- og lagerhallerne nu blevet for trange. I 1987 begyndte udflytningen af auktionerne til dette nye og større bygningskompleks i Tilst, hvor man siden 1960'erne har haft blomstereksportafdeling. I sommeren 1988 blev de sidste grøntauktioner holdt i Finlandsgade kort før det nye hovedsædes indvielse i begyndelsen af august. Den forreste bygning på billedet rummer de nye afdelinger for frugt og grønt, mens komplekset bagved er sæde for blomster- og eksportafdelinger samt administration.
(Foto i Erhvervsarkivet).

kommende EF-marked. Midt på året etablerede det med Claus Sørensen-koncernen et fælles salgsselskab i Frankrig, der skal markedsføre Ceresprodukterne sammen med Esbjerg-firmaets fiskekonserves, røgede ål og laks.

At Jens Kjeldsen satsede stærkt på salg til håndværkere og arbejdere, giver billedet (ca. 1917) af forretningens butiksfacade, et klart indtryk af. Også i forretningens markante avisannoncer blev der lagt stærk vægt på, at priserne her var de lavest mulige. Forretningen havde dog en meget bred kundekreds i byen. Ved op-hørsudsalget i vinteren 1934 forud for H.C. Andersens overtagelse var trængslen af mænd i udsalgskøen så voldsom, at flere af forretningens vinduer blev trykket ind, og politiet måtte tilkaldes for at sikre ro og orden.
(Foto i Lokalhistorisk Samling).

Korn- og grovvarerfirmaet KFK var derimod i 1988 som sædvanlig koncentreret i højere grad mod det danske marked. Som det fremgår af oversigten har såvel omsætning som indtjening i 1987

været nedadgående. En dårlig høst var en væsentlig forklaring på det faldende resultat dette år, men årsagerne til den generelle omsætningsnedgang i de senere år skal dog nok i første række ses i sammenhæng med landbrugserhvervets tilbagegang og omlægning. Grovvarerfirmaerne kæmper for at overleve i et mindre marked, og også i 1988 markerede KFK sig gennem opkøb af mindre firmaer, bl.a. Hobro Korn, og korn- og foderstofafdelingerne hos A. Gadeberg A/S i Hadsten og Ths. Carlsen i Løgten, for at styrke sig over for de store indenlandske og eventuelle tyske konkurrenter. Endvidere er firmaet fortsat med den udvidelse af aktivitetsområder, det er slået ind på i de senere år, idet KFK i eftersommeren i skarp konkurrence med det norske firma T. Skretting opkøbte Dansk Ørredfoder i Brande. Virksomheden, der dækker halvdelen af det danske marked, er teknologisk veludviklet og kendt for miljøvenlige foderprodukter. Omsætningsmæssigt har 1988 med den gode høst betydet fremgang (til 6.753 mio.), men konkurrencen er stadig benhård, og nettoresultatets stigning til 122 mio. skyldes helt større finansindtægter.

Århus' anden store industrigruppe er jern- og maskinindustrien, hvor de to største virksomheder, som det fremgår af oversigten, er Sabroe og Dannebrog Værft, men derudover findes et betydeligt antal større og mellemstore virksomheder. Den generelle udvikling for denne branche i 1988 har været uændrede forhold eller beskedent fremgang bl.a. inden for maskinbranchen. Højbjerg Maskinfabrik har således fortsat den ikke særlig kraftige vækstlinje fra 1987, mens omsæt-

ningen i O.G. Høyer har været en smule mindre, især på grund af nogle dårlige måneder i begyndelsen af året. Til gengæld er virksomheden gået ud af 1988 med en meget betydelig ordrebeholdning, der bl.a. omfatter leverancer af datastyrede processystemer til sovjetiske isfabrikker for omkring 100 mio. For et par af oversigtens virksomheder har ændringerne dog været langt voldsomere. Terma Elektronik, der – som oversigten viser – havde en usædvanlig stor omsætning i 1987 bl.a. som følge af store ordrer fra forsvar og hjemmeførelse, har i 1988 i forhold hertil haft tilbagegang, men dog med en omsætning på omkring 300 mio., hvilket er væsentligt højere end såvel 1985 som 1986.

Kosan Crisplant har indtjeningsmæssigt været på en ordentlig rutschetur i 1986 og 1987. Det har sammenhæng med, at virksomheden, der fremstiller transport- og fyldesystemer for flaskegas samt bagage- og pakkesorteringsanlæg, efter nogle gode år i 1984-85 satte meget store anlægsinvesteringer i gang, der bl.a. omfattede avanceret robotautomatik. Anlægsudgifter og produktionsomlægninger var årsag til indtjeningsresultatets kraftige fald i 1986 og 1987. Allerede fra sidste halvår 1987 gav investeringerne dog positivt afkast, og Kosan Crisplant har i 1988 haft en betydelig fremgang i omsætningen (til ca. 250 mio.), ligesom sidste års underskud er afløst af et endnu større overskud.

Også for Sabroe blev 1988 et væsentligt bedre år end de foregående, der endnu var præget af nedgangen i den internationale skibsfart og den skærpede konkurrence, der fulgte med. En omorgani-

sation af virksomheden, der også omfattede nedskæringer, blev gennemført i 1987, og den smidigere struktur har medvirket til, at 1988-resultatet igen er blevet positivt. Blandt de væsentligste faktorer i omsætningsfremgangen har været et voksende marked for køleudstyr til fiskeindustri-sektoren, samt at Sabroe stort set har et monopol på et nyudviklet køleudstyr til brug ved bl.a. dæmningsbyggerier, der kræver hurtige betonedkølinger. Specielt i Fjernøsten, hvor den kraftigste økonomiske vækst i verden foregår, har firmaet haft fremgang inden for denne sektor. Selskabet har også traditionelt haft en betydelig position i Japan, og i 1988 har afdelingen her (oprettet 1926) styrket denne ved i samarbejde med Sukkerfabrikernes datterselskab Novenco at opnå en række betydelige leverancer af køle- og ventilationsudstyr til den japanske skibsbygningsindustri.

Fremgangen hos Sabroe er således præget af, at den internationale skibsfart igen synes på vej frem efter en række stagnations- og kriseår. Fragttrakterne er begyndt at vokse, og verdens skibsbygningsindustrier har generelt i 1988 fået markant stigende ordrebeholdninger.

For Dannebrog Værft var 1987 sluttet med afskedigelser og mistede ordretilbud, så det nye år begyndte absolut »på bunden«, specielt for nybygningsafdelingen. Et par nye slæbebåde til Elsam sikrede dog i februar beskæftigelse til denne del af værftet for hovedparten af 1988, og senere fulgte arbejder med reparationer af DSB-færger samt ombygning af et Mercandia-skib, som Statsbanerne i 1989 vil indsætte på Storebælt. Som arbejdsplads har værftet således haft et mere sta-

bilt år end de forudgående, men værfternes indbyrdes hårde konkurrence for ordrerne har dog også medført, at nogle af de afgivne tilbud ikke har kunnet hænge sammen. Entreprisen på Elsamskibene gav således tab, der i 1988 har fået kraftig negativ virkning på Dannebrog Værfts årsregnskab.

Detailhandelen

1988 blev ikke et godt år for detailhandelen. Kartoffelkur, skattereform og stigende arbejdsløshed bidrog til, at omsætningen i byens detailforretninger ikke kunne holde trit med prisstigningerne. Målt i mængder gik handelsomsætningen samlet tilbage, en smule for fødevarer og meget (ca. 8%) for tøjforretningerne. Radio- og TV-branchen havde faktisk fremgang, men det skyldtes kun, at 1987 havde været et usædvanligt dårligt år. Mere stabil vækst har der i de senere år været for foto- og optikerbutikkerne.

Også julehandelen i 1988 var mærket af, at århusianerne var blevet mere økonomisk tilbageholdende. I stormagasinerne solgtes mindre på konto, især hos Salling, og selv om Magasin i sidste halvdel af november aggressivt forsøgte sig med »rabatpriser«, lå dets samlede juleomsætning dog på 1987-niveau. Det var også tilfældet i Daells Varehus (det tidligere SBV) og hos legetøjskæden BR, og det endda på trods af, at firmaet havde åbnet endnu en forretning i byen, Superleg på Åboulevarden. For radio- og hårde-hvidevareforretningerne blev julehandelen endvidere ramt hårdt af, at de nye regler for grænsehandelen, der

lagde op til afgiftsnedsættelser i begyndelsen af 1989, netop blev forhandlet i december.

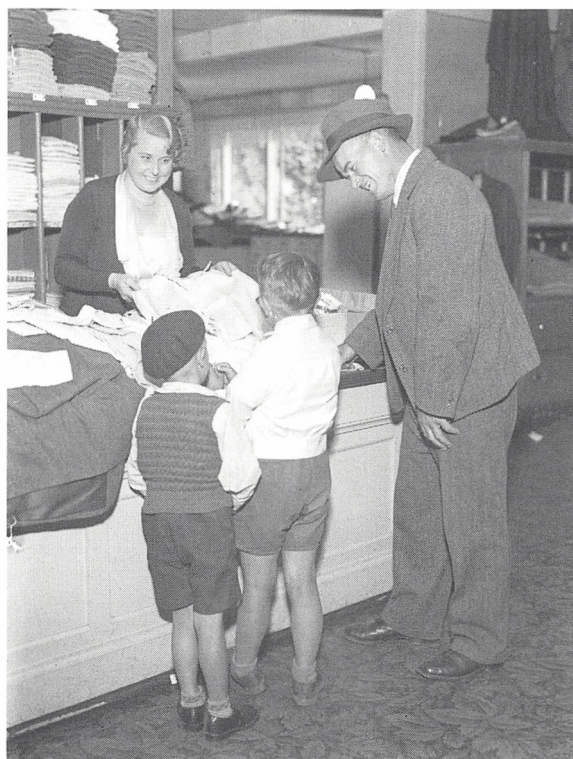
Blandt byens fotoforretninger udvidede kæden Photo Team A/S sin virksomhed. Selskabet, der omsætter for omkring 100 mio., driver 8 detailforretninger (deraf 4 i Århus: Photo 1, 2, 3 og 4 i hhv. Ryesgade, Frederiks Allé, City Vest og på Bruunsbro), samt Photo AV Engros og Photo Service i Viby. Med udgangen af 1988 udvidedes detailvirksomheden ved opkøb af fotobutikker i Fredericia, Kolding, Haderslev, Sønderborg og Åbenrå.

Nedgangen i salget af beklædning har været mærkbart i næsten alle typer af butikker med tøj salg, men det er dog generelt gået mest ud over de dyrere mærkevarer. På den baggrund skal man se ophøret af Brdr. Andersen på Store Torv i sommeren 1988. Knap 4 år tidligere – i september 1984 – åbnede den københavnske beklædningsforretning en filial i Abels tidligere blomsterhandel. »En eksklusiv herre- og dameforretning« kaldte firmaet butikken i sin åbningsannonce. Kvalitet og stil prægede såvel indretningen som varerne, der var mærker fra Europas førende modehuse. Man satsede stærkt på, at der i Århus var et tilstrækkeligt marked for det elegante og eksklusive festtøj i den absolut dyre prisklasse. Det viste sig dog hurtigt, at de århusianske herrer i den henseende skuffede, og i foråret 1988 besluttede Brdr. Andersen igen at trække sig tilbage til hovedsædet i København. Forretningen er dog fortsat som »byens nye elegante modeboutique« under navnet »Belmondo«, med salg af kvalitetsmodetøj, men kun til kvinder. Om byens damer kan leve op til for-

retningens forventninger, vil så vise sig. Den nye indehaver, Bent Ruggård, burde dog have mere »lokal« føling med salgsmulighederne, idet han i forvejen ejer de to modebutikker CarlJohan på hjørnet af Sønder Allé og Park Allé samt Ruggård skråt overfor på Sønder Allé 7.

I modsætning til Brdr. Andersen var den anden tøjforretning, der lukkede i 1988, gammel i byen: H.C. Andersen på Strøget. Denne herrebeklædningsforretning har hele tiden ligget på Søndergade, først i nr. 23-25 og siden i naboejendommen 19-21. Forretningen blev oprindelig etableret i midten af 1890'erne som en filial af det kendte københavnske firma Jens Kjeldsen, men efter at filiallederen, grosserer A. Møller Petersen, i 1908 kom i modsætningsforhold til moderfirmaet, blev filialen nedlagt. I stedet oprettede Møller Petersen eget firma med navnet »Jens Kjeldsen ved A. Møller Petersen«, og da københavnerfirmaet protesterede, allierede Møller Petersen sig med en »Jens Kjeldsen« fra Århus. Denne tegnede firmaet i eget navn 29. november 1909, døde ca. en uge efter, hvorefter enken fra 9. december samme år stod som indehaver sammen med Møller Petersen, og før jul trak hun sig igen ud af firmaet. Keine Hexerei, nur Behändigkeit. Det var Møller Petersen, der i 1914 opførte den store tre-etages ejendom i nr. 19-21, der udover detailudsalget rummede konfektionsværksted, engroslager, huefabrik og skrædderværksted. Møller Petersen oprettede aflæggerforretninger i Odder og Skanderborg og åbnede endvidere i 1924 en større beklædningsfabrik i København.

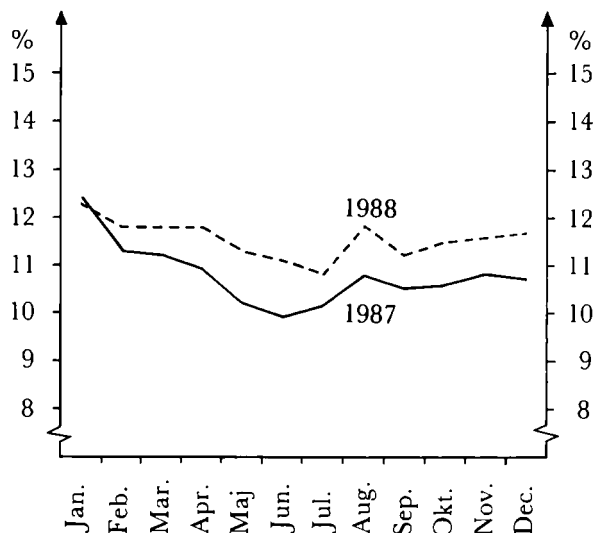
I april 1934 blev forretningen overtaget af gros-

Kort efter åbningen markerede H.C. Andersen overtagelsen med et stort anlagt sommersalg. »En eventyrlig lørdag hos H.C. Andersen« lød annonceoverskrifterne 6. juli 1934, og dagen efter stod disse drenge midt i eventyret for at se på nye sommerskjorter, der kunne fås for 1,78 kr. Måske stod deres hu denne varme sommerdag mere til et par badebukser til 68 øre eller måske et spejdertæppe til 1,95. (Foto: Åge Fredslund Andersen).

serer H.C. Andersen (1890-1963), der få år i forvejen havde startet herreekviperingsforretninger i Nykøbing Falster og Odense. Han fortsatte den

Arbejdsløsheden i Århus 1987 og 1988 Ledige i procent af forsikrede

Den procentvise arbejdsløshed i byen har fra 1983 til efteråret 1987 generelt været svagt faldende. Fra september 1987 er niveauet igen på vej op, og ledighedsprocenten har – som det fremgår – bortset fra januar ligget 0,5-1 højere i hele 1988.

alsidige forretning med konfektions-, lingeri- og trikotage- og hatteafdelinger til voksne mænd og drenge, men flyttede i øvrigt kort tid efter forretningsovertagelsen i Århus selv til København, hvor han havde erhvervet det gamle konfektionsfirma Holbek & Co. Med den nye indehaver fik forretningen et kvalitetsløft og udviklede sig i løbet af 1930'erne til et af Jyllands største herremagasin. Med direktør Åge Samsø Nordved ved roret

fra 1946 til 1974 fortsatte udbygningen i efterkrigsårene. I 1966 blev forretningslokalerne udvidet til at omfatte i alt tre etager og omdannet – som det hed i Stiftstidendes omtale – til en »se selv forretning«, hvor de gamle diske, der skilte kunderne fra varerne, forsvandt. Samtidig blev der langs facaden opbygget den arkade, der indtil 1983 var et markant indslag i strøgmiljøet. Også i 1974 og 1983 blev der foretaget udvidelser, og karakteristisk for ændringerne i disse år var, at især ungdoms- og børneafdelingerne ved disse moderniseringer fik tildelt en stadig større plads i varesortimentet.

Habittens vigende rolle som den altoverskyggende herrebeklædning, fritidstøjets fremgang og den hårdere konkurrence for mærkevarerne fra billigere kvaliteter har været medvirkende til, at H.C. Andersen-forretningen ophører. Familiefirmaet fortsætter dog med andre butikker, også i Århus, hvor man stadig har discountbutikken Cowboyland i City Vest. Den store forretnings-ejendom på Strøget er overtaget af Stormagasinet Salling, der bl.a. her har indrettet en stor, selvstændig afdeling for sportstøj og -udstyr.

At Salling indrettede sportsafdelingen i den ny-erhvervede naboejendom var foranlediget af, at en anden kendt strøgbutik, Skærbæk Sport, også forsvandt fra gadebilledet i sommeren 1988. Som forretning var den ikke så gammel, idet den var etableret af Kaj Skærbæk i 1962 og var opbygget under tressernes højkonjunkturår, hvor fritids- og sportsaktiviteterne var i vækst og skabte baggrund for denne type specialforretninger. Med sin gode beliggenhed midt på Søndergade, først i nr. 30 og

siden 1977 i den større naboejendom 26-28, hvor tidligere Århus Dampvæveri havde til huse, var forretningen velkørende, da Kaj Skærbæk i slutningen af 1987 på grund af alder besluttede at takke af som selvstændig forretningsdrivende. Han solgte forretning og ejendom til hotelmanden Jens Richard Pedersen – indehaver af Hotel Royal og Motel la Tour på Randersvej –, der ved overtagelsen forelagde planer om en omfattende udvidelse af den kendte sportsforretning.

Allerede kort efter nytår blev det imidlertid klart, at den nye ejer ville nedlægge Skærbæk Sport og i stedet udleje lokalerne til Fona, der således her i september kunne åbne en af landets største radio-, TV- og musikforretninger. Skærbæks tidligere førstemand forsøgte at overtage og fortsætte sportsforretningen i samme eller andre butiklokaler i midtbyen, men måtte opgive. De høje erhvervshuslejer samt store good-will-beløb forhindrede ham i at etablere sig i den centrale midtby og tage konkurrencen op med den store kædeforretning.

Skærbæknedlæggelsen er således et eksempel på, at de mindre selvstændige forretningsdrivende har meget svært ved at fortsætte i city-området. Det kom i 1988 også til udtryk på det »alternative Strøg« i Pustervig, Volden og Badstuegade, hvor mange småbutikker drejede nøglen om som følge af, at de høje huslejer ikke kunne dækkes af omsætningen.

Der er i 1988 talt og skrevet meget om det uheldige i, at forretningslivet i midtbyen svækkes som følge af det høje erhvervslejeniveau, for få P-pladser, eller for mange bankfilialer. Fra de forret-

ningsdrivende på Store Torv er endog fremsat planer om privatfinansiering af torve- og trafikomlægning i kundevenlig retning. Der er dog ikke i årets løb taget afgørende initiativer, der har forbedret forholdene.

I flere områder uden for de centrale bydele er der derimod etableret, udvidet eller planlagt nye butiksområder. Det stort anlagte Skejby Center er nævnt ovenfor. I begyndelsen af året afsluttede Veri-centret i Vejlbj en udvidelse på 2.500-3.000 m² og etablering af 7 nye specialforretninger. I den sydlige bydel blev første etape af et dobbelt så stort nyt butikscenter taget i brug i Skåde (Skådecnretret). Og endelig må det nævnes, at byrådet i slutningen af året principgodkendte anlæggelsen af både et stort butiks- og kongrescenter på Barnow-grundene ved Randersvej (Stjernecentret) samt Sallingkoncernens forretnings- og kulturcenter (Møllevang Nærcenter) på de tidligere GASA-arealer ved Finlandsgade.

Infrastrukturen under udbygning

For folk i Århus og for byens erhvervsvirksomheder er de konkrete økonomiske konjunkturer, udviklingen i lønninger og priser, ændringerne i beskæftigelsen og op- eller nedgangen i produktion og afsætning afgørende for en bedømmelse af, hvordan 1988 har været. Også andre – og lidt mere langsigtede – aspekter skal dog med, når man skal vurdere 1988's betydning for det århusianske erhvervsliv.

Det blev i 1988 afgjort, at Storebæltsbroen bliver bygget i de kommende år, og at den østjyske motorvej samtidig færdiggøres. I den forbindelse

er aftalt, at forbindelsesvejene (Nørreport/Randersvej og Marselis Boulevard/Åhavevej) mellem Århus Havn og motorvejen skal udvides, og hvordan udbygningen skal fordeles mellem kommunerne, amtet og staten. Det er vigtigt for Århus at få de bedre forbindelser med motorvejen, for Storebæltsforbindelsen vil give Østdanmark hurtigere forbindelser til EF-markederne mod syd.

Samtidig kan Storebæltsbroen medvirke til at forringe Århus' status som forbindelsesled mellem Skandinavien og EF. Især svenske erhvervsinter-

I januar 1988 blev Århus Discontobank sammensluttet med Aktivbanken i Vejle efter at have lidt store tab i engagementer med Jyde-kompagniet. Discontobanken blev oprettet i 1894 under navnet Aarhus Kreditbank og virkede i de første 20-25 år som en kreditinstitution, hvor låntagere fik udleveret bankens særlige kreditnoter, der så kunne indløses hos bankens medlemmer (især handlende og håndværkere). Systemet blev opgivet 1917, hvorefter banken fortsatte under det nye navn og flyttede samtidig til Søndergade 9, hvor den siden har ligget. Billederne viser nogle af de først udstedte banknoter samt banken efter ombygning i 1958. Ved den lejlighed ændrede banken – som en af de første i byen – facaden fra »en armeret fæstning« til butikskaraktter. (Foto i Lokalhistorisk Samling).

esser arbejder gennem Scanlink-projektet på at koncentrere den svensk/norske transithandel sydpå via Østdanmark. Derfor er der iværksat planer for at fastholde Århus som Vestsveriges udgangsdør til EF. Jobmessen i december i samarbejde mellem Halmstad-områdets virksomheder og AF i Århus var et led i denne kontakt.

Blandt initiativerne udadtil til på længere sigt at styrke århusierhvervenes position skal også ses forslaget om at oprette et særligt Århus-kontor og/eller konsulentvirksomhed i Bruxelles til at varetage Århus-områdets interesser i EF. Diskussionen herom kom dog kun lige i gang før årsskiftet.

Udbygningen af vejnettet har sammen med banetrafikken stor betydning for det århusianske erhvervslivs transporter indenlands og til det sydlige udland. Men både for industriens folk og dens vareeksport spiller byens havne dog en endnu mere afgørende rolle.

For Tirstrup Lufthavn blev 1988 et godt år, der betød en væsentlig styrkelse af dens position som udenrigslufthavn. Den blev udbygget med et nyt udenrigsafsnit og fik i forbindelse med liberaliseringen af lufttrafikken i det skandinaviske område mulighed for oprettelser af udenrigsruter til Frankfurt, Oslo, Stockholm, Southend, Birming-

ham, Göteborg, Vesterås og Christianssand ud over de eksisterende til London, Malmø og Stavanger. De nye ruter (og andre) har gennem mange år været ønsket af bl.a. de århusianske erhvervsledere.

På Århus Havn viste årsomsætningen fremgang for den samlede godsomsætning, både på container- og – især – kulterminalen. I videre perspektiv var dog den væsentligste »begivenhed« på havnefronten forårets og sommerens debat omkring udbygningen af Havnen i det næste tiår (revision af kommuneplanen). Fra bl.a. stadsarkitektens kontor blev der fremlagt visioner efter mønstre fra bl.a. Oslo og London om en mere åben havnefront mellem inderhavnen og midtbyen med bl.a. åbne pladser, kulturelle institutioner og kombinerede erhvervs- og boligbyggerier. Disse ideer mødte stærk modstand fra såvel havnevæsenet som havnens mange erhvervsbrugere, der ikke ønskede modellen fra havne i tilbagegang overført til Århus. Det lykkedes havnefolkene i årets debat at fastholde kommuneplanen, så hele havnen også herefter reserveres til den fortsatte udbygning af egentlige havnefaciliteter.

Men diskussionen løber videre i 1989.

E.K.J.

Døde i 1988

Agtby, Willy

(26. sept. 1925-26. feb. 1988).
Translatør, lektor ved Handelshøjskolen i Århus 1953-88, prorektor 1969-80, formand for English Club.

Ammitzbøll, Sigrid

(15. april 1894-13. marts 1988).
Amtsfuldmægtig ved Århus Stiftamt 1921-35, amtsrådssekretær 1935-59.

Andersen, Eigil S.

(15. okt. 1916-9. sept. 1988).
Blikkenslager, formand for Blikkenslagerernes Fagforening 1963-77, for Arbejdernes Fællesorganisation 1972-81.

Andersen, Karl Skødt

(14. nov. 1920-8. april 1988).
Maskinarbejder, ansat ved Centralværkstedet 1944-88, formand for Dansk Metals Århusafdeling 2 1971-85.

Annesen, Villy

(30. juni 1934-20. aug. 1988).
Maskinarbejder ved Centralværkstedet, bokser, formand for Frederiksbjerg Athlet-Klub 1972-88.

Bach, Hans Peter

(30. sept. 1903-5. juli 1988).
Bagermester i Århus 1927-68, for-

Sigrid Ammitzbøll

mand for A/S Bagernes Rugbrødsfabrik.

Baunsgaard, Aksel

(7. jan. 1913-19. okt. 1988).
Fabrikant, medindehaver af firmaet P. Baunsgaard og A/S Unipak.

Baunsgaard, Georg

(8. feb. 1902-22. okt. 1988).
Formand for HK i Århus 1938-45, forretningsfører 1945-69, medlem af Århus Byråd 1943-62.

Boelsmand, Hagbart

(12. feb. 1904-2. okt. 1988).
Lærer ved Risskov Skole 1933-52, overlærer 1952-54, skoleinspektør ved

Vejlby Skole 1954-72, kordegn ved Risskov Kirke 1934-54, medlem af Vejlbys-Risskov Sogneråd 1943-54.

Borregaard, Hans

(5. jan. 1925-22. marts 1988).
Civilingeniør, direktør, ansat i Entreprenørforeningens jyske afdeling 1961-88.

Bundgaard, Hans Verner

(23. maj 1910-14. feb. 1988).
Førstelærer i True 1946-58, lærer i Vejlbys-Risskov 1958-80.

Buus, Erik

(26. juli 1909-22. aug. 1988).
Førstebibliotekar, ansat ved Statsbiblioteket 1941-79.

Carlsen, Lisa Sloth

(19. april 1921-11. dec. 1988).
Skuespiller, kongreschef, ansat ved Århus Turistbureau 1953-88.

Christensen, Carl Flarup

(15. sept. 1918-27. aug. 1988).
Maler og grafiker.

Christiansen, Carl Erik

(7. aug. 1919-12. maj 1988).
Kirkegårdsinspektør i Viby og Frededens sogne 1963-86.

Darling, Sven

(21. april 1915-13. aug. 1988).
Lektor i biokemi ved Århus Universitet 1943-58, professor i biokemi ved Århus Tandlægehøjskole 1958-81, formand for Jydsk Biologisk Selskab 1947-50.

Daugbjerg, Jens Ole

(5. april 1948-7. jan. 1988).

Landskabsarkitekt i Århus Kommune, ansat ved Park- og Kirkegårdsforvaltningen 1977-88.

Eriksen, Holger

(5. dec. 1894-8. april 1988).

Redaktør ved Demokraten 1921-65, formand for Socialdemokratisk Forenings nordre kreds 1924-49, medlem af Århus Byråd 1929-35, af Folketinget 1935-45, 1947-66, formand for Århus Journalistforening 1938-48.

Esbensen, Jens Chr.

(3. marts 1906-15. okt. 1988).

Vagtmester, ansat ved Århus Rådhus 1945-76.

Holger Eriksen

Faber, Alfred

(16. nov. 1922-6. nov. 1988).

Tømrer, ansat ved Centralværkstedet 1948-85, sekretær i Århus Sportsfiskerforening, formand for Århus Pensionistorkester.

Giersaa, Poul

(29. jan. 1913-12. juli 1988).

Overlærer, ansat ved Forældreskolen 1962-84.

Glahn, Mogens

(20. juli 1916-1. april 1988).

Professor i kirurgi ved Århus Tandlægehøjskole 1961-82, chef for Århus Kommunehospitals kæbekirurgiske service 1962-82.

Gliemann, Wilhelm

(9. juni 1904-10. juni 1988).

Læge i Århus 1935-85.

Grønborg, Niels

(25. april 1934-1. juli 1988).

Arkitekt i Århus, medindehaver af firmaet Møller & Wichmann 1969-80, af firmaet Møller & Grønborg 1980-86, indehaver af Thorups Kælder 1986-87.

Hansen, Holger

(18. jan. 1925-7. nov. 1988).

Sagfører i Århus 1955-58, landsrets-sagfører 1958-88.

Hansen, William Werner

(18. nov. 1905-28. sept. 1988).

Lektor ved Århus Katedralskole 1955-75.

Herholdt, Viggo

(15. juli 1907-18. dec. 1988).

Lærer ved Ingerslevs Boulevards Skole og Finsensgades Skole 1946-54, skoleinspektør ved Vorrevangskolen 1954-75.

Herskind, Rudolf

(27. maj 1913-7. nov. 1988).

Kontorchef, ansat i Aarhus Privatbank (Provinsbanken) 1929-83.

Holm, Arno

(5. feb. 1917-27. jan. 1988).

Lærer ved Møllevangskolen 1946-54, skolebibliotekar 1948-54, talepædagog 1954-57, skoleinspektør ved N.J. Fjordsgades Skole 1957-86.

Houe, Johannes

(5. dec. 1920-4. juli 1988).

Trikotagehandler og ejendomshandler i Århus, formand for menighedsrådet i Langenæs Sogn.

Høisgaard, Gunnar

(14. april 1909-13. marts 1988).

Afdelingsingeniør, ansat ved Århus Kommunale Værker 1936-72.

Iversen, Torben

(1. jan. 1923-28. marts 1988).

Reservelæge ved Århus Amtssygehus' medicinske afdeling 1953-56, overlæge ved Århus Kommunehospitals pædiatriske afdeling 1967-88, professor i pædiatri ved Århus Universitet 1967-88.

Erling Jacobsen

Jacobsen, C.B.
(19. feb. 1927-28. dec. 1988).
Købmand i Århus 1949-88, leder af
Jaco-gruppen, Alta-kæden, ABC-kæ-
den og grossistselskabet Jacodan.

Jacobsen, Erling
(8. juni 1919-30. marts 1988).
Overlæge i psykoterapi ved Psykia-
trisk Hospital 1961-88.

Jakobsen, Karl Ernst
(13. nov. 1900-22. sept. 1988).
Konservator, ansat ved Naturhisto-
risk Museum 1939-70.

Jensen, Alfred
(7. juli 1903-13. jan. 1988).
Murerarbejdsmand, medlem af Fol-
ketinget 1936-60, af Danmarks Fri-
hedsråd 1945, trafikminister 1945.

Jensen, Børge Funck
(3. maj 1921-2. marts 1988).
Fabrikant, leder af Århus Automata
A/S 1960-85.

Jensen, Charles
(1. dec. 1919-18. juni 1988).
Købmand i Viby, indehaver af Hasle
Kolonial 1970-79.

Jensen, Harald E.M.
(7. juni 1900-9. april 1988).
Skotøjshandler i Århus, indehaver af
forretningen Hemi i Frederiks Allé
1930-65.

Jensen, Helga Bjerregaard
(9. april 1907-18. april 1988).
Kasserer i Trøjborg Grundejerfore-
ning, redaktør af »Grundejerbladet
for Århus og Omegn« 1966-72.

Jensen, J.R. Damsgaard
(20. aug. 1892-3. april 1988).
Afdelingsingeniør, ansat ved Århus
Havn 1922-77.

Jensen, Martin
(26. aug. 1908-8. dec. 1988).
Direktør, medindehaver af Dansk
Pressalit A/S 1956-88.

Jensen, Niels Jakob
(21. jan. 1900-3. juli 1988).
Lektor, ansat ved Århus Katedral-
skole 1928-70.

Jensen, Poul
(11. aug. 1936-15. nov. 1988).
Lektor, ansat ved Århus Statsgymna-
sium 1967-87.

Jensen, Sigurd
(8. jan. 1915-1. sept. 1988).
Registrator ved Erhvervsarkivet
1949-85.

Justesen, Westy
(14. jan. 1922-29. dec. 1988).
Pølsehandler ved Vennelyst, i Nørre-
gade, på Bispetorvet og Lille Torv
1940-82.

Jørgensen, Jesta
(17. feb. 1905-14. aug. 1988).
Receptionsdame ved Aarhus Stifts-
tidende 1944-76.

Jørgensen, Marius
(10. april 1904-10. nov. 1988).
Købmand i Ajstrup 1931-69.

Jørgensen, Viggo
(31. maj 1907-25. marts 1988).
Ostehandler i Gl. Munkegade 1933-
77.

Kessel, Kaj
(17. feb. 1922-16. okt. 1988).
Frisørmester i Viby 1944-87, older-
mand i Århus Frisørslag 1965-72, for-
mand for Jydsk Centralforening af
Frisørmestre og for Frisørmestrenes
Fagorganisation 1971-87.

Kjellerup, Aage
(26. sept. 1906-8. okt. 1988).
Arkitekt, ansat ved Stadsarkitektens
Kontor 1949-73.

Kolland, Karl Henry
(11. marts 1919-26. aug. 1988).
Læge i Solbjerg 1965-84.

Kristensen, Poul
(12. feb. 1898-1. juni 1988).
Lærer ved Læssøesgades Skole og
Finsensgades Skole 1921-49, overlær-
rer 1949-51, viceskoleinspektør 1951-
68.

Kristoffersen, Svend G.
(28. april 1924-21. aug. 1988).
Overlærer, ansat ved Skovvangskolen
1961-87.

Kaa, Jørgen Pedersen
(3. april 1892-10. april 1988).
Ejer af Enghøjgård i Kvottrup og
Skyttegården i Tilst, medlem af Tilst-
Kasted Sogneråd 1941-43, formand
for Jydsk Andels Foderstofforretning.

Larsen, Otto
(17. juni 1902-2. april 1988).
Maskinarbejder hos A/S Frichs,
driftsbestyrer ved Brabrand Elværk
1938-71, medlem af Brabrand-Årslev
Sogneråd 1959-66.

Lindhardt, P.G.
(12. dec. 1910-30. sept. 1988).
Professor i kirke- og dogmehistorie
ved Århus Universitet 1942-80, præst
ved Vor Frue Kirke 1945-80.

Lyngbak, Frode
(19. juni 1917-26. juni 1988).
Politiassistent i Harlev 1959-77, med-
lem af Harlev-Framlev Sogneråd
1962-70, formand for Harlev Sta-
tionsbys Vandværk, Harlev Brugs-

P.G. Lindhardt

forening, Harlev Idrætsklub og
Klank Efterskole.

Mathiesen, Mogens W.
(3. juni 1901-22. april 1988).
Afdelingsingeniør, ansat ved Jydsk
Telefon 1929-71.

Mikkelsen, Poul
(12. aug. 1915-4. juli 1988).
Skræddermester i Århus 1935-88, for-
mand for Skræddermesterforeningen
af 1926 og for Århus Håndværkerfore-
nings repræsentantskab.

Mogensen, Svend
(7. maj 1896-7. juni 1988).
Lærer ved Århus Seminarium 1922-
47, rektor ved Ribe Statsseminarium
1947-66.

Munch-Andersen, Mogens
(14. april 1899-1. aug. 1988).
Læge i Århus 1932-78.

Møller, Arne Schou
(17. okt. 1928-7. nov. 1988).
Kordegn ved Hasle Kirke 1965-88.

Møller, C.F.
(31. okt. 1898-5. nov. 1988).
Arkitekt i Århus 1932-88, kongelig
bygningsinspektør 1953-68, rektor og
professor ved Arkitektskolen i Århus
1965-69.

Møller, Egil
(10. sept. 1909-12. feb. 1988).
Skibshandler i Århus, medindehaver
af Sophus E. Johnsen & Co. 1941-58,
eneindehaver 1958-75.

Nielsen, Govert
(10. juni 1917-16. maj 1988).
Fabrikant, indehaver af herreekvipe-
ringsfirmaet Govert Nielsen & Co.
1946-71, græsk konsul i Århus 1961-
88.

Nielsen, Jens
(29. juli 1900-23. maj 1988).
Elinstallatør, lagerforvalter ved Nor-
disk Solar Kompagni, depotforvalter
i Hjemmeværnet 1949-80.

Nielsen, Poul Schandorff
(24. feb. 1915-17. dec. 1988).

Jakob Bech Nygaard

Vicepolitikommissær, ansat ved
Århus Politi 1942-85.

Nygaard, Jakob Bech
(24. april 1911-31. juli 1988).
Forfatter.

Nørregaard, Georg
(24. aug. 1904-13. feb. 1988).
Professor i nyere tids historie ved
Århus Universitet 1963-74.

Orheim, Martin
(23. dec. 1905-17. april 1988).
Ekspeditionssekretær, ansat ved
Århus Kommune 1922-75.

Arne Petersen

Pedersen, Chr. N.
(20. okt. 1914-27. juli 1988).
Bogtrykker, indehaver af Brabrand
Bogtryk 1957-84.

Pedersen, Niels Ladegaard
(11. juli 1907-20. nov. 1988).
Lektor, ansat ved Århus Katedral-
skole 1955-77.

Pedersen, Walther
(1. jan. 1906-26. jan. 1988).
Hovedkasserer, ansat ved Århus
Kommune 1928-71.

Pedersen, Viggo
(19. marts 1914-27. sept. 1988).
Godsekspeditor, ansat ved DSB,
Århus, 1938-74.

Petersen, Arne
(17. nov. 1898-24. marts 1988).
Maskinarbejder, kontorbestyrelser i
Dansk Arbejdsmandsforbund, Viby,
medlem af Viby Sogneråd 1943-70,
sognerådsformand 1959-66, medlem
af Århus Amtsråd 1966-70.

Petersen, Carl
(2. juli 1907-15. okt. 1988).
Chauffør i Århus, formand for Chaufførernes Fagforening, for Fællesorganisationen og for Arbejdernes Andelsboligforening, direktør for Folketeatret 1956-74.

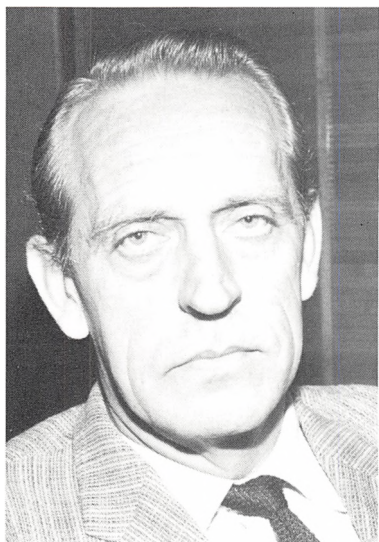
Petersen, Mathias
(24. dec. 1909-4. sept. 1988).
Slagtermester i Århus 1929-79, formand for Slagtermestrenes Produktforening.

Rasmussen, Leo Westberg
(7. sept. 1932-30. okt. 1988).
Tegner.

Riber, Bent Borring
(8. april 1919-27. juli 1988).
Lærer ved Læssøsgades Skole, Sam-søsgades Skole, Ny Munkegades Skole og Katrinebjergskolen 1943-59, overlærer 1959-88.

Schillerup, Knud
(1. maj 1913-28. dec. 1988).
Sognepræst i Elsted-Elev 1939-77,
provst for Århus nordre provsti 1971-77.

Stokholm, Harry
(1. okt. 1913-12. marts 1988).

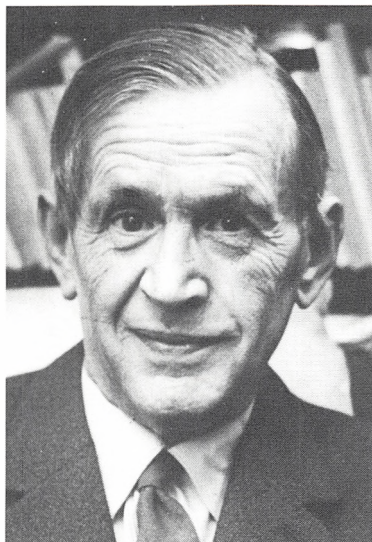
Harry Stokholm

Overlæge, ansat ved Psykiatrisk Hospital 1952-83, lektor i psykiatri ved Århus Universitet 1954-83.

Stub-Jørgensen, Christian
(1. aug. 1898-27. dec. 1988).
Førstebibliotekar, ansat ved Statsbiblioteket 1917-64, forfatter.

Staal, Gunnar
(18. maj 1904-24. dec. 1988).
Sagfører i Århus 1932-37, landsrettsagfører 1937-48, byrådssekretær 1939-46, juridisk direktør i Århus Kommune 1946-74.

Svejgaard, Bjarner
(24. nov. 1919-22. sept. 1988).
Direktør for RECAU, det regionale

Christian Stub-Jørgensen

EDB-center ved Århus Universitet 1971-82, lektor i datalogi 1982-88.

Svendsen, Erik
(4. dec. 1916-7. marts 1988).
Overbibliotekar, leder af Viby Bibliotek 1955-84.

Sørensen, Jens
(5. jan. 1903-26. marts 1988).
Æskefabrikant, indehaver af firmaet Zacho Kristensens Eftf. 1931-83, medlem af Vejlbjby-Risskov Sogneråd 1967-70.

Thiede, Knud
(30. marts 1918-21. nov. 1988).
Landsretssagfører i Århus 1952-88,

medlem af Viby Sogneråd 1958-70, af Århus Amtsråd 1973-74.

Thomassen, Eivind
(24. juni 1908-1. feb. 1988).
Overlæge, ansat ved Ortopædisk Hospital 1938-40, 1947-78, lektor i ortopædi ved Århus Universitet 1954-58, professor 1958-78, formand for bestyrelsen for Danmarks Sygeplejerskehøjskole 1963-78.

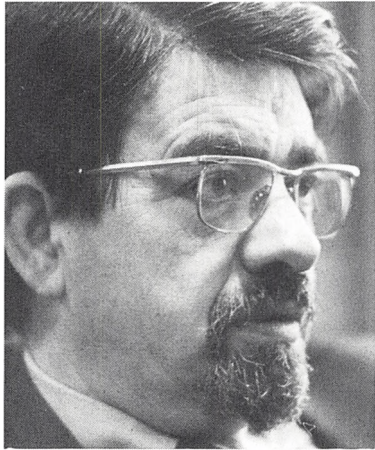
Thomsen, C. Walther
(31. maj 1919-5. juni 1988).
Auktionsleder, medindehaver af firmaet Nellemann & Thomsen 1940-84.

Thomsen, Charles (Chas) T.
(16. nov. 1910-7. dec. 1988).
Kriminalassistent, ansat i Århus Politidistrikt 1936-77, medlem af Viby Sogneråd 1962-70, formand for Viby Idrætsforening 1959-67.

Thomsen, Karl V.
(4. jan. 1923-28. dec. 1988).
Journalist, bibliotekar ved Statsbiblioteket 1955-71, overbibliotekar 1971-84.

Truelsen, Max J.
(21. dec. 1903-27. okt. 1988).
Boremester, ansat ved Århus Kommunale Værker 1929-74.

Weg, Theodor
(9. aug. 1895-22. maj 1988).
Fotograf i Århus 1957-84, oldermænd i Dansk Fotografisk Forening.

Karl Thomsen

Theodor Weg

Weilbye, Agnes Marie
(14. april 1896-3. marts 1988).
Sygeplejerske, leder af den private føde-
deklunik i Østergade 1938-69.

Wheler, Peter P.
(12. sept. 1900-8. april 1988).
Trafikkontrollør, ansat ved Central-
værkstedet 1927-70.

Winther, Ove
(11. maj 1919-23. nov. 1988).
Gårdejer i Hårup (Hårup Overgård)
1948-80, i Skødstrup 1980-88, for-
mand for Esbenhus Mejeri 1960-67.

Aagaard, Søren
(16. maj 1911-15. maj 1988).
Pølsehandler på Bispetorvet 1937-73.

Aakjær, Chr. Termansen
(7. jan. 1913-7. aug. 1988).
Landinspektør i Århus 1939-75.

Aarslev, Christian
(12. juli 1919-17. maj 1988).
Gfarmester i Viby 1947-88.

Navneregister

ved Preben Rasmussen

AAC, 114
Abels Blomster, 19, 140
Abrahamsen & Nielsen, ingeniørfirma, 135
Absalonsen, Mogens, direktør, 76
Afholdsbladet Reform, 127
AGF, idrætsforening, 113-119
AGF Kontraktfodbold A/S, 20
Agtby, Willy, lektor, 146
Ahl Strand, feriekoloni, 27
AIA-Tranbjerg, idrætsforening, 118, 119
Ajstrup, 148
Akademisk Boghandel, 97
Akademisk Skytteforening, 99
Aktivbanken, 144
Alle Ni, kegleklub, 115
ALTA, 148
ALTS, tennisklub, 116, 119
Amaliegade, 44, 125
Amdrup, Erik, professor, 76
Ammitzbøll, Sigrid, amtsrådssekretær, 146
Andersen, Bent Rold, fhv. minister, 36
Andersen, Eigil S., fagforeningsformand, 146
Andersen, Else, folketingsmedlem, 64, 65
Andersen, Esben, sognepræst, 76
Andersen, H.C., herremagasin, 20, 21, 138, 141, 142
Andersen, H.C., professor, 87
Andersen, Julius, fabrikant, byrådsmedlem, 122-125, 127, 128, 130
Andersen, Karen Margrethe, skoleinspektør, 76
Andersen, Karl Skødt, fagforeningsformand, 146
Andersen, Kim, svømmer, 117
Andersen, Mogens, maler, 10
Andersen, Niels Jørgen, studenterrådsformand, 95

Andersen, Wagn, generalmajor, 76
Andersson, Arno, direktør, 76
Annesen, Villy, maskinarbejder, 146
Arbejdernes Andelsboligforening, 150
Arbejdernes Fællesorganisation, 44, 146, 150
Arbejdsformidlingen, 42
Arkitektskolen, 17, 31, 88, 149
Arnold, Elisabeth, folketingsmedlem, 62-65
Arosia, jazzorkester, 37
ASV, volleyballklub, 119
Augustenborg, Connie, bueskytte, 116
Auken, Svend, fhv. minister, 56-58, 63, 65
AUS, idrætsforening, 118

Bach, Hans Peter, bagermester, 146
Badstuegade, 104, 143
Bagernes Rugbrødsfabrik A/S, 146
Baltica Bolig, 132
Banegårdspladsen, 76
Bang-Sørensen, Svend Erik, skoleinspektør, 76
Barnows Tømmerhandel, 15
Bastrup-Madsen, Poul, professor, 76
Baune, Johs., grosserer, 123
Baunsgaard, Aksel, fabrikant, 146
Baunsgaard, Bernhard, folketingsmedlem, 61-64
Baunsgaard, Georg, forretningsfører, byrådsmedlem, 146
Baunsgaard, P. A/S, 146
Bech, Orla, forretningsfører, 76
Beck, Tom, folketingsmedlem, 65
Behrendt, Anita, folketingsmedlem, 64
Belmonde, modetøjsforretning, 141
Bent J., jazzbar, 14
Berg, Hans, maler, 7
Bergh-Hansen, Niels, direktør, 76

Bildbjergparken, 29
Bilka Lavprisvarehus, 133
Birnbaum, David, arkitekt, 91
Bisgaard, Jørn, arkitekt, 91
Bisgaard, Tove, vicedstadsbibliotekar, 76
Bispehaven, 30, 36
Bispehavens Billard Klub, 113, 114
Bispetorvet, 9, 43, 75, 148, 152
Blatt, Franz, professor, 98
Blegdammen, 104
Blikkenslagerenes Fagforening, 146
Bloch, Karna Lisa, løber, 115
Blæksprutten, 128
B & O, 71
Boblen, teltværtshus, 9
Bodenhoff, Ernst, oberstløjtnant, 79
Bødøvej, 42
Boelsmand, Hagbart, skoleinspektør, 146
Bollesen, Hakon, skolebiblioteksinspektør, 76
Bonde, Gunner J., professor, 76
Bonde, Jens Peter, EF-parlamentsmedlem, 35
Borggade, 120
Borgmestergården, 105
Borgporten, 104, 105
Borregaard, Hans, direktør, 146
Borum Eshøj, 82
Botanisk Have, 18
BR, legetøjsfabrik, 140
Brabrand, 22, 30, 33, 39, 70, 136
Brabrand Bogtryk, 150
Brabrand Boligforening, 39
Brabrand Elværk, 149
Brabrand Idrætsforening, 113, 114, 119
Brabrand Lystfiskerforening, 28
Brabrand Sø, 12, 13, 16, 22, 113
Brandtoft, Morten, gymnast, 117
Brask, Alice, folketingsmedlem, 61
Brask, Birte Høeg, overlæge, 76
Brdr. Andersen, konfektionsforretning, 19, 140, 141
Brdr. de Linde, byggeselskab, 13, 44
Brendstrupvej, 29
Brobjergskolen, 11, 24, 77
Brovej, 40
Bruun & Sørensen Energiteknik, 77
Bruun Rasmussen, auktionsfirma, 39
Bruunsbro, 31, 32, 140
Bruungade, 12
Bryske, Christence, adelsdame, 104

Bundgaard, Hans Verner, lærer, 146
Buriis, restauration, 127
Busgaden, 104
Bussert, Morten, bygmester, 105
Buus, Erik, førstebibliotekar, 36, 146
Bøgeskov Høvej, 42
Børgeesen, Palle, skolebestyrer, 76
Børnenes Kontor, 43

CarlJohan, modetøjsforretning, 141
Carlsen, Lisa Sloth, skuespiller, 146
Carlsen, Ths., kornfirma, 138
Carstensen, Joan, løber, 115
Carstensen, Charlotte, udspringer, 114, 116
Casa Blanca, villa, 70
Casper Møllersvej, 16
Center Banko, 40
Centralmejeriet, 136
Centralværkstedet, 16, 146, 147, 152
Centrum, forlag, 26
Cerekem, 137
Ceres, bryggeri, 20, 136, 137
Chauflørernes Fagforening, 25, 150
Christensen & Nielsen, trælasthandel, 134
Christensen, A.C., hesteavlskonsulent, 47
Christensen, C.A., amtskommunaldirektør, 76
Christensen, Carl Flarup, maler, 146
Christensen, John Sparre, maler, 86
Christensen, Olaf P., rådmann, 12, 17
Christensen, Steen Bach, billedkunstner, 30
Christian IV, 101-103, 105-107
Christiansbjerg Idrætsforening, 12
Christiansen, Carl Erik, kirkegårdsinspektør, 146
Christiansen, Erik, lektor, 17
Christiansen, Regnar, sognepræst, 76
Christianskirken, 77
Chr. X's Vej, 134
Christophersen, Henning, EF-kommissær, 35
City Vest, indkøbscenter, 140, 142
Club Fisk, diskotek, 30
Cowboyland, discountbutik, 142
Cronhammer, Ingvar, billedhugger, 11

Daells Varehus, 140
Dalgården, 42
Dambo, Orla, idrætsudøver, 114

Dananova, byggefirma, 134
Danielsen, Tom, arkitekt, 91
Danmark, mejeriselskab, 136
Danmark, oieselskab, 133
Danmarks Akvarium, 37
Danmarks Nationalbank, 34, 102
Danmarks Radio, 71, 75
Danmarks Sygeplejerskehøjskole, 10, 151
Dannebrog Værft A/S, 10, 22, 25, 28, 30, 36, 44, 133, 138-140
Dansk Amatør-Orkesterforening, 35
Dansk Arbejdsmandsforbund, 150
Dansk Bord-Tennis Union, 117
Dansk Brandværnsmuseum, 30, 34
Dansk Firma Center, 134
Dansk Fotografisk Forening, 151
Dansk Handelsblad, 111
Dansk Hockey Union, 114
Dansk Metal, 146
Dansk Pressalit A/S, 148
Dansk Sejlunion, 115
Dansk Supermarked A/S, 76, 78, 133
Dansk Sygeplejeråd, 10
Dansk Ørredfoder, 138
Danske Mejeriers Fællesorganisation, De, 25
Darling, Sven, professor, 146
Daugbjerg, Jens Ole, landskabsarkitekt, 147
Del Mar, Norman, cheffirigent, 76
De Mezasvej, 44
Demokraten, 122, 126-128, 130, 147
Dencker, Holger, generalmajor, 76
Dialogcentret, 10, 12
Diedrichsen, Ulla, maler, 7
Dissing, Jette, kapellan, 76
Dollerupvej, 26, 44
Domkirkegården, 106
Domkirkepladsen, 24
Dorthealund, 25
Dronning Margrethesvej, 19
DSB/ASF, skytteklub, 115, 117
Døssing, Bjørn, skovfoged, 28
Døssing, Helle, løber, 115

Eckersbergsgade, 137
Ekstrabladet, 129
Elklit, Jørgen, lektor, 21
Ellemann-Jensen, Uffe, udenrigsminister, 56, 65
Elmqvist, A.F., redaktør, 25

Elsam, 10, 140
Elsted Kirke, 7
Elvira, jazzhus, 30
Engdalskolen, 13, 20, 21, 25
Engelrud, Jacob, udspringer, 116
Enggaard, Knud, minister, 64, 65
Engholm, Kaj, tegner, 108-110, 112
Enghøjgård, 149
English Club, 146
Engtoften, 38
Enigheden, 125
Entreprenørforeningen, 13, 146
Erhvervsarkivet, 148
Erichsen, Morten, arkitekt, 91
Eriksen, Herluf, biskop, 25
Eriksen, Holger, redaktør, folketingsmedlem, 147
Esbenhus Mejeri, 152
Esbensen, Jens Chr., vagtmester, 147
Esmann, Jørgen, direktør, 77
Evar, Jacob, restauratør, 9
Exodus/Fairplay, bowlingklub, 114

Faber, Alfred, tømrer, 147
Fabriken, jazzhus, 30
Fabriksvej, 134
FAK, idrætsforening, 113
Falcks Redningskorps, 9, 10, 33, 76
FDB, 16
Festivalforeningen, 38
Filtenborg Plads, 30, 80
Fincke, Casper, kunstsmed, 106
Finlandsgade, 12, 13, 42, 116, 137, 143
Finsensgades Skole, 11, 24, 25, 147, 149
Fisker, Kay, arkitekt, 88, 89, 91
Fiskergade, 104
Folkekirkens Nødhjælp, 39
Folketeatret, 37, 150
Folkeuniversitetet, 101
Fona, 143
Food Division Denmark, 22, 136
Forchhammer, Pernille, folketingsmedlem, 63, 64
Forenede Mejerier, De, 136
Foreningen for ædel hesteavl i Jylland, 49
Forhistorisk Museum, 18, 79
Forskerparken, 11, 13, 28
Forældreskolen, 76, 77, 147
Frands Hansens Gård, 105
Fredensgade, 69

Frederiks Allé, 7, 12, 44, 68, 140, 148
Frederiksbjerg, 43
Frederiksbjerg Athlet Klub, 146
Frederiksbjerg Dagshjem, 35
Frederiksen, Ib, amtsborgmester, 35, 39
Frederiksen, Ib, badmintonspiller, 114, 117
Frederiksgade, 44, 104
Frichs A/S, 13, 149
Fridericia, Hilmar, læge, 86
Fridericia, William, billedkunstner, 86
Frigaard, E., ritmester, 49
Friis & Moltke, arkitektstue, 36
Friis, Knud, arkitekt, 90
Frimer-Larsen, Per, rektor, 42
Frisørmestrenes Fagorganisation, 148
Frost, Morten, badmintonspiller, 114
Frue Kirkeplads, 106
Fuglesangs Allé, 91
Føtex, 7, 133

Gadeberg, A. A/S, 138
Galleri C., 42
Gamle By, Den, 15, 20, 31, 103, 105
Gamlés Hjem, De, 129
Gammelgaard, Lars P., fiskeriminister, 60, 65
Gammel Løgten Strandkro, 43
Gammel Munkegade, 19, 109, 148
Garde, Hans, kontreadmiral, 77
GASA, 9, 12, 13, 133, 137, 143
Geert-Jensen, Anders, sejlsportsmand, 115
Geertsen, Ib, billedkunstner, 43
Gellerup Kulturcenter, 16
Gellerupparken, 36
Gellerupscenen, 37
Gellerupskolen, 20, 21, 23, 25, 32, 33
Giersaa, Poul, overlærer, 147
Gissel, Leif, akademileder, 77
Glahn, Mogens, professor, 147
Glenner, Henrik, atlet, 115
Gliemann, Wilhelm, læge, 147
Glud, Jørgen, billedkunstner, 86
Grathe, Asbjørn, retspræsident, 77
Graudal, Hans, overlæge, 77
Graven, 28, 104, 105
Graversen, Jørgen, professor, 21
Grenåvej, 14, 21
Grindsted Products A/S, 133
Grisebrønden, 25
Grundtjeerbladet for Århus & Omegn, 148

Grønborg, Niels, arkitekt, 147
Grøfthøjparken, 11
Grønnegade, 30
Graabæk, Pernille, rcservelæge, 11
Guldsmødgade, 104
Gunnar Clausensvej, 134

Hafnia-bygningen (tidl. Regina-bygningen), 68
Hammelbanegården, 16
Hammerich, Else, EF-parlamentsmedlem, 35
Handelshøjskolen, 43, 78, 90, 146
Hansen, Emiel, maler, 86
Hansen, Gustav, trafikbestyrer, 130
Hansen, Hanne Just, enkefru, 36
Hansen, Hans, direktør, 77
Hansen, Holger, landsretssagfører, 147
Hansen, Jørgen, arkitekt, 15
Hansen, Karin T., løber, 116
Hansen, Mogens Lundgaard, skoleinspektør, 77
Hansen, Mogens Strange, idrætsudøver, 116
Hansen, Ole, løber, 115, 116
Hansen, Oskar Borgman, lektor, 29
Hansen, Svend Erik Just, direktør, 36
Hansen, William Werner, lektor, 147
Hans Hartvig Seedorffs Stræde, 104
Harlev, 149
Harlev Brugsforening, 149
Harlev Idrætsklub, 149
Harlev Stationsbys Vandværk, 149
Harmsen, Jens, fodboldtræner, 115
Hartz, Ebbe, skiløber, 113
Hasle, 7, 25, 29, 114
Hasle Kirke, 149
Hasle Kolonial, 148
Hasle Ringvej, 29, 36, 135
Hassebo, institution, 42
Hasselager, 134
Hast, Olav, tekstforfatter, 112
Haugsted, Ejler, bibliotekar, 80, 81
Haugaard, Jacob, skuespiller, 20, 35, 56
Havreballegaard, 102
Heerup, Henry, billedkunstner, 31
HEI, idrætsforening, 116-118
Heide, Erik, billedhugger, 84, 87
Hejredsvej, 70
Helgenæsgade, 18
Hemi Sko, 148

Henningsen, Poul, arkitekt, forfatter, 89
Henriksen, Ole Bernt, folketingsmedlem, 20, 59-61, 65
Herholdt, Viggo, skoleinspektør, 147
Herluf, Claus, direktør, 77
Herskind, Rudolf, kontorchef, 147
Hesteejerforeningen for Jylland, 49
Hilberg, O., inspektør, 47
Hindø, Lone, rådmænd, 12, 37, 43
Hingealle Skov, 27, 67, 70
Hinge Sø, 27, 67
Hjerteforeningen, 85
Hjortnæs, Karl, folketingsmedlem, 57, 58, 61, 63, 65
Hobro Korn, 138
Holbek & Co., konfektionsfirma, 142
Holdt-Olesen, Gunnar, administrationschef, 77
Holm, Arno, skoleinspektør, 147
Holm, Jørgen, sejlsportsmand, 115
Holstrup, Helge, redaktør, 122
Houe, Johannes, trikotagehandler, 147
Hougesen, Kurt E., skolebestyrer, 77
Houmann, Børge, forfatter, 23
Hybschmann, Kirsten, hospitalsdirektør, 77
Høeg-Hansen, A., arkitekt, 88
Høisgaard, Gunnar, afdelingsingeniør, 147
Højbjerg, 20, 36
Højbjerg Andelsboligforening, 42
Højbjerg Badmintonklub, 113, 114, 117, 118
Højbjerg ejendomshandel, 132
Højbjerg Maskinfabrik, 133, 138
Hørhaven, 116
Hørsholm Private Realskole, 76
Høyer, Schack Andersen & Jacobsen, ejendomshandel, 132
Høyer, O.G., maskinfabrik, 133, 139
Haarder, Bertel, undervisningsminister, 10
Haarup, 13, 152
Haarup Overgaard, 152

IHF, idrætsforening, 119
Illerup Ådal, 18
Image, galleri, 17
Immervad, 105
Immervad Bro, 104
Ingerslevs Boulevards Skole, 147
I.O.G.T., afholdsløge, 129
Isidor, Flemming, professor, 36
Iversen, Chr. Feld, idrætsudøver, 117

Iversen, Kresten, maler, professor, 86
 Iversen, Torben, professor, 147

JACO, 148

Jacobsen, Arne, arkitekt, 92
 Jacobsen, C.B., købmand, 148
 Jacobsen, Erling, overlæge, 148
 Jacobsen, Sigvart, slagtermester, 47
 Jacodan, 148

JAKA, kødkonserverfabrik, 22, 133, 136

Jakobsen, Karl Ernst, konservator, 148
 Jakobsen, Robert, kunstner, 86

Jensen, Alfred, fhv. minister, 148
 Jensen, Anders Gert, sejlsportsmand, 116
 Jensen, Bernhard, borgmester, 79
 Jensen, Bo Loft, sportsdanser, 114, 117
 Jensen, Børge Funck, fabrikant, 148
 Jensen, Charles, købmand, 148
 Jensen, Elsebeth, idrætsudøver, 114
 Jensen, Finn, sejlsportsmand, 115
 Jensen, Flemming, skuespiller, 36
 Jensen, Harald, redaktør, 126-129
 Jensen, Harald E.M., skotøjshandler, 148
 Jensen, Helga Bjerregaard, redaktør, 148
 Jensen, Helle, idrætsudøver, 115
 Jensen, Henning, arkitekt, 91
 Jensen, Jakob, borgmester, 124, 127-130
 Jensen, Jens, borgmester, 126, 127
 Jensen, J. Gotfred, shippingfirma, 77
 Jensen, J.R. Damgaard, afdelingsingeniør, 148
 Jensen, Keld, bokser, 113
 Jensen, Lauritz, grosserer, 47
 Jensen, Martin, direktør, 148
 Jensen, Niels, bankdirektør, 50
 Jensen, Niels Jakob, lektor, 148
 Jensen, Peder, arkivar, 79
 Jensen, Per Dørup, løber, 115
 Jensen, Poul, direktør, 77
 Jensen, Poul, lektor, 148
 Jensen, Sigurd, registrator, 148
 Jensen, Søren, ingeniørfirma, 84
 Jens P. Larsens Vej, 70
 JME-Byg, 12, 133, 134
 Johansen, Bjarne, idrætsudøver, 115
 Johansen, Dyke, maler, 86
 Johnsen & Co., Sophus E., skibshandel, 149
 Jorn, Asger, maler, 86
 Just, Mogens, sejlsportsmand, 115, 116
 Justesen, Westy, pølsehandler, 148

Jutland-Slagterierne, 136
 Juul, J.C., farvehandel, 105
 Juul-Jensen, Palle, medicinaldirektør, 77
 Jyde-Kompagniet, 8, 10, 144
 Jydsk Andels Foderstofforening, 149
 Jydsk Biologisk Selskab, 146
 Jydsk Centralforening af Frisørmestre, 148
 Jydsk Telefon A/S, 16, 35, 133, 149
 Jydsk Væddeløbsbane, 45, 52
 Jydsk Væddeløbsforening, 46, 49
 Jyllands-Posten, 110, 124, 125, 133
 Jysk Morgenblad, 122, 123
 Jysk Teknologisk Institut, 42
 Jyske Bryggerier A/S, 133, 137
 Jyske Musikonservatorium, Det, 10, 19
 Jørgensen, Ejner, arkitekt, 90
 Jørgensen, Flemming »Bamse«, musiker, 25
 Jørgensen, Jesta, receptionsdamme, 148
 Jørgensen, Jørgen, teolog, 15
 Jørgensen, Knud, lærerrådsformand, 42
 Jørgensen, Marius, købmand, 148
 Jørgensen, Thomas, gårdejer, 25
 Jørgensen, Viggo, ostehandler, 148

Kampen, villa, 26
 Kandborg, Lene, bowling-spiller, 116
 Kannikegade, 125, 133
 Kastaniegade, 16
 Katholm, 104
 Katrinebjergskolen, 29, 150
 Katrinebjergvej, 12, 94
 Keller, Jakob, idrætsudøver, 115
 Kessel, Kaj, frisørmester, 148
 Kirkegaard, Th., hestehandler, 47
 Kirkegårdsvej, 129
 Kirkens Korshær, 23
 Kirstinesminde Flyveplads, 26, 46
 Kisbye, Torben, lektor, 32, 43
 Kjeldsen, Jens, herreekviperingshandel, 138, 141
 Kjellerup, Aage, arkitekt, 148
 Kjems, Morten, atlet, 115
 Kjær, Hans, museumsinspektør, 81-83
 Klamsagervej, 134
 Klank, 136
 Klank Efterskole, 149
 Klein, Jesper, skuespiller, 36
 Klostergade, 31, 40, 104
 Klosterortvet, 31, 42
 Kolland, Karl Henry, læge, 149

Kommune Information, 10
 Kommunekemi, 39
 Kong Christian d. X, hotel, 7
 Korn og Foderstof Kompagniet (KFK), 133, 138
 Kosan Crisplant, 133, 139
 Kosmorama-komplekset, 21
 Krag, Eiler, maler, 86, 87
 Kragelundskolen, 77
 Krause-Jensen, Karen, socialdirektør, 77
 Krebs, Carl, professor, 87, 98
 Kristensen, Kai, professor, 43
 Kristensen, Poul, Viceskoleinspektør, 149
 Kristensen, Poul Rahbek, skoleinspektør, 77
 Kristensens Eftl., Zacho, æskefabrik, 151
 Kristoffersen, Svend G., overlærer, 149
 Krohn, Gunnar, arkitekt, 90
 Krull, Hans, maler, 10
 Kruse, Remi, motorkører, 116
 Kunstnernes Hus, 19, 30, 37
 Kvindemuseet, 78
 Kvottrup, 149
 Kystvejen, 104
 Käblers fabrik, 15
 Kaa, Jørgen Pedersen, gårdejer, 149
 Kaae, Sigvard, overlæge, 87

Lamm, Martin, idrætsudøver, 117
 Langballe, Jesper, sognepræst, 22
 Langelandsgade, 94
 Langelandsgades kaserne, 11
 Langhoff, Mandrup, idrætsformand, 114
 Langsted, Jørn, professor, 77
 Larsen, Jens P., grosserer, 68-70
 Larsen, Otto, elværksbestyrer, 149
 Larsen, Svend Unmack, borgmester, 72
 Lassen, L.C., proprietær, 47
 Lassen, Mogens, arkitekt, 92
 Lauman, Holger, musiker, 25
 Lauridsen, John T., historiker, 40
 Lauritsen, Anne-Marie, forstander, 77
 Laustsen, Agnete, sundhedsminister, 10
 Liisberg, H., rådmænd, 43
 Lille Torv, 104, 105, 148
 Lindhardt, P.G., professor, 149
 Linnet, Anne, musiker, 10, 24
 Lisbjerg, 17, 28, 38
 Lisbjerg, Preben, udspringstræner, 113
 Lisbjerg Fællespark, 24
 Lund, Søren R., arkitektstuderende, 25

Lund, Tage, prosekter, 87
 Lund-Sørensen, Sune, filminstruktør, 37
 Lux, pandefabrik, 44
 Lykketoft, Mogens, fhv. minister, 36
 Lyngbak, Frode, politiassistent, 149
 Lyngbygård, Å, 28
 Lyngsbo, Henning, folketingsmedlem, 60
 Lyres Reklamebureau, 109
 Lystrup, 44
 Lystrup Idrætsforening, 118
 Lystrup Kirke, 7
 Læssøsgades Skole, 149, 150
 Løber, Georg, højesteretssagfører, 77, 135
 Løgen, 138

Madsen, Palle Redder, løber, 115
 Madsen, Ulrik, bryder, 113
 Madsen, Vagn, byggeudvalgsformand, 97
 Magasin du Nord, 13, 17, 19, 140
 Malling Skole, 76
 Malmros, Nils, filminstruktør, 37
 Malmros, Richard, professor, 87
 Marcus Bechs Gård, 105
 Marcussen, C., fabrikant, 80, 81, 83
 Margrethe, dronning, 26
 Marienlystvej, 30
 Marselis, hotel, 37
 Marselisborg Gymnasium, 19, 24, 102
 Marselisborg Hallen, 113
 Marselisborg Hockey Klub, 113, 114
 Marselisborg Hospital, 46, 77
 Marselisborg Kajakklub, 117
 Marselisborg Seminarium, 42
 Marselisborg Slot, 126
 Marselis Boulevard, 44, 144
 Marselis Marina, 34
 Martin, Camilla, badmintonspiller, 114
 Martin Vahls Vej, 29
 Marøgelhøj, 44
 Matas, 22
 Mathiasen, Lissa, folketingsmedlem, 57, 63, 65
 Mathiesen, Mogens W., afdelingsingeniør, 149
 MD Foods, 133, 136
 Mejlgade, 23, 25, 104, 105
 Meyn, Viggo Løve, grosserer, 87
 Mikkelsen, Poul, skræddermester, 149
 Mikkelsen, Sonja, folketingsmedlem, 57, 58, 61, 63

Mindebroen, 104
 Mindegade, 104
 Mindeparken, 16, 39
 Moesgård, 18, 74, 79, 80
 Moesgård Strand, 26
 Mogensen, J. Fogh, byrådsmedlem, 47-49
 Mogensen, Svend, rektor, 149
 Mohn, H.C., hospitalsdirektør, 77
 Molsgade, 18
 Mortensen, Marianne, billardspiller, 113
 Motel la Tour, 143
 Mouritsen, Flemming, adjunkt, 21
 Munch, Mette, sejlsportskvinde, 116
 Munch, Willy, professor, 87
 Munch-Andersen, Mogens, læge, 149
 Mundelstrup, 17
 Murerarbejdsmændenes Fagforening, 17
 Musikhuset, 8, 10, 11, 13, 15, 17-19, 24, 27, 29, 33-37, 42, 84
 Mødrehjælpen, 24
 Mølleengen, 94
 Møllegade, 23
 Mølleparken, 27, 31, 104
 Møller & Grønborg, arkitektstue, 147
 Møller & Wichmann, arkitektstue, 147
 Møller, Amdi, forstander, 12
 Møller, Arne Schou, kordegn, 149
 Møller, C.F., arkitekt, 31, 84, 88-93, 96, 98, 134, 149
 Møller, Egil, skibshandler, 149
 Møller, Jesper, boghandler, 36
 Møller, Mads, arkitekt, 91
 Møller, Ulla, forstander, 12
 Møllestien, plejecenter, 33
 Møllevang Nærcenter, 42, 143
 Møllevangskirken, 90, 91
 Møllevangskolen, 147
 Mørksgade, 88

Nationalmuseet, 80-83
 Naturhistorisk Museum, 85, 148
 Nehrus Allé, 40
 Nellemann & Thomsen, auktionsfirma, 151
 Niebuhr, Annie, byrådsmedlem, 13, 77
 Nieland, John, ingeniørfirma, 84
 Nielsen, Albert, fabrikant, 109
 Nielsens kemiske fabrik, Albert, 108, 110, 111
 Nielsen, Allan Østergaard, billardspiller, 115
 Nielsen, Anton, læge, 50

Nielsen, Carl, direktør, 77
 Nielsen, Ebbe, retspræsident, 77
 Nielsen, Espen Thidemann, sognepræst, 77
 Nielsen, Govert, fabrikant, 149
 Nielsen, Henning Spure, rektor, 78
 Nielsen, Jan G., cykelrytter, 114
 Nielsen, Jens, ejendomsrådgiverfirma, 39, 132
 Nielsen, Jens, lagerforvalter, 149
 Nielsen, John, idrætsudøver, 114
 Nielsen, Lars, idrætsudøver, 114
 Nielsen, N.C., grosserer, 22, 78
 Nielsen, Poul Schandorff, vicepolitikkommissær, 149
 Nielsen, Thøger, professor, 97-99
 N.J. Fjordsgades Skole, 147
 Nord, Steffen, cykelrytter, 114
 Nordgårdsskolen, 20-23, 36, 117
 Nordisk Solar Kompagni, 149
 Nordre Ringgade, 15, 22, 42, 94
 Nordre Strandvej, 40
 Nordsmark, Peter, løber, 116
 Nordved, Aage Samsøe, direktør, 142
 Novenco A/S, 139
 Ny Dans, forening, 37
 Nygård, Jakob Bech, forfatter, 150
 Ny Munkegades Skole, 11, 24, 25, 76, 150
 Ny Mølle, 28, 103
 Nørbo, Julius, fotograf, 15
 Nørgaard, Peder, radiatorrådsformand, 72
 Nørre Allé, 108, 109
 Nørregade, 148
 Nørregaard, Georg, professor, 150
 Nørregaard, Stig, løber, 114
 Nørreport, 33, 104, 144

Observatoriehøjen, 46
 Oddervej, 74
 Old Boys, idrætsforening, 117
 Olesen, Bendix, redaktør, 128
 Olesen, Henning, amtskommunaldirektør, 78
 Olsen, Gorm Rye, lektor, 22
 Orheim, Martin, ekspeditionssekretær, 150
 Ortopædisk Hospital, 10, 11, 38, 42, 77, 90, 151
 Oscarshøj, villa, 70
 Ovesen, Rud., slagtermester, 121
 Oxen, restauration, 40

- Pade, Steen, musikchef, 78
 Paradisgade, 12, 16
 Park Allé, 141
 Pedersen, Arne Holm, fjernvarmechef, 78
 Pedersen, Chr. N., bogtrykker, 150
 Pedersen, Jan, bryder, 113
 Pedersen, Jens Richard, hotelejer, 143
 Pedersen, Jørgen, rektor, 78
 Pedersen, Jørgen Flindt, chefredaktør, 18
 Pedersen, Lars, atlet, 115
 Pedersen, Niels Ladegaard, lektor, 150
 Pedersen, Susanne Møller, overlæge, 11
 Pedersen, Walther, hovedkasserer, 150
 Pedersen, Viggo, godsekspeditor, 150
 Pelit, Mustapha, bokser, 113
 Petersen, A. Møller, grosserer, 141
 Petersen, Anna, løber, 115, 116
 Petersen, Arne, sognerådsformand, 150
 Petersen, Carl, direktør, 150
 Petersen, C.J. Munch, professor, 87
 Petersen, Mathias, slagtermester, 150
 Petersen, N.C., overlæge, 87
 Petersen, Villy Posborg, professor, 78
 Photo AV Engros, 140
 Photo Service, 140
 Photo Team A/S, 140
 Pilgaard, Ulf, skuespiller, 36
 Politiken, 127, 129, 130
 Poloteam Århus, 113, 115
 Pornohuset, 12
 Postens Marchforening, 25, 42
 Posthussmøgen, 104
 Poulsen Holding, Alex, byggefirma, 13
 Poulsen, Helle, sportsdanser, 114, 117
 Poulsen, Monica, billedhugger, 42
 Poulsen, N.C., proprietær, 123
 Poulsen, Roald, tegner, 110
 Poulsen-Jensen, Mie, løber, 115
 Pouls Møllelam, 103
 P.P. Ørumsgade, 42
 Pressens Uddannelsescenter, 17
 Provinsbanken, 20, 42, 133
 Provstgaard, Bent, rektor, professor, 78
 Psykiatrisk Børnehospital, 76
 Psykiatrisk Hospital, 78, 148, 151
 Puds, bowlingklub, 114, 116, 118
 Pustervig, 143
- Qvortrup, Helge, rektor, 78
- Radiumstationen, 87
 Randers Kammerorkester, 18
 Randersvej, 12, 14, 16, 22, 42, 143, 144
 Rasmussen & Schiøtz, entreprenørfirma, 134
 Rasmussen, Bente Møller, sognepræst, 78
 Rasmussen, Hans, direktør, 108
 Rasmussen, Jan, motorkører, 116
 Rasmussen, Leo Westberg, tegner, 150
 Rath, Paul Zacho, arkitekt, 91
 Ravnholm, Jens, tegner, 123
 RECAU, 151
 Regina-komplekset, 88
 Regii, Peter, atlet, 115
 Reumert, Niels, maler, 84
 Riber, Bent Borring, overlærer, 150
 Richter, Johan, arkitekt, 90
 Ridehuset, 13, 18, 27, 35-37
 Riis Skov, 25
 Ringgaard, Kristian, professor, 78
 Ringgården, 90
 Risskov, 7, 10, 16, 39, 132
 Risskov Amtsgymnasium, 35
 Risskov Kirke, 146
 Risskov Skole, 146
 Risskov Taekwon-do Klub, 117
 Roesdahl, Else, lektor, 17
 Rosenquist, Hans, teaterchef, 78
 Rosenteatret, 15
 Rosenvangskolen, 42
 Royal, hotel, 25, 143
 Royal Cinema, 37
 Rude, Olaf, maler, 86
 Ruggaard, modetejlsforretning, 141
 Ruggaard, Bent, modehandler, 140
 Rungsted Private Realskole, 77
 Ryesgade, 140
 Rømerhaven, 16
 Røverhøj, 79-83
 Rådhushallen, 35, 42
 Rådhuspladsen, 11, 23, 25, 42
- Sabroe & Co. A/S, 133, 138, 139
 Sabroe, Peter, folketingsmedlem, 123, 124, 126-130
 Salling, F. A/S, 7, 9, 12, 21, 76, 90, 133, 140, 142
 Salling, Herman, direktør, 78
 Salling Mortensen, arkitektstue, 51
 Salomonsen, Sanne, sangerinde, 29
- Saltholmsgade, 19, 30, 37
 Sammenslutningen af Bevidst Arbejdssky Elementer, 20
 Sams, Pernille, folketingsmedlem, 18, 58-60, 64, 65
 Samsøgades Skole, 150
 Sandahl, Jette, museumsinspektør, 78
 Sandgraven, 116
 Saralystparken, 42
 Sardemanns Eftf., ingeniørfirma, 84
 Satz, ungdomsmagasin, 17
 Scan-Ad Reklamebureau, 77
 Scandinavian Center, 34
 Scantic Hotel, 135
 Schiellerup, Knud, provst, 150
 Schilling, Frede, maler, 7
 Schlüter, Poul, statsminister, 53
 Schou, Bo, idrætsudøver, 114
 Schou, Mogens, professor, 78
 Schouw & Co., 133
 SDS, sparekasse, 11, 18
 Silkeborgvej, 11, 30
 Simonsens Have, 20
 Simonsen, Marius, redaktør, 127
 Simonsen, Thorkild, borgmester, 10, 12, 15, 17, 25, 34, 37
 Sindalsvej, 134
 Sjørup, Erling, billardspiller, 116, 117
 Skambækken, 102
 Skanderborgvej, 44, 132
 Skau-Andersen, Else, vicesocialdirektør, 78
 Skejby, 16, 46, 134
 Skejby Centret, 134, 143
 Skejbygårdsvej, 34
 Skejby Sygehus, 7, 15, 27, 39, 84
 Skjoldborg, Henning, overkirurg, 78
 Skjoldhøj Kirke, 78
 Skjoldhøj Kollegiet, 14
 Skjøth, Mogens, inspektør, 100
 Skolegade, 39, 104, 105
 Skonning, Hans Hansen, møller, bogtrykker, 103, 105
 Skott, K.H., lektor, 34
 Skou, Jens Christian, professor, 78
 Skovbakken, idrætsforening, 113, 114, 116, 118, 119
 Skovbrynet, 40
 Skovhuset, 67, 70
 Skovmand, Sven, EF-parlamentsmedlem, 35
 Skovvangskolen, 25, 41, 149

- Skovvejen, 36, 43
 Skriver, Niels Christensen, rådmænd, 105
 Skriver, Poul Pedersen, rådmænd, 105
 Skræddermesterforeningen af 1926, 149
 Skt. Annagades Skole, 117
 Skt. Clemens Bro, 8
 Skt. Clemens Torv, 109
 Skt. Markus Kirke, 39, 76
 Skt. Pauls Kirke, 23
 Skyttegården, 149
 Skærbæk Sport, 21, 142, 143
 Skærbæk, Kaj, direktør, 142, 143
 Skødstrup, 152
 Skåde, 74, 75
 Skådecetret, 143
 Slagtermestrenes Produktforening, 150
 Slet, 35, 134
 Slusebroen, 44, 104
 Social-Demokraten, 126
 Sociale Højskole, Den, 36
 Socialpolitisk Forening for Århus og Omegn, 36
 Solbjerg, 149
 Sommervej, 25
 Spare- & Lånecassen, 90
 Sparta, idrætsforening, 115
 Sprogcentret, 37
 Stadionhallen, 88
 Stakladen, 22, 95
 Stallknecht, Kirsten, organisationsformand, 10
 Stampe, Kirsten, buntmager, 68
 Statens Kunsthåndværk, 43
 Statsbiblioteket, 36, 90, 146, 151
 Stauning, Thorvald, statsminister, 127
 Stautrup, 70
 Steen Billes Torv, 17
 Steffensen, Voigt, maler, 86
 Steff-Houlberg, slagteri, 136
 Stegmann, Poul, arkitekt, 89
 Stemmejernet, lyrikforening, 30
 Stilladsarbejdernes Klub, 13
 Stjernecentret, 42, 143
 Stokholm, Harry, overlæge, 150, 151
 Store Torv, 19, 25, 90, 103, 104, 106, 107, 140, 143
 Strandgaard, Holger, overkirurg, 86
 Strandvejen, 36, 79-81
 Strange, Ebba, folketingsmedlem, 56, 57
 Stub-Jørgensen, Christian, førstebibliotekar, 151
 Studenternes Hus, 94, 97-100
 Studsgade, 104, 105, 130
 Studstrupværket, 37
 Stærk, Henning, musiker, 25
 Staal, Gunnar, direktør, 151
 Sundby/Wenbo, 136
 Sundhedsstyrelsen, 77
 Superfos, 17, 18
 Superleg, 140
 Swane, Sigurd, maler, 86
 Svejgaard, Bjarne, lektor, 151
 Svendborg Sygehus, 11
 Svendsen, Erik, overbibliotekar, 151
 Svend Tveskæg, jazzhus, 30
 Sølystskolen, 17
 Sønder Allé, 141
 Søndergade, 20, 68, 70, 141, 142, 144
 Søndergaard, Jens, maler, 86
 Søndervangskolen, 77
 Søren Frichs Vej, 13
 Sørensen, Claus, konserverfabrik, 137
 Sørensen, C.Th., arkitekt, 89, 93
 Sørensen, Jens, æskefabrikant, 151
 Sørensen, Johannes M., stadsingeniør, 78
 Sørensen, Lis, sangerinde, 24
 Sørensen, Lone, sejlsportskvinde, 116
 Sørensen, Peder, tandlæge, 24, 25
 Sørensen, Per, pølsehandler, 43
 Sørensen, Søren K.R., socialoverlæge, 78
 Sørensen, Søren Peter, idrætsudøver, 115
 Søsterhøj, 72-74
 Søværnets Operative Kommando (S.O.K.), 77
 Tagskægget, jazzhus, 30
 Telefonsmøgen, 104
 Telefontorvet, 22
 Tempress, instrumentfabrik, 38
 Terma Elektronik, 133, 139
 Terp Skovvej, 16
 Thiede, Knud, landsretssagfører, 151
 Thomasen, Eivind, overlæge, 151
 Thomsen, C. Walthers, auktionsleder, 151
 Thomsen, Charles (Chas) T., kriminalassistent, 151
 Thomsen, Edvard, arkitekt, 90
 Thomsen, Flemming, direktør, 134
 Thomsen, Karl V., overbibliotekar, 151
 Thorengaard Kontormøntering, 30
 Thorsen, Kurt, entreprenør, 33
 Thors Mølle, 103
 Thorsvej, 21
 Thorups Kælder, 107, 147
 Thorvaldsensgade, 39
 Thunøgade, 26
 Tilst, 13, 134, 137, 149
 Ting- og Arresthuset, 13, 15
 Tingskov Allé, 37
 Tirstrup Lufthavn, 145
 Tivoli Friheden, 12, 26, 29-31, 33, 36
 Tomsagervej, 12
 Tonica, amatørorkester, 75
 Torpdahl, Per, psykolog, 43
 Tovshøjskolen, 25
 Tranbjerg, 37
 Travhestens Værn, forening, 49
 Tre Ege, hotel, 22
 Trige, 17
 Trods Katholm, 104
 Trongården, idrætsforening, 115
 True, 146
 Truelsen, Max J., boremester, 151
 Trøjborg, 9, 148
 Trøjborg Apotek, 10
 Trøjborg Grundejerforening, 148
 Unge Hjem Højskole, 12
 Unipak A/S, 146
 Universitetsparken, 94
 Utzon, Jan, arkitekt, 22
 Utzon, Jørn, arkitekt, 17, 22
 Valbækken, 22
 Walther, V. Th., bygningsinspektør, 94
 Vanggaard, Tage, konfektionsfabrik, 40
 Varbergsgade, 40
 Warming, Lars, idrætsudøver, 113, 114, 116
 Varna Bæk, 102
 Varna Mølle, 103
 Warrer, Peter, sejlsportsmand, 116
 Weg, Theodor, fotograf, 151, 152
 Wegener, Karen, skuespiller, 10
 Weilbye, Agnes Marie, klinikleder, 152
 Vejlbj Fed, 29
 Vejlbj Ringvej, 14, 21
 Vejlbj-Risskov-Hallen, 17, 18, 22, 31, 42
 Vejlbj-Risskov Idrætscenter, 116
 Vejlbj Skole, 146
 Vennelyst, 148

Vennelystparken, 17, 43
 Veri-Centret, 10, 143
 Vester Allé, 8, 11, 39
 Vesterbrogade, 11
 Vestergade, 16, 104, 105
 Vestergaard, Helle, idrætsudøver, 114
 Vestre Landsdelskommando, 76
 Vestre Landsret, 19
 Vestre Ringgade, 18, 40, 136
 Vest-Teatret, 30
 Wheler, Peter P., trafikkontrollør, 152
 Vibe-Hastrups fabrikker, 109
 Viborgvej, 17, 21
 Viby, 22, 38, 42, 133
 Viby Administrationscenter, 132
 Viby Badmintonklub, 114, 118
 Viby Bibliotek, 151
 Viby Idrætsforening, 113, 115, 116, 118, 119, 151
 V.I.K., idrætsforening, 117
 Vikørsvej, 11
 Vilhelmsborg, 7, 42
 Vilhelmsborg Hestesportscenter, 42
 Winckler, Erik, billedkunstner, 30
 Vind, restauratør, 125
 Vinding, Andreas, redaktør, 127, 129
 Winding, Kasper, musiker, 24
 Winther, Jørgen, folketingsmedlem, 61, 64, 65
 Winther, Ove, gårdejer, 152
 Volden, 104, 143
 Voldmester, Henrik, billedkunstner, 30
 Vor Frue Kirke, 104, 106, 107, 149
 Vorrevangens Ungdomsskole, 12
 Vorrevangskolen, 77, 147
 V.R.I., idrætsforening, 118, 119

Yhr, Chr., købmand, 80

Zeuthen, Hans E., rektor, 78

Ørnereden, 31
 Ørting, Christian, pottemager, 15
 Ørum, Bjarne, rådmænd, 13, 20, 31, 43, 64, 67, 70
 Østbanegården, 35
 Østergades Hotel, 47

Østergaard, Ib S., billedkunstner, 30
 Østergaard, Jørgen, bilforhandler, 134

Åboulevarden, 11, 13, 18, 39, 44, 140
 Åby Bibliotek, 15, 18
 Åby Skole, 10, 20, 25
 Åbyhøj, 12, 21
 Åbyhøj Idrætsforening, 118, 119
 Aagaard, Søren, pølsehandler, 152
 Åhavevej, 144
 Aakjær, Chr. Termansen, landinspektør, 152
 Åkrogen, restauration, 29
 Aalborg Katedralskole, 78
 Aalborg Kunstscole, 77
 Århus Akvarieforening, 36
 Århus Akvarium, 37
 Århus Amtssygehus, 27, 36, 76, 147
 Århus Amtstidende, 123
 Århus Automata A/S, 148
 Århus Automobil Sport, 116
 Århus Badmintonklub, 118
 Århus Billard Club, 115-117
 Århus Boksealliance, 116
 Århus Brandvæsen, 9, 10
 Århus Byhistoriske Udvalg, 29, 120
 Århus Bymuseums Venner, 20
 Århus Børnehaveseminarium, 42
 Århus CK, cricketklub, 118
 Århus Cykelbane, 114
 Århus Daghøjskole, 16
 Århus Dampværeri, 80, 143
 Århus Discontobank, 8, 10, 144
 Århus Domkirke, 20, 27, 34, 102, 104-106
 Århussegnens Husholdningsskole, 77
 Århus-Festival, 24
 Århus-Fiskernes Idrætsforening, 30
 Århus Folkemusikskole, 11
 Århus Fremad, idrætsforening, 12
 Århus Frisørslag, 148
 Århus Golf Club, 118, 119
 Århusgård, 102, 104
 Århus Hallen, 75
 Århus Handels- og Industriforening, 22
 Århus Havnevæsen, 32
 Århus Hovedbanegård, 20, 21, 31, 43
 Århus Håndværkerforening, 40, 120, 121, 149
 Århus Journalistforening, 147

Århus Judoklub, 116
 Århus Karneval, 21
 Århus Katedralskole, 10, 78, 90, 102, 147, 148, 150
 Århus KFUM, idrætsforening, 113-115, 119
 Århus kommunale Værker, 9, 147, 151
 Århus kommunehospital, 7, 14, 27, 28, 38, 41, 42, 76-78, 84, 85, 89, 147
 Århus Kommunes Biblioteker, 76
 Århus Kommunes Skolevæsen, 76
 Århus Kongreshus, 35, 44
 Århus Kreditbank, 144
 Århus Kunstakademi, 77
 Århus Kunstbygning, 7, 11, 17, 25, 37, 88
 Århus Kunstforening, 19
 Århus Kunstmuseum, 11, 22, 31, 36, 39, 90, 101
 Århus Købmandsskole, 14
 Århus Lærerforening, 27
 Århus Løveapotek, 36, 103
 Århus Motor Klub, 116, 117
 Århus Museum, 80
 Århus Mølle, 104
 Århus-Naverne, 37
 Århus 1900, idrætsforening, 113-116, 118, 119
 Århus Oliefabrik A/S, 27, 44, 77, 133-136
 Århus Pensionistorkester, 147
 Århus Pigegarde, 17
 Århus Politi, 14, 150, 151
 Aarhus-Posten, 123, 124
 Aarhus Privatbank, 147
 Århus Rideklub, 116, 117
 Århus Sejlklub, 116
 Århus Seminarium, 42, 43, 149
 Aarhus-Spejlet, 127-129
 Århus Sportsfiskerforening, 147
 Århus Sporveje, 8, 32, 36, 40, 41
 Århus Stadion, 46, 114
 Århus Statsgymnasium, 148
 Århus Stiftamt, 146
 Aarhus Stiftstidende, 16, 18, 19, 25, 40, 42, 95, 110, 11, 133, 148
 Aarhus Stiftstidendes Bladcentral, 76
 Århus Studenteforening, 94
 Århus Symfoniorkester, 10, 18, 20, 21, 76, 78
 Århus Taekwon-do Klub, 115
 Århus Tandlægehøjskole, 14, 36, 39, 90, 146, 147
 Århus Teater, 17, 33, 78, 90
 Århus Travklub, 47, 49
 Århus Turistbureau, 146

Årslev Kro, 135
Årslev Krogård, 135

Århus Å, 12, 25, 104
Årsleff, Per, entreprenør, 133-135
Aarslev, Christian, glarmester, 152

Århus Universitet, 10, 23, 26, 27, 76-78, 89, .
92-94, 136, 147, 149, 150, 151
Århus Yachtklub, 115

Publikationer udgivet af Århus byhistoriske Udvalg

BARN I ÅRHUS

Redigeret af Åge Bredsted,
Vagn Dybdahl og Emanuel Sejr.
1956. 139 sider. Udsolgt.

BARN I ÅRHUS

Anden samling.
Redigeret af Åge Bredsted,
Vagn Dybdahl og Emanuel Sejr.
1957. 183 sider. Udsolgt.

ÅRHUSPROMENADE 1909-1959

Redigeret af Vagn Dybdahl og
Finn H. Lauridsen.
1958. 244 sider. Udsolgt.

Rasmus Nielsen:

ÅRHUS I FYRRERNE

Ny udgave med oplysende noter af
Emanuel Sejr.
1959. 164 sider. Udsolgt.

Emanuel Sejr:

GAMLE ÅRHUSGADER

Første samling.
1960. 154 sider. Udsolgt.

Helge Søgård:

DET ÆLDSTE ÅRHUS

1961. 114 sider. 26 plancher.
Udsolgt.

Emanuel Sejr:

GAMLE ÅRHUSGADER

Anden samling.
1961. 160 sider. Udsolgt.

FREMMEDE SER PÅ ÅRHUS

Redigeret af Finn H. Lauridsen.
1962. 247 sider. Udsolgt.

ERHVERV I ÅRHUS

Ved Poul Enemark.
1963. 80 sider. Kr. 12,20.

Bernhardt Jensen:

FRA DET GLADE ÅRHUS

De gamle varieteer og
morskabsteatre.
1963. 252 sider. Udsolgt.

Anna Thestrup:

ELIGEREDE BORGERE

I ÅRHUS 1740-1837
1964. 136 sider og 2 udfoldstavler.
Kr. 19,50.

UNG I ÅRHUS

Redigeret af Vagn Dybdahl.
1964. 298 sider. Udsolgt.

UNG I ÅRHUS

Ny samling.
Redigeret af Vagn Dybdahl.
1965. 224 sider. Udsolgt.

Bernhardt Jensen:

SOM ÅRHUS MOREDE SIG

Folkelige forlystelser fra 1860'erne
til 2. verdenskrig.
1966. 248 sider. Udsolgt.

Peder Hansen Resen:

ATLAS DANICUS, ÅRHUS STIFT

Tekst og oversættelse ved
Helge Søgaard.
1967. 160 sider, 27 planchesider.
Kr. 39,05.

Ib Gejl:

UNDER VÆRGERÅDET

Forsømte og »forbryderske« børn
i Århus 1905-15.
1967. 121 sider. Kr. 24,40.

Emanuel Sejr:

ÅRHUS-MOSAIK

Personer og begivenheder
i den lille by.
1967. 281 sider. Kr. 41,50.

Erik Christiansen:

GENNEM ÅRHUS I TRÆSKO

Billedredaktion og oplysende noter
ved Peder Jensen.
1967. 109 sider.
Indbundet: udsolgt.
Hæftet: kr. 15,85.

Vagn Dybdahl:

DET LOKALHISTORISKE ARBEJDE I BYERNE

Erfaringer fra Århus byhistoriske
Udvalgs virksomhed.
1968. 24 sider. Udsolgt.

Victor Jensen:
KLUNKETID OG KRIGSÅR
Århus omkring år 1900 og under
besættelsen 1940-45.
1968. 308 sider. Udsolgt.

BORGERE I BYENS RÅD
Medlemmer i Århus bys borger-
repræsentation og byråd 1838-1968.
redigeret af Ole Degn og
Vagn Dybdahl.
1969. XXIV + 268 sider. Kr. 43,90.

ULYKKE. NØD OG BRØDE
Begivenheder i Århus.
Redigeret af Vagn Dybdahl.
1969. 72 sider. Kr. 17,10.

Bernhardt Jensen:
DA ÅRHUS VAR HOLLYWOOD
Et kapitel af stumfilmens historie.
1969. 160 sider. Udsolgt.

DA DET VAR NYT I ÅRHUS
Ved Ole Degn.
1970. 208 sider. Udsolgt.

ÅRHUS DENGANG OG NU
1971. 144 sider. Udsolgt.

ÅRHUS-ÅRBOG 1972
156 sider. Kr. 36,60.

MANGE KOMMER TIL ÅRHUS
1972. 154 sider. Kr. 48,80.

Vagn Dybdahl:
SOCIALHISTORIE
I KØBSTÆDERNE
1972. 20 sider. Udsolgt.

RASMUS PEDERSEN
THESTRUPS STAMBOG
Ved Helge Søgaard.
1972. 100 sider. Udsolgt.

ÅRHUS DENGANG OG NU
Anden Samling.
1972. 138 sider. Udsolgt.

ÅRHUS-ÅRBOG 1973
156 sider. Udsolgt.

S. Hjorth Eriksen:
SÅDAN VAR ÅRHUS
Lette vidnesbyrd om Århus
i 1920'erne og 1930'erne.
1973. 184 sider. Kr. 58,55.

ÅRHUS-ÅRBOG 1974
161 sider. Udsolgt.

Bernhardt Jensen og
Peder Jensen:
MARSELISBORG-SKOVENE
Historie og begivenheder gennem
århundreder.
1974. 208 sider. Udsolgt.

Emanuel Sejr:
ÅRHUS PROFILER
Skikke, personer og begivenheder
i den svundne by.
1974. 216 sider. Kr. 70,75.

ÅRHUS-ÅRBOG 1975
178 sider. Udsolgt.

Bernhardt Jensen:
LIVET I ÅRHUS
I GAMLE VISER
Digt og kendsgerninger om store
og små begivenheder.
1975. 160 sider. Kr. 91,50.

ÅRHUS-ÅRBOG 1976
178 sider. Uindb. kr. 58,55.

TRAFIK I ÅRHUS –
FØR OG NU
Redigeret af Vagn Dybdahl og
Finn H. Lauridsen.
1976. 165 sider. Kr. 83,75.

ÅRHUS-ÅRBOG 1977
178 sider. Kr. 58,55; indb. 67,90.

BIBLIOTEKS- OG KULTURLIV
I ÅRHUS
ERINDRINGER AF
EMANUEL SEJR
1977. 312 sider. Udsolgt.

HUS OG HJEM
I ÅRHUS
Redigeret af Vagn Dybdahl.
1977. 220 sider. Udsolgt.

ÅRHUS-ÅRBOG 1978
183 sider. Kr. 61,00; indb. 70,15.

SKOLER OG SKOLEGANG
I ÅRHUS 1930-1970
Redigeret af Ib Gejl.
1978. 350 sider. Kr. 104,55.

Johan Albrecht With:
AARHUUS-TIDS-FORDRIV
Ved Kjeld Elkjær.
1978. 40 sider. Kr. 15,50.

ÅRHUS-ÅRBOG 1979
192 sider. Kr. 67,15.; indb. 75,25.

BERNHARDT JENSEN
BERETTER OM ÅRHUS
Redigeret af Annegrete Dybdahl.
1979. 192 sider. Kr. 104,75.

ÅRHUS-ÅRBOG 1980
184 sider. Udsolgt.

Hans Rishøj:
ÅRHUS I KRISSETIDER
1980. 200 sider. Kr. 106,50

ÅRHUS-ÅRBOG 1981
191 sider. 80,95; indb. 89,00.

BUTIK I ÅRHUS
Redigeret af Chr. R. Jansen
1981. 277 sider. Kr. 110,50.

ÅRHUS-ÅRBOG 1982
184 sider. Udsolgt.

Georg Andrézen:
MIN ÅRHUS-KAVALKADE
1982. 152 sider. Kr. 115,90.

ÅRHUS-ÅRBOG 1983
158 sider. Kr. 114,00.

**BYENS BØRN –
ÅRHUSBØRN I LYS
OG SKYGGE**
Redigeret af Ib Gejl.
1983. 174 sider. Kr. 115,90.

ÅRHUS-ÅRBOG 1984
192 sider. Indb. kr. 124,00.

ÅRHUS I 1930'ERNE
– set gennem fotografen Åge Fredslund
Andersens linse.
Redigeret af Henrik Fode og Finn H. Lauridsen.
1984. 159 sider. Kr. 130,50

ÅRHUS-ÅRBOG 1985
141 sider. Kr. 138,20.

Svend Aage Andersen:
**SALT OG BRØD
GØR KINDEN RØD**
Arbejderliv i Århus 1870-1940.
1985. 224 sider. Kr. 145,15.

EFTERKRIGSÅR I ÅRHUS
– glimt af livet i byen 1945-1960.
Redigeret af Erik Korr Johansen.
1985. 125 sider. Kr. 142,75.

ÅRHUS-ÅRBOG 1986
168 sider. Kr. 142,20.

DET TALTE MAN OM ...
– rids fra Århus i 100 år.
1986. 140 sider. Kr. 146,40.

ÅRHUS-ÅRBOG 1987
168 sider. Kr. 156,75.

FOLK I ÅRHUS
Ved Tage Kaarsted
1987. 240 sider. Kr. 165,00.

ÅRHUS-ÅRBOG 1988
167 sider. Kr. 170,80.

Svend Aage Andersen:
**HAVNEARBEJDERNE I ÅRHUS
– FØR CONTAINERNES TID.**
En undersøgelse af deres livsform og erfaringsverden ca. 1880-1960.
247 sider. Kr. 203,75.

UNG I ÅRHUS
Tredie Samling.
Redigeret af Finn H. Lauridsen. 1988.
199 sider. Kr. 155,00.

ÅRHUS-ÅRBOG 1989
164 sider. Kr. 200,00.

